

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 323

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

65. évfolyam

2022. augusztus 26.

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 569. plenáris ülése – Interactio, 2022.5.18.–2022.5.19.

2022/C 323/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Hogyan javíthatjuk a szervezett civil társadalom bevonását a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe?	1
---------------	---	---

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 569. plenáris ülése – Interactio, 2022.5.18.–2022.5.19.

2022/C 323/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az egészségügyi és szociális jellegű általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó állami támogatási szabályok egy a pandémiás időszak utáni forgatókönyvben Gondolatok és javaslatok a 2012. évi jogalkotási csomag módosítására irányuló európai bizottsági értékelésről (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2022/C 323/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalmi szervezetek szerepe a közjó őrzőiként az uniós társadalmak és gazdaságok világjárvány utáni helyreállításában és újjáépítésében (saját kezdeményezésű vélemény)	13
2022/C 323/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A csomagolóipar biztonságos, megfizethető és környezetbarát iparaggá tétele (saját kezdeményezésű vélemény)	19

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 569. plenáris ülése – Interactio, 2022.5.18.–2022.5.19.

2022/C 323/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A „Global Gateway” (saját kezdeményezésű vélemény) (JOIN(2021) 30 <i>final</i>)	27
2022/C 323/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a versenypolitikáról – készen az új kihívásokra (COM(2021) 713 <i>final</i>)	34
2022/C 323/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Emberközpontú gazdaság kiépítése: a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv (COM(2021) 778 <i>final</i>)	38
2022/C 323/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az EU szabványosítási stratégiája – Globális szabványok kialakítása a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac támogatása érdekében (COM(2022) 31 <i>final</i>); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1025/2012/EU rendeletnek az európai szabványügyi szervezetekben az európai szabványokkal és az európai szabvány jellegű dokumentumokkal kapcsolatos döntéshozatal tekintetében történő módosításáról (COM(2022) 32 <i>final</i> – 2022/0021(COD))	43
2022/C 323/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az uniós költségvetés saját forrásainak következő generációja (COM(2021) 566 <i>final</i>); Javaslat tanácsi rendeletre a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló (EU, Euratom) 2020/2093 rendelet módosításáról (COM(2021) 569 <i>final</i> – 2021/0429 (APP)); Javaslat tanácsi határozatra az Európai Unió saját forrásainak rendszeréről szóló (EU, Euratom) 2020/2053 határozat módosításáról (COM(2021) 570 <i>final</i> – 2021/0430 (CNS))	48
2022/C 323/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – a 8. kohéziós jelentésről: Kohézió Európában 2050-ig (COM(2022) 34 <i>final</i>)	54
2022/C 323/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot segítő mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről (COM(2021) 770 <i>final</i>); Javaslat tanácsi ajánlásra az egyéni tanulási számlákról (COM(2021) 773 <i>final</i>)	62
2022/C 323/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről és a 2006/960/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről (COM(2021) 782 <i>final</i> – 2021/0411 (COD)); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a rendőrségi együttműködés céljából történő automatizált adatcseréről („Prüm II”), valamint a 2008/615/IB és a 2008/616/IB tanácsi határozat, továbbá az (EU) 2018/1726, az (EU) 2019/817 és az (EU) 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (COM(2021) 784 – <i>final</i> – 2021/0410 (COD)); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentalizálás helyzeteinek kezeléséről (COM(2021) 890 – <i>final</i> – 2021/0427 (COD)); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről szóló (EU) 2016/399 rendelet módosításáról (COM(2021) 891 – <i>final</i> – 2021/0428 (COD))	69

2022/C 323/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról (COM(2021) 759 <i>final</i> – 2021/0394 (COD)); Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2003/8/EK tanácsi irányelvnek, a 2002/465/IB, a 2002/584/IB, a 2003/577/IB, a 2005/214/IB, a 2006/783/IB, a 2008/909/IB, a 2008/947/IB, a 2009/829/IB és a 2009/948/IB tanácsi kerethatározatnak, valamint a 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az igazságügyi együttműködés digitalizálása tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 760 <i>final</i> – 2021/0395 (COD))	77
2022/C 323/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Inkluzívabb és védelmezőbb Európa: az uniós bűncselekmények listájának kibővítése a gyűlöletbeszéddel és a gyűlölet-bűncselekményekkel (COM(2021) 777 <i>final</i>)	83
2022/C 323/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Kábítószerügyi Ügynökségéről [COM(2022) 18 <i>final</i> – 2022/0009 (COD)]	88
2022/C 323/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Fenntartható szénkörforgások [COM(2021) 800 <i>final</i>]	95
2022/C 323/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazaton belüli metánkibocsátás csökkentéséről és az (EU) 2019/942 rendelet módosításáról (COM(2021) 805 <i>final</i> /2 – 2021/0423 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a megújuló gázok, a földgáz és a hidrogén belső piacairól (COM(2021) 804 <i>final</i> – 2021/0424 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a megújuló gázok és a földgáz, valamint a hidrogén belső piacára vonatkozó közös szabályokról (COM(2021) 803 <i>final</i> – 2021/0425 (COD))	101
2022/C 323/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A városi mobilitás új uniós kerete (COM(2021) 811 <i>final</i>)	107
2022/C 323/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az energiaunió helyzetéről szóló 2021. évi jelentés – Hozzájárulás az európai zöld megállapodáshoz és az uniós helyreállításhoz (az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet alapján) [COM(2021) 950 <i>final</i>]	112
2022/C 323/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2003/25/EK irányelvnek a javított stabilitási követelmények felvétele és az irányelvnek a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet által meghatározott stabilitási követelményekkel való összehangolása tekintetében történő módosításáról (COM(2022) 53 <i>final</i> – 2022/0036 (COD))	119
2022/C 323/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – REPowerEU: Közös európai fellépés a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energiáért (COM(2022) 108 <i>final</i>)	123
2022/C 323/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendelet és a földgázszállító hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről szóló 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (COM(2022) 135 <i>final</i> – 2022/0090 (COD))	129

2022/C 323/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/1628 rendeletnek a Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskörének kiterjesztése tekintetében történő módosításáról [COM(2022) 113 <i>final</i> – 2022/0080 (COD)]	133
2022/C 323/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1303/2013/EU és a 223/2014/EU rendeletnek a REACT-EU forrásokból származó megnövelt előfinanszírozás tekintetében történő módosításáról [COM(2022) 145 <i>final</i> – 2022/0096 (COD)] – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1303/2013/EU és a 223/2014/EU rendeletnek a REACT-EU forrásokból származó megnövelt előfinanszírozás tekintetében történő módosításáról [COM(2022) 162 <i>final</i> – 2022/0096 (COD)]	134
2022/C 323/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 508/2014/EU rendeletnek az Ukrajna elleni orosz katonai agresszió halászati tevékenységeket érintő következményeinek enyhítésére, valamint az említett katonai agresszió nyomán a halászati és akvakultúra-termékek ellátási láncában jelentkező piaci zavarok hatásainak mérséklésére irányuló egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról és helyesbítéséről [COM(2022) 179 – 2022/0118 COD]	135

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

**AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 569. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022.5.18.–2022.5.19.****Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Hogyan javíthatjuk a szervezett civil
társadalom bevonását a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe?**

(2022/C 323/01)

A 2022. május 18–19-i plenáris ülészakán (a május 18-i ülésnapon) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 197 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi állásfoglalást.

1. Bevezetés

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) 2021. februári állásfoglalásában ⁽¹⁾ értékelte, hogy hogyan valósult meg a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek konzultáció útján történő részvétele a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kidolgozásában, valamint hogy bevonásuk milyen minőségű volt. Ezeket a terveket a tagállamok nyújtották be az Európai Bizottsághoz, hogy részesülhessenek a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében nyújtott támogatásban, amely a „Next Generation EU” ideiglenes helyreállítási eszköz (NGEU) központi eleme. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szülő rendelet ⁽²⁾ 18. cikke (4) bekezdésének q) pontjában leírtakkal ellentétben az EGSZB fő következtetése az volt, hogy a szervezett civil társadalom bevonása a tagállamok többségében elégtelen volt. Ezenfelül a konzultációkat, amelyeket gyakran a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek kezdeményeztek, minden jel szerint általában pusztán formálisnak tekintették, anélkül, hogy azok valóban befolyásolni tudták volna a tervek tartalmát. Az EGSZB arra ösztönözte az európai intézményeket és a nemzeti kormányokat, hogy a tervek végrehajtása, nyomon követése és kiigazítása során korrigálják ezt a helyzetet. Mindemellett az EGSZB továbbra is hangsúlyozza, hogy fontos, hogy a szervezett civil társadalom is felkészültebben lássa el ezt a feladatot, és fokozza részvételét.

1.2. Az EGSZB a fent említett állásfoglalásban és különböző véleményeiben is kifejezte, hogy egyetért a beruházási célkitűzésekkel és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz reformjaira vonatkozó iránymutatásokkal, mely reformoknak azt kell célozniuk, hogy a termelési modell a klímasemleges és digitalizált gazdaság irányába mozduljon el, olyan méltányos átállási folyamatokon keresztül, amelyek biztosítják a munkavállalók és az érintett régiók védelmét, a munkavállalók átcsoportosítását, valamint a termelési szerkezet helyreállítását és megújítását. Az EGSZB szerint a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben meghatározott beruházásoknak és reformoknak arra kell irányulniuk, hogy javítsák a tagállamok üzleti teljesítményét és gazdaságát, a kkv-k és a szociális vállalkozások támogatása révén erősítsék az innovatív ipar szövetét, valamint növeljék a társadalmi kohéziót, ami a szociális jogok európai pillérének fejlesztésével és megvalósításával is elérhető.

1.3. Amikor az európai gazdaság épp kezdett kilábalni a Covid19-világjárvány és a leküzdésére hozott népegészségügyi intézkedések okozta gazdasági recesszióból, és igyekezett leküzdeni azokat a kínálati torzulásokat és inflációs nyomást, amelyeket a világjárvány idézett elő a világgazdaságban, egy váratlan külső sokk – az Oroszországi Föderáció hadseregének

⁽¹⁾ Az EGSZB A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem? című állásfoglalása (HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

Ukrajna elleni inváziója – új politikai és gazdasági helyzetet teremtett, amely számtalan nehézséget és kockázatot rejt magában. Az EGSZB a hatályos nemzetközi szabályok és megállapodások súlyos megsértésének minősítette ⁽³⁾ az inváziót, és határozottan elítélte azt. Az invázió veszélyezteti az európai és globális biztonságot, mérhetetlen emberi szenvedést, anyagi pusztítást és környezeti károkat okoz, és gyökeresen megváltoztatta az európai és globális gazdasági kereteket.

1.4. Márciusban az euróövezetben 7,5 %-os volt az infláció volt az előző évhez képest, ami a legmagasabb érték az euro bevezetése óta, az energiaárak inflációja pedig elérte a 44,7 %-ot. Egy elhúzódó ukrajnai háború emellett a fosszilis tüzelőanyagok – amelyektől még mindig függünk –, valamint más nyersanyagok és élelmiszerek hiányához vezethet, ami kiszámíthatatlanná teszi az árak alakulását és a növekedést, és óriási hatással lesz a legszegényebb – afrikai és közel-keleti – országokra. A stagfláció valós veszélyt jelent Európa és a világ más régióinak gazdaságaira nézve. Az európai zöld megállapodás intézkedéseinek és eszközeinek célkitűzései – azaz, hogy Európa 2050-re klímasemleges legyen – szintén sérülhetnek. A háború geopolitikai dimenziója hatással lesz a teljes élelmiszeripari értékláncra, az európai és globális iparra, védelemre és kereskedelemre, az ezekre és más területekre vonatkozó uniós szakpolitikákra, valamint az Európa jövőjével és az azzal kapcsolatos, aktuális vitafolyamatra, hogy mi, európai nemzetek és polgárok milyen szintű integrációt szeretnénk elérni. Ennek az új forgatókönyvnek a fényében meg kell fontolni tehát az EU pénzügyi eszközeinek felülvizsgálatát. Emellett az ukrajnai háború miatt kialakuló helyzet hatással lesz a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek megvalósítására, amelyeket az új helyzettel járó kockázatok és kihívások kezelésére megállapított új gazdaságpolitikai célkitűzésekkel összhangban kell végrehajtani. A helyzet romlását előrevetítő forgatókönyvek erősebb és egységesebb európai fellépést tesznek szükségessé, a „bármilyen áron” jelszó jegyében.

1.5. Ezzel az állásfoglalással az EGSZB azt kívánja értékelni, hogy a tagállamok kezelték-e azokat a hiányosságokat, amelyek a szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek előkészítésébe való bevonásával kapcsolatban merültek fel, és hogy hogyan alakul az említett felek részvétele a tervek végrehajtásában. Ennek érdekében az EGSZB „Európai szemeszter” csoportja a csoport tagjainak kiküldött kérdőív segítségével összegyűjtötte a szervezett civil társadalom véleményét. A kérdőív 21 kérdést tartalmaz azzal kapcsolatban, hogy a szociális partnerek és a civil szervezetek mennyire vettek részt a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tartalmának kialakításában és végrehajtásában, valamint hogy a zöld és digitális átállás milyen hatást gyakorol a tagállamok gazdaságára és társadalmára. A kérdőívre összesen 21 tagállamból érkezett válasz ⁽⁴⁾. Ezen túlmenően a konzultáció keretében 2021 ősze és 2022 márciusának vége között hét tagállamban a civil társadalmi szervezetekkel és/vagy a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokkal közösen kerekasztal-beszélgetéseket szerveztek.

2. Módszertan

2.1. Az ehhez a jelentéshez szükséges adatokat és információkat 2021 októbere és 2022 áprilisa között gyűjtötték össze. Összesen 23 ország szolgált információkkal (a kérdőívre adott válaszok és/vagy kerekasztal-beszélgetés formájában). A konzultációkra a tagok saját ismeretei alapján, valamint szociális partnerek és civil társadalmi szervezetek bevonásával került sor. Egyes országokban gazdasági és szociális tanácsokat vagy hasonló testületeket is megkérdeztek, máshol pedig kormányképviselőkkel is konzultáltak.

2.2. Az Európai Bizottság különböző okok miatt nem hagyta jóvá az összes nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervet, néhány tagállam pedig a konzultációknak idején még nem lépett túl a végrehajtási szakaszon. Ezért néhány tagállam csak részben vagy egyáltalán nem tudott válaszolni a kérdőívre. A hiányzó információk pótlása érdekében ez az állásfoglalás külső forrásokra is támaszkodik, például szellemi műhelyek kiadványaira, összehasonlító tanulmányokra és nemzeti tanácskozásokra. A kérdőívet ezenkívül kiküldtük néhány európai civil társadalmi szervezetnek, az EGSZB kapcsolattartó csoportja ⁽⁵⁾ tagjainak és az EGSZB három csoportját képviselő más résztvevőknek is. A kiegészítő információkat, amelyek célja, hogy a helyzetről alkotott kép teljes legyen, ez az állásfoglalás egyértelműen megkülönbözteti ⁽⁶⁾.

2.3. A konzultációk alapját képező 21 kérdés az alábbi négy témakörbe sorolható:

— I. témakör: *Mi a szervezett civil társadalom véleménye a tervek tartalmáról, beruházási céljairól és a javasolt reformokról?*

⁽³⁾ Az ukrajnai háború és annak gazdasági, társadalmi és környezeti hatása (HL C 290., 2022.7.29., 1. o.).

⁽⁴⁾ Megjegyzés: az Európai Bizottság 2022. április 1-je előtt 23 tervet hagyott jóvá (beleértve a 2022. március végén benyújtott svéd tervet, amelyet a Tanácsnak még jóvá kell hagynia). Április elején az Európai Bizottság jóváhagyta a bolgár tervet is, amelyet a Tanácsnak még szintén jóvá kell hagynia (azaz az Európai Bizottság eddig 24 tervet hagyott jóvá, a Tanács pedig 22-t).

⁽⁵⁾ A civil társadalom európai szervezeteivel és hálózataival kapcsolatot tartó csoport.

⁽⁶⁾ Az egyes tagállamok jelentéseinek elemzése az állásfoglalás mellékletében található. Valamennyi anyag megtalálható az EGSZB weboldalon.

- II. témakör: *Hogyan halad a tervek, a hozzájuk kapcsolódó beruházások és a reformok végrehajtása?*
- III. témakör: *A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek lehetséges hatása a tagállamok gazdaságára és társadalmára.*
- IV. témakör: *A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek bevonása a terv végrehajtásába.*

3. A konzultációk eredményeivel kapcsolatos észrevételek

3.1. I. témakör: *Mi a szervezett civil társadalom véleménye a tervek tartalmáról, beruházási céljairól és a javasolt reformokról?*

3.1.1. Ami a szervezett civil társadalom javaslatainak a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tartalmába való beépítését illeti, az Európai Bizottság a tervekről szóló elemzésében kiemelte az érdekelt felek azon konkrét javaslatait, amelyek ténylegesen tükröződnek például Csehország⁽⁷⁾, Németország⁽⁸⁾, Ciprus⁽⁹⁾, Ausztria⁽¹⁰⁾, Portugália⁽¹¹⁾ vagy Szlovákia⁽¹²⁾ terveiben. Lettország a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervével együtt közzétette a partnerek javaslatait, és néhányat be is épített a tervbe. Az ezen állásfoglalás kapcsán folytatott konzultációkból az derült ki, hogy bár a tagállamok civil szervezeteinek többsége úgy véli, hogy a terv sikeres lesz, és támogatja annak zöld, digitális és szociális célkitűzéseit, azt is gyakran említették, hogy a szociális dimenzió viszonylag kidolgozatlan. Aggályok merültek fel továbbá azzal kapcsolatban, hogy a tagállamok képesek-e – illetve képesek-e megfelelő időkereten belül – kezelni a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásait, ha ugyanis ezt nem tudják megtenni, az akadályozhatja a terv sikerét. Ez különösen igaz a forrásokból a legnagyobb mértékben részesülő országokra. A válaszadók véleménye megoszlik abban a tekintetben, hogy a terv mennyire képes gazdasági ellenálló képességet kialakítani. Különösen azok az országok nem számítanak arra, hogy a terv hozzájárul gazdaságuk hosszú távú ellenálló képességéhez, amelyek viszonylag kevés finanszírozásban részesülnek. Végül a szervezett civil társadalom nagyon sajnálja, hogy az azzal kapcsolatos nézeteit, hogy a tervben milyen prioritásoknak kellene megjelenüek, a végleges változatban nem vették kellőképpen figyelembe. A szervezett civil társadalom ezenkívül ismételt rámutatott arra, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt reformok közül sok már a korábbi nemzeti reformprogramokban is szerepelt, függetlenül a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköztől és annak beruházási és reformcéljaitól, ami kevés mozgásteret hagyott a szervezett civil társadalom számára a terv tartalmának befolyásolására.

3.2. II. témakör: *Hogyan halad a tervek, a hozzájuk kapcsolódó beruházások és a reformok végrehajtása?*

3.2.1. Az Európai Bizottság a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szemben foglaltak szerint 2021. december 15-én bevezette a helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytáblát⁽¹³⁾. Az eredménytábla áttekintést ad arról, hogy hogyan halad a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtása, de nem tükrözi, hogy a tagállamok ténylegesen milyen mértékben használják fel a forrásokat a projektjeik finanszírozására. Ezért néhány tagállam, például Ausztria, Olaszország, Lettország, Portugália, Szlovákia és Spanyolország a honlapján közzétesz bizonyos információkat arról, hogy hogyan költik el a forrásokat és hogyan hajtják végre az intézkedéseket.

3.2.2. A 2022. április elejéig megkérdezett érdekelt felek többsége jelezte, hogy még túl korai lenne átfogó képet adni a terv végrehajtásáról és az abban való részvételükről. Néhány tagállamban ez részben a lassú végrehajtási folyamatnak vagy a terv végrehajtásában és alkalmazásában előálló késedelemnek tudható be. A szervezett civil társadalom ugyanakkor arról számol be, hogy már kifejtette véleményét a végrehajtási szakaszban felmerülő (lehetséges) kihívásokról. E tekintetben leginkább a tagállamok adminisztratív kapacitása jelent szűk keresztmetszetet, különösen regionális és helyi szinten (ahogyan azt az Európai Politikai Tanulmányok Központja is kiemelte a 2022 márciusában közzétett vitáirátában⁽¹⁴⁾). Ez különösen igaz a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásaiból a legnagyobb mértékben részesülő országokra. Ezért számos szociális partner és civil társadalmi szervezet szorgalmazza a helyi és regionális közösségek nagyobb mértékű bevonását. A legtöbb érdekelt fél azonban úgy véli, hogy a szervezett civil társadalom részvétele a nemzeti helyreállítási és

⁽⁷⁾ SWD(2021) 211 final.

⁽⁸⁾ SWD(2021) 163 final/2.

⁽⁹⁾ SWD(2021) 196 final.

⁽¹⁰⁾ SWD(2021) 160 final.

⁽¹¹⁾ SWD(2021) 146 final.

⁽¹²⁾ SWD(2021) 161 final.

⁽¹³⁾ Recovery and Resilience Scoreboard.

⁽¹⁴⁾ Comparing and assessing recovery and resilience plans – Second edition, Centre for European Policy Studies (CEPS).

rezilienciaépítési tervek regionális és helyi szintű végrehajtásában nem eredményes. Egy másik, gyakran említett szűk keresztmetszetet jelent, hogy nincs információcsera a nemzeti kormány és a szociális partnerek, valamint a civil társadalmi szervezetek között, ami komolyan akadályozhatja részvételüket a végrehajtás és a nyomon követés szakaszában.

3.2.3. Az EP Parlament Kutatási Szolgálatának 2022 márciusában közzétett részletes elemzése⁽¹⁵⁾ szerint e feltárt kihívások ellenére egyrészt több tagállam, például Belgium, Ciprus, Görögország, Észtország és Finnország általános kötelezettséget vállalt arra, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtási szakaszában továbbra is együttműködik a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel, másrészt más országok, például Csehország, Franciaország, Olaszország és Portugália arról számolt be, hogy egy külön bizottság/testület feladata lesz, hogy egyebek mellett nyomon kövesse és felügyelje az előrehaladást, a különböző területek mérföldköveinek és célkitűzéseinek betartását, a népszerűsítő tevékenységeket, valamint értékelje a végrehajtási jelentéseket.

3.3. III. témakör: A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek lehetséges hatása a tagállamok gazdaságára és társadalmára.

3.3.1. Az Európai Parlament Kutatási Szolgálat által készített tanulmány⁽¹⁶⁾ szerint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz várhatóan „állami beruházásokat indít el, amelyek középpontjában a reálkibocsátás növelése áll, és további költségvetési mozgásteret biztosít, ami viszont lehetővé tesz már tervezett nemzeti kiadásokat az addicionalitás elve alapján. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz egyrészt rövid és középtávon a GDP jelentős növekedését eredményezné az állami és magánberuházási keresleten keresztül. A beruházások segítségével felhalmozódna az a tőke, amely másrészt közép- és hosszú távon magasabb GDP-t eredményezne a foglalkoztatás növekedése, a magasabb termelékenység és bérek, valamint a pozitív kibocsátási hatás révén.

3.3.2. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek meglehetősen eltérően vélekednek arról, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek milyen hatást gyakorolhatnak az országuk gazdaságára és társadalmára. Ennek érzékelése nagyban függ attól, hogy az egyes tagállamok mekkora finanszírozáshoz jutnak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz révén. A nagy összegekben részesülő tagállamokban kedvezőbben ítélik meg a tervek hatását, mint azokban a tagállamokban, amelyek gazdaságuk méretéhez képest viszonylag kis összegeket kapnak. Ezen eltérések ellenére a szervezett civil társadalom általában kedvezően ítéli meg a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásainak és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek beruházásainak a reformokra gyakorolt hatását, mivel ezek lendületet adnak a kettős átállás célkitűzéseinek eléréséhez.

3.4. IV. témakör: A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek bevonása a terv végrehajtásába.

3.4.1. A szervezett civil társadalom különböző módokon vett részt a terv végrehajtási szakaszában – abban a néhány tagállamban, ahol ez ténylegesen megkezdődött. Az érdekelt felek által szolgáltatott információk alapján a részvétel négyféle módon valósult meg: (1) jogszabályban előírtak szerint; (2) a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekhez létrehozott speciális munkacsoportokon keresztül; (3) az érdekelt felekkel tartott találkozók révén; (4) konkrét tervezett részvételi forma nélkül. 2021-hez képest, amikor a levont következtetések alapján a szervezett civil társadalom nyilvánvalóan nem vett részt a terv kidolgozásának szakaszában, az érdekelt felek a végrehajtási szakaszban való részvételüket pozitívabban értékelték, bár az még messze nem kielégítő minden tagállamban. Az érdekelt felek rámutattak arra, hogy egyes országok támogatják azokat a kezdeményezéseket, amelyek kifejezetten arra irányulnak, hogy a szervezett civil társadalmat bevonják a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásába. Ami a szociális partnerek, illetve a civil társadalmi szervezetek bevonása közötti esetleges különbséget illeti, általánosságban úgy tűnik, hogy vagy egyik felet sem vonják be, vagy különbségtétel nélkül mindkettőt bevonják a munkába a tagállamokban. A 20 megkérdezett tagállam közül három (Ausztria, Görögország és Portugália) érdekelt felei azonban arról számoltak be, hogy jelentős különbségek vannak a felek bevonása tekintetében. Ezekben az országokban a szociális partnereket nagyobb mértékben vonják be, mint a civil szervezeteket.

3.4.2. E tekintetben az Európai Vállalkozói Szövetség 2022 elején végzett felmérése⁽¹⁷⁾ azt mutatta, hogy a szociális partnerek egyre inkább részt vesznek a helyreállítási tervekben, és erre utal az is, hogy csak 30 %-os az elégedetlenség azzal kapcsolatban, hogy eddig milyen szerepet töltöttek be a terv végrehajtásában, míg tavaly, a terv kidolgozásában betöltött szerepük tekintetében 71 % volt elégedetlen. Ezenfelül, ahogy azt az Eurofound 2022. márciusi jelentése⁽¹⁸⁾ is kiemelte, a

⁽¹⁵⁾ Recovery and Resilience Plans: stakeholders' views.

⁽¹⁶⁾ Recovery and Resilience Dialogue with the European Commission, 2022. március 7.

⁽¹⁷⁾ BusinessEurope Reform Barometer 2022.

⁽¹⁸⁾ A szociális partnerek bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe.

tervek elfogadását követően a szociális partnerek hangsúlyozták az Európai Bizottság által az európai szemeszter keretében kiadott országjelentések⁽¹⁹⁾ fontosságát, amelyek keretet adtak a nemzeti reformok és beruházások végrehajtásáról szóló vitának, lehetővé téve, hogy a szociális partnerek egy szilárd alapról kiindulva eszmecsere folytassanak és hozzájáruljanak a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekhez.

4. Következtetések

4.1. A megkérdezettek általában véve pozitívan értékelték a tervek végleges tartalmát. Néhány esetben a szervezett civil társadalom észrevételeit figyelembe vették a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek véglegesített változataiban. A szervezett civil társadalom összességében támogatja a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek zöld, digitális és szociális célkitűzéseit. A zöld és digitális átaláláshoz való hozzájárulás tekintetében az érdekeltek pozitív véleményt fogalmaztak meg, bár a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek hatását néhány esetet kivéve korlátozottan értékelték. Sajnálatos módon gyakori vélemény volt, hogy a terv szociális dimenziója viszonylag kevésbé kidolgozott, annak ellenére, hogy az fontos a rezilienciaépítés szempontjából. A megkérdezettek úgy vélték, hogy az átaláláshoz több befektetésre van szükség, különösen a jelenlegi válságra való tekintettel. A néhány tagállamban érzékelt javulás ellenére továbbra is nehéz meggyőzően megválaszolni, hogy javult-e a részvétel a végrehajtási szakaszban, nem utolsósorban azért, mert a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtása számos tagállamban jelentősen késik. A szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek azonban hangsúlyozták, hogy az intézményes szociális párbeszéd javult ebben a szakaszban. Például Spanyolországban a szociális partnerek elismerik, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek nyújtotta keret a háromoldalú szociális párbeszéd révén a munkaügyi és nyugdíjreformokkal kapcsolatos fontos megállapodásokhoz járult hozzá.

4.2. Annak ellenére, hogy számos nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtása késik, e tervek végrehajtása és nyomon követése tekintetében néhány tagállamban több jó gyakorlatot azonosítottak. Például Ausztriában, Franciaországban, Luxemburgban, Spanyolországban és Svédországban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközben való részvétel fontos eszközét képezi a szociális partnerek, a civil társadalmi szervezetek és a kormány közötti szoros és konstruktív együttműködés, amelyet az átláthatóság és a folyamatos párbeszéd tovább erősít. Továbbá Csehországban, Észtországban, Finnországban, Olaszországban és Spanyolországban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel kapcsolatos kampányt szolgáló honlapot vagy kormányzati portált vezettek be, amely a nyilvánosság számára is hozzáférhető, átlátható információkat nyújt. Olaszországban, amely a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásainak fő kedvezményezettje, 2021 novemberében kormányzati szinten létrehozta egy állandó partnerségi kerekasztalt (*Tavolo permanente del partenariato*), olyan speciális munkacsoportokkal, amelyek a polgárok elvárásainak szempontjából kritikus figyelemmel kísérik a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtási irányát és annak minőségét. E terület elnöke az olasz miniszterelnök, koordinátora pedig a Nemzeti Gazdasági és Munkaügyi Tanács (CNEL) elnöke. Ezenkívül az Olasz Önkormányzatok Országos Szövetségével (ANCI) egyedi strukturált megállapodást írtak alá, amelynek célja a párbeszéd kialakítása és strukturált segítségnyújtás az önkormányzatokat érintő kérdésekben a végrehajtás helyi szintű szakaszaiban. Hasonlóképpen, Olaszországban az igazgatási kapacitás növelése érdekében ösztönzik az önkormányzatok és más helyi szereplők bevonását. Horvátországban a szervezett civil társadalom részt vesz azoknak a munkacsoportoknak a munkájában, amelyek a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtásához szükséges pályázatokat készítik elő, valamint részese a turisztikai minisztériummal kötött megállapodásoknak, amelyek a turisztikai ágazatot érintő, a terv keretében megvalósítandó intézkedésekről szólnak. Végül Portugáliában a szervezett civil társadalom részt vesz a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtásának nyomon követésében, nevezetesen oly módon, hogy elemzi a terv eredményeit és a hatásvizsgálati jelentéseket. Ezzel kapcsolatosan létrehozta egy ellenőrző szervet, a Nemzeti Monitoringbizottságot (CNA), amely többek között a szociális partnerek, az egyetemek és a szociális ágazat képviselőiből áll. Az EGSZB ösztönzi a bevált gyakorlatok ilyen cseréjét, amelyek példaként szolgálnak a többi tagállam számára.

4.3. Számos tagállamban szorgalmazzák a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek nagyobb mértékű bevonását a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtási szakaszába. A szervezett civil társadalom nagyobb átláthatóságot szeretne látni a tervek végrehajtása és nyomon követése során, és kéri az információk hozzáférhetővé tételét, valamint a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel kapcsolatos, valamennyi érintett fél részvételével zajló párbeszéd további ösztönzését. Ennek hiányában valószínű, hogy a fő kihívásokat nem fogják megfelelően kezelni. Végezetül a tagállamok többségében még nem tudható, hogy számottevően javulni fog-e a szervezett civil társadalom részvétele a tervek végrehajtási és nyomonkövetési szakaszában, amelyek jelenleg még mindig túl lassúak vagy késedelmesek.

4.4. Az EGSZB felkéri azon tagállamok nemzeti kormányait, ahol még mindig nem elégséges mértékben vonják be a szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket⁽²⁰⁾, hogy sürgősen orvosolják ezt a helyzetet, és tartsák be a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szemben meghatározott szabályokat. Felkéri az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy szerezzenek érvényt a hatályos szabályoknak.

⁽¹⁹⁾ Jelentés a gazdaságpolitikai koordináció európai szemeszteréről: a 2022. évi éves fenntartható növekedési jelentés foglalkoztatási és szociális vonatkozásai.

⁽²⁰⁾ Továbbá más érdekelt feleket, például ifjúsági szervezeteket, amint azt az EGSZB a *Hogyan garantálható a tisztességes munka a fiatalok számára, és hogyan biztosítható a NEET-fiatalok bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek megfelelő kidolgozása révén?* című véleményében hangsúlyozta (HL C 152., 2022.4.6., 27. o.).

4.5. A fentiek ellenére az EGSZB úgy véli, hogy mindaddig nem lesz kielégítő megoldás arra, hogy nem biztosított a szervezett civil társadalom hatékony és minőségi részvétele az EU gazdasági kormányzásában, amíg nem kerül sor az európai szemeszter olyan reformjára, amely azt irányelv vagy rendelet révén garantálja. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a megfelelő részvétel akkor valósul meg, ha a civil társadalmi szervezeteket – jogszabályokon és nyilvános és átlátható eljárásokon alapuló hivatalos konzultációs folyamatok során – írásban megfelelően tájékoztatják, elegendő időt hagyva számukra a kormány javaslatainak elemzésére és saját javaslataik megfogalmazására, és ha e javaslatok beépítését vagy elutasítását nyilvános jegyzőkönyvekben vagy dokumentumokban kifejtett indoklással kísérik.

4.6. Az ukrajnai háború és a vele járó, az európai és a globális gazdaságot fenyegető közvetlen kockázatok nem kérdőjelezik meg a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek célkitűzéseit, hanem – az EGSZB szerint – épp ellenkezőleg, az európai intézményeket és a nemzeti kormányokat várhatóan arra ösztönzik, hogy felgyorsítsák a tervek végrehajtását és alkalmazását és az azokhoz kapcsolódó beruházásokat és reformokat, valamint hogy előmozdítsák az európai zöld megállapodást a növekedés fenntartása, az energiarendszer szén-dioxid-mentesítésének felgyorsítása és az Európai Unió zöld stratégiai autonómiájának elérése érdekében. Az EU-nak ezzel egy időben mindent meg kell tennie, hogy segítse Ukrajna kormányát és népét, hogy megfelelő ellátást nyújtson annak a több millió embernek, akik kénytelenek voltak uniós országokban menedéket keresni, és hogy segítséget nyújtson a legközvetlenebbül érintett tagállamoknak gazdaságuk különböző ágazataiban.

4.7. A háború kitörését megelőzően a nemzeti és az NGEU-források teljes összege nem volt elegendő a zöld megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez és az ehhez szükséges igazságos és inkluzív energetikai átalakítás megvalósításához, különösen pedig ahhoz, hogy az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) ajánlásaival összhangban valósággá váljon a fosszilis tüzelőanyagok tiszta és megújuló energiaforrásokkal való felváltása. Mindemellett most már geopolitikai szempontból is sürgetően szükséges, hogy véget érjen az EU Oroszországtól való energiafüggősége. Továbbá a háború miatt erőteljesen növekedni fognak a biztonsági és védelmi célú beruházások, ami súlyos terhet fog róni az állami költségvetésekre.

4.8. Az EGSZB ezért javasolja:

- a) az új uniós energiastratégia sürgős elfogadását, amely elősegíti az energiahálózatok hatékony összekapcsolását, a fosszilis tüzelőanyagok gyors felváltását megújuló energiaforrásokkal, a magas energiahatékonyságot és az energiakereslet csökkentését;
- b) annak a lehetőségnek a megfontolását, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek beruházásait a tiszta és megújuló energiába történő nagyobb mértékű beruházások irányába tereljék, az EU stratégiai autonómiájának biztosítása mellett;
- c) hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek rendelkezésre álló forrásokból rá eső részt minden tagállam az ilyen irányú új programok, például a fenntartható energiával kapcsolatos beruházási programok finanszírozására használja fel;
- d) hogy az európai hatóságok és a nemzeti kormányok rövid távon mind a termelés, mind a fogyasztás területén hozzanak meg minden ahhoz szükséges intézkedést, hogy megvédjék a gazdaságokat a háború kiváltotta, az EU gazdaságának egészét érintő dominóhatásoktól. A háború ugyanis súlyos zavarokat okoz az élelmiszer-, az energia- és a pénzügyi piacokon, és az energiaárak emelkedését és az ellátási láncok megszakadását okozza;
- e) egy új pénzügyi befektetési eszköz létrehozásának értékelése, valamint az Európai Bizottság által a REpowerEU-közleményben megfogalmazott azon javaslat támogatása, hogy fel kell gyorsítani az energiaágazat szerkezetátalakítását az EU biztonságosabb és fenntarthatóbb stratégiai autonómiájának biztosítása érdekében. E célból az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz bevált gyakorlatain és eredményein alapuló legmegfelelőbb modellt kell alkalmazni.

4.9. Az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testületének 2022. évi következtetései újabb komoly figyelmeztetést jelentenek, rámutatva az éghajlatváltozás elleni küzdelem hiányosságaira. Az EGSZB arra kéri az európai hatóságokat, hogy az energia-, ipar- és gazdaságpolitikai kezdeményezések elfogadásakor vegyék figyelembe e következtetéseket.

4.10. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a jelenlegi körülmények között milyen óriási nehézségekbe ütközik egy olyan gazdaságpolitika megvalósítása, amely egyszerre törekszik az infláció csökkentésére, valamint a gazdasági növekedés, a foglalkoztatás és az államháztartás közép- és hosszú távú fenntarthatóságának biztosítására. Az európai hatóságoknak, a nemzeti kormányoknak és az EKB-nak szorosan össze kell hangolniuk intézkedéseiket, és meg kell tenniük a szükséges lépéseket annak biztosítására, hogy a laza monetáris és fiskális politikák visszavonása úgy történjen, hogy az ne vezessen újabb recesszióhoz. Az EGSZB úgy véli, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktumban rögzített szabályok reformjának megkezdéséhez reális hiány- és adósságcélokat kell meghatározni, be kell vezetni a beruházásokra vonatkozó „arany szabályt”, és az egyes országok helyzetétől függően rugalmas pályákat kell meghatározni az államadósság szintjének csökkentésére vonatkozó célok eléréséhez.

4.11. A munkavállalók és általában véve a lakosság oktatását és az egész életen át tartó tanulást célzó erőfeszítések alapvető fontosságúak ahhoz, hogy biztosítani lehessen a méltányos és inkluzív zöld és digitális átállást. Elsőbbséget kell biztosítani a szerkezetátalakítási folyamatok által érintett munkavállalók képzésének és az átképzésükkel kapcsolatos tanácsadásnak, valamint a termelési szerkezetben megjelenő különböző típusú technológiai változásokból fakadó igények előrejelzésének. A digitalizáció kapcsán különös figyelmet kell fordítani az olyan személyekre, akik életkoruk vagy egyéb körülményeik miatt nehezebben férnek hozzá a digitális szolgáltatásokhoz. A lakosság ezen része számára képzést és speciális támogató szolgáltatásokat kell biztosítani, elősegítve, hogy az előnyök és a szolgáltatások minden típusához hozzáférjenek.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 569. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022.5.18.–2022.5.19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az egészségügyi és szociális jellegű általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó állami támogatási szabályok egy a pandémiás időszak utáni forgatókönyvben Gondolatok és javaslatok a 2012. évi jogalkotási csomag módosítására irányuló európai bizottsági értékelésről

(saját kezdeményezéssé vélemény)

(2022/C 323/02)

Előadó: **Giuseppe GUERINI**

Közgyűlési határozat:	2022.1.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezéssé vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás”
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülősszak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	221/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy véli, hogy a különböző egészségügyi és szociális szolgáltatások, mint például a személyes gondozás (beleértve az otthoni gondozást is), a hátrányos helyzetű és fogyatékkal élő személyek munkaerőpiaci visszaálléskedése, a gyermekgondozás és a szociális lakhatás alapvető fontosságúak a társadalmi kohézió biztosításához ebben a járvány utáni időszakban és a humanitárius vészhelyzet és a nemzetközi feszültségek idején. Az ilyen szolgáltatások állami támogatására vonatkozó európai szabályok ezért alapvető fontosságúak.

1.2. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság azon döntését, hogy az ágazati szabályozás értékelése ⁽¹⁾ során az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat az általános gazdasági érdekű szolgáltatások tágabb kontextusán belül önálló jellemzőkkel rendelkező „alkategóriának” tekinti.

1.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ágazatára alkalmazandó állami támogatásokról szóló Almunia-csomag (2012) az előző, 2005-ös keretszabályhoz képest pozitív modernizációs és egyszerűsítési elemeket tartalmaz. Ezért e csomag szabályozási megközelítését a jövőre nézve is meg kell erősíteni további korszerűsítő elemekkel, amennyiben az Európai Bizottság a folyamatban lévő értékelését követően úgy dönt, hogy módosítja a jelenlegi keretet.

⁽¹⁾ ARES-2019-3858696.

1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy az egyes tagállamokon belül az egészségügyi és szinte az összes gondozási szolgáltatás regionális, megyei, települési vagy – a legnagyobb városokban – akár településen belüli dimenzióval rendelkeznek. Ez azt jelenti, hogy elhanyagolható a felhasználók belső mobilitása a különböző nemzeti régiók és megyék között, ami még inkább kizárja a felhasználók esetleges határokon átnyúló mobilitását. A határokon átnyúló jelentőség hiánya kizárná az EUMSZ 107. cikkének alkalmazhatóságát a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra nyújtott állami támogatások tekintetében.

1.5. Az EGSZB rámutat, hogy a nemzeti közigazgatási szerveknek nehézséget okoz, hogy konkrét tapasztalatra tegyenek szert azon megbízási aktusok kidolgozása során, amelyek szükséges feltételei a közszolgáltatásért járó kompenzációról szóló 2012/21/EU bizottsági határozat ⁽²⁾ (mentességi határozat) és az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz nyújtott csekély összegű támogatásokról szóló 360/2012/EU bizottsági rendelet ⁽³⁾ alkalmazásának. Ezért nagyon hasznos lenne, ha az Európai Bizottság létrehozna egy olyan portált, ahol a különböző típusú egészségügyi és szociális szolgáltatásokkal kapcsolatos jogszerű megbízási aktusok konkrét példái hozzáférhetőek lennének.

1.6. Az EGSZB ösztönzi az állami támogatási szabályok szociális és egészségügyi szolgáltatási ágazatra történő alkalmazásával kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét a közös jogi hagyományokkal rendelkező tagállamok között, hogy ösztönözze az EUMSZ 26. jegyzőkönyvében a nemzeti közigazgatás számára elismert mérlegelési mozgáster hatékonyabb kihasználását az általános gazdasági érdekű szolgáltatások helyi szintű létrehozása és végrehajtása során.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2012/21/EU határozatban foglalt szabály, amely szerint a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezése nem haladhatja meg a költségek fedezéséhez szükséges összeget, kivéve az „észszerű nyereséget”, további pontosítást igényel: **i.** a szolgáltatás biztosítására felhasznált tőkéhez viszonyított észszerű nyereség konkrét, a működési kockázatot is figyelembe vevő meghatározása tekintetében; **ii.** az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működési költségeibe beszámítható állandó és strukturális költségek konkrét mennyiségi meghatározása tekintetében; **iii.** valamint azzal kapcsolatban, hogy milyen mértékben emelik ki a szociális gazdaság szereplőire jellemző szolgáltatások és szervezeti modellek sajátosságait az általános gazdasági érdekű szolgáltatások kezelése és végrehajtása során.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy – ahogyan az az Európai Bizottság által folytatott nyilvános konzultációból is kiderült – a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra három pénzügyi évet tekintve egy olyan de minimis felső határnak kellene vonatkoznia, amely magasabb, mint az általános gazdasági érdekű szolgáltatások számára a korábbi 360/2012/EU rendelet által általános szabályként garantált felső határ (500 000 EUR). A szociális és egészségügyi szolgáltatások társadalmi kohézióban betöltött szerepe indokolja a jelenleginél magasabb felső határt.

2. Bevezetés és előzmények

2.1. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknak és – ami e vélemény szempontjából még fontosabb – a szűkebb értelemben vett egészségügyi és szociális szolgáltatások területén működő szervezeteknek nyújtott állami támogatás kérdését 2012-ben az úgynevezett „Almunia-jogszabálycsomag” szabályozta. Ez a csomag felváltotta és korszerűsítette a korábbi, 2005-ös jogi keretet („Monti-Kroes-csomag”).

2.2. Az Almunia-csomag a következő jogi aktusokat tartalmazza:

- a 360/2012/EU rendelet az EUMSZ 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű („de minimis”) támogatásokra való alkalmazásáról,
- a 2012/21/EU határozat az EUMSZ 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról,
- a Bizottság közleménye az európai uniós állami támogatási szabályoknak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásának ellentételezésére való alkalmazásáról ⁽⁴⁾,
- a Bizottság közleménye – A közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásról szóló európai uniós keretszabály (2011) ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ A Bizottság 2012/21/EU határozata (2011. december 20.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról (HL L 7., 2012.1.11., 3. o.).

⁽³⁾ A Bizottság 360/2012/EU rendelete (2012. április 25.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének az általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára nyújtott csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról (HL L 114., 2012.4.26., 8. o.).

⁽⁴⁾ HL C 8., 2012.1.11., 4. o.

⁽⁵⁾ HL C 8., 2012.1.11., 15. o.

2.3. Az ágazatra vonatkozó normatív keret tehát közel 10 éve van hatályban, és az Európai Bizottság által meghatározottak szerint a tagállamok a hatálybalépése óta nagymértékben alkalmazzák, bár vannak olyan alkalmazási problémák, amelyek az európai jogalkotó további beavatkozását indokolhatják, figyelembe véve az első jóváhagyás óta eltelt jelentős időszakot is.

2.4. E tekintetben az Európai Bizottság széles körű konzultációt indított az érdekelt felekkel annak érdekében, hogy értékelje a jelenleg hatályos jogi keret hatékonyságát, eredményességét, hozzáadott értékét és az eredeti célkitűzéseknek való folyamatos megfelelését, különös tekintettel az egészségügyi és szociális szolgáltatásokra.

2.5. A konzultációra 2019. július 31. és 2019. december 14. között került sor az Európai Bizottság által összeállított kérdőív segítségével, amelyre 51 válasz érkezett vállalkozások, gazdasági szervezetek, szakszervezetek, nem kormányzati szervezetek, magánszemélyek és közigazgatási szervek részéről.

2.6. Ezzel a saját kezdeményezésű véleményével az EGSZB, mint az európai gazdaság és civil társadalom képviselője, az Európai Bizottság figyelmét szeretné felhívni néhány érdekes kérdésre, amelyek az állami támogatásokra vonatkozó szabályoknak az egészségügyi és szociális szolgáltatásokra való alkalmazhatóságával kapcsolatosak, tekintettel az állami támogatásokra vonatkozó szabályok esetleges jövőbeli felülvizsgálatára ezekben az ágazatokban.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB elismeri, hogy a szociális és egészségügyi szolgáltatások területén nyújtott állami támogatások szabályozása igen összetett feladat az uniós jogalkotás számára, mivel nehéz egyensúlyt teremteni a közérdekű célokat szolgáló tevékenységek állami támogatása és a belső piacon folyó szabad és torzulásmentes verseny védelme között. Az európai állami támogatási keretnek lehetővé kell tennie a szociális és egészségügyi infrastruktúra fejlesztéséhez szükséges állami beruházásokat is, amelyek a szociális jogok európai pillérében meghatározott célkitűzések elérését szolgálják.

3.2. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság azon döntését, hogy az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat az általános gazdasági érdekű szolgáltatások tágabb összefüggésében önálló jellemzőkkel rendelkező alkategóriának tekinti, tekintettel e szolgáltatások sajátosságaira és azok konkrét célkitűzéseire. A jelenleg hatályos szabályokat értékelő dokumentumában az Európai Bizottság megállapítja, hogy „az állami támogatások szempontjából az egészségügyi és szociális szolgáltatások az általános (gazdasági) érdekű szolgáltatások egyik alcsoportját képezik” ⁽⁶⁾.

3.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ágazatára alkalmazandó állami támogatási szabályokat tartalmazó Almunia-jogszabálycsomag (2012) az előző, 2005-ös kerethez képest pozitív, az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokat finanszírozni kívánó nemzeti hatóságok adminisztratív és szabályozási terheit csökkentő modernizációs elemeket tartalmazott. Ezért e csomag szabályozási megközelítését a jövőre nézve is meg kell erősíteni további korszerűsítő elemekkel és néhány konkrét profil pontosításával.

3.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a különböző egészségügyi és szociális szolgáltatások, például a személyes gondozás (beleértve az otthoni gondozást is), a hátrányos helyzetű és fogyatékkal élő személyek munkaerőpiaci visszailleszkedése, a gyermekgondozás és a szociális lakhatás alapvető fontosságúak a belső piacon a társadalmi kohézió biztosítása szempontjából, és az EUMSZ 26. jegyzőkönyvében meghatározottak szerint a tagállamok „közös uniós értéke[i]t” képezik. Ezek a szolgáltatások még inkább stratégiai és döntő fontosságúak a világjárvány utáni jelenlegi időszakban, amelyet nemzetközi feszültségek és a tagállamokban növekvő populizmus jellemez.

3.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szociális és egészségügyi szolgáltatásokat bizonyos esetekben állami szinten olyan nem gazdasági jellegű tevékenységek révén biztosítják, amelyekre nem vonatkoznak az uniós állami támogatási szabályok. Ugyanakkor, ahol ezeket a szolgáltatásokat gazdasági tevékenységek révén biztosítják, ott csak korlátozottan bírnak határokon átnyúló jelentőséggel, tisztán helyi szerepet játszanak, és hozzájárulnak a nemzeti területek társadalmi kohéziójához.

3.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy az egészségügyi és szociális szolgáltatásokat gyakran nem gazdasági tevékenységek révén biztosítják, ami kizárja az állami támogatásokra vonatkozó szabályok (EUMSZ 107. cikk) alkalmazását. Ezenkívül az egészségügyi és szociális szolgáltatások akkor is tisztán helyi dimenzióval rendelkeznek, ha piaci környezetben valósulnak meg, és nincs valós, határokon átnyúló relevanciájuk a keresleti oldalon. A helyi dimenzió még nyilvánvalóbb, ha a szociális és egészségügyi szolgáltatásokat a szociális gazdaság szervezetei irányítják a helyi közösségek bevonásával, a társadalmi kohézió és a közérdek mentén.

3.7. Az Európai Bizottság végrehajtási gyakorlata és az európai ítélkezési gyakorlat azonban azt feltételezi, hogy a szociális és egészségügyi szolgáltatások határokon átnyúló jelentőségét nem lehet eleve kizárni a határokon átnyúló beruházások esetleges torzulására való hivatkozással. Az EGSZB – miközben megérti e megközelítés okait a

⁽⁶⁾ ARES-2019-3858696.

Szerződésekből biztosított mozgásszabadság teljeskörű védelme érdekében – arra kéri az Európai Bizottságot, hogy adjon megfelelő iránymutatásokat a szociális és egészségügyi szolgáltatások határokon átnyúló jelentőségéről. Ezeket a szolgáltatásokat az EUMSZ 107. cikke szerinti állami támogatás fogalmának alkotóelemeiként a határokon átnyúló jelentőség fogalmáról szóló szélesebb körű vita keretében valóban célzottan és rugalmasan kell kezelni.

3.8. Az EGSZB megjegyzi, hogy még ha a szociális és egészségügyi szolgáltatások határokon átnyúló dimenzióval is rendelkeznek, mint például a határon átnyúló egészségügyi ellátásról szóló irányelvben ⁽⁷⁾ említett 37 uniós határon átnyúló városi terület esetében, ez a határ menti területek közötti fizikai közelség és a területi szubszidiaritás elvének megfelelően történik, és ezért a több állami támogatás nem ásná alá lényegesen a vállalkozások közötti, határon átnyúló versenyt.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2012-es Almunia-jogszabálysomag által az egyértelműség és egyszerűsítés terén hozott pozitív elemei ellenére az általános gazdasági érdekű szolgáltatások területén alkalmazandó jogi fogalmak – objektív szempontok alapján vizsgálva – továbbra is összetettek, nem utolsósorban az általános gazdasági érdekű szolgáltatások ágazatára jellemző jogi és gazdasági értékelések közötti szoros összefüggés miatt.

4.2. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen közzé egy operatív útmutatót, amely aktualizálja az *Útmutató az Európai Unió állami támogatási, közbeszerzési és belső piaci szabályainak az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra és különösen az általános érdekű szociális szolgáltatásokra történő alkalmazásáról* című dokumentumot ⁽⁸⁾, amely az elmúlt években igen hasznosnak bizonyult az ágazat szereplői számára.

4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó különleges szabályok mind a közbeszerzés, mind az állami támogatás tekintetében kevésbé ismertek a nemzeti közigazgatások számára, mint a közbeszerzésre és az állami támogatásokra vonatkozó megfelelő általános szabályok. A hatóságok személyzetének képzésébe történő megfelelő beruházás – többek között európai források felhasználásával – hasznosnak bizonyulhat mind az ilyen szolgáltatások minőségének javítása, mind az uniós jognak való jobb megfelelés szempontjából.

4.4. Az EGSZB rámutat, hogy technikai és operatív szempontból a nemzeti közigazgatási szerveknek nehézséget okoz, hogy konkrét és érett tapasztalatokra tegyenek szert azon megbízási aktusok kidolgozása során, amelyek szükséges és előzetes feltételeit képezik a közszolgáltatásért járó kompenzációról szóló 2012/21/EU mentességi határozat és – bár egyszerűsített formában, de – az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz nyújtott csekély mértékű támogatásokról szóló 360/2012/EU rendelet alkalmazásának (az úgynevezett „super de minimis” rendelet, amely három pénzügyi év alatt 500 000 EUR-s megemelt küszöbértéket ír elő).

4.5. Ebben a tekintetben ezért nagyon hasznos lenne, ha az Európai Bizottság létrehozna egy olyan portált, ahol a különböző típusú egészségügyi és szociális szolgáltatásokkal kapcsolatos, az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatósága által jogszerűnek és megfelelően kidolgozottnak ítélt megbízási aktusok konkrét példái hozzáférhetőek lennének. A közös jogi hagyományokkal rendelkező tagállamok közötti bevált gyakorlatok cseréje szintén nagyon hasznosnak bizonyulhatna e tekintetben, ösztönözve az EUMSZ 26. jegyzőkönyve által a nemzeti közigazgatás számára elismert mérlegelési mozgástér hatékonyabb kihasználását az általános gazdasági érdekű szolgáltatások helyi szintű létrehozása és végrehajtása során.

4.6. Amint tudjuk, a 2012/21/EU határozatban foglalt szabály előírja, hogy a közszolgáltatási kötelezettséggel megbízott szolgáltatóknak járó ellentételezés nem haladhatja meg a költségek fedezéséhez szükséges összeget, kivéve az „ésszerű nyereséget”. Ezt az elvet bővebben ki kell fejteni azért, hogy a következő három kérdést pontosabban meg lehessen válaszolni: **i.** a működési kockázat fényében milyen mértékben kell a gyakorlatban meghatározni a szolgáltatás nyújtásához felhasznált tőkéhez viszonyított ésszerű nyereséget; **ii.** az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működési költségeibe beszámítható állandó és strukturális költségek konkrét mennyiségi meghatározása; **iii.** milyen mértékben emelik ki a szociális gazdaság szereplőire jellemző szolgáltatások és szervezeti modellek sajátosságait az általános gazdasági érdekű szolgáltatások kezelése és végrehajtása során.

4.7. Az EGSZB rámutat, hogy az „ésszerű nyereség” fogalmának meghatározásakor figyelembe kell venni a kedvezményezett vállalkozás jellemzőit, különösen akkor, ha a vállalkozás folyamatosan visszaforgatja nyereségét saját tevékenységébe, és így szociális gazdasági egységnek vagy vállalkozásnak minősül.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/24/EU irányelve (2011. március 9.) a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről (HL L 88., 2011.4.4., 45. o.).

⁽⁸⁾ SWD (2013) 53 final/2.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy – ahogyan azt az Európai Bizottság által folytatott nyilvános konzultáció során egyértelművé tették – a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra három pénzügyi évet tekintve egy olyan megemelt de minimis felső határnak kellene vonatkoznia, amely eltér az általános gazdasági érdekű szolgáltatások számára a korábbi 360/2012/EU rendelet által általános szabályként garantált felső határtól (500 000 EUR). Ezt a növekedést a szociális és egészségügyi szolgáltatások közhasznú és közérdekű szerepe, valamint e tevékenységeknek a versenyre és a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt korlátozott hatása indokolja. A szociális és egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozó de minimis küszöbérték növelése nagyobb teret engedne a 360/2012/EU rendelet alkalmazásának, illetve megkönnyítené az említett rendelet és annak egyszerűsített formái alkalmazását.

4.9. A szociális és egészségügyi szolgáltatások társadalmi kohézióban betöltött szerepe indokolná a felső határ megemelését, amely három előnyt is biztosít: i. több támogatás nyújtható a de minimis támogatások egyszerűsített és gyorsított keretein belül; ii. az infláció makrogazdasági szinten történő visszatérésének figyelembevétele, ami a felső határ három pénzügyi év alatt történő szorosabb időszaki felülvizsgálatát javasolná; iii. a szociális gazdaság számos szereplője által betöltött kiegészítő szerep elismerése.

4.10. Az EGSZB elismeri a szociális és egészségügyi általános gazdasági érdekű szolgáltatások kezelésében a helyi önkormányzatok által kiírt pályázatok alapján részt vevő kkv-k és magánvállalkozások jelentőségét és szerepét. A nemzeti közigazgatási szervek által a szolgáltatók kiválasztási eljárásaira, a nyújtott ellentételezésre és a teljesítményre vonatkozó adatok és információk gyűjtése és terjesztése többek között ezért is hasznos visszajelzésekkel szolgálhat.

4.11. Végezetül az EGSZB rámutat arra, hogy – amint azt az Európai Bizottság a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervében ⁽⁹⁾ elismerte – a szociális és egészségügyi szolgáltatások területét közvetve is támogatni lehetne azáltal, ha az általános állami támogatások alóli mentességi rendelet keretében az ezekben az ágazatokban igen aktív szociális gazdasági szervezeteknek jobb hozzáférést biztosítanak a finanszírozás és hitel elérhetőségét elősegítő támogatási intézkedésekhez, valamint a hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élők foglalkoztatására vonatkozó különleges ösztönzőkhöz. E tekintetben nagyon hasznos lenne egy olyan világos és rugalmas európai rendelet, amely lehetővé tenné a különböző ösztönző intézkedések észszerű halmozhatóságát és kombinálását ugyanazon tevékenységek tekintetében.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ COM(2021) 778 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalmi szervezetek szerepe a közjó őrzőiként az uniós társadalmak és gazdaságok világjárvány utáni helyreállításában és újjáépítésében

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 323/03)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Közyűlési határozat:	2021.4.28.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülősszak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	189/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A civil társadalom és a szociális partnerek áthidalják a politikai döntéshozók és az általuk képviselt személyek valósága közötti szakadékot. Az ezekkel az érdekelt felekkel folytatott párbeszéd tehát hatékony módja annak, hogy a politikai döntéshozók megértsék a különböző társadalmi csoportokhoz tartozó emberek eltérő igényeit. Továbbá a civil társadalom mindenkit a „polgári demokráciában” való részvételre bátorít, hogy a polgárok beleszólhassanak az őket érintő kérdésekbe.

1.2. Az EU-ban a civil társadalom és a szociális partnerek különböző szinteken működnek. Egyes szervezetek uniós szinten, mások nemzeti szinten, megint mások pedig regionális vagy helyi szinten működnek. A munkakörök minden szinten kiegészítik egymást. Az érdekérvényesítő munka tekintetében az EU fókuszát a nemzeti szervezetekhez képest gyakran az határozza meg, hogy a szakpolitikai kompetenciák hogyan oszlanak meg az uniós és a nemzeti szint között.

1.3. A helyi szinten tevékenykedő civil társadalom is szerepet játszhat az új politikák és kezdeményezések végrehajtásának és hatásának nyomon követésében. A civil társadalom azonban nemcsak a politikai döntéseket befolyásolja, hanem arra is hivatott, hogy ténylegesen szolgáltatásokat nyújtson az általa képviselt embereknek.

1.4. A Covid19-világjárvány és Európának a válság mélyéről való kilábalása során a civil társadalom és a szociális partnerek szerepe változásokon ment át. A korábbiaknál is nagyobb hangsúlyt kap a létfontosságú szolgáltatások nyújtása, az emberi jogok védelme és az életek megmentése, miközben meg kell birkózniuk a szervezeteket által a finanszírozásuk fedezése és saját munkatársaik támogatása során tapasztalt kihívásokkal. Ezenkívül a világjárvány számos új uniós finanszírozási kezdeményezést eredményezett, amelyek viszont határozott érdekérvényesítést igényelnek, hogy a beruházások eljussanak az arra leginkább rászorulókhöz.

1.5. Jelenleg azt látjuk, hogy az európai civil társadalom a Covid19-válságból egy teljesen új válságba lép át. A civil társadalom számos szereplője most az orosz hatóságok által Ukrajnára irányuló, provokáció nélkül indított invázió következményeinek kezelésére összpontosítja erőfeszítéseit. Sok civil szervezet például a világjárvány válságkezelése során gyűjtött tanulságokat használva fel támogatja az ukrán menekülteket, segélyalapokat gyűjt, és segít nekik elmenekülni az országukban jelenleg zajló vérontás elől. Erőfeszítéseiket azokra is összpontosítják, akik az Unió más részeiben az üzemanyagárak drasztikus emelkedése és a jelentős mértékű infláció következtében leginkább ki vannak téve a szegénység kockázatának.

1.6. A civil társadalom bevonása a döntéshozatali folyamatba szorosan kötődik az EU értékrendjéhez, az Európai Unióról szóló szerződés 1. cikke kimondja, hogy a döntéseket „az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozzák meg”. Az EU-ban nem szabad teret engedni a szociális párbeszéd és a civil társadalmi párbeszéd elnyomásának. Ezen értékek tiszteletben tartása előfeltétele kell, hogy legyen a tagállamok uniós finanszírozásra való jogosultságának.

1.7. Az EU-nak zero toleranciát kell tanúsítania azokkal a tagállamokkal szemben, amelyekben a polgári tér beszűkül. Egy olyan rendszer, amelyben a civil társadalom – különösen a kormány működését kritikusan szemlélők – hangját elnyomják, ténylegesen leépíti a polgárai érdekeit szolgáló politikai döntéshozók dinamikáját. Ehelyett olyan rendszerré válik, amelyben a hatalmon lévők kizárólag a saját érdeküknek megfelelően cselekszenek. Ez a megközelítés fenyegetést jelent az EU-n belüli demokráciára nézve, és nincs helye a koppenhágai kritériumokban felvázolt európai értékek között ⁽¹⁾.

1.8. Annak biztosítása, hogy a tagállamok megőrizzék az uniós értékeket, többet jelent a civil társadalommal való együttműködésre való nyitottságnál; a civil társadalom létének elősegítéséről is szól, még akkor is, ha a civil társadalom kritikusan viszonyul az adott tagállam politikájához, vagy politikailag ellentétes oldalt képvisel. Az EU-ban minden civil társadalmi szervezet számára szabadságot és függetlenséget kell biztosítani. Azok a tagállamok, amelyek egyfajta kényszerű kötelezettségnek való megfelelésből csak a gondosan kiválogatott és a kormánnyal rokonszenvező szervezetekkel lépnek párbeszédre, éppolyan bűnösök az antidemokratikus gyakorlatokat illetően, mint azok a kormányok, amelyek egyáltalán nem lépnek kapcsolatba a civil társadalommal.

1.9. A politikai döntéshozóknak nemcsak felszínes, hanem érdemi részvételt is biztosítaniuk kell a civil társadalom számára. Ez azt jelenti, hogy a civil társadalmat be kell vonni a döntéshozatali folyamat minden részébe. Azt jelenti, hogy meg kell hallgatni a civil társadalom véleményét az új jogszabályok, projektek vagy kezdeményezések kidolgozásának folyamata alatt, valamint azok kialakítása, elfogadása és végrehajtása során rendszeresen konzultálni kell a civil társadalom tagjaival. Sok esetben csak olyankor kéri ki a civil társadalom véleményét, amikor a jogszabályok vagy projektek már a befejezéshez közelednek. Ez lehetetlenné teszi, hogy a politikai döntéshozók bármilyen javaslatot átvegyenek, és precedenst teremtsenek, hiszen a civil társadalomtól egyszerűen csak azt várják el, hogy rábólintson az elé terjesztett javaslatokra.

1.10. A politikai döntéshozók konzultációs folyamatainak minden szinten könnyen megtalálhatóknak és hozzáférhetőeknek kell lenniük. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság nyilvános konzultációs rendszerét, amely minden civil szervezet és az egyes polgárok előtt is nyitva áll, valamint hogy valamennyi konzultációt rendszeresen közzétesznek ugyanazon a weboldalon ⁽²⁾. Másfelől az uniós szintű konzultációk időnként korlátozóak lehetnek az általuk megengedett hozzájárulás típusát illetően.

1.11. A civil társadalomnak lehetősége nyílik a politikai döntéshozók megsegítésére olyan alapvető feladatokban, mint például a nyomon követés. Ahhoz azonban, hogy komolyan lehessen venni a civil társadalom szerepét az új politikák és kezdeményezések végrehajtásának nyomon követésében, az EU-nak, a nemzeti és helyi hatóságoknak hozzá kell járulniuk a szervezetek működési költségeihez. Ez még fontosabbá vált a (projekt)finanszírozás Covid-járvány miatti bizonytalansága, valamint a működési költségek növekedése miatt. Ahhoz, hogy a civil társadalom a legjobb minőségű és legkonstruktívabb támogatást tudja nyújtani, fontos, hogy a működéséhez és a kapacitásépítéshez biztosított finanszírozás ne kérdőjelezze meg a civil szervezetek függetlenségét.

1.12. Az EU számos intézkedést hozhatna a civil társadalom hozzájárulásának elfogadása érdekében. Kezdeti lépés lehetne a részvételi státusz meghatározása. Az EU megállapodhatna továbbá az egyesülési jogra és a civil párbeszédre vonatkozó olyan iránymutatásokról és közös normákról, amelyeket minden vonatkozó folyamatban végre kellene hajtani, és elfogadhatna egy a civil párbeszédre vonatkozó intézményközi megállapodást. Az egyesületek és nem kormányzati szervezetek szerepének az Európai Unió keretein belül való elismerése és előmozdítása szintén rendkívül hasznos lenne a politikai döntéshozók és a civil társadalom közötti uniós szintű partnerség fejlesztése szempontjából.

1.13. A civil szervezeteknek is megvannak a saját felelősségi köreik, amelyeknek meg kell felelniük a jó politikai döntéshozatal nevében. Mindenekelőtt a szervezeteknek folyamatosan fogékonyan kell viszonyulniuk az általuk képviselt emberek valóságához, és gondoskodniuk kell arról, hogy érdekérvényesítésük megfeleljen az ő igényeiknek. Különösen fontos a fiatalok civil társadalomban való részvételének elősegítése és a mozgalom jövőjének biztosítása. Az is döntő fontosságú, hogy a civil társadalom hozzájárulásai konstruktívak, ajánlásai pedig egyértelműek legyenek, hogy az új politikák kialakítását a tagjai számára legjobbnak vélt módon tudja elősegíteni. A hozzájárulásnak nemcsak arra kell összpontosítania, ami rosszul működik, hanem konkrét javaslatokat is kell tennie a fejlesztésekre.

2. Általános megjegyzések

2.1. Ebben a dokumentumban a „civil társadalom” kifejezés a szociális partnerekre is vonatkozik, bár meg kell jegyezni, hogy a szociális partnerek egyedi és sajátos módon működnek a jogok védelme területén. A civil társadalmi szervezetek olyan csoportok nevében is fellépnek, amelyek a választójogon keresztül nem tudják befolyásolni a politikát, mint például a gyermekek, a szavazati joguktól megfosztott, fogyatékkal élő személyek, vagy a migránsok és menekültek, és elősegítik a demokráciában való részvételüket. A civil társadalom és a politikai döntéshozók közötti párbeszéd ezért kulcsfontosságú a társadalom igényeinek megértése és a hatékony politikai válaszok kialakítása szempontjából.

⁽¹⁾ Csatlakozási kritériumok, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/info/consultations_hu

2.2. A független és tájékozott civil társadalmi szervezetek politikai döntéshozatalhoz való hozzájárulása felbecsülhetetlen értékű lehet. Alapvető szerepet játszhatnak a meglévő szakpolitikák és kezdeményezések hatékonyságának nyomon követésében is. A kapacitásépítés támogatása azonban kritikus fontosságú.

2.3. Az Európai Unió egyes részein drasztikusan beszűkült a civil társadalom tere, és az uniós intézményeknek határozottan és megalkuvást nem tűrő módon kell reagálniuk ezekre az aggasztó fejleményekre. A civil társadalom bevonása a döntéshozatali folyamatba szorosan kötődik az EU értékrendjéhez, az Európai Unióról szóló szerződés 1. cikke kimondja, hogy a döntéseket „az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozzák meg”. A civil társadalom elnyomásának nem szabad teret engedni.

2.4. A szakpolitikai hatáskörök uniós és nemzeti, regionális és helyi szinten történő szétválasztása a civil társadalom különböző szintű képviselőit eredményezte. Vannak uniós civil szervezetek, amelyek kifejezetten olyan szakpolitikai területekkel foglalkoznak, amelyek az EU jogalkotói hatáskörébe tartoznak, míg mások nemzeti, regionális vagy helyi szinten működnek.

2.5. A civil társadalom minden szinten általában két fő akadállyal szembesül, egyrészt azzal, hogy a politikai döntéshozók nem hajlandók a párbeszédre, másrészt azzal, hogy a döntéshozatali folyamat valamennyi szakaszát az érdemi részvétel hiánya jellemzi. Az ilyen jellegű attitűdök megszüntetése érdekében európai és nemzeti szintű jogi szabályozásokat kell bevezetni.

2.6. A nemzeti és uniós szintű civil társadalom döntő szerepet játszik Európa járvány utáni helyreállításában. Az egyik olyan terület, amelyen megvalósul a két szint koordinációja, az az EU-tagállamok Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó forrásainak befektetési módjára vonatkozik, amelyek nagymértékben megváltoztathatják társadalmi és gazdaságaink alakulását az elkövetkező években és évtizedekben. Ez a folyamat azonban rávilágított arra, hogy sok tagállam nem elkötelezett a civil társadalommal folytatott érdemi konzultáció iránt, mivel sok civil szervezet kimaradt, vagy legjobb esetben csak felületesen vesz részt a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek megtervezésében. Ezt az EGSZB 2021. februári állásfoglalása⁽³⁾ vázolta fel. Emellett láttuk, hogy a civil társadalommal folytatott konzultáció nem megfelelő, annak ellenére, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽⁴⁾ 18. cikke ezt a kötelezettséget is rögzíti.

3. Hogyan vezethet a civil társadalom részvétele intelligensebb politikai döntéshozatalhoz

3.1. A politikai döntéshozóknak minden szinten a polgárok érdekeit kell szolgálniuk, és nem fordítva. A demokrácia csak akkor tud megfelelően működni, ha a törvényhozás és -végrehajtás figyel az új tendenciákra és megérti a képviselni kívánt emberek igényeit. A hatékony és intelligens kormányzáshoz elengedhetetlen a civil társadalom megléte, valamint a döntéshozatali folyamatba való aktív bevonása és abban való érdemi részvétele minden szinten.

3.2. A civil szervezetek feladata, hogy közvetítsék az általuk képviselt személyek üzeneteit, illetve támogassák a lakosság érdekeit, és ezeket világos és koherens üzenetökké és szakpolitikai ajánlásokká alakítsák. A civil társadalommal folytatott párbeszéd tehát hatékony módja annak, hogy a politikai döntéshozók megértsék a különböző társadalmi csoportokhoz tartozó emberek eltérő igényeit. Segít minimalizálni annak kockázatát, hogy figyelmen kívül hagyják a politikák végrehajtása során esetlegesen felmerülő problémákat, és olyan betekintést és szakértelmet kínálhat, amely egyébként nem lenne elérhető a politikai döntéshozók számára.

3.3. Míg a politikai döntéshozók fogékonyak arra, amit a választók akarnak, a civil társadalom egyik kulcsfontosságú szerepe az, hogy képviselje a szavazati joggal nem rendelkező csoportokat. Ez különösen igaz a gyermekek, a szavazati joguktól megfosztott, fogyatékossgal élő személyek, a gyámság alatt álló egyének, illetve a lakóhelyük szerinti országukban szavazásra nem jogosult bevándorlók és menekültek jogait védő civil szervezetekre. A civil társadalom azért van, hogy kiálljon az olyan csoportok érdekeiért, amelyek a választójogon keresztül nem tudnak hangot adni véleményüknek. Továbbá mindenkit a „polgári demokráciában” való részvételre bátorít, hogy a polgárok beleszólhassanak az őket érintő kérdésekbe. Erős civil társadalom és annak a polgári szerepvállalás ösztönzésére vonatkozó képessége nélkül fennállna annak a veszélye, hogy a döntéshozók továbbra is sokukat figyelmen kívül hagyják.

3.4. A helyi szinten tevékenykedő civil szervezetek, különösen a nemzeti vagy helyi civil szervezetek is szerepet játszhatnak az új politikák és kezdeményezések végrehajtásának és hatásának nyomon követésében. A nyomon követés azonban intenzív feladat, amely gyakran nagy technikai tudást igényel. Ezért alapvető fontosságú, hogy az EU és a tagállamok finanszírozás és technikai támogatásnyújtás révén segítsék a civil társadalmi szervezeteket kapacitásépítését. Az Európai Bizottságnak továbbá meg kell kezdenie az uniós források felhasználásának nyomon követésére vonatkozó stratégia kidolgozását, mely feladattal a jelek szerint nem tud önállóan megbirkózni. Ennek a stratégiának világosan meg kell határoznia, hogy az Európai Bizottság hogyan kívánja támogatni azokat a partnereket, amelyek együttműködnek vele a tevékenységek nyomon követésében.

⁽³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/involvement-organised-civil-society-national-recovery-and-resilience-plans-what-works-and-what-does-not>.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

4. Az uniós szintű civil társadalom szerepe a világjárvány utáni helyreállításban

4.1. Az uniós szintű civil társadalom azokat a szereplőket öleli fel, akik kiállnak az EU intézményei mellett, és mind a 27 tagállam lakosait képviselik, sőt, gyakran még másokat is. Alapvető szerepet töltenek be az Unió hatáskörébe tartozó azon területek érdekérvényesítésében, ahol párbeszédet kell folytatni az uniós szintű politikai döntéshozókkal.

4.2. A következő területek jelentik az uniós civil társadalom főbb fókuszpontjait. Ezek olyan szakpolitikai területek, ahol az EU jogalkotási javaslatot tehet, vagy ahol a tagállamok csak akkor hozhatnak nemzeti szintű jogszabályokat, ha azok nem ellentétesek a már meglévő uniós jogszabályokkal: foglalkoztatás és szociális ügyek; gazdasági, társadalmi és területi kohézió; mezőgazdaság; halászat; környezetvédelem; fogyasztóvédelem; szállítás; transzeurópai hálózatok; energiapolitika; igazságszolgáltatás és alapvető jogok; migráció és belügyek; közegészségügy; fejlesztési együttműködés és humanitárius segítségnyújtás. A civil társadalom és a szociális partnerek jelenleg olyan uniós szintű politikai kezdeményezésekre is összpontosítanak, mint például a szociális jogok európai pillére ⁽⁷⁾ és az európai zöld megállapodás ⁽⁸⁾.

4.3. Az uniós szintű civil szervezetek érdekérvényesítő tevékenységét továbbra is számos akadály nehezíti. Amint az EGSZB a SOC/639 számú tájékoztató jelentésében ⁽⁹⁾ rámutat, más nemzetközi szervezetekkel ellentétben az EU még nem teremtett részvételi státuszt az európai egyesületek és nem kormányzati szervezetek számára. Jóllehet, az Európai Unió Alapjogi Chartája, különösen polgári célú ügyekben, garantálja a gyülekezéshez és egyesüléshez való jogot bármilyen szinten, beleértve az európai szintet is ⁽⁸⁾.

A Covid19 utáni helyreállítás összefüggésében az uniós civil társadalom befolyásolja és nyomon követi az uniós forrásoknak a lakosság válságból való kilábalását célzó felhasználását.

4.4. Az uniós finanszírozás felhasználása, különösen a 723,8 milliárd eurós Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz formájában ⁽⁹⁾ képes ösztönözni a Covid19-válság utáni társadalmi és gazdasági helyreállítást. A pénzek befektetése azonban politikai döntés. Míg a források felhasználására vonatkozó nemzeti terveket a tagállamok készítik, az Európai Bizottság feladata a tervek értékelése és jóváhagyása. Az uniós civil társadalom folyamatosan figyelmeztette az Európai Bizottságot a nemzeti tervekben szereplő finanszírozási javaslatokkal kapcsolatban. Kiemelték a világjárvány által feltárt és felnagyított, már meglévő rendszerszintű problémákat, mint például a közegészségügyet, szociális biztonságot és oktatási rendszereket érintő elégtelen beruházásokat, és szorgalmazzák az Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz ennek megoldására való felhasználását.

4.5. Számos nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervet az Európai Bizottság kérésére módosítottak, és voltak olyan tervek, amelyeket vagy elutasítottak, vagy amelyek jóváhagyását befagyasztották ⁽¹⁰⁾. A civil társadalom fontos szerepet játszott az aggodalomra okot adó területekre való figyelemfelkeltésben ⁽¹¹⁾. Az uniós forrásoknak azokra a területekre kell irányulniuk, ahol a legnagyobbak a feszültségek, legtöbb a haláleset és legaggasztóbb az emberek alapvető jogainak megsértése a világjárvány idején. Ez magában foglalja az intézményi gondozási létesítményekről más keretekre való áttállást való – különösen a fogyatékkal élő vagy idős személyek esetében –, valamint a sürgősségi egészségügyi ellátás jobb felkészültségét és rezilienciáját annak érdekében, hogy el lehessen kerülni a triázrendszer megismétlődését, amikor is a kórházak elutasították bizonyos csoportok felvételét.

4.6. Az uniós források a gazdasági helyreállítás támogatására és a világjárvány során megélhetésüket veszített emberek munkába való visszatérésére is szolgálnak. Becslések szerint csak az EU-ban 6 millió munkahely szűnt meg a koronavírus-járvány következtében ⁽¹²⁾. A munkahelyek elvesztése azonban nem minden embert érintett egyenlő mértékben. A szociális partnerek kulcsszerepet játszanak a jól működő munkaerőpiacokat előmozdító gazdasági, munkaügyi és szociális politikák alakításában, és ezáltal védik a munkavállalókat, köztük a jövedelemkiesés kockázatának leginkább kitett munkavállalókat és a munkáltatókat. Az uniós szintű civil társadalom annak biztosításán is munkálkodott,

⁽⁷⁾ A szociális jogok európai pillére, Európai Bizottság, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_hu

⁽⁸⁾ Európai zöld megállapodás, Európai Bizottság, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hu

⁽⁹⁾ Az egyesületek és NGO-k európai státútumának létrehozása az NGO-k és az európai egyesületek pontos meghatározásával (tájékoztató jelentés), Európai Bizottság, <https://www.eesc.europa.eu/hu/our-work/opinions-information-reports/information-reports/creation-european-statute-associations-and-ngos-incorporating-precise-definition-ngo-or-european-association-information>

⁽⁸⁾ 12. cikk.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en

⁽¹⁰⁾ A bolgár tervet nem hagyták jóvá, a magyar terv jóváhagyását pedig befagyasztották.

⁽¹¹⁾ HL C 517., 2021.12.22., 1. o.

⁽¹²⁾ COVID-19 has already wiped out 6 million jobs, EU study finds, „Coronavirus pandemic News”, Al Jazeera.

hogy a beruházások a leginkább érintett csoportok felé irányuljanak. A nők, a fiatalok, a fogyatékkal élő személyek és az etnikai kisebbségekhez tartozók érdekeit képviselő civil társadalom különösen fontos szerepet játszik abban, hogy a pénzt e csoportok átképzésére és támogatására fordítsák. A civil társadalmi szervezetek – a nemzeti és helyi civil szervezetekkel együtt – ehhez úgy járultak hozzá, hogy befolyást gyakoroltak az Európai Bizottság által a források felhasználásával kapcsolatban meghatározott prioritásokra és ajánlásokra, a nemzeti tervek EU általi értékelésére, valamint a források tagállamon belüli elköltésének ellenőrzésére.

4.7. Az EU egy egészségügyi unió létrehozásába is belekezd, amely nagyobb felkészültséget biztosít a jövőbeli egészségügyi válságokkal szemben. Az egészségügyi unió számos változást fog eredményezni az uniós koordinációban olyan területeken, mint a gyógyszerhiány felmérése és az előzetes készletezés, új gyógyszerek és kezelések tesztelése és jóváhagyása, valamint az életmentő eszközök határokon átnyúló, igény szerinti megosztása. Az uniós civil társadalomnak ismét megvan a szerepe annak biztosításában, hogy az új terv jobban megvédje azokat a csoportokat, amelyek a leginkább kiszorultak az EU és a tagállamok járványra adott válaszaiból. Ezeket a célokat az EGSZB SOC/665 számú véleménye körvonalazta⁽¹³⁾. A cél annak biztosítása, hogy az Európai Gyógyszerügynökség európai modellt alakítson ki a gyógyszerek tisztességes, elszámoltatható és átlátható árképzésére vonatkozóan. Ez magában foglalja azt is, hogy az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központnak legyen jogköre és forrásai az egészségügyi egyenlőtlenségek kezelésére, és biztosítsák, hogy az EU egészségügyi válaszai a leginkább veszélyeztetettnek számító személyekre irányuljanak, valamint, hogy a jövőbeli válságok idején az EU egészségügyi kampányait és közegészségügyi információit sokkal elérhetőbbé és érthetőbbé tegyék mindenki számára.

4.8. A jövőbeli válságokat valószínűleg nemcsak vírusok, hanem inkább elsősorban az éghajlatváltozás okozta természeti katasztrófák idézik elő. Az Uniónak kulcsfontosságú szerepe van abban, hogy segítse a tagállamokat szén-dioxid-kibocsátásuk csökkentésében, valamint az elmúlt években tapasztalt növekvő problémákra – például az áradásokra és az erdőtüzekre – való felkészülésben és azok közös kezelésében. A környezetvédelmi civil szervezeteknek ezért szerepük van abban, hogy segítsék a döntéshozókat a leginkább beruházásra szoruló területek azonosításában, és olyan megoldásokat javasoljanak a környezeti katasztrófák jobb kezelésére, amelyben senki sem marad le.

5. A nemzeti és helyi civil társadalom szerepe a hatékony újjáépítésben

5.1. Uniós összefüggésben számos olyan szakpolitikai terület van, ahol az érdekképviselési felelősség egyértelműen a nemzeti és helyi civil szervezetek vállára nehezedik. Csakúgy mint az uniós szintű civil társadalom esetében, ez a hatáskörök EU és tagállamai közötti megosztásának módjától függ. Az uniós civil társadalommal együttműködve a nemzeti és helyi civil szervezetek biztosítják, hogy minden szakpolitikai területet lefedjenek.

5.2. A nemzeti és helyi civil szervezetek így jellemzően a következőkre összpontosítanak: közegészségügy; ipar; kultúra; oktatás, ifjúság és sport; szociális védelem, környezetvédelem, szociális szolgáltatás, áldozatok jogi támogatása, menedékhely biztosítása az erőszak áldozatainak stb.

5.3. A Covid19 által súlyosbított számos probléma megoldása a nemzeti, regionális és helyi civil társadalom kezébe került. Nemzeti szinten születtek döntések a vírus terjedésének megállítását célzó szabályokról, a sürgősségi egészségügyi ellátásról, a védőoltások prioritási sorrendjéről, az oktatás folytatásának módjáról valamennyi korosztály esetében, és arról, hogyan biztosítsák az állásukat elvesztett munkavállalók jövedelmét. Tevékenységeik közé tartozott az oltásokkal kapcsolatos félretájékoztatás elleni küzdelem, valamint a megkülönböztetés kockázatának és a szegénység növekedésének hangsúlyozása bizonyos embercsoportok körében.

5.4. Talán a nemzeti és helyi civil társadalom játssza a legfontosabb szerepet az EU hatékony újjáépítésében, mivel ők alakítják a nemzeti és regionális politikákat, és alapvető szolgáltatásokat nyújtanak közösségeik számára az alábbi területeken:

- a személyes oktatáshoz való visszatérés biztosítása a járványt követően, minden tanulóra kiterjedően;
- a digitális szakadék áthidalása, különösen a marginalizált csoportok esetében;
- annak biztosítása, hogy a szakpolitikák megkönnyítsék azok minőségi foglalkoztatását, akik jelenleg a legnagyobb valószínűséggel szorulnak ki a munkaerőpiacról, így különösen a fiatalok, a nők, a bevándorló háttérű személyek és a fogyatékkal élő személyek foglalkoztatását;

⁽¹³⁾ HL C 286., 2021.7.16., 109. o.

- a szociális védelmi rendszerek és azon képességük megerősítése, hogy minden embert támogatni tudjanak a méltó életszínvonal fenntartásában;
- annak biztosítása, hogy a tartós ápolásra-gondozásra és szociális szolgáltatásokra vonatkozó nemzeti politikák a járvány során a legtöbb halálos áldozatot látott intézményi ellátás közösségi és családi alapú alternatíváira összpontosítsanak;
- olyan politikák és befektetések ösztönzése, amelyek elősegítik a migránsok és menekültek munkaerőpiaci és szociális védelmi rendszerekbe való beilleszkedését.
- A civil társadalom kulcsfontosságú a gazdasági és politikai feltételek javításában is. A szociális partnerek különösen nélkülözhetetlenek a megfelelő jövedelem és a tisztességes munkakörülmények kollektív tárgyalások útján történő megerősítésében.

5.5. A civil társadalom formális politikai döntéshozatalba való bekapcsolódásának kerete tagállamonként eltérő. Néhány tagállam rendelkezik az EGSZB nemzeti megfelelőivel, bár a rájuk ruházott hatáskör eltérő és folyamatosan változik. Az EGSZB szerkezeti felépítése, amely három csoportot, a munkáltatókat, a munkavállalókat és a „Sokféleség Európáját” képviselő tagokból áll, sikeresen lemásolható lenne nemzeti, regionális és helyi szinten is.

Az uniós szintű civil társadalom által végzett munkával együttműködve a nemzeti civil társadalmi szervezetek szintén hozzájárultak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz tagállami felhasználási módjának kialakításához.

5.6. Az EGSZB SOC/639 számú tájékoztató jelentésében⁽¹⁴⁾ és a nemzeti civil társadalomnak a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben⁽¹⁵⁾ való részvételéről szóló állásfoglalásában méltatta az Európai Parlament és a Tanács között 2020 decemberében a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló rendeletről létrejött megállapodást⁽¹⁶⁾, amelyben a 18. cikk felvázolja, hogy a civil társadalmi szervezeteknek konzultáció útján részt kell venniük a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kidolgozásában és végrehajtásában.

5.6.1. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló rendeletben a civil társadalom szerepvállalására való hivatkozás ellenére ironikus módon a civil társadalom nem vett részt a rendeletnek a civil társadalom folyamatba való bevonására vonatkozó részének meghatározásában. Ezenkívül a rendelet soha nem említi kifejezetten a civil szervezeteket kedvezményezettként, ellentétben például a kkv-kkal. Ez problémákat okozott a civil szervezetek végrehajtásba való bevonása terén. Ez ellentmondásos, mivel a civil szervezetek kulcsfontosságú szereplői a Covid-járványból való helyreállításnak.

5.6.2. Ezenkívül a gyakorlatban az Európai Bizottság útmutatása⁽¹⁷⁾ ellenére a valóság azt mutatja, hogy a nemzeti civil társadalmi szervezetek nagy nehézségekbe ütköztek a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek eredményeinek befolyásolása terén. Ennek egyik oka az volt, hogy egyes nemzeti kormányok láthatóan nem voltak hajlandók bevonni tervük kidolgozásába a civil társadalmat. Számos kormány nem vonta be aktívan a civil társadalmat, ezért a civil társadalmi szervezeteknek nyíltan fel kell kérniük a nemzeti hatóságokat, hogy engedélyezzék a részvételüket. Még akkor is, amikor bevonták őket, a civil társadalommal folytatott konzultációra fenntartott idő túlnyomórészt nem volt elegendő. Ez hátráltatta az érdemi vitát és a civil társadalom nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekhez való hozzájárulásainak figyelembevételét. Az eredmény az, hogy bár számos tagállam tett tanúbizonyságot a civil társadalommal folytatott konzultáció valamilyen formájáról, a nemzeti civil társadalom azonban legtöbbször nem vett részt ténylegesen a tervek kialakításában.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Az egyesületek és NGO-k európai státútumának létrehozása az NGO-k és az európai egyesületek pontos meghatározásával (tájékoztató jelentés) | Európai Bizottság (europa.eu).

⁽¹⁵⁾ HL C 155., 2021.4.30., 1. o.

⁽¹⁶⁾ HL L 57., 2021.2.18., 17. o.

⁽¹⁷⁾ Document_travail_service_part1_v2_en.pdf (europa.eu).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A csomagolóipar biztonságos, megfizethető és környezetbarát iparággá tétele**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2022/C 323/04)

Előadó: **Matteo Carlo BORSANI**Társelőadó: **Dirk JARRÉ**

Közyűlési határozat:	2021.10.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.3.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	201/1/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A csomagolás a legtöbb ellátási láncban nélkülözhetetlen alaptermék. Hatása messze túlmutat saját ökoszisztémáján, ezért kulcsfontosságú az európai gazdaság és az egységes piac számára, valamint a helyreállítás támogatásának és a fenntartható gazdasági növekedés előmozdításának érdekében. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság és a nemzeti kormányok, a csomagolóipar valamennyi érdekelt szereplőjével konzultálva indítsanak kezdeményezéseket a termékek teljes életciklusán át a körforgásos gazdaság folyamatainak előmozdítása és a fenntartható fogyasztás ösztönzése érdekében, azzal a céllal, hogy biztosítsák a hulladékeletkezés megelőzését, és azt, hogy a felhasznált nyersanyagok a lehető leghosszabb ideig az uniós gazdaságban maradjanak.

1.2. Napjaink társadalmi kihívásai középette az ipar és a munkavállalók képviselői szervezeteinek, a kormányoknak, az állami szervezeteknek és a nem kormányzati szervezeteknek innovatív megoldásokat kell találniuk a csomagolóipar fenntarthatóságának növelésére, tekintettel arra, hogy a körforgásos csomagolás kulcsfontosságú szerepet tölt be a bolygó védelmében.

1.3. Emellett az Európai Bizottságnak határozottan ösztönöznie kell a csomagolási ágazatban működő szakszervezeti szövetségek és munkáltatói szövetségek közötti európai szintű szociális párbeszéd kialakítását. Egy ilyen, a nemzeti és vállalati szintűvel megfelelően összehangolt európai szintű párbeszéd biztosítaná az Európai Bizottság számára a kezdeményezések kialakításához és végrehajtásához szükséges támogatást, a szociális partnerek számára pedig az igazságos átmenetről szóló tárgyalás lehetőségét.

1.4. Az EGSZB azt ajánlja, hogy új intézkedésként minden termékre vonatkozóan vezessék be a „célnek megfelelő” csomagolást, ami azt jelenti, hogy minden csomagolást a környezettudatos tervezés elvének megfelelően kell megtervezni: azaz a csomagolás a terméknek megfelelő méretű kell, hogy legyen úgy, hogy minél kevesebb legyen a felesleges üres hely és a többletsúly, ezáltal megelőzve a túl- és alulcsomagolást és az ezzel járó felesleges hulladékot és veszteségeket. Ez optimalizálná a csomagolt áruk szállításának szénlábnymót is, lehetővé téve az Európai Bizottság által meghatározott kibocsátási célok elérését.

1.5. Az érdekelt felek még nincsenek teljesen tisztában a változások mértékével, ezért az ESSC felkéri az uniós intézményeket, hogy vállaljanak nagyobb felelősséget és töltsenek be vezető szerepet a folyamat irányításában.

Ez magában foglalja a hiányzó szabályozási elemek oly módon történő előterjesztését, hogy azok könnyen érthetőek és könnyen végrehajthatóak legyenek, valamint az egész ökoszisztémára kiterjedő támogató intézkedéseket, különös tekintettel a legérzékenyebb szervezetekre, például a kkv-kra és a magánszemélyekre.

1.6. A csomagolás átfogó szerepének és hatásainak értékeléséhez az EGSZB holisztikus megközelítést szorgalmaz: ha csak a csomagolást vizsgáljuk, az negatívan befolyásolhatja a szabályozási keretet, és olyan stratégiák alkalmazására készítheti a vállalatokat, amelyek költségesek, nem hatékonyak és végső soron kevésbé fenntarthatóak. Fontos elemek a csomagolt termékek biztonsága és védelme, főként az élelmiszerek és italok esetében ⁽¹⁾, ezeket figyelembe kell venni ahhoz, hogy a csomagolás fenntartható és hatékony is legyen. E tekintetben a csomagolástervezés fenntarthatóság-orientált megközelítése nem áthatja alá ezeket a funkciókat.

1.7. Az európai intézményeknek minimumszabványokat kell előmozdítaniuk, melyek támogatják az európai csomagolóvállalatokat a zöld és igazságos átmenet célkitűzéseinek megvalósításában, és a harmadik országokból a belső piacra belépő valamennyi csomagolásra is érvényesek. Az EGSZB kéri, hogy a politikai döntéshozók biztosítsák a kereskedelmi megállapodások fenntarthatósági kritériumainak betartását, az importok esetén pedig az ILO emberi és munkavállalói jogokról szóló egyezményeivel kapcsolatos ellenőrzési kritériumok alkalmazását szorgalmazza a csomagolási ágazat teljes értékláncában. Ez egyenlő versenyfeltételeket biztosítana a piacon.

1.8. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy mozdítson elő uniós szintű oktatási, tájékoztatói és érzékenyítő kampányokat, hogy felhívja a figyelmet a fenntarthatóságot célzó gyakorlatok fontosságára a csomagolás életciklusának minden szintjén, ezzel is irányítva a kollektív magatartást a fenntartható gyártásban, a fenntartható vásárlási döntésekben vagy a csomagolás ártalmatlanításának és újrafeldolgozásának bevált gyakorlatai terén.

1.9. A jövőbeli uniós szabályozásnak és fellépésnek nem kizárólag magára a csomagolásra kell majd összpontosítania, hanem a teljes láncra: a gyártásra, a fogyasztásra és a hulladékkezelésre. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a megújuló és kiváló minőségű újrafeldolgozható anyagok iránti kereslet és kínálat támogatása révén ösztönözzék a technológiai innovációba történő beruházásokat.

1.10. A csomagolóiparnak a környezetbarát tervezésre, a meglévő, jól működő újrafeldolgozási technológiákra és a diszperzió megelőzésére összpontosítva támogatnia kell a körforgásos gazdaságot. Az EGSZB olyan, az egyes erőforrások jellegéhez igazodó, hatékony erőforrás-gazdálkodási stratégiák kidolgozását javasolja, amelyek az erőforrás-gazdálkodás, valamint az erőforrások védelmének és helyreállításának közös elvein alapulnak.

1.11. A csomagolás megfelelő gyűjtése és újrafeldolgozása elengedhetetlen az erőforrás-pazarlás csökkentéséhez. Az EGSZB azt javasolja e tekintetben, hogy a jövőbeli uniós csomagolási jogszabályok határozottan álljanak a csomagolási hulladékok szétválogatásának, gyűjtésének és ártalmatlanításának fejlesztését célzó közpolitikák és magatartás mellé. Ez támogatni fogja a csomagolóanyagokra vonatkozó uniós újrafeldolgozási célok elérését is. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy értékeljék a betétdíjas rendszerekkel kapcsolatos kezdeményezéseket, mivel ez az egyik lehetséges módja annak, hogy egyes ágazatokban fokozódjon a csomagolás-újrafeldolgozási tevékenység.

1.12. Az EGSZB azt ajánlja, hogy alkalmazzanak harmonizált kritériumokat a tagállamokban helyi szinten alkalmazott, a csomagolások újrafeldolgozására vonatkozó szabályokra és gyűjtési rendszerekre vonatkozóan, ideértve a kiterjesztett gyártói felelősséghez (EPR) kapcsolódó díjszabás átalakítását, és végső soron az újrafeldolgozható csomagolások címkézését. A csomagolásra és a csomagolt árukra vonatkozó uniós szabályokat az egységes piac elveinek megfelelően kell kialakítani, és támogatni kell azok harmonizált végrehajtását az Unióban. Elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság biztosítsa a fenntarthatósági szabályozási követelmények egyenlő alkalmazhatóságát és érvényesítését az EU egész területén, aminek révén el lehet kerülni a széttagoltságot és a belső technikai akadályokat.

⁽¹⁾ Egyes iparágakban, mint például az agrár-élelmiszeriparban, a csomagolás fontos szerepet játszik az élelmiszerek és italok keresztszennyeződésének megelőzésében is, az ehhez kapcsolódó egészségügyi kockázatok elkerülése érdekében.

1.13. A legjobb környezeti eredmény biztosítása érdekében tényeken alapuló szakpolitikai intézkedésekre van szükség. E tekintetben az EGSZB azt ajánlja, hogy a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv (PPWD) ⁽²⁾ közelgő felülvizsgálata során legyen lehetőség további innovációra, szilárd adatokkal és tudományos bizonyítékokkal alátámasztott, az életciklus-szemlélethez igazodó és a legjobb általános környezeti eredményt biztosító célok meghatározásával, amely kellő figyelmet fordít a csomagolásban található termékekre gyakorolt hatásokra is.

1.14. A nemzeti és uniós intézményeknek normatív megközelítést kell alkalmazniuk ebben az ágazatban, és valamennyi érdekelt felet be kell vonniuk a döntéshozatalba. Rendkívül fontos, hogy a hatályos szabályozási keret megbízható legyen, és garantálja a jogbiztonságot. Enélkül a vállalkozások elhalaszthatják beruházásaikat, vagy olyan beruházásokat indíthatnak, amelyek nincsenek összhangban a szabályozási követelményekkel. Ez minden bizonnyal veszélyeztetné az általános célkitűzéseket, valamint az erőforrások pazarlását és a munkahelyek megszűnését eredményezné az ágazatban.

1.15. Támogatni kell az új technológiákkal kapcsolatos kutatást és innovációt, valamint az ágazat munkavállalóinak képzését. Emellett a szociális partnereknek együtt kell működniük annak érdekében, hogy azonosítsák az ágazat új készségigényeit, és a közigazgatási szervekkel együtt ki kell dolgozniuk és elő kell mozdítaniuk a munkavállalók képzését a csomagolások előállítása és ártalmatlanítása terén.

1.16. Az EGSZB javasolja, hogy a jövőbeli jogszabályok vegyék figyelembe a csomagolóipar átalakításával kapcsolatban a digitalizációban rejlő lehetőségeket is.

1.17. Tekintettel arra, hogy a csomagolás a gazdaság minden ágazatában egyedülálló központi szerepet tölt be, az Európai Bizottságnak éves fórumot kellene létrehoznia a csomagolás és a csomagolási hulladék témájában az érdekelt feleknek és az európai intézmények képviselőinek a részvételével, hogy nyomon kövessék az irányelv végrehajtását, információt cseréljenek az ipar fejlődéséről, valamint azonosítsák és népszerűsítsék a fenntartható csomagolásra vonatkozó szabályozással kapcsolatos bevált gyakorlatokat.

1.18. Arra kérjük az Európai Bizottságot, hogy szervezzen párbeszédet az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal az ebben a véleményben megfogalmazott ajánlások végrehajtásáról, és folytasson eszmecserét az együttműködés lehetőségeiről a megfelelő nyomonkövetési intézkedések keretében.

2. A csomagolási ökoszisztéma és a szabályozási keret

2.1. A csomagolóipar számos célt szolgál mindennapi életünkben: védelem, reklám, információ, kényelem, felhasználás, kezelés és hulladékcsökkentés. A csomagolás, amely kulcsfontosságú társadalmi és üzleti infrastruktúra, támogatja a társadalmi jóllétet és a kereskedelmet, valamint szükséges eleme a fellendülés támogatásának és a fenntartható gazdasági növekedés előmozdításának.

2.2. A csomagolóipar egy egyre összetettebb ökoszisztémában működik, amely számos szereplőből áll, a csomagoláshoz felhasznált nyersanyagok előállítótól a csomagolt terméket értékesítő kiskereskedőn, az ágazat munkavállalóin és a fogyasztókon át az életciklus végén a csomagolási hulladékot kezelő vállalatokig és közigazgatási szervekig.

2.3. Az EU csomagolóipara a világon a második legnagyobb méretű, magában foglalja az üveg, vasfém és alumínium, műanyag, fa és papír csomagolások gyártóit és felhasználóit, és több mint 6,5 millió embert foglalkoztat Európában ⁽³⁾. Az európai fogyasztói csomagolási piac várhatóan 4 %-os összesített éves növekedési rátát (CAGR) ér el a 2021 és 2026 közötti előrejelzési időszakban. A fogyasztói csomagolás terén várható, figyelemre méltó növekedés okai többek között a technológiai innováció, a fenntarthatóság és a vonzó gazdasági tényezők ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 94/62/EK irányelve (1994. december 20.) a csomagolásról és a csomagolási hulladékról (HL L 365., 1994.12.31., 10. o.).

⁽³⁾ Eurostat.

⁽⁴⁾ [linkhttps://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-consumer-packaging-market](https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-consumer-packaging-market).

2.4. Az európai zöld megállapodás (Európai Bizottság, 2019) az üvegházhatású gázok kibocsátására irányuló átfogó cél mellett fontos szakpolitikai célokat tűzött ki a csomagolási értéklánc fenntartható átállásának további előmozdítása érdekében is, amelyek a következőket foglalják magukban:

- annak biztosítása, hogy 2030-ra az uniós piacon minden csomagolóanyag gazdaságosan újrahasználható vagy újrafeldolgozható legyen,
- a csomagolási hulladék csökkentése érdekében hozott intézkedések meghatározása,
- a másodlagos nyersanyagok stabil egységes piacának támogatása az újrafeldolgozás növelése érdekében.

2.5. Ezeket az átfogó célkitűzéseket tovább részletezi a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv felülvizsgálatára irányuló, a körforgásos gazdaságra vonatkozó II. cselekvési terv⁽⁵⁾. Ez az 1994-ben hatályba lépett irányelv áll a jelenlegi szabályozási keret középpontjában. Az Európai Bizottság jelenleg vizsgálja felül ezt az irányelvet – lásd az ezzel kapcsolatos konzultációt⁽⁶⁾ és a megfelelő hatásvizsgálatot⁽⁷⁾ –, azzal az általános szándékkal, hogy csökkenjen a csomagolási hulladék, és hogy a lineáris termék- és anyagáramlást (azaz gyártás -> használat -> hulladék) körforgásos folyamatok váltsák fel.

3. A körforgásos gazdaság előmozdítása

3.1. A csomagolási ágazat az anyagok újrafeldolgozására való képessége miatt alapvető fontosságú Európa körforgásos gazdaságra való átállása szempontjából. Egyre több csomagolóanyagról mondható el, hogy vagy újrafeldolgozásra kerül, vagy maga is más termelő ágazatok újrafeldolgozott anyagaiból áll. Ezzel párhuzamosan képes lezárni a körkörös gazdaság ciklusát azzal, hogy megakadályozza a kétes hulladékok kivitelét⁽⁸⁾ és nem engedi belépni az európai piacokra a csomagolóanyagok azon importőreit, akik nem követik a környezetvédelem terén bevált gyakorlatokat. A nem uniós vállalatok tisztességtelen versenyének kérdése továbbra is komoly aggodalomra ad okot, különösen a kkv-k számára, melyeket ez elsőként érintene a piacon.

3.2. A körforgásos gazdaságra vonatkozó második cselekvési tervvel összhangban 2030-ra minden csomagolóanyagnak újrahasználnak vagy újrafeldolgozottnak kell lennie. Valamennyi csomagolóanyagot értékelni kell tehát a körforgásos gazdaságra vonatkozó célkitűzés megvalósítása során, különös tekintettel a környezetbarát tervezésre, a meglévő és új újrafeldolgozási technológiákra, valamint a diszperzió elleni küzdelmet célzó intézkedések megerősítésére. A növekvő globális népesség az egy főre jutó fogyasztás növekedésével együtt egyre nagyobb nyomást gyakorol a meglévő erőforrásokra.

3.3. A rostalapú és más természetes anyagokat felhasználó csomagolás hozzájárulhat az erőforrás-felhasználástól függetlenített növekedéshez. A megújuló anyagokból készülő csomagolás ugyanakkor tartós, vonzó, újrafeldolgozható és biológiailag lebomló. A legújabb tanulmányok szerint a rostalapú csomagolás több mint 25-ször dolgozható fel újra, így a körforgásos gazdaság alapvető elemét jelentheti.

3.4. Hasonlóképpen az alumínium és az acél is, mint egyedülálló tartós anyagok, döntően hozzájárulhatnak a körforgásos gazdaság támogatásához. A többszörös újrafeldolgozás révén a tartós anyagokból, például fémekből vagy üvegből készült termékek és csomagolások az anyagkörforgásban maradnak, és más termékek és csomagolások forrásává válhatnak.

3.5. További intézkedésekre van szükség a bioalapú polimerek elterjedésének támogatásához, mivel csak néhány tagállam hajlandó támogatni a komposztálható csomagolóanyagok gyűjtéséhez és komposztálásához szükséges infrastruktúrát. A műanyagok tekintetében támogatni kell a kialakulóban lévő innovatív technológiákra – például a műanyagok mechanikus vagy vegyi újrafeldolgozására – irányuló projekteket és beruházásokat, biztosítva ugyanakkor, hogy azok az egész életciklust figyelembe véve csökkentsék a teljes környezeti hatást.

⁽⁵⁾ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12263-A-csomagolasi-hulladek-mennyisegenek-csokkentese-a-szabalyok-felulvizsgalata_hu

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_hu

⁽⁸⁾ Egyes európai országok például Európán kívülre exportálják műanyag hulladékaikat. Ezt el kell kerülni az EU belső újrafeldolgozási rendszerének megerősítése révén, értékes újrafeldolgozott nyersanyagokká alakítva át ezt a hulladékot (<https://www.theguardian.com/environment/2021/jan/12/loophole-will-let-uk-continue-to-ship-plastic-waste-to-poorer-countries>).

3.6. A fogyasztók csomagolással kapcsolatos szemlélete és bánásmódja is változik. A Perspectus Global által a Pro Carton megbízásából 2021-ben készített, „European Consumer Packaging Perceptions Study” című független tanulmány szerint a válaszadók közel kétharmada állította, hogy a csomagolással kapcsolatos aggályok miatt választott másik terméket, és még többen lennének hajlandók többet fizetni a környezetbarátabb csomagolásért. Ezeket a tendenciákat figyelemfelkeltő és tájékoztató kampányokkal tovább lehet erősíteni.

3.7. Európában jelentős lehetőségek rejlenek a csomagolóanyagok gyűjtésének, a válogatásnak és az újrafeldolgozásnak a növelésében. Ugyanakkor a fenntartható csomagolás is okozhat jelentős környezeti károkat, ha nem gyűjtik össze, ártalmatlanítják vagy dolgozzák fel újra megfelelően. Alapvető fontosságú, hogy a csomagolóipar a fenntarthatóbb gyakorlatok felé tereljük, ugyanakkor azonban a közigazgatási szerveket, a hulladékgazdálkodási szervezeteket, a civil társadalmi szervezeteket és a fogyasztókat is közvetlenül be kell vonni a hulladékgyűjtés, -újrafelhasználás és -újrafeldolgozás hatékonyságának növelésébe. Ezt a szempontot határozottan elő kell mozdítani a jövőbeli jogszabályokban és közpolitikákban ahhoz, hogy valamennyi csomagolóanyag tekintetében el tudjuk érni az újrafeldolgozhatóságra vonatkozó uniós célkitűzéseket, többek között a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének elősegítése érdekében, hozzájárulva ezáltal az EU zöld átállási menetrendjéhez.

3.8. Sok szükséges kiigazítást támogat majd a digitalizáció. A digitális technológiák lehetővé teszik az átalakulást segítő előrelépéseket a csomagolóiparban, mivel optimalizálható a nyomonkövethetőség, a kényelem és az illetéktelen manipuláció észlelése. Ez együtt jár a működési teljesítmény javulásával, ami lehetővé teszi a vásárlók jobb kiszolgálását, és segítséget nyújt a körforgásos tervezésben az intelligens csomagolás révén, amelynek középpontjában a fenntarthatóság áll. Emellett az intelligens csomagolás elősegíti az újrafeldolgozást, mivel megkönnyíti a csomagoláshoz felhasznált nyersanyagokra vonatkozó információkhoz való hozzáférést.

4. Általános megjegyzések

4.1. A fenntarthatóságnak továbbra is az uniós csomagolóipar egyik kulcsfontosságú prioritásának kell lennie. A körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv⁽⁹⁾ követelményeivel összhangban a csomagolóiparnak a termékek teljes életciklusát átfogó kezdeményezéseket kell indítania.

4.2. A csomagolóipar jogszabályi keretét érintő szakpolitikák, beleértve a csomagolási hulladéokra vonatkozó szabályokat is, ezért jelentős hatással vannak a csomagolást használó valamennyi iparágra és társadalmi tevékenységre. Az élelmiszer-csomagolás esetében például a csomagolás biztosítja a termékek biztonságát és védelmét, valamint az élelmiszerek hosszabb ideig való fogyaszthatóságát, minimalizálva az élelmiszer-pazarlást, és kulcsszerepet játszik a mindenki számára megfizethető élelmiszerekhez való hozzáférés biztosításában és fenntartásában.

4.3. Napjaink társadalmi kihívásai közepette minden érdekelt félnek együtt kell működnie, hogy innovatív megoldásokat találjanak a csomagolóipar fenntarthatóságának növelésére, tekintettel arra, hogy a körforgásos csomagolás kulcsfontosságú szerepet tölt be a bolygó védelmében. Minden társadalmi szereplőnek egyértelmű párbeszédet kell kialakítania, tiszteletben tartva saját szerepét és hatáskörét a fenti célok elérése terén.

4.4. Elengedhetetlen, hogy az EU belső egységes piaca biztosítsa a fenntarthatósági szabályozási követelmények egyenlő alkalmazhatóságát és érvényesítését az Unió egész területén, elkerülve a széttagoltságot és a belső technikai akadályokat. A csomagolásra és a csomagolt árukra vonatkozó uniós szabályokat az egységes piac elveinek megfelelően kell kialakítani, és támogatni kell azok harmonizált végrehajtását az Unióban. Ez megköveteli az alapelvek, célok és egyértelmű fogalommeghatározások rögzítését a jogszabályban és annak végrehajtási jogi aktusaiban, ezáltal megelőzve az eltérő nemzeti intézkedések kialakulását. A nemzeti intézkedéseknek nem járhatnak olyan következményekkel, amelyek az egységes piacon a csomagolás és a csomagolt áruk szabad mozgására vonatkozó korlátozásokat vezetnének be, ez környezetvédelmi szempontból aránytalan és/vagy szükségtelen lenne, és tisztességtelen uniós piaci torzulásokat okozhatna.

⁽⁹⁾ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

4.5. Alapvető fontosságú, hogy a csomagolás hozzájáruljon a gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatósághoz. Ha a csomagolást önmagában vizsgáljuk, az negatívan befolyásolhatja a szabályozási keretet is. Valójában a termékek általában sokkal több erőforrást képviselnek, és sokkal nagyobb belső értékkel rendelkeznek, mint a védelmükre használt csomagolás. A nem megfelelő csomagolás miatti termékvesztések tehát valószínűleg sokkal nagyobb káros hatást gyakorolnak a környezetre. Az élelmiszeriparban például a világszerte előállított élelmiszerek 30 %-a ⁽¹⁰⁾ az ellátási láncban vész el vagy megy tönkre; az optimalizált csomagolás lehet az egyik megoldás ennek az aránynak a csökkentésére. Az ellátási láncokon belüli és a fogyasztók által okozott élelmiszer-vesztés és -hulladék felelős az élelmiszerekből származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás körülbelül egynegyedéért, azaz a teljes globális kibocsátás 6 %-áért ⁽¹¹⁾.

4.6. Az európai csomagolóipar támogatása számos okból fontos. Például, bár léteznek jogszabályok annak biztosítására, hogy a csomagolóanyagok megfeleljenek a környezetvédelmi normáknak, az európai csomagolók önkéntesen is követnek számos iránymutatást – így a papír-, karton- és facsomagolásokra vonatkozó FSC-tanúsítványt – a kibocsátás csökkentése és a környezetvédelem terén bevált gyakorlatok ösztönzése érdekében. Az Európán kívüli versenytársak, bár kötelesek megfelelni az európai jogszabályoknak, nem feltétlenül követik ezeket az európai vállalatok által tiszteletben tartott önkéntes kódexeket vagy normákat.

A csomagolóiparnak magasan képzett munkaerőre van szüksége, és vonzóbbá kell válnia a fiatalabb generáció számára. Az ágazatnak törekednie kell a munkafeltételek folyamatos javítására, emellett képzési lehetőségeket kell teremtenie, valamint arra kell ösztönöznie a magasan képzett és digitális szakembereket, hogy csatlakozzanak az ipárhoz.

4.7. Ezért az ágazat munkavállalóinak képzése, valamint az átvilágítási folyamatok állandó aktualizálása kulcsfontosságú a csomagolóipar számára, és ezeket elő kell mozdítani.

4.8. Ennek fényében a kettős átállás, amely a következő évben az uniós gazdaság érdekeit fogja szolgálni, a csomagolási ágazatban is központi prioritást jelent majd. A szabályozási keret új meghatározása során pedig figyelembe kell venni az „igazságos átmenet” mechanizmusát, annak biztosítása érdekében, hogy senki se maradjon le.

5. Részletes megjegyzések

5.1. *A csomagolás tervezésének optimalizálása segít megelőzni és csökkenteni a csomagolási hulladékokat.*

A csomagolás kialakítása jelentős szerepet játszik a termék teljes életciklusára vonatkozó környezeti teljesítményének meghatározásában. A jól megtervezett, felelősségteljesen beszerzett és gazdaságosan előállított, megfelelően használt és hatékonyan újrafeldolgozott csomagolás számos előnnyel jár: minimálisra csökkenti a termékek károsodását, meghosszabbítja hasznos élettartamukat, elősegíti a hatékony tárolást, szállítást és elosztást, biztonságos és kényelmes hozzáférést biztosít az árukhoz, vonzó, és létfontosságú információkat közöl a fogyasztóval. Ezért a csomagolást nem lehet a terméktől elszigetelten vizsgálni, mivel anyaga, formája és kialakítása elválaszthatatlanul kapcsolódik azokhoz a funkciókhoz, amelyeket a csomagolásnak az adott termék esetében teljesítenie kell. Ugyanakkor, bár elismerjük, hogy a csomagolás funkcionálitása a legfontosabb, egyértelmű, hogy erőforrás-takarékos és fenntartható csomagolást kell a környezetbarát tervezés elvei szerint kialakítani. Ez a következőket foglalja magában:

— a felhasznált nyersanyagok minimalizálása,

— az újrafeldolgozható és az újrafeldolgozott anyagok használatának növelése (a jogi követelményeket betartva),

— a termelési folyamatok hatékonyságának növelése,

⁽¹⁰⁾ Gerber, P.J., Steinfeld, H., Henderson, B., Mottet, A., Opio, C., Dijkman, J., Tempio, G. (2013). Tackling climate change through livestock – A global assessment of emissions and mitigation opportunities. Róma, az ENSZ Élelmészeti és Mezőgazdasági Szervezete (FAO).

⁽¹¹⁾ Az élelmiszer-hulladék felelős az üvegházhatású gázok globális kibocsátásának 6 %-áért, <https://ourworldindata.org/food-waste-emissions>

- a logisztikai irányítás optimalizálása,
- a csomagolás értékének és újrahasználatosságának tudatosítása,
- a csomagolás gyűjtésének, kezelésének és újrafeldolgozásának javítása.

A csomagolás fenntarthatóságát és funkcionalitását egyaránt figyelembe kell venni.

A használt csomagolás típusától függetlenül el kell kerülni a túlcsomagolást, különösen az e-kereskedelemben és a házhoz szállított termékek esetében, ahol a csomagolás és a termékek aránya 1:1. E tekintetben figyelmet kell fordítani azokra az olyan jellegű kutatásra és innovatív megoldásokra is, amelyek csökkentenék a házhoz szállított áruk csomagolása jelentette környezeti terhet.

5.2. A legjobb környezeti eredmény biztosítása érdekében tényeken alapuló szakpolitikai intézkedésekre van szükség.

Az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások lehetőséget biztosítanak Európa számára, hogy fenntartható és jövőorientált ipari bázist építsen ki. Ami a csomagolást illeti, minden jövőbeli szakpolitikai kezdeményezésnek tudományos bizonyítékokon és a környezetre gyakorolt tényleges hatásai alapos vizsgálatán kell alapulnia. Stratégiai szempontból hasznos az életciklus-értékelésen (LCA) alapuló módszertan alkalmazásának támogatása, ami a termék teljes életciklusa során gyakorolt környezeti hatásának áttekintésére szolgál.

5.3. A teljes mértékben újrafeldolgozható és megújuló csomagolóanyagok elősegítik a körforgásos gazdaság fejlődését.

A jövőbeli uniós jogszabályoknak és fellépésnek támogatniuk kell a megújuló és kiváló minőségű, újrafeldolgozható anyagok keresletét, elősegítve a további beruházásokat a csomagolási innováció területén. Pontosabban az uniós jogszabályoknak és fellépésének nem kizárólag a csomagolásra, hanem a teljes termelési láncra kell összpontosítaniuk: például arra, hogy az anyagokat hogyan szerzik be és dolgozzák fel, milyen erőforrásokra és energiára van szükség a gyártási folyamat során, és hogy az anyagot/terméket mennyire könnyen lehet újrafeldolgozni, és ez valóban megtörténik-e. Az EU-nak javítania kellene az újrafeldolgozott anyagok elérhetőségét és minőségét, hangsúlyt helyezve arra is, hogy az anyag képes-e a benne rejlő tulajdonságokat megőrizni az újrafeldolgozást követően, és hogy képes-e helyettesíteni a primer nyersanyagokat a jövőbeni alkalmazásokban ⁽¹²⁾.

5.4. A helyi gyűjtési és újrafeldolgozási rendszerek összehangolása elengedhetetlen a csomagolás újrafeldolgozásával kapcsolatos célok eléréséhez.

Az EU célja a csomagolási hulladék újrafeldolgozási arányának növelése, de ennek elérése attól is függ, hogy a helyi önkormányzatok hogyan fokozzák és javítják a gyűjtést.

A települési hulladék újrafeldolgozásának tekintetében az arány az Európai Unióban igen eltérő, és még a hasonló újrafeldolgozási arányokkal rendelkező országokban is jelentősen eltérnek a gyűjtés szabályai és módszerei. Jobban össze kell hangolni a tagállamokban helyileg alkalmazott, az anyagok újrafeldolgozásával kapcsolatos szabályokat és gyűjtési rendszereket, valamint egységesíteni kell az EPR-díjszabás átalakítására és végső soron az újrafeldolgozható csomagolások címkézésére vonatkozó kritériumokat.

Alapvető fontosságú továbbá, hogy értékeljék a gyűjtésre és újrafeldolgozásra vonatkozó konkrét célértékeket egyes termékkategóriák, például az élelmiszer-szolgáltatók által használt csomagolások esetében, a helyszíni fogyasztást és az elvitelt is beleértve. A kiskereskedelemre, vendéglátásra, étkeztetésre stb., valamint a településekre vonatkozó egyértelmű begyűjtési és újrafeldolgozási célok meghatározásával csökkenthető a csomagolási hulladék mennyisége, ami növeli az újrafeldolgozási arányt.

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament 2021. február 10-i állásfoglalása a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervről (2020/2077(INI)) (HL C 465., 2021.11.17., 11. o.), 39. pont.

5.5. Betétdíjas visszaváltási rendszerek

A betétdíjas rendszerek valóban ösztönözhetik az újrafeldolgozást és hatékonyra tehetik a gyűjtést a vállalkozások számára, ami jelentős mértékben csökkentheti a hulladék mennyiségét, különösen bizonyos fogyasztási formák, mint például a műanyag- vagy üvegpalackban értékesített italok esetében.

5.6. A csomagolóanyag-gyűjtés minőségének javítása növeli az újrafeldolgozó ipar fenntarthatóságát.

A helyi önkormányzatok támogatásához kulcsfontosságú, hogy az újrafeldolgozási ágazattal konzultálva egyértelmű újrafeldolgozási iránymutatásokat és célzott kommunikációt dolgozzanak ki arról, hogy a háztartásokban hogyan kell hatékonyan elkülöníteni és a gyűjtésre átadni az újrafeldolgozható anyagokat.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 569. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022.5.18.–2022.5.19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A „Global Gateway”

(saját kezdeményezésű vélemény)

(JOIN(2021) 30 final)

(2022/C 323/05)

Előadó: **Dumitru FORNEA**Társelőadó: **Violeta JELIĆ**

Közgyűlési határozat:	2021.12.9.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.4.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	206/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli a „Global Gateway” kezdeményezés elindítását, mivel meg van győződve arról, hogy az EU és az uniós nem állami szereplők beruházásait és együttműködési projektjeit világszerte ismertetni és népszerűsíteni kell.

1.2. Az EGSZB tudatában van annak, hogy óriási szükség van pénzügyi forrásokra a kritikus globális infrastruktúrák összekapcsolásának megvalósításához, és e tekintetben szilárd meggyőződése, hogy az EU érdeke, hogy a Global Gateway révén összehangolja a beruházásokat és a fejlesztési együttműködést azon országok hasonló programjaival, amelyekkel értékeink és stratégiai érdekeink közősek. Szinergiákat kell teremteni az indiai-csendes-óceáni térségre vonatkozó uniós együttműködési stratégiával ⁽¹⁾ is.

1.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy fontos az ajánlati felhívásoknak, a kapcsolódó adminisztratív eljárásoknak, a projektek végrehajtási szakaszának, valamint az uniós és tagállami intézkedések eredményeinek ismertetése, és e tekintetben – a kezdeményezés célkitűzéseinek és hozzáadott értékének jobb megértése érdekében – lényeges, hogy az Európai Bizottság olyan eszközkészletre tegyen javaslatot, amely a stratégia végrehajtása terén elért eredmények mérése érdekében lehetővé teszi a kulcsfontosságú adatokhoz való hozzáférést és a vonatkozó mutatók paramétereinek meghatározását.

⁽¹⁾ https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-strategy-cooperation-indo-pacific-0_en

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az érintett európai intézményeknek a tagállamokkal és a partnerországokkal együttműködve el kell végezniük a globális infrastrukturális beruházásokra vonatkozó kiemelt igények elemzését, figyelembe véve az uniós stratégiai és gazdasági érdekeket, de az EU szociális, éghajlati és ökológiai kötelezettségvállalásait is.

1.5. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Unió az Európa és a világ más részei közötti fizikai összeköttetések működésének fenntartására és fejlesztésére összpontosítson. A lakosság vízhez, élelmiszerhez és energiához való hozzáférést biztosító infrastruktúra létfontosságú, és a globális szintű élelmiszerbiztonság elérését lehetővé tevő teljes ökoszisztémának prioritást kell élveznie az uniós intézmények és a tagállamok intézkedései során.

1.6. Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy az ukrajnai háború által jelentett drámai helyzet megköveteli az EU pénzügyi eszközeinek olyan átalakítását, hogy azok elég rugalmasak és átfogóak legyenek ahhoz, hogy sokkal gyorsabban fel lehessen őket használni a globális és különösen az Európai Unió szomszédságában kialakuló válsághelyzetekben.

1.7. Az EGSZB sürgeti, hogy a közlekedési, energetikai és elektronikus hírközlési infrastruktúra kiemelt jelentőségű folyosóiba történő beruházások olyan hatásvizsgálatokon alapuljanak, amelyek nemcsak stratégiai megfontolásokat – többek között az ukrajnai, hegyi-karabahi, szíriai, oszétiai, líbiai fegyveres konfliktusokból levont tanulságokat – vizsgálnak, hanem az éghajlatváltozással, a környezetvédelemmel, az emberi jogokkal és a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos egyéb kérdéseket is.

1.8. Az EGSZB javasolja az uniós állami és nem állami szereplők által végrehajtott tevékenységekre és projektekre vonatkozó jelentéstételi rendszer javítását azáltal, hogy ösztönzik a beruházókat és a projektgazdákat a „Global Gateway” portálján történő önkéntes regisztrációra. Ezt a portált az adatfeldolgozás és a kommunikáció legújabb digitális technológiai megoldásai alapján kell megtervezni.

1.9. Az EGSZB véleményeiben hangsúlyozta az egyenrangú transznacionális partnerségek fontosságát, mivel ezek korlátozhatják a függőségeket, kapcsolatokat teremthetnek, valamint tartós gazdasági és társadalmi előnyöket biztosíthatnak a partnerországok helyi közösségei számára. Ez csak akkor lehetséges, ha alulról építkező megközelítést alkalmazva erős, hozzáadott értéket képviselő helyi termelési láncokat alakítanak ki, és magas színvonalú munkahelyek teremtésével és fenntartható know-how-transzferrel megerősítik a partnerországok hazai piacait.

1.10. Az EGSZB üdvözlöi az eladósodás kockázatának korlátozása érdekében méltányos és kedvező feltételek mellett kínált finanszírozást. E cél fenntartható módon történő elérése érdekében biztosítani kell, hogy másfajta függőségek ne alakuljanak ki.

1.11. Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket és a tagállamok kormányait, hogy a Global Gateway márkanév alatt bejegyzett projektek megvalósítása során biztosítsák az európai értékek tiszteletben tartását és előmozdítását. Az uniós állami és nem állami szereplők által finanszírozott projektek elindításának elengedhetetlen feltételei között kell szerepelnie az alapvető emberi jogok tiszteletben tartásának, a társadalmi és környezeti hatásvizsgálatnak, valamint az átláthatósági és átvilágítási eljárásoknak való megfelelésnek.

1.12. Az EGSZB egyetért azzal az elképzeléssel, hogy a Global Gateway-ben való részvétel iránt érdeklődő vállalatoknak hatékony együttműködést kell folytatniuk a tagállamok és az EU diplomáciai testületeivel, egyszerűsített hozzáféréssel kell rendelkezniük a regionális szintű pénzügyi forrásokhoz és releváns információkhoz, valamint lehetőség szerint az egyablakos irodákhoz is, annak érdekében, hogy világszerte könnyebbé váljanak az uniós magánszektor beruházásai.

1.13. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság szándékát, hogy egy testületet hozzon létre a Global Gateway kezdeményezés koordinálására. E beruházási stratégia javasolt komplex céljainak eléréséhez professzionális irányításra van szükség; ezzel összefüggésben az e testület által hozott döntések minőségének és relevanciájának javítása érdekében további, civil társadalmi szervezeteket képviselő tagokat kell bevonni, beleértve a szociális partnereket, különösen a szakszervezeteket, valamint az üzleti élet képviselőit.

1.14. Az EGSZB megjegyzi, hogy a kedvezményezettek számára 2027-re elérhetővé váló többféle finanszírozási eszközt világosabban kell bemutatni. Mivel az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseleje által közzétett dokumentumban szereplő, a Global Gateway márkanév alatt elérhető pénzeszközök leírása túl összetett, egy átfogó és intelligens tematikus ábrára van szükség ahhoz, hogy mindenki megértse ezeket.

2. Háttér

2.1. 2013-ban a Kínai Népköztársaság elnöke, Hszi Csin-ping kazahsztáni és indonéziai látogatásai során két kezdeményezést indított el a szárazföldi és tengeri infrastruktúra transzkontinentális összekapcsolására: az *Új Selyemút Gazdasági Övezet* és a *21. Századi Tengeri Selyemút*. Később, miután több kísérletet tettek egy integrált márka létrehozására, az 2014-ben az *Egy övezet, egy út kezdeményezés* (BRI) néven vált ismertté⁽²⁾. Ahogyan azt kezdetben elképzelték, a BRI nem csupán egy szállítási útvonal szerepét töltötte be, hanem olyan térség is volt, amelyen belül a kínai befektetéseket támogatták a kezdeményezésben részt vevő államokban.

2.2. A kínai kezdeményezésre az első válasz Japánból érkezett: 2015-ben tettek javaslatot a Partnerség a minőségi infrastruktúráért (PQI)⁽³⁾ elnevezésű, ázsiai kedvezményezetteknek szánt, 10 milliárd USD ötéves költségvetéssel rendelkező kezdeményezésre. 2016-ban a PQI-t világszintűre bővítették, és az erre elkülönített költségvetést 200 milliárd USD összegre emelték.

2.3. Az Európai Unió és a G7-ek nagy iparosodott demokratikus államai hét éve tehetetlenül, mindenféle reakció nélkül nézik végig, ahogy Kína gazdasági és politikai kapcsolatai a BRI révén világszerte folyamatosan erősödnek. Mire a G7-ek 2021. júniusi, cornwalli (Egyesült Királyság) találkozóján⁽⁴⁾ megszületett a döntés, hogy létrehoznak egy globális alternatívát, az „Építsük újra a világot, de jobban” kezdeményezést, a Morgan Stanley Research becslése szerint Kína már a 2027-ig tartó időszakra előirányzott BRI-források több mint felét (azaz 1,2–1,3 billió USD-t) elköltötte beruházásaira.

2.4. Az Egyesült Királyság miniszterelnöke az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye Felelősek 2021 novemberében Glasgow-ban tartott 26. Konferenciájának (COP 26) keretében elindította a *Clean Green Kezdeményezést*⁽⁵⁾, amely megduplázza, azaz öt év alatt több mint 3 milliárd GBP-re növeli az Egyesült Királyság által finanszírozott környezetbarát beruházásokat, valamint új garanciákat biztosít a tiszta infrastrukturális projektek támogatására – többek között 200 millió GBP-t egy új éghajlat-politikai innovációs eszközre (Climate Innovation Facility). Az Egyesült Királyság bejelentett egy, a multilaterális fejlesztési bankoknak szánt garanciacsomagot, amelynek célja, hogy jelentős lendületet adjon az éghajlatváltozással kapcsolatos indiai és afrikai projektekbe történő beruházásoknak. Az Afrikai Fejlesztési Banknak⁽⁶⁾ nyújtott új „Room to Run” garancia várhatóan akár 1,45 milliárd GBP értékű új finanszírozást fog felszabadítani a kontinensen megvalósuló projektek számára, amelyek fele az országoknak az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodását segíti majd.

2.5. Az Unióban a Külügyek Tanácsa 2021. július 12-én úgy döntött, hogy a G7-ek találkozója nyomán lépéseket tesz, és felkérte az Európai Bizottságot, hogy az „Európa együtt” égisze alatt dolgozza ki a globális összeköttetések stratégiáját⁽⁷⁾, ami a tagállamokat, az Uniót, az uniós intézményeket és a nemzeti pénzügyi intézményeket egy közös összefogásban egyesíti. Ezt a stratégiát 2021. december 1-jén tették közzé Global Gateway néven.

2.6. Az európai bizottsági dokumentum kimondja, hogy a Global Gateway olyan hardver- és szoftverinfrastruktúrába történő beruházásokat támogat, amelyek tiszteletben tartják az Európai Unió alapvető elveit: a demokratikus értékeket és a magas szintű normákat, a felelősségteljes kormányzást és az átláthatóságot, az egyenlők közötti partnerségeket, a környezetbarát és tiszta szemléletet, a biztonságközpontúságot és a magánszektor beruházásainak katalizálását.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az Európai Unió úgy döntött, hogy a Global Gateway kezdeményezés létrehozásával – amely egy diplomáciai és kommunikációs eszközként működtetendő gazdasági és beruházási stratégia – világszerte növeli a harmadik országokban végrehajtott beruházásainak ismertségét.

3.2. Az uniós civil társadalmi szervezetek üdvözik a kezdeményezés célját, hogy az eladósodás kockázatának korlátozása érdekében méltányos finanszírozást kínáljanak kedvező feltételekkel. E cél fenntartható módon történő elérése érdekében biztosítani kell, hogy másfajta függőségek ne alakuljanak ki.

⁽²⁾ <https://www.ebrd.com/what-we-do/belt-and-road/overview.html>

⁽³⁾ <https://www.mofa.go.jp/files/000117998.pdf>

⁽⁴⁾ <https://www.g7uk.org/>

⁽⁵⁾ <https://www.gov.uk/government/news/pm-launches-new-initiative-to-take-green-industrial-revolution-global>

⁽⁶⁾ <https://www.afdb.org/en/news-and-events/african-development-bank-launches-landmark-us-500-million-credit-insurance-deal-with-african-trade-insurance-agency-and-uk-reinsurers-18600>

⁽⁷⁾ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/07/12/a-globally-connected-europe-council-approves-conclusions/>

3.3. Nem kiegészítő struktúráról van szó, sem adminisztratív, sem pénzügyi szempontból. Ez egy olyan MÁRKA, amelyet valamennyi európai pénzügyi intézménynek, a fejlesztési ügynökségeknek és a tagállamokban működő magánvállalkozásoknak is el kell fogadniuk, mikor beruházási projekteket hoznak létre az Európai Unión kívüli országokban, és ezeknek meg kell felelniük az EU alapértékeire épülő követelményrendszernek. Ki kell dolgozni a márkanév használatának feltételeit – beleértve azt is, hogy ez milyen esetekben tilos –, és az EGSZB kész ehhez hozzájárulni.

3.4. A kínai Egy övezet, egy út kezdeményezéssel (BRI) ellentétben, amely egy a nemzetközi infrastruktúrára vonatkozó kínai tervet valósít meg főként nemzeti finanszírozással, kínai cégekkel és egy felülről lefelé irányuló stratégia keretében, a Global Gateway egy alulról felfelé építkező megközelítés. Következésképpen azon nem uniós partnerországok valódi beruházási igényeiből indul ki, amelyek hajlandók a stratégia alapjául szolgáló főbb elvek tiszteletben tartása mellett fejleszteni infrastruktúrájukat.

3.5. Kizárólag minőségi projekteket támogat, környezeti és társadalmi hatásvizsgálatot követően, figyelembe véve a berendezések minőségi szintjét a teljes életciklusuk során. Ez a minőségközpontú koncepció átlátható közbeszerzési eljárások és etikus pénzügyi folyamatok révén az egyes projektek tárgyi szempontjaira (hardverelemek, mérnöki munka, építési folyamat, szakképzett munkaerő stb.) és a pénzügyi szempontokra egyaránt kiterjed, a megfelelő garanciák mellett.

3.6. A Global Gateway az amerikai „Építsük újra a világot, de jobban”⁽⁸⁾ és a brit Clean and Green kezdeményezések európai megfelelője. Tisztázni kell, hogy ezt a két kezdeményezést a Global Gateway konkurenciájának vagy kiegészítésének, vagy mindkét kezdeményezéssel együttműködőnek tekintjük-e. A civil társadalom szempontjából eléggé egyértelmű, hogy ösztönözni kell a koordinációt a „Global Gateway” és az ugyanezen értékeken alapuló egyéb nemzetközi fejlesztési együttműködési stratégiák között.

3.7. A támogathatóság feltétele, hogy a projektek az érintett harmadik ország és az EU, az ország és szomszédai vagy az adott ország lakosai között létrejövő jobb „konnektivitás” gondolata köré szerveződjenek. Ez valóban olyan cél, amely megfelel a modern követelményeknek és az Unió kapacitásának. Egyrészt a hálózatok és az útvonalak ellenőrzése egyre inkább fontosabb, mint a területeké. Másrészt maga az EU is kulcsszerepet játszhat a progresszív és méltányos nemzetek közötti partnerség biztosításában és a fenntartható fejlődési célok⁽⁹⁾ elérésében. Az említett konnektivitás vagy csak a fizikai eszközökre (utak, vasutak, kikötők, repülőterek stb.), a fizikai eszközök és szoftverek kombinációjára (kommunikációs kábelhálózatok) terjed ki, vagy főként szoftverekre (oktatás, kutatás és fejlesztés).

3.8. A tágabb értelemben vett konnektivitás magában foglalja például a vízkészletekkel kapcsolatos valamennyi típusú – az új kutakra, a vízelosztásra, a mezőgazdasági öntözésre és a szennyvízkezelésre vonatkozó – beruházást. A vízkészletek egyre több ország számára kulcsfontosságúak lesznek, mind a népességnövekedés, mind pedig a globális felmelegedés hatásai miatt. A víz nemcsak a vízgazdálkodási infrastruktúrákon keresztül köti össze az embereket, hanem a gyakorlatban elsősorban a tengeri és belvízi hajózáshoz szükséges vízi utak biztosításával is.

3.9. A Global Gateway „márka” vagy „kezdeményezés” révén nem fog több pénz jutni a meglévő és diverzifikált európai pénzügyi befektetési alapokhoz és struktúrákhoz. A várakozások szerint az Unió e kezdeményezés keretében a 2021–2027 közötti időszakban akár 300 milliárd EUR értékű infrastruktúrafejlesztési beruházást is mozgósíthat.

3.10. Az Európai Fenntartható Fejlődési Alap Plusz (EFSD+)⁽¹⁰⁾ lesz a Global Gateway keretében történő beruházások mozgósításának fő pénzügyi eszköze, akár 135 milliárd EUR összeggel, beleértve egy, az Európai Beruházási Bankkal közösen indított új kezdeményezést, amely 25 milliárd EUR összegű további beruházást eredményezhet, az EU külső támogatási programjainak keretében nyújtott, akár 18 milliárd EUR összegű támogatások mellett.

3.11. Ezen összegeket egészíti ki az európai pénzügyi és fejlesztésfinanszírozási intézmények részéről biztosított 145 milliárd EUR tervezett beruházási volumen. Az alap által nyújtott garanciák a tevékenységek kockázatsökkentését és a magánberuházások mozgósítását szolgálják majd. Mindez az Európai Beruházási Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank szoros együttműködésével valósul meg.

⁽⁸⁾ <https://www.whitehouse.gov/build-back-better/>

⁽⁹⁾ <https://sdgs.un.org/goals>

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/eu-external-investment-plan/about-plan/how-it-works-finance_en

3.12. A 2022. február 17–18-án Brüsszelben megrendezett hatodik Európai Unió–Afrikai Unió csúcstalálkozón ⁽¹¹⁾ az Európai Bizottság bejelentette, hogy a Global Gateway kezdeményezés teljes költségvetéséből 150 milliárd eurót szánnak egy olyan Afrika–Európa beruházási csomagra ⁽¹²⁾, amely támogatja a 2030-ig szóló közös célkitűzéseket, valamint az Afrikai Unió 2063-ig szóló menetrendjét ⁽¹³⁾, és amelynek fő célja a befogadóbb, sokszínűbb és reziliensebb gazdaságok kialakítása.

3.13. E pénzügyi eszköztár kiegészítéseként az EU megvizsgálja egy **európai exporthitelkeret** ⁽¹⁴⁾ létrehozásának a lehetőségét, amely kiegészítené a tagállami szinten meglévő exporthitel-megállapodásokat. A Global Gateway nem részesít előnyben bizonyos földrajzi beruházási térségeket. Mindazonáltal a főbb érdekelt területek az EU közvetlen szomszédai – az EU keleti szárnya, a mediterrán országok és Afrika, a fekete-tengeri és közép-ázsiai, valamint az indiai-csendes-óceáni térség – lesznek.

3.14. A projektek jósága fontosabb szempont, mint a helyszínük, az uniós intézményeknek a Nemzetközi Valutaalappal és a Világbankkal való együttműködésén alapuló PPP költségvetési kockázattértékelési modell (PFRAM) ⁽¹⁵⁾ és közberuházás-kezelési értékelési keret (PIMA) ⁽¹⁶⁾ kapcsán is, és a különböző kezdeményezések végrehajtása során el kell kerülni a párhuzamosságokat.

3.15. A Global Gateway uniós kezdeményezés és prioritás, de bizonyos feltételek mellett figyelembe veheti a harmadik országokkal, például Svájcjal, az Egyesült Királysággal és Indiával való partnerséget.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság egyetért a Tanács azon döntésével, hogy európai stratégiát indít az uniós intézményi, tagállami és nem állami szereplők által globális szinten megvalósított konkrét beruházások és intézkedések ismertségének növelése érdekében.

4.2. Az EGSZB megérti, hogy az egészségüggyel kapcsolatos fejezetekben a világjárványok megelőzésére és kezelésére helyezik a hangsúlyt, és látja e kérdések jelenlegi aktualitását. Mindazonáltal a hosszú távú hatásnak kell elsőbbséget élveznie, és a rugalmas és könnyen hozzáférhető szociális-egészségügyi infrastruktúrák kiépítése kulcsfontosságú szempont ezen a területen.

4.3. Az ukrajnai háború által jelentett drámai helyzet azt mutatja, hogy ezeket a pénzügyi eszközöket úgy kell kialakítani, hogy azok elég rugalmasak és átfogóak legyenek ahhoz, hogy gyorsan fel lehessen őket használni a globális és különösen az Európai Unió szomszédságában kialakuló válsághelyzetekben. A tagállamok biztonságát érintő fenyegetések csökkentése érdekében az Unió közvetlen közelében kialakult válsághelyzeteket kiemelten kell kezelni, ami többek között megköveteli a pénzügyi források időben történő elkülönítését az összeköttetések infrastruktúrájának és a lakosság számára nyújtott alapvető közszolgáltatások működőképességének helyreállítását célzó sürgős beavatkozásokhoz.

4.4. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Unió az Európa és a világ más részei között fennálló fizikai kapcsolatok működésének fenntartására és fejlesztésére összpontosítson. A lakosság vízhez, élelmiszerhez és energiához való hozzáférést biztosító infrastruktúra is létfontosságú, és a globális szintű élelmiszerbiztonság elérését lehetővé tevő teljes ökoszisztémának prioritást kell élveznie az uniós intézmények és a tagállamok intézkedései során.

4.5. Az Oroszország és Ukrajna közötti háború jelentősen megzavarja a gabonafélék és más mezőgazdasági termékek agrár-élelmiszeripari ellátási láncát. A Global Gateway beruházás révén kifejlesztett infrastruktúrát fegyveres konfliktusok vagy természeti katasztrófák esetén is össze kell hangolni az EU stratégiai érdekeivel, és ebből a szempontból az elosztóhálózatok, logisztikai központok és raktárak intelligens tervezése révén is biztosítani kell az alapvető nyersanyagokból való ellátás biztonságát.

⁽¹¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/18/sixth-european-union-african-union-summit-a-joint-vision-for-2030/>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway/eu-africa-global-gateway-investment-package_en

⁽¹³⁾ <https://au.int/en/agenda2063>

⁽¹⁴⁾ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/february/tradoc_159438.pdf

⁽¹⁵⁾ <https://www.imf.org/external/np/fad/publicinvestment/pdf/PFRAM.pdf>

⁽¹⁶⁾ <https://www.imf.org/external/np/fad/publicinvestment/pdf/PIMA.pdf>

4.6. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy megerősítse azokat a konkrét intézkedéseket elősegítő mechanizmusokat és eszközöket, amelyek révén az Európai Unió a globális társadalmi-gazdasági és politikai fejlődés élvonalába kerülhet. Ezzel kapcsolatban több szakértő is amellett érvel, hogy a globális gazdasági fejlődés beindítása érdekében egy nemzetközileg koordinált (közvetlen és közvetett) monetáris expanzióra, valamint a nyitott fiskális mozgástér hasznosítására van szükség. Ehhez állami infrastrukturális beruházásokat és állami vagy magán termelő beruházásokat kell finanszírozni, kiegyenlítve a területi egyenlőtlenségeket, és a társadalmi-gazdasági és környezeti fenntarthatóságot szolgálva ⁽¹⁷⁾.

4.7. A világ különböző országaiban folytatott összes uniós tevékenységről történő pontos és teljeskörű beszámolás komoly kihívásnak bizonyul mindaddig, amíg az érintett szereplők között nincs állandó, szoros koordináció. A kínai BRI elindításával és végrehajtásával összefüggésben felmerült az igény az Uniónak a globális összeköttetési infrastruktúra fejlesztéséhez való hozzájárulásával kapcsolatos jobb kommunikációra.

4.8. A kezdeményezés célkitűzéseinek és hozzáadott értékének jobb megértése érdekében lényeges, hogy az elkövetkező időszakban az Európai Bizottság olyan eszközkészletre tegyen javaslatot, amely a stratégia végrehajtása terén elért eredmények mérése érdekében lehetővé teszi a kulcsfontosságú adatokhoz való hozzáférést és a vonatkozó mutatók paramétereinek meghatározását.

4.9. A Global Gateway olyan kezdeményezés, amely lehetővé teszi az „Európa együtt” szereplői számára, hogy jobb, átfogóbb képet mutassanak a külvilág számára. A harmadik országokban történő európai beruházások egységesítésének eszközeként a Global Gateway számára olyan adatbázist kell létrehozni, ami jobb hozzáférést biztosít az összes projektre, költségvetésre és az érintett partnerekre vonatkozó hasznos információkhoz. E tekintetben az első lépés egy olyan Global Gateway weboldal létrehozása és működtetése, amely megfelelő felületet biztosít a kapcsolódó intézkedések, eredmények és hatások bemutatására.

4.10. A függőségek korlátozásához, a kapcsolatok kialakításához és ezáltal a partnerországok helyi közösségei számára tartós gazdasági és társadalmi előnyök biztosításához elengedhetetlen az egyenlő felek valódi partnerségének kiépítése. Ennek elérése csak akkor lehetséges, ha alulról építkező megközelítést alkalmazva erős, hozzáadott értéket képviselő helyi termelési láncokat alakítanak ki, és magas színvonalú munkahelyek teremtésével és fenntartható know-how-transzferrel megerősítik a partnerországok hazai piacait. Afrika esetében az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Térség (AfCFTA) ⁽¹⁸⁾ létrehozásának támogatása megfelelő lépés lehet. Az európai értékek tiszteletben tartásának biztosításához alapvető fontosságúak a szociális hatásvizsgálatok, amelyek a meglévő átvilágítási folyamatokra épülhetnek.

4.11. Az európai intézmények elismerik a magánszektor szerepét a Global Gateway beruházások társfinanszírozásában. Annak érdekében, hogy erősödjön a magánszervezetek elkötelezettsége az iránt, hogy nagyobb mértékben részt vegyenek a stratégiában, és hozzájáruljanak e stratégia konkrét célkitűzéseinek megvalósításához, valamint az ezzel kapcsolatos érdeklődésük fokozása érdekében mihamarabb létre kellene hozni olyan mechanizmusokat, amelyek megkönnyítik az ezen uniós kezdeményezés végrehajtásában részt vevő magánszereplők erőfeszítéseinek tanúsítását és elismerését.

4.12. A Global Gateway-ben való részvétel iránt érdeklődő vállalkozásoknak releváns regionális szintű információkra, a tagállamok és az EU diplomáciai testületeivel való hatékony együttműködésre, valamint lehetőség szerint egyablakos irodákra van szükségük, hogy világszerte könnyebbé váljanak az uniós magánszektor beruházásai. Ezenkívül – pozitív eredménnyel zárult környezeti és társadalmi hatásvizsgálat, PFRAM- és PIMA-értékelés után, valamint annak igazolását követően, hogy tartós pozitív gazdasági, társadalmi és környezeti értéket jelentenek az EU és különösen a partnerországok szempontjából – a magánszektor szereplői számára a részt vevő pénzügyi intézményekkel való együttműködésük során a legkedvezőbb feltételekkel egyszerűsített hozzáférést kell biztosítani a pénzügyi forrásokhoz.

4.13. Az Európai Bizottság bejelentette, hogy egy testületet hoz létre a Global Gateway kezdeményezés koordinálására. Az EGSZB üdvözlöi ezt a javaslatot, mivel szilárd meggyőződése, hogy e stratégia integrált irányítására nagy szükség van ahhoz, hogy viszonylag rövid időn belül eredményeket lehessen elérni. Az e testület által hozott döntések minőségének és relevanciájának javítása érdekében további, civil társadalmi szervezeteket képviselő tagokat kell bevonni, beleértve a szociális partnereket, különösen a szakszervezeteket, valamint az üzleti élet képviselőit.

⁽¹⁷⁾ <https://www.longdom.org/open-access/relieving-inflation-or-palliative-selfdestruction-2168-9458-3-133.pdf>

⁽¹⁸⁾ <https://au.int/en/cfta>

4.14. A közös közleményben említett üzleti tanácsadó csoport túlságosan szűk látókörű megközelítést alkalmazna, ha figyelmen kívül hagyná a fejlesztési együttműködési, egészségügyi, környezetvédelmi, valamint az oktatási és képzési beruházások területének szakértőit. Annak érdekében, hogy a Global Gateway program valamennyi területét eredményesen kezeljék, a csoportban az érintett területek szakértőinek is részt kell venniük.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a versenypolitikáról – készen az új kihívásokra

(COM(2021) 713 final)

(2022/C 323/06)

Előadó: **Émilie PROUZET**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.12.20.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	223/1/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A közlemény hangsúlyozza, hogy a versenypolitika képes alkalmazkodni az új piaci feltételekhez, a stratégiai prioritásokhoz és a fogyasztói igényekhez. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) elismeri, hogy a versenypolitika hozzájárult a szociális piacgazdaság elvei iránt mélységesen elkötelezett EU gazdasági jólétének fenntartásához és ösztönzéséhez.

1.2. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság ama határozatát, hogy meghosszabbítsa a világjárványhoz kötődő állami támogatások ideiglenes keretszabályát. Elismeri ugyanakkor, hogy ezek az intézkedések túl sok eltérést engednek ahhoz, hogy ki lehessen őket terjeszteni az általános keretre, vagyis huzamosabb időre.

1.3. Noha az Európai Bizottság 2022-ben az ukrajnai konfliktushoz kapcsolódó ideiglenes keret elfogadásával folytatni tudta a gyors fellépést, fontos biztosítani, hogy a vállalkozások valódi előnyökhöz jussanak. Az ideiglenes válságkezelési keretnek ki kell tudnia egészíteni a tagállamok számára már rendelkezésre álló állami támogatási eszközöket, valamint a nemzeti rezilienciaépítési tervek keretében meglévő mechanizmusokat. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nyújtson iránymutatást annak érdekében, hogy a tagállamok kormányai gyors támogatást nyújtsanak a vészhelyzetek miatt súlyosan érintett ágazatoknak, például olyan nemzeti támogatási intézkedések révén, mint a garantált kereskedelmi hitelbiztosítás vagy más pénzügyi eszközök. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy az európai vállalkozások ideiglenes intézkedésekhez való hozzáféréseinek biztosítása elsősorban azon alapul, hogy a leginkább érintett vállalkozások számára hozzáférhető és nem korlátozó jogosultsági feltételeket biztosítsunk.

1.4. A súlyos bizonytalanság közepette az EGSZB támogatja egy olyan versenypolitika végrehajtását, amely különösen alkalmas sikerre vinni az átállásainkat, amihez ambiciózus kereskedelempolitikákra és beruházásokra, rendkívüli köz- és magánberuházásokra, innovációkra és jól működő egységes piacra van szükség. Az EU-nak és a tagállamoknak most olyan jogi és pénzügyi keretet kell kialakítaniuk, amely egyenlő versenyfeltételeket biztosít a piacon minden érdekelt fél, régió és polgár számára. E tekintetben az EGSZB hangsúlyozza, hogy valóban egyenlő bánásmódot kell biztosítani az európai gazdasági szereplők és a globális szereplők között. Belső piacunk integritása és széttagolódásának elkerülése ennek kulcsfontosságú eleme.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a versenyjognak továbbra is szabályokon és tényeken kell alapulnia, és szavatolni kell az Európai Bizottság függetlenségét. Azokat az uniós politikai iránymutatásokat azonban, amelyek az igazságos átmenetet hivatottak biztosítani, világosabb formában kell átültetni a versenyjog keretszabályaiba, valamint például az ügykezelők általi alkalmazásába. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen lépéseket gazdaságunk kettős átállásának és ágazataink versenyképességének hatékonyabb elősegítésére az igencsak kiszámíthatatlan globális piacon.

1.6. Ebben az összefüggésben stratégiai autonómiánk elérése fontosabb, mint valaha. Az EGSZB úgy véli, hogy a versenyjog jelenlegi felülvizsgálatait azon igények függvényében kell értékelni, amelyeket az Európai Bizottság a 14 uniós ipari ökoszisztémára vonatkozó munkálatai során körülírt.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy további reformokra van szükség a fenntarthatósággal, a digitalizációval és a rezilienciával kapcsolatos kérdések jobb integrálása érdekében. Mind az uniós versenyjog kulcsfogalmait (mint például az érintett piac), mind a konkrét kereteket (mint például a *de minimis* szabály vagy az általános csoportmentességi rendelet), valamint e szabályok végrehajtását is az EU stratégiai irányvonalaihoz kell igazítani. Az EGSZB ezenkívül arra kéri az Európai Bizottságot, hogy lássa el magát a szükséges eszközökkel ahhoz, hogy az egész európai gazdasági struktúra és különösen a kkv-k és a szolgáltatások finanszírozni tudják ezt a kettős átállást.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB és az összes érdekelt fél egyetért tehát abban, hogy a versenyjog általános keretétől eltérő szabályok beváltak 2019-ben és a Covid19-válság idején. Ki kell emelni azt is, milyen gyorsan hozott meg döntéseket a Versenypolitikai Főigazgatóság, hogy a belső piacon minimálisra csökkentse a piac torzulásait.

2.2. Támogatjuk az Európai Bizottságnak azt az eljárását is, amellyel az ideiglenes keretszabály kiterjeszthető többek között a helyreállítási intézkedésekre, hogy a vállalkozások elkerülhessék a „hirtelen kilengés” (*cliff edge*) jelenségét.

2.3. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság által az orosz agresszió által okozott ukrajnai háborúhoz kapcsolódó főbb következmények kezelésére elfogadott új ideiglenes keretet. Mindemellett nem bizonyos abban, hogy ez az új válság milyen hatást gyakorolhat mind a Stabilitási Paktum felülvizsgálatára, mind pedig egy új helyreállítási terv szükségességére.

2.4. Az EGSZB emellett elismeri az Európai Bizottság közleményének fontosságát, mivel az bemutatja a verseny-szabályok felülvizsgálatának általános keretét és az ennek során követett átfogó és stratégiai irányt.

2.5. Most viszont az EU szembeesül a harmadik országoktól való stratégiai függése következményeivel. A koronavírus-válság után helyre kell állítanunk a belső piacunkat, hogy az uniós vállalkozások megerősíthessék rezilienciájukat, és végrehajthassák a kettős átállást, miközben az orosz agresszió által okozott ukrajnai háború számtalan bizonytalan következményével is meg kell majd küzdenünk.

2.6. A jól működő egységes piac és versenypolitika hozzáférést biztosít egy olyan nagy piachoz, ahol mindenki egyenlő feltételek mellett versenyezhet. Serkenti a hatékonyságot és az innovációt, és olyan környezetet teremt, amelyben a sikeres vállalatok növekedhetnek és világelsővé válhatnak. Az EGSZB ezért ismételtelen kiemeli, hogy helyreállítási tervünkben fontos a belső piac integritása. E tekintetben érdeklődéssel fogjuk követni az egységes piaci szükséghelyzeti eszköz alkalmazását.

2.7. Jelenleg úgy tűnik, hogy az összefonódások ellenőrzésének uniós rendszere a belső piaci verseny csökkenésének elkerülése ürügyén olykor akadályozza olyan globális európai vállalkozások létrehozását, amelyek versenyezhetnének az amerikai és kínai vállalkozásokkal. Az európai vállalatoknak nyújtott állami támogatások felhasználásának feltételei sokkal szigorúbbak, mint globális versenytársainké, ami visszafogja bizonyos gazdasági ágazatok tényleges támogatását. A kartellekkel szembeni fellépés és az erőfölénnyel való visszaélés tilalma pedig még nem tűnik alkalmasnak a digitális gazdaságból és a zöld átállásból származó új feladatok megoldására.

2.8. Az Európai Bizottság jelenleg éppen felülvizsgálja a versenypolitikai eszközöket (az összefonódások, a versenyellenes magatartások és az állami támogatások ellenőrzése), biztosítva, hogy ezek mindegyike továbbra is megfeleljen a céljának és kiegészítse a már meglévő eszköztárat. Ilyen zavaros körülmények között az éghajlatvédelmi és digitalizációs törekvéseink számára a legtöbb segítséget és támogatást kell nyújtanunk. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy eddig nem látott mértékben igazítsa ki és mozgósítsa az összes versenypolitikai eszközt a zöld és digitális kettős átállás támogatására, és e tekintetben teremtsen meg a szükséges eszközöket a külföldi versenyben való helytálláshoz.

3. A versenyjog szabályainak és végrehajtásának kiigazítása törekvéseink megvalósítása érdekében

3.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a versenypolitikai keret felülvizsgálata nem ment elég messzire a fenntarthatóságra és a digitalizációra vonatkozó európai stratégiai iránymutatások beépítésében. Kitart amellett, hogy az uniós versenyjog kiigazításakor érinteni kell nemcsak maguknak az alapelveknek a meghatározását, hanem a versenykorlátozó hatások és a kedvező hatások működésének értékelését is.

3.2. A **legfontosabb elvek** áttekintésével kell kezdeni. Ennek megfelelően a versenyjog hatálya alá eső magatartás vagy megállapodás jogszerű vagy jogszerűtlen voltának megállapítása az érintett piac szereplőinek piaci részesedésétől függ. A „piaci részesedés” és az „érintett piac” kulcsfogalmak, és az EGSZB azt kéri, hogy az érdekelt felek a legnagyobb körültekintéssel járjanak el a folyamatban lévő felülvizsgálat során, hogy tükrözzék tevékenységi ágazataink működési realitásait.

3.2.1. Ezért különböző lehetőségeket kell megvizsgálni. A „termék/szolgáltatás felcserélhetősége” és a „versenyfeltételek kiegyenlítettsége” fogalmakat a digitális piac jellegzetességeihez és annak szereplőihez kell igazítani. Hasonlóképpen a termék környezeti jellemzőit is figyelembe lehetne venni a „felcserélhetőség” értékelésénél.

3.3. Egy másik irány azon **magatartások és pénzügyi támogatások körének tisztázása és megerősítése, amelyek összeegyeztethetőek, vagy nem érintik a kereskedelmet**, és ezért mentesülnek a versenyjog alól. Az értékelés egyes elemeit felül kell vizsgálni, hogy minél többen jogilag teljesen biztonságosan beruházhassanak és együttműködhessenek anélkül, hogy be kellene lépniük az uniós bejelentési eljárásba. Ezért felül kell vizsgálni az úgynevezett *de minimis* szabályt annak érdekében, hogy jobban megfeleljen az egyes ágazatok – például a szárazföldi szállítás és a kereskedelem – jellemzőinek.

3.3.1. Az EGSZB örömmel fogadja az általános csoportmentességi rendeletnek az Európai Bizottság által javasolt módosításait is, mivel azok kielégítik a vállalkozások és különösen a kkv-k számos igényét azon pénzügyi támogatásokhoz való hozzáférés terén, amelyekre a fenntarthatóságra való sikeres áttérés során szükségük van.

3.4. Az **alkalmazás és az ellenőrzés** utolsó irányaként pedig a Versenypolitikai Főigazgatóságnak és különösen az ügykezelőknek teljes mértékben tudatában kell lenniük az Európai Bizottság által meghatározott 14 uniós ipari ökoszisztéma számára kidolgozott átállási pályákkal (*transition pathways*). Azt, hogy egy magatartás vagy egy megállapodás korlátozza a versenyt, és ez valószínűleg negatívan érinti az érintett piac árait, termelését, az innovációt, az áruk és szolgáltatások minőségét vagy választékát, ebben a keretben kell meghatározni.

3.4.1. A mentességi kedvezményhez vagy fúziós megállapodáshoz vezető értékelés szempontjait szintén hozzá kell igazítani e célkitűzésekhez. Ezek a feltételek valójában a verseny megszüntetésének kockázatán kívül elsősorban a gazdasági előnyre és a fogyasztói árnyereségre összpontosítanak. A korlátozások kedvező hatását általánosabban a termékek környezetminőségére és az éghajlati hatékonyság javítására kellene összpontosítani, amint ezeket a szempontokat európai szinten egységesen meghatározzák.

3.4.2. A „minőség” fogalmának így a fenntarthatósággal kapcsolatos célkitűzéseinket kell tükröznie, és ebben az értelemben kell uniós szinten meghatározni. A „fenntartható termék” fogalmát ugyancsak uniós szinten kell beállítani, hozzájárulva ezzel a gazdasági szereplőkkel szembeni egyenlő bánásmóddhoz és a zöldrefestés megszüntetéséhez. Ebben a tekintetben az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a termékek, szolgáltatások, épületek stb. fenntarthatóságának meghatározására szolgáló közös és átlátható tudományos módszerek kidolgozására irányuló munkáját.

3.4.3. Az érintett felek tapasztalatai eltérnek az „innováció” szempontjának figyelembevételével kapcsolatban. A Versenypolitikai Főigazgatóság szerint az innováció a piacvizsgálat egyik fő szempontja. A gazdasági szereplők szerint ezt a szempontot alig veszik figyelembe, vagy mindenestre legtöbbször elvetik. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy értékelje, milyen mértékben vette figyelembe az uniós szakpolitikai iránymutatásokat legutóbbi döntéseiben.

3.4.4. Végül pedig létfontosságú megkönnyíteni és biztonságossá tenni a vállalkozások közötti együttműködést a környezetvédelmi projektek esetén, amelyek elvileg a teljes értékláncra kiterjednek. Az EGSZB ezért felszólítja az Európai Bizottságot, hogy pontosítsa a trösztellenes szabályoktól való új KAP-eltérést (210. cikk), amely révén a mezőgazdasági termelők összehangolhatják a partnerükkel a fenntarthatósági feladatokat.

3.4.5. Ki kell igazítani a vertikális megállapodásokra (VBER) és a horizontális megállapodásokra (HBER) vonatkozó szabályokat is, hogy azok tükrözzék e fenntarthatósági célkitűzések köré kiépítendő ökoszisztémák összetettségét. Az Európai Bizottságnak lehetőleg jeleznie kell, hogy a versenytársak a fenntarthatósághoz fűződő milyen információkat cserélhetnek egymással biztonságosan.

4. Az átállások biztosításához szükséges eszközök megteremtése és helytállás a külföldi versenyben

4.1. Mint arra az EGSZB már rámutatott⁽¹⁾, a nyitott stratégiai autonómia növelése magában foglalja a belső piac rezilienciájának növelését, az EU saját technológiai kompetenciába és kapacitásába való beruházást, valamint a K+F számára elkülönített források megemelését, a termelési és ellátási láncok környezetbaráttá tételét, a digitális szuverenitás biztosítását, a stratégiai készletfelhalmozást, a beruházások és a fenntartható termelés európai ösztönzését és bevonását, a vállalkozások működési feltételeinek javítását, a helyettesítési megoldások és a körforgásos gazdaság modelljeinek feltárását, a tagállamok közötti széles körű ipari együttműködés előmozdítását, valamint a technológiai vezető szerepre való törekvést – amint azt a Versenyképességi Tanács 2020 novemberében kijelentette.

⁽¹⁾ Az EU Tanácsának francia elnöksége által kért, 2022. január 19-én elfogadott feltáró vélemény: „Hogyan járulnak hozzá az egyes ipari ökoszisztémák az EU stratégiai autonómiájához és polgárai jólétéhez?” (HL C 194., 2022.5.12., 34. o.).

4.2. Az EGSZB kérdésesnek tartja a mostani bizonytalan időkben az éghajlatvédelmi és digitális átálláshoz szükséges beruházások elősegítésére javasolt eszközöket egy reziliens piacon. Az átállások sikeréhez jelentős állami és magánberuházásokra van szükség, miközben a gazdasági és politikai helyzet rendkívül ingatag. Meg kell könnyíteni azokat a jelentős beruházásokat, amelyeket az EU stratégiai ökoszisztémáiban és általában véve valamennyi tevékenységi ágazatában végre kell hajtani, nem utolsósorban annak érdekében, hogy a globális piacra terjeszkedni képes szereplők jöjjenek létre.

4.3. Bár egyes ágazatokban már kiterjedt beruházási tervek készültek, az EGSZB fontolóra venné a szolgáltatási ágazatokra és általánosabban a főként kkv-kból álló európai gazdaság szerkezetére vonatkozó intézkedések bevezetését. Az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok fontos szerepet játszanak majd ezen átállások sikerében.

4.4. A vállalkozásoknak ugyanis támogatásra van szükségük a digitalizációba és különösen az informatikai rendszerek, az automatizálás, a robotika és a mesterséges intelligencia korszerűsítésébe való beruházásaikhoz. A kkv-knak különösen nagy szükségük van támogatásra digitális jelenlétük megerősítéséhez. Egy másik példa: a szélessávú internet megvalósításához nyújtott állami támogatás a területi kohéziós politika kulcsfontosságú eleme lesz. Felhívjuk az Európai Bizottságot, hogy illesszen be olyan újabb módosításokat az általános csoportmentességi rendeletbe, amelyek lehetővé teszik a kereskedelmi létesítmények és műveletek digitalizációjának támogatását.

4.5. Továbbá a közös európai érdeket szolgáló fontos projekteknek és az ipari szövetségeknek, legyen szó akkumulátorokról, félvezetőről vagy egészségügyről, hozzá kell járulniuk az innovatív értékláncok kifejlesztéséhez az Unió területén. Ennek az eszköznek az első felhasználásai figyelemreméltóak. Az EGSZB figyelmet fog fordítani a közös európai érdeket szolgáló fontos projektek kkv-k előtti megnyitására, ahogyan azt az iránymutatások tervezete előírja.

4.6. A harmadik országbeli piaci szereplőkkel való egyenlő versenyfeltételeket is okvetlenül biztosítani kell; e téren kiemelten fontos a külföldi vissza nem térítendő támogatások ellenőrzése.

A nem uniós vállalkozások hathatós állami támogatásban részesülnek. Ebben az értelemben az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslata ⁽²⁾, amely az uniós piacon működő vállalkozásoknak külföldi forrásokból nyújtott, a piac működését esetleg akadályozó állami finanszírozására vonatkozik, hasznos és releváns műveleti eszköz. Ilyen körülmények között a már önmagában is összetett és bonyolult szabályozási beavatkozás egyes vonatkozásai további finomhangolást igényelnek.

4.7. Az EGSZB üdvözli továbbá a digitális piacokról szóló jogszabály elfogadását, amely előzetes szabályozás révén biztosítja a megtámadható és méltányos digitális piacokat. Ebben az összefüggésben az uniós irányítás létfontosságú a digitális piacokról szóló rendelet Európai Unión belüli egységes alkalmazásának és hatékonyságának biztosításához. Továbbá, bár ez utóbbi meghatározza az adatmegosztás és az adatokhoz való hozzáférés kérdéseit a „kapuőrök” számára, az adatok szerepét a versenyértékelésben még tisztázni kell.

4.8. Végezetül, a határokon átnyúló és globális szövetségeiben az EU-nak képesnek kell lennie arra, hogy a teljes ellátási és értékláncban azonosítsa az emberi jogok és az alapvető szabadságok megsértését, valamint az emberek és a környezet biztonságának és egészségének veszélyeztetését. Az EGSZB tudomásul veszi az ilyen irányú kezdeményezéseket, különösen a tükröklauzulák terén.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a belső piacot torzító külföldi támogatásokról (COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Emberközpontú gazdaság kiépítése: a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv

(COM(2021) 778 final)

(2022/C 323/07)

Előadó: **Giuseppe GUERINI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás”
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.4.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye	
(mellette/ellene/tartózkodott):	179/1/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlöi a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet, amely az EGSZB által az évek során – kezdve a 2009. évi INT/447-es véleménnyel⁽¹⁾ – felvetett számos kulcsfontosságú kérdést is tartalmaz. A cselekvési terv egyértelműen megállapítja, hogy az európai intézményeknek elő kell mozdítaniuk és el kell ismerniük azokat a különböző jogi formákat, amelyek a szociális gazdaság ökoszisztémáját jellemzik, elsősorban azért, mert mindez támogatja a helyi gazdaságokat, illetve a helyi gazdaságok régiókhoz és közösségekhez való közelítését.

1.2. Az Ukrajna elleni erőszakos, agresszív háború és az azt követő menekülthullám rávilágít arra, hogy Európa népei és a humanitárius segélyek fogadása és kezelése terén aktív civil társadalmi szervezetek nagy hajlandóságot mutatnak a szolidaritásra, ezzel is rámutatva arra, hogy a szociális gazdaság fontos szerepet tölt be a humanitárius válságok idején a szolidaritási válaszlépések megszervezésében.

1.3. A szociális gazdaság számos tagállamban továbbra is kiaknázatlan lehetőséget jelent. Ezért a cselekvési tervet ki kell egészíteni közép- és hosszú távú intézkedésekkel, irányítva és összehangolva a szükséges intézkedéseket, valamint megerősítve a vonatkozó jogi keretet, és e tekintetben az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Tanács 2023-ra tervezett konkrét ajánlásához vezető megközelítést.

1.4. Az EGSZB azt javasolja, hogy a cselekvési terv hatékonyabbá tétele érdekében azt erősítsék meg célzott javaslatokkal a következő négy területen: i. a közigazgatási szervek és a szociális gazdaság szervezetei közötti együttműködés; ii. az állami támogatások témája; iii. beruházások és pénzügyi eszközök; iv. adózás. Továbbá fűzzék szorosabbra a kapcsolatot a cselekvési terv és a 2030-ig tartó európai stratégia között, különös tekintettel arra a szerepre, amelyet a szociális gazdaság játszhat az ökológiai, digitális és társadalmi átállás támogatásában.

1.5. Az EGSZB azt szeretné, ha a cselekvési terv a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekhez rendelt európai források célzottabb befektetését mozdítaná elő a társadalmi befogadás, az oktatás és a foglalkoztatás előmozdításának célkitűzéseibe, különös tekintettel a fiatalokra, a családokra és a kiszolgáltatott személyekre, külön hangsúlyt helyezve a hátrányos helyzetűek digitális készségekkel kapcsolatos képzsére.

1.6. Az állami szervek és a szociális gazdaság szervezetei közötti együttműködés bevált gyakorlatainak előmozdítása érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy alkalmazzák az együttműködésen alapuló területi kormányzás és a megosztott igazgatás eszközeit, amelyekkel optimális módon lehet bevonni az érdekelték széles körét, ezáltal erősítve a szubszidiaritás kultúráját.

⁽¹⁾ HL C 318., 2009.12.23., 22. o.

1.7. Az EGSZB üdvözlí, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv a közbeszerzések és az állami koncessziók társadalmi és környezetvédelmi célok elérése felé történő irányítására tett erőfeszítések fokozását ajánlja, és javasolja a köz- és magánszféra közötti partnerségek különböző formáinak megerősítését.

1.8. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy – a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv adózással kapcsolatos megjegyzéseivel összhangban – fordítson különös figyelmet a szociális gazdaság szervezeteinek adózására a következő hónapokban várható, *Vállalkozás Európában: Társaságiadó-keret (BEFIT)* című jogalkotási kezdeményezés keretében.

2. Általános megjegyzések és háttér

2.1. A szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv egy 2030-ig tartó többéves perspektívát javasol, és két munkadokumentum kíséri. Az első további iránymutatást ad az „Emberközpontú gazdaság kiépítése: a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv” című közleményhez, összhangban a szociális jogok európai pillérének végrehajtásával. A második dokumentum – „A proximitásalapú és a szociális gazdaságon alapuló, reziliensebb, fenntarthatóbb és digitálisabb ipari ökoszisztémára történő áttérés együttes megvalósítása felé tartó folyamat foratókönyvei” – viszont az új európai ipari stratégiával teremt kapcsolatot, amelyben a szociális gazdaság innovatív szerepet játszhat a méltányos és igazságos áttérés során olyan stratégiai ágazatokban, mint a digitális és a zöld gazdaság.

2.2. Az EGSZB üdvözlí a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervnek mind a szociális jogok európai pilléréhez, mind az új európai iparstratégiához való közelítését, melynek kapcsán a szociális gazdaság egyedi „ökoszisztémájának” felvetése innovatív lépés. E tekintetben fontos a 2023 utáni közép- és hosszú távú célkitűzések pontosabb meghatározása is. A szociális gazdaság valóban nagy segítséget nyújthat az Európával kapcsolatos főbb kérdések kezelésében, melyek a következők: az egyenlőtlenségek csökkentése, a demográfiai feszültség, a fiatal generációk támogatása, a menekültek és migránsok fogadásának irányítása, az egészségügyi rendszerek és az európai jóléti modell fenntarthatósága.

2.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervnek az „egységes tőkepiaci” tervvel összehangolt intézkedéseket kell hoznia, az ECO/533. sz. véleményben⁽²⁾, illetve az INT/965. sz. véleményben⁽³⁾ javasoltak szerint, amelyekben az EGSZB azt kéri, hogy a tőkepiaci unió vegye figyelembe, hogy a szociális gazdasági ágazat pénzügyi eszközeinek egységesnek kell lenniük.

2.4. A cselekvési terv, bár jogilag nem határozza meg a „szociális gazdaság” fogalmát, meghatározza a szereplői megkülönböztető jegyeit: i. az emberek és a szociális célok elsőbbsége a nyereséggel szemben; ii. a nyereség egészének vagy nagy részének újbóli befektetése a kollektív érdekre irányuló vagy a társult tagok és kedvezményezettek javát szolgáló tevékenységek végzésébe az általános érdek szolgálatában; iii. demokratikus és részvételen alapuló irányítás.

2.5. Az EGSZB osztozik ezekben az elvekben, és arra ösztönzi az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek bátrabb és összehangoltabb kezdeményezéseket a szociális gazdaság közös és összehangolt jogi keretének meghatározása érdekében, megerősítve a fent felsorolt három elvet a félreértések és bizonytalanság megszüntetése érdekében. Az idővel kialakult különböző szervezeti modelleket és vállalkozási formákat azonosító meghatározás révén európai státuszt kaphatnának a szövetségek, egyesületek és alapítványok, különösen azok, amelyeknek határokon átnyúló dimenzióban kell működniük.

2.6. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy segíteni fogja a tagállamokat a szociális gazdaság érdekét szolgáló intézkedések meghozatala során, egy fenntarthatóbb, befogadóbb és innovatívabb gazdasági és társadalmi fejlődési modell támogatása érdekében. Az Európai Bizottság különösen három kiemelt területen kíván közvetlenül vagy a tagállamokkal közösen beavatkozni: i. a szociális gazdaság számára igazságos feltételek megteremtése; ii. lehetőségek felajánlása a tevékenységek elindításához és kibővítéséhez; iii. a szociális gazdaság elismerésének biztosítása.

2.7. Ebből a szempontból az EGSZB üdvözlí, hogy a cselekvési terv felhívja a figyelmet arra, hogy számos szakpolitikai intézkedést kell alkalmazni, beleértve az adózást, a nyilvános piacok szabályozását, a versenyt és az állami támogatásokat, a munkakörülmények megfelelő szabályozását, az oktatást és a kutatást. E tekintetben hangsúlyozza, hogy javítani kell azon tevékenységek minőségét és azon eljárásokban rejlő lehetőségek kiaknázását, amelyek arra irányulnak, hogy a munkavállalókat a szociális gazdaság szervezeteinek stratégiai döntéseiről tájékoztassák, illetve őket azokba bevonják.

2.8. A szociális gazdasági szervezetek közé tartoznak a szociális és egészségügyi szolgáltatások, a gondozás, az oktatás és képzés, a kultúra és a környezetvédelem, valamint általában a szociális jogok európai pillérében említett általános gazdasági érdekű szolgáltatások, amelyek egyre nagyobb mértékben teremtenek gazdasági értéket és foglalkoztatást.

⁽²⁾ HL C 155., 2021.4.30., 20. o.

⁽³⁾ HL C 194., 2022.5.12., 39. o.

2.9. A szociális gazdaság szervezetei számos európai országban az összes gazdasági ágazatban tevékenykednek: az ipari és kézműves gyártástól a körforgásos gazdaságig, a fenntartható turizmustól a megújuló energiaforrásokból történő energiatermelésig, a közlekedéstől az információs hírközlési szolgáltatásokig, és döntő szerepet játszanak a társadalmi innováció és a technológiatranszfer terén a hátrányos helyzetű lakosság vagy területek javára. A jogi és szervezeti formák sokfélesége miatt el kell kerülni az „univerzális” megközelítést, viszont emiatt nem kell lemondani az Európai Bizottsággal való koordináció bizonyos formájáról.

2.10. A szociális vállalkozások nagyrészt a helyi szinthez kapcsolódnak, ahol hozzájárulnak a társadalmi kohézióhoz, valamint reziliensebbé és befogadóbbá teszik a helyi környezetet. Ez a közelségre való törekvés különösen hatékonyá teszi a szociális vállalkozásokat a zöld és digitális átállás támogatásában is, mivel mindenki, a legkiszolgáltatottabbak és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitétek, számára is hozzáférhetőbbé teszi a digitális technológiákat, és ezen belül a foglalkoztatással élő személyek munkában való részvételét elősegítő alaptechnológiákat.

2.11. Különös figyelmet kell fordítani a fiatalok bevonására és támogatására is, akiket olyan képzési intézkedésekkel kell támogatni, amelyek célja a fiatalabb generáció vállalkozói hajlandóságának növelése.

2.12. Ennek a potenciálnak a kiaknázásához fokozni kell a szociális gazdaság szervezeteinek a beruházási tőkéhez való hozzáférést, elsősorban a szociális infrastruktúrákba történő beruházások nagyobb mértékű fejlesztése érdekében (megfizethető lakhatás, egészségügy és hosszú távú és gondozás, egész életen át tartó tanulás, a szegénység csökkentése, a hozzáférhetőség javítása). Ezeket az infrastruktúrákat meg kell erősíteni az Európában a világjárvány következtében megnövekedett egyenlőtlenségek és társadalmi kirekesztés csökkentése érdekében.

2.13. A cselekvési terv lehetőséget kínál a szociális gazdaság fejlesztésére az iparpolitika javítása révén, valamint a szervezetek szerepének elismerésére különösen az európai szolgáltatásokban és iparban, ahol a szervezetek fontos termelési klasztereket is létrehozhatnak, és jelentős innovációs kapacitással rendelkeznek.

2.14. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság a szociális gazdasággal foglalkozó tanulmányok és kutatások készítéséről döntött azzal a céllal, hogy az Európai Tanács 2023-ban ajánlást készítsen, és hasonlóképpen üdvözli, hogy 2025-ben sor kerül a cselekvési terv végrehajtásának értékelésére. Azonban ahhoz, hogy a tanulmányok és értékelések hatékonyak legyenek, a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési tervnek jobban meg kell határoznia a közép- és hosszú távon elvárt célokat, amelyek segítik a várható társadalmi hatások meghatározását, többek között a 2030-ig tartó időszakra szóló európai stratégiával összefüggésben.

2.15. Az EGSZB üdvözli és támogatja az Európai Bizottságnak a szociális gazdaság határon átnyúló kapcsolatainak és nemzetközivé válásának előmozdítására irányuló célkitűzéseit, melyekkel segíti és ösztönzi a szociális vállalkozások részvételét az európai partnerségi platformokban a szociális gazdaság egyablakos rendszerének létrehozásával.

2.16. A vállalkozói kultúra előmozdítását célzó kezdeményezések keretében és különösen a fiatalok új vállalkozások létrehozásában való részvételének növelése érdekében elengedhetetlen, hogy a fiatalok a középiskolai és egyetemi tantervek keretei között jobban megismerjék a szociális gazdaságban rejlő lehetőségeket. Ezért támogatjuk az új ifjúsági vállalkozáspolitikai akadémia létrehozására irányuló javaslatot, amely a szociális gazdaságot magában foglalja.

3. Részletes megjegyzések

3.1. A közigazgatási szervek és a szociális gazdaság szervezetei közötti kapcsolatok

3.1.1. A cselekvési terv – elismerve a szociális gazdaságban rejlő, a szociális és iparpolitika jövőjét szolgáló lehetőségeket – megerősíti azoknak az általános érdekű funkcióknak a fontosságát, amelyekhez a szociális gazdaság hozzájárul, éppen ezért fontos, hogy célkitűzéseket határozzunk meg a közigazgatás, a szociális gazdasági szervezetek és a szociális párbeszéd szereplői közötti együttműködés javítására.

3.1.2. Ebből a szempontból az EGSZB úgy véli, hogy be kell fektetni a közigazgatási szervek és a szociális vállalkozások közötti „megosztott igazgatás” formáiba, amelyek – a hatáskör és az autonómia tiszteletben tartása mellett – közös érdekű célokat szolgálnak. Ezért ösztönözni kell az inkluzív kormányzást megvalósító programozási és tervezési formákat, amelyek elismerik a szociális gazdaság szervezeteinek szerepét, különösen a szociális gazdaság és a helyi önkormányzatok közötti együttműködés területi rendszereiben. Ezeket az innovatív formákat szükségszerűen az átláthatóság, az egyenlő bánásmód, a gazdaságosság és a különböző érdekelt felek iránti nyitottság követelményeinek megfelelően kell kialakítani, a szubszidiaritás elvével összhangban.

3.1.3. Az együttműködés e formái különösen hatékonyak mutatkoznak az általános érdekű szolgáltatások megvalósítása terén, mivel lehetővé teszik a versenyképesség megfelelőbb kezelését az együttműködés és a közös javakra odafigyelve elért pozitív társadalmi hatások megteremtésével és hangsúlyozásával.

3.1.4. Az EGSZB ezért egyetért az Európai Bizottság azon szándékával, hogy a szociális gazdaság szervezetei jobban hozzáférhessenek a közbeszerzési szerződésekhöz. E tekintetben a 2014-es közbeszerzési irányelvnek ⁽⁴⁾ köszönhetően jelentős előrelépés történt. Az EGSZB azonban reméli, hogy az Európai Bizottság a közbeszerzési irányelv – és különösen annak a szociális szolgáltatások könnyített rendszeréről szóló 77. cikke – felülvizsgálatakor egyértelműbb megkülönböztetést tesz az általános érdek elérése és az egységes piac megvalósítása között, hogy megfelelőbb jogalapot biztosítson a közintézmények és a szociális gazdaság közötti együttműködési megállapodások meghatározásához.

3.2. Állami támogatások

3.2.1. Köztudott, hogy néhány olyan ágazatnak, amelyben a szociális gazdaság szervezetei működnek – különösen a szociális ellátás, az egészségügy, az oktatás és a kultúra esetén – megfelelő állami pénzügyi támogatásra van szüksége, amelyet minden esetben a piaci szabályok torzítása nélkül kell bevezetni, ahol a szociális gazdaság szervezetei által nyújtott szolgáltatásokat kereskedelmi vállalkozások is nyújtják.

3.2.2. Az állami támogatások ellenőrzésének célja a támogatások és a tisztességes verseny közötti egyensúly fenntartása. A cselekvési terv kiemeli, hogy a hatóságok és a kedvezményezettek gyakran nem használják ki a lehető legjobban az állami támogatások rugalmasságában rejlő lehetőségeket. Ez kétségtelen, és azt sugallja, hogy célzott beruházásokra van szükség a közigazgatási szervek képzése terén, melyek az állami támogatásokra vonatkozó európai szabályokra és különösen az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra (ÁGÉS) vonatkozó szabályokra kell, hogy irányuljanak.

3.2.3. Ugyanakkor a verseny szabályai nem mindig alkalmasak az olyan kérdések kezelésére, mint a szociális szolgáltatások – különösen az egészségügy és a személyes gondozás esetén –, amelyek nem a piaci logikát követik, hanem szolidaritáson alapulnak. Az EGSZB TEN/605. sz. véleményében ⁽⁵⁾ már hangsúlyozta, hogy „a biztonság hiánya vagy a követelmények teljesítésével kapcsolatos jelentős költségek olyan akadályokat támasztanak, amelyek indokolatlanul akadályozzák a hatóságokat az ÁGÉS-politika teljeskörű végrehajtásában”. A szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv alkalmas kell, hogy teremtsen arra, hogy javuljon a párbeszéd az Európai Bizottság, a tagállamok, a helyi önkormányzatok, valamint a szociális partnerek és a szociális gazdaság képviselői között.

3.2.4. Az ÁGÉS-re vonatkozó uniós szabályok kellő rugalmasságot biztosítanak az állami támogatásokra vonatkozó előírások tekintetében. Számos közigazgatási szerv lemond arról a lehetőségről, hogy az ÁGÉS-eknek nyújtott állami támogatásokra vonatkozó jogi keretet alkalmazza.

3.2.5. Üdvözlendő, de nem elégséges az Európai Bizottság azon javaslata, hogy célzott webináriumokkal és workshopokkal kell támogatni az állami támogatásokhoz való hozzáférés formáinak megfelelő ismeretét. Hatékonyabb szabályozási beavatkozásra lenne szükség, többek között a puha jog keretében végrehajtott olyan intézkedésekkel, amelyek tisztázzák egyrészt a szociális gazdaság szervezetei számára rendelkezésre álló állami támogatás elnyerésének feltételeit és összegét – különösen az ÁGÉS területén –, másrészt pedig a hátrányos helyzetű személyek felvételéhez az általános csoportmentességi rendelet alapján nyújtott támogatást.

3.2.6. Ezenkívül a szociális gazdaság közérdeket szolgáló szervezeteinek nyújtott támogatásokat is a belső piaccal összeegyeztethetőnek kell tekinteni, ezért hasznos lenne felülvizsgálni a szociális vállalkozásokat támogató intézkedésekre vonatkozó „de minimis” határértékeket.

3.3. Beruházások és pénzügyi eszközök

3.3.1. A cselekvési tervben szereplő becslések szerint a 2014–2020-as programozási időszakban az uniós költségvetésből számos európai programon és alapon keresztül legalább 2,5 milliárd eurót mozgósítottak a szociális gazdaság támogatására. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy a 2021 és 2027 közötti időszakban tovább növeli a támogatás szintjét azáltal, hogy csökkenti a szociális gazdaság szervezeteinek az európai alapokhoz való hozzáférést gátló akadályokat.

3.3.2. Ezért fontos az a célkitűzés, hogy az InvestEU program keretében már 2022-ben új pénzügyi termékeket indítsanak el a szociális vállalkozások igényeit szolgáló magánfinanszírozás mozgósítása érdekében.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve (2014. február 26.) a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 94., 2014.3.28., 65. o.).

⁽⁵⁾ HL C 345., 2017.10.13., 45. o.

3.3.3. A beruházások és a pénzügyi eszközök ösztönzése mellett a szociális gazdaság számos szervezete számára továbbra is nehézkes a bankhitelhez való egyszerű hozzáférés. Ezért az EGSZB úgy véli, hogy a hitelhez való hozzáférést szolgáló garancianyújtás eszközeit – amelyeket már széles körben kipróbáltak a kkv-k esetén – rendszerszerűen ki kell terjeszteni a szociális gazdaságra is.

3.3.4. Az EGSZB azt javasolja, hogy minden tagállamot ösztönözzenek arra, hogy – többek között az InvestEU eszköz támogatásával – hozzon létre egy, a szociális gazdaság szervezeteit célzó külön „garanciaalapot”, amely konkrét hitelképesség-értékelési kritériumokat követ, ösztönözve a szociális gazdaságba történő beruházások értékelésére szolgáló megfelelő mutatók bevezetését, ami az innovatív pénzügyi eszközök előmozdítását is elősegítené.

3.3.5. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv nagyra értékeli a munkavállalói kivásárlás kapcsán szerzett tapasztalatokat, és felhívja a figyelmet a szövetkezeti formába tömörülő munkavállalókból álló szövetkezetek szerepére, amelyek átvesszik a válságba került vállalkozások tevékenységét. Ezek a tapasztalatok akkor sikeresek, ha a szövetkezetbe tömörült munkavállalók a vállalkozások tőkésítése érdekében megfelelő finanszírozási mechanizmusokra és segítségnyújtási alapok létrehozására támaszkodhatnak. A pénzügyi eszközök mellett azonban elengedhetetlen, hogy a munkavállalókat megfelelő módon támogassák képzési és készségfejlesztő tevékenységekkel. Az EGSZB sürgeti továbbá az Európai Bizottságot, hogy továbbra is szorosan működjön együtt a tagállamokkal annak érdekében, hogy olyan eszközöket és megoldásokat találjanak, amelyek segítségével felszámolhatók az akadályok, és felgyorsíthatók azok a jogi eljárások, amelyek lehetővé teszik, hogy egy vállalkozás a bezárását követően munkavállalói szövetkezeteken vagy a munkavállalók tulajdonában lévő egyéb szociális vállalkozásokon keresztül átszálljon a munkavállalókra.

3.4. Az általános érdekű funkciókat elismerő költségvetési politika

3.4.1. A szociális gazdaság szervezetei olyan adózási keretben működnek, amely szétforgácsolt és amelyet nagymértékben a tagállamok határoznak meg. Az EGSZB üdvözlí, hogy a cselekvési terv felhívja a figyelmet arra, hogy a szociális gazdaság számára egyedi adózásra van szükség, és megjegyzi, hogy eddig kevés állam dolgozott ki konkrét és koherens költségvetési keretet a szociális vállalkozások számára.

3.4.2. Hasznos és kívánatos lenne a tagállamok bevált gyakorlatai által inspirált európai harmonizáció és koordináció, különösen a felhalmozott nyereségre vonatkozó bizonyos adómentességek, a héakulcsok csökkentése, a társadalombiztosítási költségek csökkentése vagy az e költségek alóli mentességek, valamint az adományokra vonatkozó adócsökkentések esetében.

3.4.3. Az EGSZB üdvözlí, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv olyan iránymutatások közzétételét javasolja, amelyek egyértelműsítik a közhasznú kezdeményezésekre szánt, határokon átnyúló adományok adóügyi megítélésére vonatkozó szabályokat, valamint az EU-ban a jótékonyági adományokra vonatkozó külön tanulmány közzétételét is; e tekintetben úgy véli, hogy ennek az útmutatónak ajánlásokat kell tartalmaznia a tagállamok számára arra vonatkozóan, hogy hogyan ismerjék fel, amikor a hazai közhasznú szervezet egy másik uniós országban székhellyel rendelkező szervezethez hasonlítható.

3.4.4. Végül fontos, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv olyan stratégiai eszköz legyen, amely a szociális gazdaság szervezetei és a helyi közösségek érdekében tett olyan konkrét intézkedésekből áll, amelyeket a nyilvánított szociális célkitűzésekkel összhangban lévő adópolitikák kísérnek.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az EU szabványosítási stratégiája – Globális szabványok kialakítása a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac támogatása érdekében

(COM(2022) 31 final)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1025/2012/EU rendeletnek az európai szabványügyi szervezetekben az európai szabványokkal és az európai szabvány jellegű dokumentumokkal kapcsolatos döntéshozatal tekintetében történő módosításáról

(COM(2022) 32 final – 2022/0021(COD))

(2022/C 323/08)

Előadó: **Sandra PARTHIE**

Felkérés:	a) Európai Bizottság, 2022.5.2. b) Európai Parlament, 2022.2.14. c) Tanács, 2022.2.17.
Jogalap:	a) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke b) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	186/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az uniós szabványosítás jövőjével globális összefüggésben foglalkozó európai bizottsági közleményt. Az Európai Bizottság javaslata helyesen tükrözi a nemzetközi szabványok fejlődését, és reagál a bekövetkezett változásokra. Az 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁾ 10. cikkében szereplő javaslattal összefüggésben az EGSZB üdvözli az irányítás felülvizsgálatát. Az európai szabványügyi szervezetek irányítása során figyelni kell arra, hogy valamennyi érintett piaci szereplő, fogyasztó, társadalmi és környezetvédelmi érdekcsoport, szakszervezet, kkv és nagyvállalat átlátható, nyitott, inkluzív és méltányos módon részt vehessen a folyamatban.

1.2. A széles körű társadalmi konszenzus biztosítása érdekében kulcsfontosságú az inkluzív, kiegyensúlyozott megközelítés garantálása, amely teljes mértékben lehetővé teszi minden érdekelt és érintett fél számára a részvételt. Uniós és tagállami szinten a politikai szereplők és a szabványügyi szervezetek kölcsönösen támogatják egymást a keretfeltételek alakításával. A világon egyedülálló és feltétlenül megerősítendő az a követelmény, hogy az európai szabványosítási stratégia inkluzív legyen. Nemzetközi szinten aggodalomra ad okot, hogy az inkluzivitás nem sarokköve a nemzetközi szabványosításnak.

1.3. Az EGSZB tisztában van az abban rejlő veszélyekkel, hogy a világ más részein a szabványosítás iparpolitikai vagy geopolitikai eszközzé vált. Az Európai Uniónak készen kell állnia az általa alkalmazott megközelítés módosítására, hogy biztosítani és növelni tudja az európai vállalatok versenyképességét és a fogyasztók védelmét. Az EGSZB üdvözli ezért a 22

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1025/2012/EU rendelete (2012. október 25.) az európai szabványosításról, a 89/686/EGK és a 93/15/EGK tanácsi irányelv, a 94/9/EGK, a 94/25/EGK, a 95/16/EGK, a 97/23/EGK, a 98/34/EGK, a 2004/22/EGK, a 2007/23/EGK, a 2009/23/EGK és a 2009/105/EGK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 87/95/EGK tanácsi határozat és az 1673/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 316., 2012.11.14., 12. o.).

javasolt intézkedést, többek között a magas szintű fórum létrehozását az érdekelt felek érdekeinek jobb összehangolása érdekében, a szabványosítási főtisztviselő kinevezését, az európai szabványügyi szervezetek irányítási reformjára vonatkozó felhívást, szabványosítási prioritások meghatározását az ökológiai és digitális kettős átállás kapcsán, valamint a szabványosítási folyamatok felgyorsítását.

1.4. A kormányok/politikai szereplők, az ipar és más érdekelt felek szorosabb együttműködése révén egyesíteni kell a piacvezérelt szabványok esetén érvényesülő, alulról építkező megközelítést és a politikai-stratégiai szempontokat érvényesítő, felülről építkező megközelítést, hogy közös európai stratégiákat lehessen kidolgozni és meg lehessen őrizni a demokratikus értékeket. E célból folyamatos egyeztetésre van szükség az Európai Bizottság, az európai szabványügyi szervezetek, a nemzeti szabványügyi testületek, az ipar és a civil társadalom érdekelt felei között.

1.5. Az EGSZB azzal is egyetért, hogy arra kell kérni az európai szabványügyi szervezeteket, hogy korszerűsítsék irányításukat az európai közérdek, a demokratikus értékek, illetve a kkv-k, a környezetvédelmi és társadalmi érdekcsoportok, a szakszervezetek, a civil társadalom és a felhasználók érdekeinek teljeskörű képviselése, valamint a szabványokhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében.

1.6. Az európai szabványosítási stratégia számos olyan, kutatókat, valamint fiatal és gyakorló szakembereket célzó képzési és oktatási kezdeményezést említ, amelyek célja a készségfejlesztés előmozdítása a szabványosítás területén. Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a javaslatok kulcsfontosságúak, különösen a kkv-k és mikrovállalkozások számára, valamint a tehetségre való befektetés keretrendszerének létrehozásához, és határozottan támogatja az ilyen kezdeményezések széles körű és gyors bevezetését. Hangsúlyozza, hogy az európai és nemzeti hatóságok részéről növelni kell a szabványosításban részt vevő valamennyi szereplő – például a szakszervezetek, a civil társadalmi szervezetek és a vállalatok – finanszírozását a szabványosítási munkában való részvételi képességük javítása érdekében.

2. Az Európai Bizottság javaslatainak háttere

2.1. A szabványok az egységes európai piac központi elemét alkotják. Az elmúlt 30 évben az európai szabványosítási rendszer keretében több mint 3 600 harmonizált szabványt dolgoztak ki, amelyek révén a vállalatok bizonyítani tudják, hogy megfelelnek az uniós jogszabályoknak. Az európai szabványok jelentős előnyökkel jártak, egyenlő versenyfeltételeket teremtettek a vállalkozások számára az egységes piacon, és erősítették a fogyasztói bizalmat. Tartalmukat műszaki bizottságok határozzák meg, amelyekben az államnak joga van részt venni, azonban nincsenek olyan további hatáskörei, amelyek lehetővé tennék a beavatkozást. Bizonyos uniós tagállamokban további szabályok vonatkoznak a közérdekű projektek kezelésére. Mivel a harmonizált szabványok az uniós jog részét képezik ⁽²⁾, a demokratikus elvekkel összhangban kell őket megírni, az összes érdekelt fél részvételével (figyelembe véve többek között a civil társadalom, a fogyasztók, a társadalmi és környezetvédelmi érdekcsoportok, a szakszervezetek és a kkv-k érdekeit), ekképpen biztosítva a kiegyensúlyozott döntéshozatali folyamatot a nemzeti, európai (és nemzetközi) szabványügyi szervezetekben.

2.2. Az európai szabványosítás egyre nehezebb globális piaci versenykörülmények között működik. Európa versenyképessége, technológiai szuverenitása, a függőségek csökkentésére való képessége és az uniós értékek – többek között társadalmi és környezetvédelmi törekvéseink – védelme függ attól, hogy az európai szereplők mennyire bizonyulnak sikeresnek a nemzetközi szintű szabványosítás terén. A sikerhez szükség van az európai érdekelt felek erőforrásaira/szakértelmére is, mert ezek nélkül lehetetlen megőrizni Európa vezető szerepét a nemzetközi szabványosítás viszonylatában.

2.3. A klímasemleges, reziliens és körforgásos gazdaságra irányuló uniós törekvések nem valósíthatók meg európai szabványok nélkül. Az EU csak akkor maradhat globális szintű szabványalkotó, ha világviszonylatban jelentős tényezőként lép fel a szabványosítási tevékenységek terén, és vezető szerepet vállal a legfontosabb nemzetközi fórumokon és intézményekben.

2.4. Szabványosítási stratégiájában ⁽³⁾ az Európai Bizottság vázolta a szabványokkal kapcsolatos megközelítését mind az egységes piacon belül, mind globális szinten. A stratégiához mellékeltek a szabványosításról szóló rendelet módosítására vonatkozó javaslatot ⁽⁴⁾, a rendelet végrehajtásáról szóló jelentést ⁽⁵⁾ és az Unió 2022. évi európai szabványosítási munkaprogramját ⁽⁶⁾. A stratégia célja az EU globális versenyképességének megerősítése, hogy ezáltal lehetőséget teremtsen a reziliens, zöld és digitális gazdaság megvalósítására, és biztosítsa a demokratikus értékek érvényesülését a technológiák alkalmazása során.

⁽²⁾ Vö. az Európai Bizottság COM(2018) 764 közleményével.

⁽³⁾ COM(2022) 31.

⁽⁴⁾ COM(2022) 32.

⁽⁵⁾ COM(2022) 30.

⁽⁶⁾ HL C 66., 2022.2.8., 1. o.

2.5. Az európai szabványosítási rendszer az új és kialakulóban lévő technológiák esetében sokszor nem képes kellő időben eredményt felmutatni, így az Unió lemarad azokról a jelentős előnyökről, amelyeket azok érhetnek el a szabványosítás révén, akik elsőként lépnek. Ez a stratégia egy intézkedéscsomagot javasol annak érdekében, hogy a szabványok ismét a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac középpontjába kerüljenek, és megerősödjön az európai szabványosítási rendszer globális szerepe. Uniós és nemzeti, tagállami szinten a politikai szereplők és a szabványügyi szervezetek kölcsönösen támogatják egymást a keretfeltételek alakításával. Ez az együttműködés sikeresnek bizonyult, és ez képezi az alapját az európai vállalatok gazdasági sikerének, valamint nemzetközi piacra jutásának.

2.6. Az Európai Bizottság javaslatot tett a szabványosításról szóló 1025/2012/EU rendelet módosítására ⁽⁷⁾ is az európai szabványosítási rendszer irányításának javítása érdekében. Az európai rendszer nyitottságának, átláthatóságának, inkluzivitásának és pártatlanságának megőrzése mellett a javaslat előírja, hogy az Európai Bizottság által az európai szabványügyi szervezeteknek benyújtott szabványosítási felkéréseket a nemzeti szabványügyi testületeknek kell kezelniük.

2.7. Az Európai Bizottság az 1025/2012/EU rendelettel összhangban közleményt adott ki, amelyben bemutatta az Európai Unió európai szabványosításra vonatkozó 2022. évi munkaprogramját. A program felvázolja azokat az intézkedéseket, amelyeket az Európai Bizottság 2022 során tervez megkezdni az európai szabványosítási rendszer nyitottságának, átláthatóságának és inkluzivitásának előmozdítása érdekében.

2.8. Az 1025/2012/EU rendelet 24. cikkének (3) bekezdése értelmében az Európai Bizottság ötévente jelentést tesz a rendelet végrehajtásáról. Az Európai Bizottság közzétett egy második jelentést ⁽⁸⁾, amely elsősorban a 2016–2020 közötti időszakról foglalkozik, de néhány esetben egészen 2021-ig tartalmaz tényeket és számadatokat. A jelentés azt mutatja, hogy az európai szabványosítási rendszer bizonyos tekintetben – például az új informatikai eszközök tekintetében – javult, de bizonyos területeken még van mit javítani. Ez különösen igaz az inkluzivitásra, a nemzeti szabványügyi testületeknek az európai szabványosítási rendszerben betöltött szerepére és a harmonizált európai szabványok Európai Bizottsághoz való kézbesítéséhez szükséges időre.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlí az uniós szabványosítás jövőjével globális összefüggésben foglalkozó európai bizottsági közleményt. Az Európai Bizottság javaslata helyesen tükrözi a nemzetközi szabványok fejlődését, és reagál a bekövetkezett változásokra. Célja, hogy meghatározó szerepet biztosítson Európának, és védje az európai érdekeket a szabványalkotási eljárások és struktúrák kapcsán. Ha Európa megfelelően kihasználja a kettős átállással kapcsolatos lendületet, akkor az első között léphet az ökológiai és digitális szabványosítás terén.

3.2. Az 1025/2012/EU rendelet 10. cikkében szereplő javaslattal összefüggésben az EGSZB üdvözlí az irányítás felülvizsgálatát. Az európai szabványügyi szervezetek irányítása során figyelni kell arra, hogy valamennyi érintett európai piaci szereplő, fogyasztó, társadalmi és környezetvédelmi érdekcsoport, szakszervezet, kkv és nagyvállalat átlátható, nyitott, inkluzív és méltányos módon részt vehessen a folyamatban. Az irányításnak tükröznie kell a szabványosítás jogos hatályát, nem szabad aláásnia a demokratikusan legitimált jogalkotási folyamatokat, és kerülnie kell a túlzott mértékű szabványosítási igényeket.

3.3. Hagyományosan a szabványokat az ipari szereplők dolgozzák ki. A széles körű társadalmi konszenzus biztosítása érdekében kulcsfontosságú egy kiegyensúlyozott megközelítés garantálása, amely teljes mértékben lehetővé teszi minden érdekelt és érintett fél számára a részvételt. Uniós és tagállami szinten a politikai szereplők és a szabványügyi szervezetek kölcsönösen támogatják egymást a keretfeltételek alakításával. A világon egyedülálló és feltétlenül megerősítendő az a követelmény, hogy az európai szabványosítási stratégia inkluzív legyen. Nemzetközi szinten aggodalomra ad okot, hogy az inkluzivitás nem sarokköve a nemzetközi szabványosításnak.

3.4. Az EGSZB rámutat arra, hogy az Európai Bizottság által elfogadott új jogszabályi keret milyen előnyökkel jár abból a szempontból, hogy harmonizált szabványokat használnak a szabályozási követelmények pontosítására. Az EGSZB kiemeli, hogy a szabványok célja nem az, hogy a szabályozás jogkörét átruházzák a magánszektorra. A szociális partnerek és/vagy a szabályozó szerv hatáskörébe eső társadalmi-politikai megfontolásokkal nem az európai szabványügyi szervezeteknek és a nemzetközi szabványügyi testületeknek kell foglalkozniuk. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy különösen a szolgáltatások szabványosítása esetén gondosan mérlegelni kell a demokratikus legitimációt. A szolgáltatások a postai szolgáltatásoktól kezdve a bonyolult intellektuális szolgáltatásokig rendkívül változatosak lehetnek tartalom és összetettség szempontjából, a horizontális szabványok azonban ezt nem tudják megfelelően figyelembe venni.

⁽⁷⁾ COM(2022) 32.

⁽⁸⁾ COM(2022) 30.

3.5. Az EGSZB tisztában van az abban rejlő veszélyekkel, hogy a világ más részein a szabványosítás iparpolitikai vagy geopolitikai eszközzé vált. Az Európai Uniónak készen kell állnia az általa alkalmazott megközelítés módosítására, hogy biztosítani és növelni tudja az európai vállalatok versenyképességét és a fogyasztók védelmét. Az EGSZB üdvözlí ezért a 22 javasolt intézkedést, többek között a magas szintű fórum létrehozását az érdekelt felek érdekeinek jobb összehangolása érdekében, a szabványosítási főtisztviselő kinevezését, az európai szabványügyi szervezetek irányítási reformjára vonatkozó felhívást, a szabványosítási prioritások meghatározását az ökológiai és digitális kettős átállás kapcsán, valamint a szabványosítási folyamatok felgyorsítását. Ezeknek az intézkedéseknek a segítségével meg kell erősíteni az európai és a nemzetközi szabványosítási rendszert.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A szabványok piacokat teremtenek. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai egységes piac stratégiai eszköz, csakúgy, mint a harmadik felek hozzáféréseinek biztosítása ehhez a piachoz. Ahhoz, hogy biztosítani tudjuk a termékek és szolgáltatások interoperabilitását világszerte és a különböző gazdasági és társadalmi rendszereken átívelően, ragaszkodnunk kell az „univerzálisan elfogadott egységes ellenőrzés és egységes szabvány” alapelvhez. Gondoskodni kell arról, hogy a gazdasági érdekek vagy harmadik felek politikai érdekei által vezérelt szabványosítási folyamatok ne írják felül a demokratikusan elfogadott jogszabályokat.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzetközi szabványoknak – különösen az európai szabványokba való átültetés esetén – figyelembe kell venniük az európai társadalmi értékeket, biztosítva, hogy a nemzetközi szabványosítási rendszer valóban inkluzív legyen. Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri a szabványügyi testületek által kötött Bécsi⁽⁹⁾ és Frankfurti Egyezmény⁽¹⁰⁾ határozottabb alkalmazását, amelyek célja annak elkerülése, hogy az európai szabványok versenyezzenek a nemzetközi szabványokkal, vagy ellentmondjanak azoknak.

4.3. A sikerhez elengedhetetlen az uniós kereskedelmi megállapodásokban szereplő szabványosítási kötelezettségvállalások végrehajtása, valamint a hasonlóan gondolkodó partnerekkel folytatott szabványosítási együttműködés a stratégiai területeken és a nemzetközi szabványügyi testületekben. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell erősíteni a párbeszédet az Egyesült Államokkal a Kereskedelmi és Technológiai Tanács (TTC) keretében folytatott együttműködésen keresztül, és hogy előnyösek lehetnek a Japánnal, Szingapúrral, Dél-Koreával és más, hasonlóan gondolkodó országokkal megvalósított digitális partnerségek.

4.4. A kormányok/politikai szereplők, az ipar és más érdekelt felek szorosabb együttműködése révén egyesíteni kell a piacvezérelt szabványok esetén érvényesülő, alulról építkező megközelítést és a politikai-stratégiai szempontokat érvényesítő, felülről építkező megközelítést, hogy lehetővé váljon a közös európai stratégiák kidolgozása. E célból folyamatos egyeztetésre van szükség az Európai Bizottság, az európai szabványügyi szervezetek, a nemzeti szabványügyi testületek és az ipar között.

4.5. Az EGSZB azzal is egyetért, hogy arra kell kérni az európai szabványügyi szervezeteket és tagszervezeteiket, hogy korszerűsítsék irányításukat a közérdek, illetve a kkv-k, a környezetvédelmi és társadalmi érdekcsoportok, a szakszervezetek, a civil társadalom és a felhasználók érdekeinek teljeskörű képviselete, valamint a szabványokhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében. Biztosítani kell azonban, hogy ez a felülvizsgálat ne bénítsa meg a folyamatban lévő szabványosítási munkát, és ne vezessen késésekhez a termékek forgalomba hozatala terén. A díjmentesen rendelkezésre bocsátott szabványok kérdését meg kell vitatni minden részt vevő piaci szereplővel.

4.6. Az EGSZB rámutat arra, hogy a szabványok nemcsak a termék műszaki vonatkozásait szabályozzák, hanem hatással lehetnek az emberekre is. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy pontosítsa, hogy miként számoltathatók el az uniós tagállamok azzal kapcsolatban, hogy biztosítják-e a civil társadalmi szervezetek szabványosítási tevékenységekben való aktív részvételének lehetőségét. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy további pénzügyi támogatási intézkedések elfogadásával segítse a kevesebb erőforrással rendelkező kkv-k és társadalmi érdekcsoportok (például fogyasztóvédelmi szervezetek) részvételét a szabványosítási folyamatokban, és ezáltal biztosítsa a kiegyensúlyozott képviseletet. Ezek a szereplők széles körű független szakértelemmel és tapasztalatokkal tudnak hozzájárulni a szabványosítási folyamatokhoz. Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy önkéntes jellegük ellenére a szabványok alkalmazásának mellőzése súlyos negatív hatásokkal – többek között kártérítéssel és a megfelelőséggel kapcsolatos problémákkal – járhat.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy fontos az összes érdekelt fél, az európai szabványügyi szervezetek és más partnerek közötti együttműködés az azonosított szabványosítási prioritások azonnali kezelése érdekében, például a Covid19-oltóanyagok és -gyógyszerek gyártása, a kritikus fontosságú nyersanyagok újrafeldolgozása, a tiszta hidrogén értéklánca, az

⁽⁹⁾ [https://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/3146825/4229629/4230450/4230458/01__Agreement_on_Technical_Cooperation_between_ISO_and_CEN_\(Vienna_Agreement\).pdf?nodeid=4230688&vernum=-2](https://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/3146825/4229629/4230450/4230458/01__Agreement_on_Technical_Cooperation_between_ISO_and_CEN_(Vienna_Agreement).pdf?nodeid=4230688&vernum=-2)

⁽¹⁰⁾ http://www.iec.ch/about/globalreach/partners/pdf/IEC-CENELEC_Frankfurt_Agreement%7B2016%7D.pdf

alacsony szén-dioxid-kibocsátású cementgyártás, a chipek tanúsítása és az adatokra vonatkozó szabványok tekintetében. Az EGSZB arra kéri ezért az Európai Bizottságot, hogy a szabványosítási prioritások meghatározása előtt folytasson megbeszéléseket az uniós tagállamokkal és az érdekelt felekkel annak érdekében, hogy ne maradjanak figyelmen kívül fontos szabványok. Ezzel biztosítani lehetne, hogy a folyamatban lévő szabványosítási munkát ne zavarják meg új célok.

4.8. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a szabványalkotási eljárások felgyorsítását, továbbá javasolja a szabványok jogi ellenőrzésének bevezetését a műszaki bizottságok szintjén, és szoros együttműködést javasol a folyamatnak ebben a fázisában a harmonizált szabványokkal foglalkozó tanácsadókkal.

4.9. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a meglévő szabványoknak az európai zöld megállapodás célkitűzései és a kettős átállás fényében javasolt felülvizsgálata nem vezethet a szabványok átfogó átdolgozásához, mivel az késleltetné a régóta szükséges új szabványok kidolgozását. Ez a felülvizsgálat erőforrás-igényes lesz, és az erőforrások biztosításában a nagy ipari vállalatokon kívül a nemzeti hatóságoknak, a kutatóintézeteknek, valamint a környezetvédelmi és társadalmi érdekcsoportoknak – köztük a szakszervezeteknek – is részt kell vállalniuk.

4.10. Az EGSZB kiemeli ezzel összefüggésben az „egyenértékű alternatívák” alkalmazásának lehetőségét. Ez különösen az innováció tekintetében jelent rendkívül fontos elvet, amelynek megerősítése, végrehajtása és jobb kommunikációja révén biztosítani kell, hogy az esetleges kártérítési igények ne akadályozzák az innovációt. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozni kívánja, hogy ezeket a megoldásokat nem szabad az egészség és a biztonság területén alkalmazni. Az „egyenértékű alternatívák” alkalmazását a közbeszerzések kapcsán is meg kell fontolni mint olyan eszközt, amely előmozdíthatja a szabványok elterjedését.

4.11. Az EGSZB támogatja az arra irányuló javaslatot, hogy létre kell hozni egy magas szintű fórumot, amelynek feladata, hogy segítse az Európai Bizottságot a jövőbeli szabványosítási prioritások előrejelzésében, és együttműködjön az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal az e prioritásokkal kapcsolatos politikai egyeztetések biztosítása érdekében. Fontos azonban biztosítani az ipari szereplők és a releváns érdekelt felek részvételét ebben a magas szintű fórumban, ahogy biztosítani kell az EU ipari fóruma és az ipari szövetségek által végzett munkával való összhangot is. Az EGSZB kéri ugyanakkor az Európai Bizottságot, hogy tisztázza a javasolt, szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központ és az egyéb fórumok viszonyát.

4.12. A stratégia számos olyan, kutatókat, valamint fiatal és gyakorló szakembereket célzó képzési és oktatási kezdeményezést említ, amelyek célja a készségfejlesztés előmozdítása a szabványosítás területén. A kezdeményezések között szerepel a „szabványosítási ösztönző”, az „egyetemi szabványosítási napok”, a lényeges anyagok EU Akadémia általi terjesztése, valamint a külföldi szabványosítási projektek finanszírozása. Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a javaslatok kulcsfontosságúak, különösen a kkv-k és mikrovállalkozások számára, valamint a tehetségbe való befektetés keretrendszerének létrehozásához, és határozottan támogatja az ilyen kezdeményezések széles körű és gyors bevezetését.

4.13. Az EGSZB különösen ösztönzi az uniós szabványokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködést az uniós programok és alapok (például a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz [Globális Európa] és a Horizont Európa) révén, valamint az érdekelt felek (kkv-k, civil társadalom, tudományos szakemberek) nemzetközi szabványosításban való részvételének támogatását, például Afrikában, ahol ezzel a pozitív kezdeményezéssel ellensúlyozni lehetne más régiók szerepvállalását az afrikai kontinensen. A szabványosítás megerősítésének a globális átjáró kialakítására vonatkozó uniós kezdeményezés egyik központi elemét kell képeznie.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az uniós költségvetés saját forrásainak következő generációja

(COM(2021) 566 final)

Javaslat tanácsi rendeletre a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló (EU, Euratom) 2020/2093 rendelet módosításáról

(COM(2021) 569 final – 2021/0429 (APP))

Javaslat tanácsi határozatra az Európai Unió saját forrásainak rendszeréről szóló (EU, Euratom) 2020/2053 határozat módosításáról

(COM(2021) 570 final – 2021/0430 (CNS))

(2022/C 323/09)

Előadó: **Philip VON BROCKDORFF**

Társelőadó: **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.3.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	144/2/7

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB nyugtázza, hogy konszenzus jött létre arról, hogy új saját források bevonására van szükség ahhoz, hogy a NextGenerationEU kezdeményezés keretében történő hitelfelvételből eredő adósság-visszafizetést anélkül lehessen fedezni, hogy veszélyeztetnék más uniós programok és eszközök költségvetését, vagy jelentősen növelnék a bruttó nemzeti jövedelmen (GNI) alapuló saját forrásokból származó hozzájárulást. A közleményben megfogalmazott európai bizottsági javaslatok szükségese, ugyanakkor az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak biztosítania kell az új rendszer olyan kialakítását, amely a méltányosság és igazságosság, a hatékonyság, az átláthatóság, az egyszerűség és a stabilitás elérésén alapul, és a versenyképességet és – ahol szükséges – a szolidáris fellépést helyezi előtérbe. Az EGSZB kiemelten fontosnak tartja a háztartások és vállalkozások támogatását ott, ahol erre szükség van, és határozottan ajánlja, hogy egyes országokra és ágazatokra vonatkozóan célzottabb hatásvizsgálatokat végezzenek a háztartásokra és az uniós gazdaság általános versenyképességére gyakorolt negatív hatások meghatározása érdekében.

1.2. A kibocsátáskereskedelmi rendszeren (ETS) alapuló saját forrás az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének alapvető eszköze, az EGSZB ugyanakkor sürgeti az Európai Bizottságot, hogy gondoskodjon annak zavarmentes és költséghatékony módon történő megvalósításáról. Az EGSZB nyugtázza továbbá az ETS tengerhasznosítási ágazatra való kiterjesztését, a légi közlekedési kibocsátási egységek fokozatos növelését, valamint a közúti közlekedés és az épületek bevonását. Az EGSZB elképzelhetőnek tartja az ETS-ből származó bevételek korlátozott mértékű beáramlását az uniós költségvetésbe. Végül soron itt egy páneurópai éghajlatvédelmi eszközről van szó, amely hozzájárul az éghajlat-politikai célkitűzésekhez, és erősíti a belső piacot. E tekintetben elegendő bevételnek kell rendelkezésre állnia, amelyből támogathatók az éghajlatváltozás kezelésére irányuló további intézkedések végrehajtására kötelezett ágazatok. Az EGSZB ezenkívül megismétli, hogy „a szennyező fizet” elvnek minden országban érvényesülnie kell.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszert (EU ETS) és az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmust (CBAM) hasonló szellemben kell kezelni, mivel összefüggnek egymással. Noha az EU ETS kibocsátásáthelyezést okozhat, a CBAM azt a behozatalban foglalt üvegházhatásúgáz-kibocsátás árának megállapításával ellensúlyozná. Az EGSZB azonban óva int egy olyan CBAM-rendszer kialakításától, amely versenyhátrányba hozza az európai feldolgozóipart és más vállalkozásokat.

1.4. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy ügyelni kell a kiszámíthatóság és az átláthatóság kritériumainak folyamatos teljesülésére, mivel az EU ETS-ből és a CBAM-ból származó bevételek ingadozhatnak.

1.5. Az Európai Bizottság a saját források egy harmadik kategóriáját is javasolja, amelynek keretében a tagállamok a multinacionális vállalatok reziduális nyereségének az egyes tagállamokhoz visszajuttatott része alapján nemzeti hozzájárulást nyújtanának az uniós költségvetéshez. Az EGSZB szerint ez megfelelő alapnak tekinthető az EU saját forrásai számára, amely megfelel a méltányossági kritériumoknak, mivel a vállalatok a reziduális nyereség egy részét befizetnék mindenütt, ahol működnek és nyereséget termelnek. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy olyan egyenlő versenyfeltételekre van szükség a nemzetközi adórendszerben, amelyek nem hozzák az uniós vállalkozásokat versenyhátrányba. Az új szabályokat az EU fő kereskedelmi partnereivel és versenytársaival egy időben kell végrehajtani. Ezenkívül az új szabályokat a harmonizált fogalom meghatározásokkal és normákkal összhangban kell alkalmazni. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá a társaságiadó-bevételek ingadozását és az e saját forrásokból származó jövőbeli bevételek becslésének nehézségeit, és kiemeli, hogy a megállapodás végrehajtásának végső részleteiről még folynak az egyeztetések. Ebben az értelemben az EGSZB úgy véli, hogy korai ezeket az új forrásokat állandó uniós forrásoknak tekinteni, főként úgy, hogy mérlegelni kell annak lehetőségét, hogy az uniós tagállamok az adóbevételek egy részét harmadik országoknak juttassák.

1.6. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a háztartásokat és a vállalkozásokat sújtó további adóterhek semlegesítéséhez nemzeti szintű adóreformra és/vagy kompenzációs mechanizmusokra lehet szükség.

1.7. Végezetül az EGSZB úgy véli, hogy az új saját források rendszerének megfelelő kialakításához és zökkenőmentes megvalósításához az uniós integráció elmélyítésére irányuló határozott politikai akaratra, valamint az Európa jövőjére vonatkozó egyértelmű ütemtervre van szükség. Ez az ukrajnai háború fényében még fontosabb, ezért egy későbbi időpontban szükség lehet még az Európai Bizottság javaslatnak felülvizsgálatára. Az EGSZB elkötelezett amellett, hogy folyamatosan felülvizsgálja és nyomon kövesse e szörnyű invázió emberi és anyagi következményeinek nehezen megjósolható alakulását annak érdekében, hogy kellő időben felmérhesse, mi a legjobb megoldás.

2. A vélemény háttere

2.1. Az Európai Bizottság az uniós költségvetés saját forrásainak következő generációjára irányuló javaslatában három új bevételi forrást javasol: az első a felülvizsgált ETS-ből származó bevételeken alapul, a második az uniós CBAM által generált forrásokon, a harmadik pedig a multinacionális vállalatok reziduális nyereségének – az adóztatási jogok újraelosztásáról szóló közelmúltbeli előzetes, még véglegesítendő OECD/G20 megállapodás keretében – a tagállamokhoz visszajuttatandó részén. A becslések szerint 2026 és 2030 között ezek az új források évente összesen akár 17 milliárd EUR összegű bevételhez juttatják az uniós költségvetést.

2.2. Az új saját források hozzájárulnak az EU által a NextGenerationEU támogatási elemének finanszírozására gyűjtött pénzeszközök visszafizetéséhez. Az új kibocsátáskereskedelmi rendszernek konkrétan az a célja, hogy hozzájáruljon a Szociális Klímaalap (SCF) finanszírozásához, az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagban foglaltak szerint. A javaslat egyik fontos célja a Szociális Klímaalap finanszírozása. Az alap azzal járulna hozzá a társadalmilag igazságos átmenethez, hogy támogatná a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat, a közlekedési szolgáltatást igénybe vevőket és a mikrovállalkozásokat az energiahatékonysággal, az új fűtési és hűtési rendszerekkel és a tisztább mobilitással kapcsolatos beruházások finanszírozásában, valamint adott esetben ideiglenes jelleggel közvetlen jövedelemtámogatást nyújt.

2.3. A 2021. júliusi „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag célja, hogy az EU-ban 2030-ig az 1990-es szinthez képest legalább 55 %-kal csökkentse a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátást. Mindezzel a klímasemlegesség 2050-ig történő megvalósítására törekszik. A csomag magában foglalja az ETS felülvizsgálatát, amely a jövőben a tengerhasznosítási ágazatra is alkalmazandó lesz, lehetővé teszi a légi közlekedési kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítésének növelését, és új rendszert vezet be az épületekre és a közúti közlekedésre vonatkozóan.

2.4. Az új ETS hozzájárulna a dekarbonizált gazdaságra való zökkenőmentes átállás biztosításához, amely szem előtt tartja a társadalom legkiszolgáltatottabb tagjait. Jelenleg a kibocsátási egységek árveréséből származó bevételek nagy része a nemzeti költségvetésekhez kerül. A javasolt új rendszerben az uniós kibocsátáskereskedelemről származó bevételek 25 %-a az uniós költségvetésbe folyna be, ami a becslések szerint 2026–2030 között átlagosan évi 12,5 milliárd EUR összegű bevételhez juttatná az uniós költségvetést.

2.5. Az Európai Bizottság emellett a CBAM létrehozását is javasolja. Ennek célja az EU-ba történő kibocsátáshelyezés kockázatának csökkentése a behozatalt terhelő, olyan mértékű szén-dioxid-ár bevezetésével, mint amelyet akkor kellett volna megfizetni, ha az árukat az EU-ban állították volna elő. A mechanizmus alkalmazási köre az ágazatok célzottan kiválasztott körére terjed ki, és az Európai Bizottság megítélése szerint teljes mértékben összhangban áll a WTO szabályaival. A javaslattal összhangban a CBAM fokozatos bevezetésére a kibocsátáskereskedelmi rendszer újraelosztási rendszerének fokozatos megszüntetésével párhuzamosan kerül sor, mely utóbbit egyébként mindig is átmeneti megoldásnak tekintették. Az EU-ba importált árukat a „karbontartalmuknak” – az előállításuk során keletkező szén-dioxid-kibocsátásnak – megfelelő díj terhelné úgy, hogy a szén-dioxid-kibocsátás teljes ára megegyezzen az uniós szén-dioxid-árral. Másrészt a más országokba exportált árukra nem vonatkozik visszatérítés (amely tükrözi az európai előállításukért fizetett szén-dioxid-ár és a rendeltetési hely szerinti piac szén-dioxid-ára közötti különbséget). Ennek ellensúlyozására az Innovációs Alap (IF) – a 2020–2030-as időszakban 450 millió ETS kibocsátási egység árverés útján történő értékesítéséből származó bevételi forrásokkal – segíteni fogja az európai ipart a dekarbonizációs folyamathoz való alkalmazkodásban. A 2020–2030 közötti időszakban az alap forrásai a szén-dioxid-ártól függően mintegy 10 milliárd EUR-t tehetnek ki. Az Innovációs Alap kulcsfontosságú finanszírozási eszköz az EU Párizsi Megállapodás szerinti, az egész gazdaságra kiterjedő kötelezettségvállalásainak teljesítéséhez, valamint az Európai Bizottság azon stratégiai jövőképek támogatásához, hogy Európa 2050-re klímasemleges legyen, amint azt az európai zöld megállapodáshoz kapcsolódó beruházási terv is elismeri.

2.6. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a CBAM bevételeinek 75 %-át az uniós költségvetés számára különítsék el, amely a becslések szerint 2026–2030 között átlagosan évi 1 milliárd EUR körüli bevételt jelent.

2.7. A harmadik javasolt bevételi forrás a világ legnagyobb multinacionális vállalatainál keletkező „reziduális nyereség” egy részének megadóztatásából származna – erről tavaly az OECD/G20 adóalap-erőzítővel és a nyereségátcsoportosítással foglalkozó inkluzív keretének tagjai között jött létre egy megállapodás, amelynek részleteit még véglegesíteni kell. Ez kétpilléres megoldást kínál az egyik országból a másikba történő adóátcsoportosítások kezelésére, a nemzetközi adószabályok következetesebbé tételére, valamint annak biztosítására, hogy a nyereséget a gazdasági tevékenység és az értéktérmentés helyén adóztassák meg. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy az alkalmazási körbe tartozó vállalatok reziduális nyereségéből az uniós tagállamokhoz visszajuttatott hányad 15 %-a saját forrás legyen. Az adóbevételek harmadik országokba történő átcsoportosítását azonban nem veszik figyelembe.

2.8. A következő lépésben – miután az OECD/G20 inkluzív keretének az első pillérre vonatkozó megállapodása részleteiben véglegessé vált – az Európai Bizottság uniós irányelvtervezetet készít. Ez a folyamat a második pillérről szóló irányelvet egészíti ki, amelyről az Európai Bizottság a közelmúltban külön javaslatot fogadott el⁽¹⁾. A megállapodás véglegesítésétől függően az uniós költségvetés ebből származó bevételei évi 2,5–4 milliárd euróra becsülhetők.

2.9. A javasolt új saját forrásoknak az uniós költségvetésbe való integrálásához az EU-nak két fontos jogszabályt kell módosítania. Egyrészt az Európai Bizottság a sajátforrás-határozat módosítását javasolja akként, hogy a három javasolt új forrás kiegészítse a meglévő forrásokat. Másrészt az Európai Bizottság javasolja a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó jelenlegi hosszú távú uniós költségvetésről szóló rendelet (a többéves pénzügyi keretről szóló rendelet) erre vonatkozó módosítását is. Ez a módosítás biztosítja annak jogi lehetőségét, hogy a NextGenerationEU kölcsöneinek visszafizetése már a mostani többéves pénzügyi keret alatt megkezdődjön. Az Európai Bizottság ugyanakkor azt javasolja, hogy a 2025–2027 közötti időszakra emeljék meg a többéves pénzügyi keret vonatkozó kiadási felső határait annak érdekében, hogy a többletkiadásokat összehangolják a Szociális Klímaalappal.

⁽¹⁾ Javaslat tanácsi irányelvre a multinacionális csoportokra az Unióban alkalmazandó globális minimum-adómértékről (COM (2021) 823 final).

2.10. A sajátforrás-határozatot az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően a Tanácsban egyhangúlag kell jóváhagyni. A határozat azt követően léphet hatályba, hogy azt az uniós tagállamok mindegyike saját alkotmányos követelményeinek megfelelően jóváhagyta. A többéves pénzügyi keretről szóló rendeletet a Tanácsnak az Európai Parlament jóváhagyását követően egyhangú szavazással kell elfogadnia.

3. Általános megjegyzések

3.1. Kétségtelen, hogy az EU által a NextGenerationEU és a Szociális Klímaalap támogatási elemének finanszírozása céljából mozgósított pénzeszközök visszafizetéséhez a saját források pénzügyi modelljére van szükség. Ennek a pénzügyi modellnek a végrehajtása azonban továbbra is kihívást jelent. Az EGSZB megjegyzi továbbá, hogy az Európai Bizottság javaslata olyan szabályrendszert szilárdít meg, amely szerint az uniós költségvetés kiegészítő nemzeti hozzájáruláshoz jutna a tagállamoktól. Hiány esetén továbbra is a GNI-alapú allokáció jelenlegi rendszerét kellene alkalmazni. Az EGSZB megjegyzi azonban, hogy az Európai Bizottság 2023-ban új saját forrásokat fog javasolni.

3.2. Az EGSZB mindenesetre úgy véli, hogy a vizsgált javaslat tükrözi a jelenlegi bevételbeszedési rendszert, és továbbra is nagymértékben támaszkodna a tagállamok hozzájárulásaira. Ugyanakkor az EGSZB elismeri, hogy a sajátforrás-modell kiterjesztése biztosítaná a forrásokat a gazdasági sokkokra való hatékonyabb reagáláshoz, emellett támogatná a fenntartható növekedésre irányuló kezdeményezések és a gazdasági helyreállítás finanszírozását.

3.3. Mindent egybevetve, a sajátforrás-modell a gazdasági és monetáris unió költségvetési kapacitását is ösztönözné, potenciálisan növelve a gazdasági konvergenciát, és segítve az aszimmetrikus makrogazdasági sokkok enyhítését. A saját forrásokból történő lehívás tovább erősítené a szakpolitikai hatékonyságát, miután a finanszírozás szorosan kapcsolódna többek között az éghajlatváltozással és a gazdasági fenntarthatósággal kapcsolatos uniós célkitűzésekhez. Az uniós szakpolitikai célkitűzések és finanszírozási forrásaik közötti kapcsolat a saját források formáinak kiválasztásában fontos szempont, amelyet az EGSZB támogat.

3.4. Az EGSZB elismeri, hogy a saját források meghatározása nehéz feladat, és hogy a mérlegelt lehetőségek sajátos hátrányokkal járhatnak (különösen az elégségesség, a stabilitás vagy a hatékonyság tekintetében). Ezért az Európai Bizottság javaslatának megfelelően olyan rendszerre van szükség, amely a különböző saját forrásokat kombinálja például azért, hogy minimálisra csökkentse a saját források beáramlásának ingadozását. A saját források ötvözése a pénzügyi terhek tagállamok közötti igazságosabb megosztásához is hozzájárul.

3.5. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a saját források kezelésében döntő fontosságú a hatékonyság. Ehhez azonban minden szakaszban a kiadási oldalon is hatékonyságnak és eredményességnek kell társulnia. Ez vonatkozik különösen a Szociális Klímaalapról (?) fedezett kiadásokra, amelynek célja a közlekedés és az épületek fűtési rendszereinek magasabb szén-dioxid-árából eredő negatív társadalmi hatások enyhítése. Az EGSZB ennek kapcsán korábban már aggodalmának adott hangot az épületekre és a közlekedésre vonatkozó kibocsátáskereskedelmi rendszer költségei miatt, amelyek meghaladhatják az elérni kívánt előnyöket, valamint ellenőrizetlen árröbbségekhez vezethetnek. Az EGSZB utalt az abban rejlő hatalmas kihívásra is, hogy a hatékony és méltányos kompenzációs mechanizmust egy olyan EU-ban kell kialakítani, amelynek 27 tagállama sok esetben igen eltérő társadalmi-gazdasági és éghajlati környezettel rendelkezik.

3.6. Az EGSZB megállapítja, hogy az eddigiek során a tagállamok az ETS árverésből befolyt bevételeket éghajlat-politikai fellépésekre és a kibocsátáskereskedelmi ágazatokba történő beruházások fokozására használták fel, ezáltal felgyorsítva a kibocsátáscsökkentést. Mivel a kibocsátáskereskedelmi rendszerből származó bevételek egy részét a NextGenerationEU támogatási komponensének visszafizetésére fordítják, az EGSZB óva int az olyan esetleges pénzügyi korlátoktól, amelyek korlátoznák az európai gazdaság és lakosság további támogatását a karbonsemlegességre való áttérés során.

3.7. Az EGSZB üdvözlöi az Innovációs Alapot és azt a célkitűzést, hogy segítsen a vállalkozásoknak beruházni a tiszta energiába és a tiszta iparba. Az EGSZB azonban kétségeinek adott hangot azzal kapcsolatban, hogy ez az alap fenn fogja-e tartani és erősíteni fogja-e az uniós ipar versenyhelyzetét.

3.8. Az EGSZB általánosságban egyetért az Európai Bizottság által javasolt három új bevételi forrással, de figyelmeztet azokra a hatásokra, amelyeket a többletbevételek gyakorolhatnak a háztartásokra és a vállalkozásokra. Ezért szükséges lehet a további adóterhek nemzeti szintű adóreformmal vagy kompenzációs mechanizmusokkal történő kiegészítése. Emellett az

(?) HL C 152., 2022.4.6., 158. o.

EGSZB figyelmeztet az ukrajnai háború miatti magasabb energiaárak háztartásokra és vállalkozásokra gyakorolt hatására. Ezek a többletköltségek, valamint társadalmi és gazdasági hatásai megakaszthatják az Európai Bizottság javaslatát. Ez az ukrajnai háború fényében még fontosabb, ezért egy későbbi időpontban szükség lehet még az Európai Bizottság javaslatnak felülvizsgálatára. Az EGSZB ezért elkötelezett amellett, hogy folyamatosan felülvizsgálja és nyomon kövesse e szörnyű invázió emberi és anyagi következményeinek nehezen megjósolható alakulását annak érdekében, hogy kellő időben felmérhesse, mi a legjobb megoldás.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a NextGenerationEU tényleges visszafizetéséhez finanszírozási forrásokra van szükség, ugyanakkor ezeknek a finanszírozási forrásoknak stabilnak, társadalmilag méltányosnak és vállalkozásbarátnak kell lenniük. A stabilitás elengedhetetlen követelmény, csakúgy, mint az egyszerűség és a jogbiztonság. Biztosítani kell különösen azt, hogy a bevezetett rendszerek – különösen az ETS és a CBAM – ellenálljanak a gazdasági sokkoknak. Ezenkívül el kell kerülni a háztartásokra és a vállalkozásokra nehezedő további terheket is, és az EGSZB fenntartja annak megítélését, hogy a finanszírozási források milyen hatást gyakorolhatnak mind a háztartásokra, mind a vállalkozásokra. Ennek kapcsán az EGSZB célzottabb hatásvizsgálatok elvégzését ajánlja az egyes országokra és ágazatokra vonatkozóan, amelyek alapján meghatározhatók a háztartásokra és az uniós vállalkozások általános versenyképességére gyakorolt negatív hatások. A NextGenerationEU keretében kifizetett pénzeszközök értékelése szintén releváns lenne.

4.2. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az OECD adóreformját követően a tagállamok a reziduálisadó-bevételeik egy részét saját forrásként az Európai Bizottság rendelkezésére bocsátják, ugyanakkor e transzfer nem jelenthet újabb terheket a háztartások vagy a vállalkozások számára. Az EGSZB azt ajánlja, hogy szükség esetén a transzfert más szintű adóreformmal egészítsék ki annak érdekében, hogy az ne rójon további terheket a háztartásokra és a vállalkozásokra.

4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzetközi társasági adóra vonatkozó előzetes OECD-megállapodása jelentős áttörést jelent azon erőfeszítések terén, amelyek annak biztosítására irányulnak, hogy a globális társaságokat a gazdasági tevékenység és az értékteremtés helyén adóztassák meg. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az új szabályok stabilitást és koherenciát teremthetnek a nemzetközi adórendszerben. Úgy véljük azonban, hogy a nemzetközi adórendszerben mindenkor fenn kell tartani az egyenlő versenyfeltételeket. Az új szabályokat az EU fő kereskedelmi partnereivel és versenytársaival egy időben kell végrehajtani. Ezenkívül az új szabályokat a harmonizált fogalommeghatározásokkal és normákkal összhangban kell alkalmazni. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá a társaságiadó-bevételek ingadozását és az e saját forrásokból származó jövőbeli bevételek becslésének nehézségeit, és kiemeli, hogy a megállapodás végrehajtásának végső részleteiről még folynak az egyeztetések. Ebben az értelemben az EGSZB úgy véli, hogy korai ezeket az új forrásokat állandó uniós forrásoknak tekinteni, főként úgy, hogy mérlegelni kell annak lehetőségét, hogy az uniós tagállamok az adóbevételek egy részét harmadik országoknak juttassák.

4.4. Az EGSZB bátor javaslatnak tartja, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszerből származó bevételeket alapvetően nem nemzeti forrásként, hanem saját forrásként kezeljék. Az EGSZB ugyanakkor aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ez a javaslat nem ösztönzi a szennyezés drasztikus csökkentését „a szennyező fizet” elv érvényesítésével. Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy a „szennyező fizet” elvnek minden tagállamban egyformán érvényesülnie kell. A kihívás továbbra is az, hogy az ilyen bevételeket hogyan lehetne újra befektetni úgy, hogy az a közösségek számára is előnyös legyen. Ezenfelül a javaslatnak az olyan ágazatokra gyakorolt hatását, mint az ingatlanpiac, országokként vagy régióként kell értékelni, mivel a tervezési szabályok gyakran eltérnek, és az energiahatékonyság költsége magasabb ingatlanárakat eredményezhet. Az EGSZB üdvözlí az ideiglenes szolidaritási kiigazítási mechanizmust, amely a GNI-kulcshoz kapcsolódó felső és alsó határt alkalmazásával hozzájárul ahhoz, hogy valamennyi tagállam méltányos sajátforrás-hozzájárulást nyújtson. Ezzel elkerülhető, hogy a fenntarthatóbb gazdaságba való átmenet során egyes tagállamok a gazdaságuk méretéhez képest aránytalan mértékben járuljanak hozzá az uniós költségvetéshez. Az EGSZB ugyanakkor aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy amennyiben a kibocsátáskereskedelmi rendszert csak részben vezetik be, az SCF veszélybe kerül, továbbá számol annak kockázatával, hogy a tagállamok üregyet találnak arra, hogy Európát okolják a népszerűtlen intézkedésekért.

4.5. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a javasolt új saját forrásoknak támogatniuk kell az EU szakpolitikai céljait, különös tekintettel az egységes piacra, a versenyképességre és a fenntartható növekedésre, ugyanakkor az uniós polgárok jólétében is javulást kell eredményezniük.

4.6. További lényeges szempont, hogy a javaslatok pénzügyi terheit igazságosan kell elosztani a tagállamok között. Az EGSZB felhívja a figyelmet a tagállamok közötti strukturális különbségekre, amelyek miatt minden egyes javaslat hatása tagállamonként eltérő. Az EGSZB üdvözli, hogy a Szociális Klímaalapot nemzeti szinten, a viszonylagos gazdagság alapján, országonként és régióként fogják elosztani. A javaslatok uniós szintű végrehajtása tekintetében azonban elengedhetetlen a méltányosság. Ugyanilyen fontos az is, hogy az új saját források kiszámítása, transzferje és irányítása ne jelentsen túlzott adminisztratív terhet az Európai Bizottság, az uniós intézmények és a tagállami közigazgatások számára.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – a 8. kohéziós jelentésről: Kohézió Európában 2050-ig

(COM(2022) 34 final)

(2022/C 323/10)

Előadó: **Krzysztof BALON**

Társelőadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	132/0/1
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) hangsúlyozza, hogy a társadalmi, gazdasági és területi kohézió az Európai Unió működéséről szóló szerződésben (EUMSZ) foglalt célkitűzés, és hogy hosszabb távon e célkitűzés megvalósítása kulcsfontosságú lesz ahhoz, hogy a kontinens 2050-re klímasemleges legyen. Rövid és középtávon azonban a legkomolyabb kihívást a kohéziós politika számára is az Ukrajna elleni orosz agresszió jelenti, amely voltaképpen az Európai Unió elleni agresszióknak is minősül.

1.2. Ezzel összefüggésben, mivel Ukrajna kérelmezte az európai uniós tagságot, és az ukrán civil társadalom határozottan támogatja, hogy országa mihamarabb csatlakozzon az Európai Unióhoz, az EGSZB szorgalmazza Ukrajna mielőbbi uniós csatlakozását, és kéri, hogy a kohéziós politikát és annak pénzügyi eszközeit ennek megfelelően igazítsák ki a következő években, hogy meg lehessen felelni az ország háborút követő újjáépítésével kapcsolatos kihívásoknak. Ennek érdekében az EGSZB javasolja, hogy mielőbb hozzanak létre egy külön európai uniós alapot Ukrajna újjáépítésére és fejlesztésére.

1.3. Ezzel egyidejűleg az EGSZB sürgeti a tagállamokat, az uniós régiókat és a civil társadalmi szervezeteket, hogy minél hatékonyabban és mihamarabb aknázzák ki azokat az ukrániai menekültek támogatására szolgáló lehetőségeket, amelyeket az *európai menekültekre irányuló kohéziós fellépésről* (CARE) szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet teremtett meg (az Európai Bizottság 2022. március 8-án terjesztette elő a rendelethez vonatkozó javaslatát⁽¹⁾), együtt a REACT-EU rendelet 2022. március 23-án előterjesztett felülvizsgálatával⁽²⁾). Ezt a támogatást elsősorban civil társadalmi szervezeteken, többek között erre szakosodott NGO-kon keresztül kellene szétosztani.

1.4. Fontos kihívás a jelenlegi pandémiás válsághelyzet hatásainak elhárítása is. Konkrétabban, a kohéziós politikának figyelembe kell vennie, hogy a világválság kedvezőtlen hatásai általában véve súlyosabbak voltak a kevésbé fejlett régiókban és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokban. Ez a helyzet egy „pozitív megkülönböztetést” indokol a beruházásokkal és az európai uniós alapok elosztásával kapcsolatos döntésekben.

1.5. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság közleményének 5. fejezetében megfogalmazott következtetésekkel, különösen az alábbiakat illetően: a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem az éghajlat-politika kontextusában, az oktatásra, valamint a kutatásra és innovációra irányuló beruházások élénkítése, a demográfiai változásra

⁽¹⁾ COM(2022) 109 final.

⁽²⁾ COM(2022) 145 final.

adandó hatékony válasz, a határokon átnyúló együttműködés megerősítése (az infrastruktúra területén is), az általános érdekű szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés biztosítása (a vidéki térségekben is), a pénzeszközök egyszerű és rugalmas kezelése, valamint a partnerség elvének való következetes megfelelés, különösen a szervezett civil társadalommal fenntartott kapcsolatokban.

1.6. Az EGSZB az addicionalitás elvének körülmekintő alkalmazását támogatja, és amellet foglal állást, hogy az előzetes feltételrendszereket úgy hajtás végre, hogy az alternatív finanszírozási forrásokkal nem rendelkező régiókkal szemben ne alkalmazzanak hátrányos megkülönböztetést; a gazdasági és társadalmi konvergenciának a legjobbakhoz való felzárkózást kell jelentenie.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy – európai szintű ösztönzéssel – új költségvetési politikai megközelítésre van szükség, amely megerősíti a kitűzött kohéziós célokat. Ehhez olyan költségvetési politikát kell előmozdítani, amely mérlegeli az európai országok között kialakult jelenlegi verseny megszüntetését. Ellenkező esetben a tagállamok költségvetési politikái között fennálló különbségek növelhetik egy „kétsebességű Európa” kockázatát. Emellet a költségvetési szabályok mélyreható reformjára is szükség van, amely az országok államadosságának fenntarthatóságára, az európai gazdasági kormányzás mechanizmusaira, valamint a méltányosabb és progresszívebb európai adóbeszedésre összpontosít.

1.8. A pandémiás válsághelyzet rámutatott arra, hogy a területi, gazdasági és társadalmi kohéziót politikai kohézióknak kell kísérnie. Válsághelyzetekben meg kell erősíteni az uniós intézmények koordinációs szerepét, többek között olyan területeken is, ahol a Szerződések nem rendelkeznek uniós hatáskörrel. Ez kulcsfontosságú kérdés mind a közös piac működése, mind a helyreállítás és a rezilienciaépítés, mind pedig az európai szolidaritás és identitás előmozdítása szempontjából.

1.9. A kohéziós politikát úgy kell alkalmazni, hogy biztosítsa, hogy teljesülhessenek az EU fejlesztési és éghajlat-politikai célkitűzései. A kohéziós politikának azonban ezzel egyidejűleg teljeskörűen és következetesen végre kell hajtania a szociális jogok európai pillérének mind a 20 elvét. Az éghajlat-politika megvalósítása nemcsak az igazságos átmenet mechanizmus hatékony felhasználását követeli meg, hanem olyan kiegészítő intézkedéseket is regionális szinten, amelyek megvédik a munkahelyeket és gondoskodnak azok jó minőségéről, többek között szociális párbeszéd révén. Fontos továbbá, hogy megszüldítsük a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelem eszközeinek tekinthető szociális védelmi rendszereket, ugyanakkor javítsuk a társadalmi kohéziót.

1.10. A kohéziós politika sikere azon múlik, hogy a lehető legszélesebb körben bevonják-e a szociális gazdasági szervezeteket a végrehajtásába, különösen azokat a szervezeteket, amelyek általános érdekű szolgáltatásokat nyújtanak, többek között a fogyatékossgal élő személyek és más, szociálisan hátrányos helyzetű csoportok számára. E szervezeteknek az alkalmazottakkal és az önkéntesekkel együttműködve nagyfokú társadalmi részvételt és méltányosságot kell garantálniuk, és támogatniuk kell a digitális átállást és a környezetvédelmet. Kedvező fejlődési feltételeket kell biztosítani számukra – uniós alapokból nyújtandó konkrét pénzügyi támogatással –, és kedvező bánásmódot a közbeszerzési szabályokban. Fontos emellet, hogy egyszerűsítsük a rájuk vonatkozó szabályokat, jelentősen csökkentsük az indokolatlan ellenőrzési tevékenységeket és az egyes tagállamokban felszámoljuk a bürokratikus követelményeket.

1.11. A kohéziós politika fontos eleme, hogy legyen haladás a digitalizáció terén. A digitális átállásnak nemcsak nagyobb gazdasági termelékenységet kell biztosítania, hanem magasabb iskolázottságot és több társadalmi részvételt is az EU-ban élő valamennyi polgár, köztük a hátrányos helyzetű csoportok számára. Ebből a célból ingyenes közszolgáltatásként kell biztosítani a széles sávú internethez való egyetemes hozzáférést.

1.12. Az EGSZB rámutat, hogy más típusú infrastruktúrára is szükség van ahhoz, hogy a technológiákat a társadalom egészében és a vállalkozók körében hatékonyan lehessen alkalmazni. Ezzel a tagállamoknak kell foglalkozniuk, amikor beruházási döntéseket hoznak.

1.13. Az EGSZB kéri a tagállamokat és az uniós régiókat, hogy minél szélesebb körben és minél hitelesebben vonják be a szociális partnereket és más civil társadalmi szervezeteket a kohéziós politika kialakításába és hatásainak figyelemmel kísérésébe. Bevonásuk segít annak mérésében is, hogy milyen mértékben valósultak meg a kohéziós politikai célkitűzések, ami nem alapulhat kizárólag számszerű mutatókon, hanem minőségi mutatókat is alkalmazni kell (a fejlődést is mérni kell, nem csak a növekedést). Rendkívül fontos, hogy az Európai Bizottság folyamatosan figyelemmel kísérje a partnerség elvének megvalósulását a tagállamokban, mivel ezen elv teljeskörű és átlátható alkalmazása pozitív hatást gyakorol az uniós költségvetés hatékonyabb és eredményesebb felhasználásának biztosítására.

1.14. Függetlenül a civil társadalmi szervezeteknek és magának az EGSZB-nek a rendszeres kohéziós fórumokon való részvételétől, az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Tanács ülésével párhuzamosan évente kerüljön megszervezésre egy olyan rendezvény, amelyen a szociális partnerek és más civil társadalmi szervezetek képviselői a kohéziós politika végrehajtásáról folytatnak megbeszélést.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB üdvözli A 8. *kohéziós jelentésről: Kohézió Európában 2050-ig* című európai bizottsági közleményt. A jelentés elengedhetetlenül szükséges információkkal szolgál a gazdasági, társadalmi és területi kohézióra irányuló erőfeszítésekről és a kohézió elérésével összefüggő problémákról. Az új dokumentum annál is inkább fontos, mivel az előző (7.) jelentés óta több mint négy év telt el. Tekintettel a közzététel időpontjára, az európai bizottsági közlemény még nem veszi figyelembe az Ukrajna elleni orosz agresszió hatásait, amely agresszió lényegében az Európai Unió ellen is irányul, és ezért rövid és középtávon minden eddiginél komolyabb kihívás elé állítja a kohéziós politikát, mind a menekültválsággal, mind pedig Ukrajna háború utáni újjáépítésével és európai integrációjával összefüggésben.

2.2. Mivel Ukrajna több ízben is kifejezte, hogy csatlakozni kíván az Európai Unióhoz, illetve az ukrán civil társadalom megingathatatlan Európa-párti álláspontjára és a hivatalos uniós tagsági kérelemre való tekintettel az EGSZB határozottan támogatja Ukrajna késedelem nélküli uniós csatlakozását, és kéri, hogy a kohéziós politikát és annak pénzügyi eszközeit ennek megfelelően igazítsák ki a következő években, így többek között mielőbb hozzanak létre egy külön alapot Ukrajna újjáépítésére és fejlesztésére.

2.3. Ezzel egyidejűleg az EGSZB sürgeti a tagállamokat, az uniós régiókat és a civil társadalmi szervezeteket, hogy minél hatékonyabban és mihamarabb aknázzák ki azokat az ukrániai menekültek támogatására szolgáló lehetőségeket, amelyeket az *európai menekültekre irányuló kohéziós fellépésről* (CARE) szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽³⁾ teremtett meg (az Európai Bizottság 2022. március 8-án terjesztette elő a rendeletre vonatkozó javaslatát). Intézkedéseket kell hozni annak érdekében is, hogy gyorsan és rugalmasan a menekültek közvetlen támogatására lehessen fordítani a 2014–2021-es pénzügyi terv szerinti megtakarításokat és a REACT EU eszközt, főként az Ukrajnával határos országokban, és erre a célra külön alapot lehessen létrehozni, amennyiben a jelenleg rendelkezésre álló források nem elegendőek. A CARE eszköznek forrásokat kell biztosítania a szociális partnerek és más olyan civil társadalmi szervezetek operatív kapacitásának növeléséhez, amelyek az ukrán menekülteket képviselik a munkaerőpiaci beilleszkedésük felé vezető úton.

2.4. Ezzel összefüggésben az EGSZB határozottan üdvözli a REACT-EU rendelet oly módon történő módosítására irányuló európai bizottsági javaslatot⁽⁴⁾, hogy a megnövelt előfinanszírozási források nagyobb részét azon tagállamok számára különítsék el, amelyekbe tranzitországgként vagy végső célszállásként a legnagyobb számban érkeznek menekülők Ukrajnából.

2.5. Tekintettel arra, hogy az Ukrajnával határos uniós tagállamokban a civil társadalmi szervezetek már eddig is rendkívül sokat tettek az ukrán menekültek támogatásáért – jóval többet, mint amennyi segítséget a közigazgatási szervek nyújtottak –, az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy jelentősen növeljék az ezeknek a szervezeteknek biztosított szervezési és pénzügyi támogatásukat, többek között európai uniós forrásokból.

2.6. A jelenlegi pandémiás válsághelyzet leküzdése is rendkívül komoly kihívást jelent. A jelentés hangsúlyozza, hogy a világjárvány 1945 óta a legnagyobb recessziót idézte elő, különösen a személyes kapcsolattartástól függő ágazatokban (például az idegenforgalomban), és drasztikusan megváltoztatta a munkavégzés jellegét, az oktatást és a társadalmi életet, valamint a határ menti régiók helyzetét. A világjárvány kedvezőtlen hatásai összességében súlyosabbak voltak a kevésbé fejlett régiókban, ami lelassította a felzárkózás ütemét.

2.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a kohéziós politikának az összes alapvető szakpolitikára, így többek között a költségvetési politikára is ki kellene terjednie. Ebben az összefüggésben az EGSZB megjegyzi, hogy a tagállamok költségvetési politikái között fennálló különbségek egy kétsésséges európai fejlődés irányába hatnak. A kohézióra összpontosító adópolitika véget kell, hogy vessen a 27 különböző tagállami adórendszer közötti versenynek, amelynek segítségével a multinacionális

⁽³⁾ COM(2022) 109 final.

⁽⁴⁾ COM(2022) 145 final.

vállalatok olyan mértékben maximalizálhatják nyereségüket, hogy az krónikus egyenlőtlenségekhez vezet. Ezért a költségvetési szabályok mélyreható reformjára is szükség van, amely az országok államadósságának fenntarthatóságára, az európai gazdasági kormányzás mechanizmusaira, valamint a méltányosabb és progresszívebb európai adóbeszedésre összpontosít.

2.8. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki továbbá amiatt, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum kulcsfontosságú rendelkezéseinek 2023-ra tervezett újbóli bevezetése negatív hatással lesz a kohézióra.

2.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a kohéziós politika előtt álló, az Európai Bizottság közleményében vázolt kihívások leírása átfogó és pontos, és egyetért a közlemény 5. fejezetében megfogalmazott következtetésekkel. Az EGSZB különösen fontosnak tartja a következőket:

2.9.1. a demokráciára és annak értékeire nehezedő nyomás ellensúlyozását – például a részvételi demokrácia kialakításával és a helyi szereplőknek, köztük a szociális gazdasági ágazat szereplőinek, a szociális partnereknek és egyéb civil társadalmi szervezeteknek a gazdasági és társadalmi fejlődés megtervezésébe való aktív bevonásával –, valamint a partnerségi elv következetes alkalmazását;

2.9.2. az igazságos átmenet mechanizmus kibővítését, különösen azáltal, hogy figyelembe vesszük az éghajlatváltozás mérséklésének és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásnak a társadalmi költségeit például a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem révén, szoros együttműködésben a szociális partnerekkel és más civil társadalmi szervezetekkel;

2.9.3. a készségekbe történő több beruházást, az emberek kreativitásának és vállalkozói készségének ösztönzését egész életük során, különösen a technológiai, zöld és digitális átállás folyamataira összpontosító oktatással, továbbképzéssel és egész életen át tartó tanúlással, valamint az iskolarendszerű oktatás színvonalának jelentős emelését azokban a régiókban, ahol az még mindig nem kielégítő, ideértve a vidéki térségeket és a marginalizált régiókat is. Ennek során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az egész életen át tartó tanulás tekintetében javuljon a helyzet a kis- és középvállalkozásoknál, illetve a rendezetlen jogállású munkavállalók számára;

2.9.4. a K+F-re irányuló beruházás növelését, támogatva ezáltal egyfelől az innovációt, amely segíthet a kevésbé fejlett régióknak a növekedésben, másfelől az őket regionális szinten támogató átfogó rendszert, például az intelligens szakosodási stratégiák keretében ⁽⁷⁾;

2.9.5. a demográfiai változásokra adandó hatékony választ, például olyan személyek foglalkoztatásának támogatásával, akik alacsonyabb foglalkoztatási rátával jellemzett csoportokhoz tartoznak, gondolva itt többek között a kellő szakmai tapasztalattal nem rendelkező fiatalokra, az idősekre, a csekélyebb szakmai készségekkel rendelkező személyekre, valamint az Unión kívülről érkező migránsokra;

2.9.6. a határokon átnyúló és a régiók közötti együttműködés megerősítését, gondolva itt különösen az éghajlatbarát vasúti infrastruktúra határ menti térségekben történő fejlesztésére, valamint a tagállamok közötti nyitott határok következetes fenntartására, még válság idején is;

2.9.7. a város és a vidék közötti kapcsolatok megerősítését, többek között annak biztosítása érdekében, hogy minden uniós polgár hozzáférjen az általános érdekű szolgáltatásokhoz, amelyek gyakran a városi térségek köré koncentrálnak;

2.9.8. annak biztosítását, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásainak felhasználása teljes mértékben összeegyeztethető legyen a kohéziós politika végrehajtásával. Ehhez az erőforrások megfelelő felhasználására, így többek között arra van szükség, hogy szorosan összehangolják a különböző alapokból származó forrásokat;

2.9.9. a kohéziós politika egyszerűsítését a kedvezményezettek számára, a kohéziós politika célkitűzéseinek elérésére fordítandó pénzeszközök felhasználásának egyszerűsítése és rugalmassága révén. Fontos továbbá, hogy építsünk a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében alkalmazott egyszerűsítésekkel szerzett tapasztalatokra, és kiemelt figyelmet fordítsunk annak biztosítására, hogy a kohéziós politika által finanszírozott projektek esetében a kisebb civil társadalmi szervezetek számára könnyebb legyen a beszerzés, a végrehajtás és az elszámolás.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_hu.pdf.

2.10. A schengeni térség bővítése azokban az országokban, amelyek még nem részei annak, és eleget tesznek az összes jogi követelménynek, közvetlen hatással lesz az uniós fejlesztés kiegészítő jellegének, versenyképességének és kohéziójának megszilárdítására, különösen Kelet-Európában.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Egyenlőtlén előrehaladás a konvergencia terén: kétsébszerű Európa?

3.1.1. Rendkívül fontos, hogy a pandémiás válsághelyzet ne vezessen egy „kétsébszerű Európa” kialakulásához a konvergencia szempontjából. Az addicionalitás elvét tehát óvatosan kell alkalmazni. Ezenfelül a 2021 és 2027 közötti programozási időszak alatt az előzetes feltételrendszerek, amelyek számos olyan körülményt vezetnek be, amelyeket meg kell teremteni a pénzeszközök mobilizálásához, nem vezethetnek azon régiók kizárásához, amelyeknek nincs lehetőségük alternatív finanszírozást szerezni a gazdasági növekedéshez, az éghajlat-politikához és a társadalmi fejlődéshez.

3.1.2. Továbbra is szükség van az erőforrásoknak a gazdagabb régióktól a szegényebbekhez történő átcsoportosítására. A gazdasági és társadalmi konvergenciának a legjobbakhoz való felzárkózást kell jelentenie.

3.2. A kohéziós politika tekintetében megjelenő új kockázatok

3.2.1. Az ENSZ figyelmeztetett arra, hogy gyakoribbá válnak az éghajlatváltozásnak betudható menekültmozgások. Fontos, hogy új szabályozási kereteket és új eljárásrendeket alakítsunk ki, amelyek lehetővé teszik e menekültek fogadó országokban történő letelepedését, garantálják foglalkoztatásukat és szociális védelmüket. A válsághelyzetek és vis maior helyzetek kezeléséről szóló rendeletre ⁽⁶⁾ irányuló közelmúltbeli javaslat nem foglalkozik e környezeti válsághelyzetekkel, amelyek miatt emberek milliói kelnek majd útra az EU-ba, sőt az EU-n belül is.

3.2.2. Az élelmiszerárak nagy arányú emelkedése további kockázatot jelent az EU sérülékeny régióira és polgáira nézve, így aggodalomra ad okot a kohéziós politikában.

3.3. Meg kell erősíteni az Európai Unió intézményeinek koordinációs szerepét

3.3.1. A pandémiás válsághelyzet rámutatott arra, hogy a területi, gazdasági és társadalmi kohézió megszilárdítása érdekében meg kell erősíteni az uniós intézmények koordinációs szerepét, többek között olyan területeken is, ahol a Szerződés nem rendelkezik uniós hatáskörrel. Ez különösen érvényes a válsághelyzetekre. Miközben az Európai Bizottság igen pozitív szerepet töltött be azzal, hogy a tagállamokat Covid19-vakcinákkal látta el, maguk a tagállamok voltak azok, amelyek – általában kétoldalú vagy uniós szintű konzultáció nélkül – korlátozásokat vezettek be a schengeni térségen és az egész EU-n belüli szabad mozgásra vonatkozóan. Az ezekre a korlátozásokra vonatkozó kritériumokat szintén nemzeti szinten határozták meg. Az EGSZB már bírálta az ilyen gyakorlatokat ⁽⁷⁾, és kiemelte, hogy a nyitott határok schengeni térségen belüli fenntartása kulcsfontosságú kérdés mind a belső piac működése, mind a helyreállítás és rezilienciaépítés, mind pedig az európai szolidaritás és identitás előmozdítása szempontjából. Az EGSZB úgy véli, hogy a pandémiás válsághelyzet rámutatott arra, hogy a területi, gazdasági és társadalmi kohéziót politikai kohézióknak kell kísérnie.

3.4. A társadalmi befogadás mint a kohéziós politika sikerének előfeltétele

3.4.1. Az EU-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitettek száma 2020-ban, a pandémiás válsághelyzet következtében ötmillióval emelkedett. Ez súlyos veszélyt jelent a társadalmi kohézióra, és ezért az EU fejlesztési és éghajlat-politikai célkitűzéseinek elérésére is. Egyértelmű, hogy a kohéziós politikának továbbra is szolgálnia kell e célkitűzéseket, és törekednie kell a gazdasági növekedés és a versenyképesség támogatására. A kohéziós politikának azonban ezzel egyidejűleg teljeskörűen és következetesen végre kell hajtania a szociális jogok európai pillérének mind a 20 elvét. A szociális jogok európai pillérének végrehajtását társadalmi és civil párbeszéddel kell ötvözni, a munkáltatók és a munkavállalók társadalmi részvétele mellett. Kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermekek és a fiatalok támogatására, többek között az oktatás terén.

3.4.2. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja a szociális biztonsági rendszerek hatását. Ezek a rendszerek a tagállamok közötti strukturális különbségek dacára nélkülözhetetlenek a társadalmi kohézió és a polgárok társadalmi befogadása szempontjából. A szociális biztonság megerősítése a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelemhez is hozzátartozik, és közös uniós értékeken alapul.

⁽⁶⁾ A migrációs és menekültügyi válsághelyzetek és vis maior helyzetek kezeléséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM(2020) 613 final).

⁽⁷⁾ HL C 155., 2021.4.30., 45. o.

3.5. A szociális gazdaság, az önkéntesek és az általános érdekű szolgáltatások szerepe a kohéziós politika végrehajtásában

3.5.1. Az EGSZB már kiemelte⁽⁸⁾, hogy a szociális gazdaság szereplői jó minőségű munkahelyeket is teremtenek és tartanak fenn, előmozdítják az esélyegyenlőséget – a fogyatékkal élők és egyéb szociálisan hátrányos helyzetű csoportok esetében is –, számottevő társadalmi részvételről és méltányosságról gondoskodnak, és ösztönzik a digitális átállást és a környezet védelmét.

3.5.2. Az, hogy a szociális gazdaság stratégiai szövetséges Európa szociális dimenziója erősítésének folyamatában, így a társadalmi kohézióval kapcsolatos célkitűzések elérésében, különösen nyilvánvalóvá vált a pandémiás válsághelyzet idején. Ezért a szociális gazdasággal kapcsolatos intézkedéseket konkrét támogatásban kell részesíteni a kohéziós politika európai pénzeszközeiből.

3.5.3. A nonprofit szociális vállalkozásokat és a hasonló nonprofit szervezeteket szintén meg kell erősíteni azáltal, hogy a közbeszerzési szabályok az állami vagy kereskedelmi ajánlattevőkhöz képest különleges bánásmódról gondoskodnak számukra. Így kell eljárni az általános érdekű szolgáltatások, különösen az egészségügyi, szociális és oktatási szolgáltatások közbeszerzésének esetében is, főként mivel a szociális vállalkozások és a nonprofit szervezetek egyik támpillére gyakran az önkéntesek fizetetlen részvétele. Néhány tagállamban a GDP több mint 2 %-a köszönhető ilyen önkénteseknek.

3.5.4. A társadalmi kohézió szempontjából ki kell emelni, hogy „[a]z önkéntesség – a szolidaritás egyik leglátványosabb megnyilvánulásként – az egyének, a közösségek, a környezet, a gazdaság és a társadalom egésze számára értéket képvisel. Elősegíti és megkönnyíti a társadalmi befogadást, társadalmi tőkét épít, és átalakító hatást gyakorol a társadalomra”⁽⁹⁾.

3.6. Kohéziós politika, éghajlatvédelmi átállás és foglalkoztatás

3.6.1. A Covid19 pandémiás válsághelyzetet követően az Európai Uniónak és a világ többi részének is éghajlati és környezeti vészhelyzettel kell szembenéznie. Ha nem következett volna be a pandémiás válsághelyzet, a környezeti vészhelyzettel szembeni küzdelem lenne az Európai Unió elsődleges célkitűzése az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak keretében⁽¹⁰⁾. Egy közelmúltbeli saját kezdeményezésű véleményben⁽¹¹⁾, amely ugyan az oktatás területére összpontosított, az EGSZB emlékeztette az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy jobban össze kell kapcsolniuk a környezetvédelmi politikákat a foglalkoztatáspolitikákkal.

3.6.2. Ugyanakkor a dekarbonizált gazdaságra való átálláshoz olyan intézkedésekre is szükség van, amelyek elősegítik a leginkább kiszolgáltatott csoportok és földrajzi területek méltányos átállítását, mivel az éghajlatváltozás más-más hatást gyakorol majd Európa különböző földrajzi területeire, következésképpen az éghajlati vészhelyzet magas kockázatot jelent a kohézió szempontjából. Egy nagyobb mértékben ökológiai, társadalmilag hasznos termelési modellre való átállás csak akkor valósulhat meg, ha támogatjuk a vállalatok, a munkamódszerek és általában a munkaerőpiac ökológiai átállítását. Ezek az erőfeszítések tisztességes foglalkoztatási lehetőségeket teremtenek, növelik az erőforrás-hatékonyt, és hosszú távú, alacsony szén-dioxid-kibocsátású, fenntartható társadalmakat építenek.

3.6.3. Mindezen okokból figyelembe kell venni azokat a szakpolitikákat, ajánlásokat és iránymutatásokat, amelyek hozzájárulhatnak a tagállamok kapacitásának bővítéséhez, törvényeik és szakpolitikáik javításához, hogy szembe tudjanak nézni az ökológiai átállás és a dekarbonizáció lehetőségeivel és kihívásaival egy, az igazságos átmenetet szolgáló stratégia révén, amely cselekvési útmutatóként szolgál az előnyök optimalizálásához és a kockázatok minimalizálásához a foglalkoztatást, a munkafeltételeket és a szociális védelmet illetően.

3.6.4. A megfizethető lakhatáshoz való hozzájárulás, a méltányos élet biztosítására való képesség a fiatalok és családjaik számára, a munka és a magánélet etikus egyensúlyának biztosítása, a stabil foglalkoztatási lehetőségek, a megfelelő munkakörülmények, valamint a pénzügyi és digitális inkluzivitás fontosak a fiatalok számára és az EU fenntartható fejlődésének jövője szempontjából is.

3.6.5. Ezzel együtt több lépést is kell tenni az Igazságos Átmenet Alap kiegészítésére, különösen regionális szinten, a jó minőségű munkahelyek védelme és garantálása érdekében. Ezzel összefüggésben nagyon fontos a társadalmi párbeszéd és a szociális partnerek teljeskörű szerepvállalása, többek között a kollektív megállapodások megkötésén keresztül. A kohéziós politika terén pedig olyan eszközöket kell alkalmazni az egyenlőtlenségek csökkentése és a fenntartható fejlődés támogatása érdekében, mint a kollektív tárgyalások.

⁽⁸⁾ HL C 429., 2020.12.11., 131. o.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: Önkéntesek – Az Európa jövőjét építő polgárok (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C 152., 2022.4.6., 19. o.).

⁽¹⁰⁾ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye: Unió stratégia mindenki zöld készségeinek és kompetenciáinak fejlesztésére (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C 56., 2021.2.16., 1. o.).

3.7. Digitális transzformáció és oktatás

3.7.1. A kohéziós politika egyre nagyobb mértékben összekapcsolódik majd a digitális transzformációval. Ugyanakkor, amint arra az Európai Bizottság jelentése rámutatott, a városi lakosságnak csak kétharmada, a vidéki lakosságnak pedig csak egyharmada rendelkezik nagyon nagy sebességű internetkapcsolattal. Az EGSZB már hangsúlyozta ⁽¹²⁾, hogy a digitális transzformációnak nemcsak a termelékenységnövekedést kell előmozdítania, hanem a színvonalasabb oktatást és a teljes uniós lakosság, köztük az idősek, a fogyatékossgal élők, a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett személyek és más hátrányos helyzetű csoportok politikai, társadalmi és kulturális életben való részvételét is. Az EGSZB tehát ismét kéri annak biztosítását, hogy minden uniós lakos ingyenesen, közszolgáltatásként férhessen hozzá nagy sebességű, széles sávú internethez. Meg kell jegyezni, hogy a sikeres digitális transzformáció garantálásának egyik módja az internethez és a hozzá kapcsolódó oktatási lehetőségekhez való egyetemes hozzáférés. A vidéki térségekben az ingyenes internet-hozzáférés kiemelten fontos az oktatás megfelelő működéséhez, mivel a vidéki intézményekben folyó oktatás számos tagállamban nem éri el a városi oktatási intézmények színvonalát.

3.8. A kohéziós politika, a kormányzás minősége és a jogállamiság

3.8.1. Az EGSZB már évek óta tapasztalja, hogy bizonyos tagállamokban szükség van a regionális szintű koordináció javítására, vagy akár valódi regionális kormányzás kialakítására, amely közbenső szint volna a nemzeti és a helyi kormányzat között, és képes lenne olyan regionális szintű stratégiákat felvázolni, amelyek valóban fontosak a régiók fejlesztéséhez és konvergenciájához. A központi kormány gyakran nem képes jól értelmezni a helyi szükségleteket és prioritásokat, egyes esetekben mégsem adja meg a szükséges hatásköröket a regionális önkormányzatoknak, amelyek így csupán a nemzeti szintű politikai döntéshozók szócsövei, és nem jelentenek értéktöbbletet a régiók számára ⁽¹³⁾. Ebben az összefüggésben az európai uniós forrásokat is hatékonyabban kellene felhasználni a helyi és regionális önkormányzatok kapacitásépítésére.

3.8.2. Ráadásul a szociális partnerek és más civil társadalmi szervezetek döntéshozatalban való részvétele számos esetben marginális: a valós helyzetet és problémákat leginkább ismerő szervezetek véleményét nem veszik figyelembe a konzultációk során.

3.8.3. A civil társadalom képviselői azt az aggályt is felvetették, hogy néhány tagállamban gyengül a jogállamiság, ami közvetetten negatív hatást gyakorol a kohéziós politikai intézkedések minőségére és hatékonyságára.

3.8.4. Az EGSZB kéri a tagállamokat és az uniós régiókat, hogy minél szélesebb körben és minél hitelesebben vonják be a szociális partnereket és más civil társadalmi szervezeteket a kohéziós politika kialakításába és hatásainak figyelemmel kísérésébe. Bevonásuk segít annak mérésében is, hogy milyen mértékben valósultak meg a kohéziós politikai célkitűzések, ami nem alapulhat kizárólag számszerű mutatókon, hanem olyan minőségi mutatókat is alkalmazni kell, amelyek a fejlődést is mérik, nem csak a növekedést.

3.9. A kohéziós politikai alapok és projektek irányítása

3.9.1. A fenti megfontolások a kohéziós politika végrehajtásához kapcsolódó programok tervezésére, végrehajtására és nyomon követésére, valamint a végrehajtandó projektek kiválasztásának folyamatára is vonatkoznak. Ebben az összefüggésben figyelmet kell fordítani a közpolitikák növekvő széttagoltságára, ami ellentétes a problémák ágazatközi projektek révén történő megoldásának átfogó, alulról felfelé építkező megközelítésével. A regionális és helyi szintű szociális és civil párbeszédben részt vevőknek fontos szerepet kell játszaniuk a tervezésben és az összehangolásban, mivel ők azok, akik tudják, hogy melyek a valós igények, és hogyan lehet azokat kielégíteni. A projekteket úgy kell megtervezni, hogy rugalmas legyen a célok elérésének módja. Fontos továbbá, hogy az adott projekteket irányító személyek hatékony kommunikációs csatornákhöz férjenek hozzá az európai uniós források kezelőivel való kapcsolattartás érdekében. A szerződés tárgyát képező projektek és a megnövekedett energia- és nyersanyagárakkal kapcsolatos új gazdasági realitások közötti egyértelmű szinergia megteremtésének nagy jelentőséget kell tulajdonítani a megfelelő felhasználási arány elérése érdekében.

3.9.2. Az olyan eszközöket, mint az integrált területi beruházások, a 2021–2027-es programozási időszakban elő kell mozdítani, jobban kell finanszírozni és ki kell terjeszteni.

3.9.3. Intézkedéseket kell hozni a bürokrácia csökkentésére is, különösen olyan formában, hogy az elért eredményeket és nem az eredmények elérésének módját vizsgálják, mivel ez utóbbi bonyolult igazgatási eljárásokat von maga után mind a kedvezményezettek, mind a közigazgatási szervek számára. Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság gondoskodjon arról, hogy az uniós alapok adott tagállamban történő kezelésével kapcsolatos adminisztratív költségek

⁽¹²⁾ HL C 155., 2021.4.30., 45. o.

⁽¹³⁾ HL C 248., 2011.8.25., 68. o.

rendszeres értékelése, valamint az alapok nemzeti vagy regionális szintű felhasználására vonatkozó követelmények indokolatlan szigorításának (túlszabályozás) kapcsolódó értékelése következményekkel járjon a kérdéses tagállamokra és régiókra nézve.

3.10. A partnerség elvének végrehajtása

3.10.1. Rendkívül fontos, hogy az Európai Bizottság folyamatosan figyelemmel kísérje a partnerség elvének végrehajtását a tagállamokban. Ezen elv jogalapja az új keretrendelet 8. cikke⁽¹⁴⁾, és végrehajtását a partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről szóló 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló európai bizottsági rendelet⁽¹⁵⁾ írja le. Az elv a tagállamok közigazgatási szervei és a partnerek széles köre, különösen a szociális partnerek és a civil társadalmat képviselő egyéb szervezetek közötti, az Európai Unió által társfinanszírozott programok tervezésében és végrehajtásában folytatott fokozott együttműködésen alapul. Ezen elv teljeskörű és átlátható alkalmazása kedvező hatással van a közösségi szerepvállalásra és a civil társadalom részvételére, valamint a relevánsabb és kiegészítő intézkedések tervezésére, így előmozdítja az uniós költségvetés hatékonyabb és eredményesebb felhasználását. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság az európai partnerségi magatartási kódex felülvizsgálata érdekében dokumentumot dolgozott ki a partnerség elvének végrehajtásáról a 2021–2027-es programozási időszakban.

3.11. Kohéziós fórum

3.11.1. Az EGSZB üdvözli a 2022. március 17–18-án civil társadalmi szervezetek és az EGSZB részvételével megtartott, 8. kohéziós fórum eredményeit.

3.11.2. Az EGSZB több ízben javasolta⁽¹⁶⁾, hogy a kohéziós politikát és az azt támogató európai pénzeszközöket évente vizsgálják felül egy erre szolgáló európai csúcstalálkozó keretében. Ezzel összefüggésben az EGSZB készen áll arra, hogy az Európai Tanács ülésével párhuzamosan évente megszervezzon egy olyan rendezvényt, amelyen a szociális partnerek és más civil társadalmi szervezetek képviselői a kohéziós politika végrehajtásáról folytatnak megbeszélést.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (HL L 231., 2021.6.30., 159. o.).

⁽¹⁵⁾ A Bizottság 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. január 7.) az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről (HL L 74., 2014.3.14., 1. o.).

⁽¹⁶⁾ HL C 248., 2011.8.25., 68. o., HL C 242., 2015.7.23., 43. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot segítő mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről

(COM(2021) 770 final)

Javaslat tanácsi ajánlásra az egyéni tanulási számlákról

(COM(2021) 773 final)

(2022/C 323/11)

Előadó: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Társelőadó: **Mariya MINCHEVA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	204/2/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB ismételten arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy erősítsék meg a felnőttoktatási szakpolitikákat annak érdekében, hogy az életviteli készségeket célzó, jó minőségű és inkluzív felnőttoktatás minden felnőtt számára joggá váljon, hogy elérjék és átlépjék a felnőttoktatásban való évi 60 %-os részvételre vonatkozó célt. A szociális jogok európai pillérének hatékony végrehajtása megköveteli a készségkereslet és -kínálat közötti eltérések kezelését, valamint a felnőttoktatás irányításának és finanszírozásának javítását, beleértve a munkavállalói képzést is. Fontos továbbá, hogy a készségfejlesztést elősegítő beruházások, az ahhoz szükséges reformok és a hatékony szociális párbeszéd – a szociális jogok európai pillérének a képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való jogról szóló első alapelvével összhangban – beépüljenek az európai szemeszter keretébe.

1.2. Az EGSZB az egyéni tanulási számlákra és a mikrotanúsítványokra vonatkozó kezdeményezésekkel kapcsolatban emlékeztet az egész életen át tartó tanulásról és a felnőttoktatásról szóló korábbi véleményeinek fontosságára. Különösen azt hangsúlyozza, hogy „az iparágak zöld és digitális átállásának támogatása szempontjából kiemelkedő jelentőségű a továbbképzés és az átképzés, amelyekre társadalmi és gazdasági felelősségként kell tekinteni, hogy biztosítsák az inkluzív képzést a jó minőségű munkahelyek érdekében, továbbá garantálják mindenki számára a méltányos átállást. Előremutató iparstratégiákra, köztük a készségekkel kapcsolatos hatékony szakpolitikákra van szükség a munkaerő továbbképzésének és átképzésének támogatásához. Ezek segíthetnek biztosítani az éghajlatsemleges gazdaságra való igazságos és szociálisan méltányos átállást a munkaerőpiac kiegyensúlyozásán keresztül, amely hozzájárul az inkluzív digitalizációhoz és a minőségi munkahelyekhez. A vállalatoknak hatékony támogatásra van szükségük ahhoz, hogy az innováció ösztönzése érdekében megerősítsék és finanszírozzák munkaerőképzési és -átképzési stratégiáikat. Ugyanakkor tisztetben kell tartani az általános gazdasági és társadalmi érdekeket is. Kollektív szerződésekben kell meghatározni a munkavállalók személyes és szakmai szükségleteinek megfelelő, különféle típusú fizetett tanulmányi szabadságokhoz való hozzáférését.”⁽¹⁾ Amennyiben a szociális partnerek nem állapodtak meg a fizetett szabadságokról, és az kormányzati kezdeményezésre történik, állami forrásokból kell finanszírozni.

1.3. Az új technológiák gyors felfedezését és elterjedését hatékony továbbképzésnek és átképzésnek kell kísérnie. A felnőttoktatásba és készségfejlesztésbe történő beruházás döntő szerepet játszhat a gazdasági helyreállításban és a szociális Európa felépítésében. Az egyéni tanulási számla csak egyike azon megközelítéseknek és pénzügyi eszközöknek, amelyeket

⁽¹⁾ HL C 374., 2021.9.16., 16. o.

az uniós tagállamok és a szociális partnerek mérlegelnek. A javasolt intézkedések nem helyettesíthetik a munkáltatók, valamint az állami és magán foglalkoztatási szolgáltatók által nyújtott képzések jelenlegi formáit, az oktatási és képzési intézmények állami támogatását vagy más típusú támogatásokat. A szociális partnerek által kezelt képzési alapok különösen hatékony módjai a nemzeti és ágazati szinten azonosított igényekre reagáló képzés biztosításának.

1.4. A megfelelően képzett munkaerő biztosítása és a jobb foglalkoztathatóság kulcsfontosságú feltétele annak, hogy az üzleti szféra és a társadalom gyarapodjon és növekedjen, embereket foglalkoztasson, és hozzájáruljon az Európai Unió által meghatározott politikai célkitűzésekhez. Már ma is számos ágazatban és régióban vannak eltérések a készségkereslet és -kínálat között, és ezek tovább fognak növekedni. Ennek kapcsán a tagállamoknak és a munkáltatóknak fontos szerepet kell játszaniuk a képzésben való részvétel finanszírozásában és ösztönzésében. A készségek fejlesztésének meg kell felelnie a munkaerőpiac igényeinek, ha Európa erősíteni akarja hosszú távú versenyképességét és az innováció ösztönzésére való képességét, ami a vállalkozások és a munkavállalók számára egyaránt fontos.

1.5. A munkavállalók számos akadályba ütköznek a képzéshez való hozzáférés terén. Ha az egyének nagyobb ellenőrzést kapnak saját képzésük felett, akkor fontos biztosítani, hogy hatékony iránymutatást és támogatást kapjanak az igényeiknek megfelelő képzések kiválasztásához és az azokhoz való hozzáféréshez. Ez a képzésbe történő optimális befektetést is biztosítaná, mivel a képzés jól illeszkedne az egyes személyek azonosított igényeihez. A gyakorlatorientált képzések esetében egy tisztán egyénre szabott megközelítés gyengítheti a képzési kínálat finanszírozása és tartalma közötti kapcsolatot, ami azt eredményezheti, hogy a képzés kevésbé lesz gyakorlatorientált, és így nem igazodik eléggé a munkaadók igényeihez.

1.6. Az EGSZB egyetért a Szakképzési Tanácsadó Bizottság (ACVT) háromoldalú véleményének megállapításával, miszerint a képzéshez való hozzáférés és a képzésre való jogosultság feltételeit a különböző helyzetekhez és körülményekhez kell igazítani, a megállapodások megfelelő kombinációja révén. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tartsa tiszteletben a hatáskörök megosztását és a szubszidiaritás elvét, valamint az egyes tagállamok nemzeti sajátosságait és jogi kereteit. Az egyéni tanulási számlákra és a mikrotanúsítványokra vonatkozó javaslatok elfogadása és végrehajtása során törekedni kell arra, hogy azok összeegyeztethetőek legyenek a tagállamok meglévő szakmai továbbképzési rendszereivel, a kollektív tárgyalások szerepével, valamint a munkafeltételek és a munkavállalói szabadnap-jogosultságok szabályozásával.

1.7. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tartsák tiszteletben a meglévő nemzeti és ágazati eszközöket, valamint finanszírozási rendszereket, és tegyenek különbséget a „jogok/jogosultságok” – amely fogalmakat egyes országokban és ágazatokban még mindig nem határoznak meg jogszabályok vagy kollektív szerződések – és a „képzési számlák” között. Az EGSZB kéri, hogy a javaslatok biztosítsák, hogy minden felnőtt – a legkiszolgáltatottabbakat kiemelten kezelve – jogosult legyen a hatékony, minőségi és inkluzív munkavállalói képzésre, a fizetett oktatási szabadságra, a teljeskörű képesítés megszerzésére, az informális és nem formális tanulmányok érvényesítésére, valamint a pályaorientációra és tanácsadásra. Az Európai Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy hatékony szociális párbeszédet és az érintett érdekelt felekkel folytatott konzultációt követően szükség esetén fejlesszék felnőttoktatási és szakmai továbbképzési rendszereiket. Az EGSZB üdvözli, hogy az egyéni tanulási számlák képzési, hitelesítési és pályaorientációs célokra is használhatóak.

1.8. Az EGSZB hangsúlyozza a minőségi előírások fontosságát a képzési piacon, különös tekintettel a mikrotanúsítványokra, valamint a felnőttképzés-finanszírozás különböző megközelítéseinek (pl. az egyéni tanulási számlák) lehetséges előnyeit és hátrányait, beleértve a költség-haszon arányt, az adminisztratív terhet és költségeket, a státusz terén elért változást (magasabb formális képzettségi szint), a minőségbiztosítást, a munkaerőpiac szempontjából releváns eredményt, a karrierfejlesztés hozzáadott értékét és az alacsony képzettségű személyek kulcsfontosságú célcsoportjának részvételi arányát. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság nem végzett hatásvizsgálatot a mikrotanúsítványokról, mivel a javaslat hatással lehet a meglévő nemzeti rendelkezésekre, különösen a képesítésekre és a kollektív szerződésekre. Ezzel kapcsolatban biztosítani kell a hatékony társadalmi párbeszédet és a hatékony konzultációt, beleértve a szervezett civil társadalommal folytatott egyeztetést is, arról, hogy az egyéni tanulási számlákra és mikrotanúsítványokra vonatkozó európai kezdeményezések hozzáadott értéket jelenthetnek-e, és hogyan járulhatnak hozzá a nemzeti és ágazati képzési rendszerek javításához.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szakképző intézmények által kínált mikrotanúsítványok jegyzékét a szociális partnerek, valamint az oktatási és képzési szolgáltatók bevonásával kell létrehozni, a kínálatra vonatkozó minőségi előírások alapján. A jegyzéknek tartalmaznia kell a mikrotanúsítványok tanulási eredményeit, valamint azt, hogy más oktatási, képzési szolgáltatók és a munkaadók mennyiben ismerik el azokat.

1.10. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy milyen fontos a fizetett oktatási szabadság ⁽²⁾, összhangban a 11 tagállamban ratifikált 140. sz. ILO-egyezménnyel ⁽³⁾ is. Megjegyzi továbbá, hogy az egyéni tanulási számlákról szóló javaslatnak összeegyeztethetőnek kell lennie a nemzeti rendszerekkel azzal kapcsolatban, hogy arra kéri a tagállamokat, hogy csak munkaerőpiaci célokra tervezzen egyéni tanulásiszámla-rendszereket, mivel egyes tagállamokban a fizetett oktatási szabadság a személyes fejlődésre vagy a tanulmányok befejezésére (pl. egyetemi diploma szerzése) is felhasználható.

1.11. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy elengedhetetlen a szociális partnerek bevonása a felnőttoktatás, a munkavállalói képzés és a fizetett tanulmányi szabadság rendszereinek irányításába, a szociális partnerek közötti közös fellépések előmozdítását is ideértve. Hangsúlyozza továbbá az érintett civil társadalmi szervezetekkel folytatott konzultáció fontosságát a felnőttoktatással kapcsolatban.

1.12. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szociális partnerek bevonásával támogassa a bevált gyakorlatok cseréjét és az egymástól való tanulást a tagállamok között. A hangsúlyt arra kell helyezni, hogy miként lehet a legjobban biztosítani a képzéshez való hatékony hozzáférést, és hogyan lehet javítani a tagállamok felnőttképzési rendszereit és készségfejlesztési stratégiáit, pénzügyi mechanizmusait és képzési típusait, beleértve a mikrotanúsítványokat is. Az EGSZB azt is kéri, hogy a háromoldalú ACVT vegyen részt a javaslatok nyomon követésében, és vállaljon aktív szerepet a kezdeményezések végrehajtásáról szóló jelentések készítésében, valamint a Foglalkoztatási Bizottsággal együttműködve a nyomonkövetési keret kialakításában.

1.13. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy az egyéni tanulási számlával és a mikrotanúsítványokkal kapcsolatos kezdeményezéseket kapcsolják össze „A kompetenciafejlesztési pályákról: új lehetőségek a felnőttek számára” című, 2016. december 19-i tanácsi ajánlás ⁽⁴⁾ végrehajtásával. Ez biztosítaná, hogy minden alacsonyán képzett és alacsony végzettségű felnőtt fejleszthesse alap- és szakmai készségeit, megfelelő útmutatást kapjanak az életminőségük és foglalkoztathatóságuk javítását célzó képzésekben való részvételről, és ösztönözzék erre őket, valamint hogy a felnőttek 80 %-a rendelkezzen alapvető digitális készségekkel.

1.14. Az EGSZB megismétli, hogy az egyéni tanulási számlának és hasonló pénzügyi rendszereknek támogatniuk kell az elismert és jóváhagyott képzési tanfolyamokhoz való hozzáférést, és lehetővé kell tenniük a munkavállalók számára, hogy részt vegyenek a készségeik és munkatapasztalatuk érvényesítését célzó folyamatokban. A mikrotanúsítványokat az illetékes hatóságoknak a szociális partnerekkel együttműködve el kell ismerniük. Az EGSZB kéri a *nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló tanácsi ajánlás* ⁽⁵⁾ hatékony végrehajtását, valamint azt, hogy minden uniós országban elegendő állami finanszírozás álljon a validációs rendszerek rendelkezésére. A képzés elismerésének biztosításával a munkáltatók és a szakszervezetek segíthetik a munkavállalókat képesítési szintjeik javításában, hozzájárulhatnak azok szakmai előmeneteléhez és a munkaerőpiacon belüli méltányos átálláshoz.

1.15. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a kezdeményezések a felnőtteknek és a munkaerő egészének (munkavállalók/alkalmazottak/vállalkozók), valamint más célcsoportoknak (pl. tartósan munkanélküliek, inaktívak és mindenekelőtt a szülői szabadság után a munkához visszatérő személyek ⁽⁶⁾, fogyatékos személyek, nyugdíjasok, nők, 30 év alatti fiatalok és NEET-fiatalok) a továbbképzési és átképzési igényeivel egyaránt foglalkozzanak, hogy hatékony hozzáférésük legyen a minőségi és inkluzív képzéshez. Az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók sajátos helyzetével sürgősen foglalkozni kell, és azt hatékonyan kell kezelni, tiszteletben tartva a szociális partnerek kulcsfontosságú szerepét a munkavállalók képzésében. A vállalatok szerepe a munkavállalók képzésének támogatásában kulcsfontosságú, csakúgy, mint a tagállamok szerepe a felnőttképzéshez való hozzáférés megteremtéséhez szükséges források biztosításában. Mivel az EU-ban a munkához kapcsolódó képzések 90 %-át a munkaadók finanszírozzák ⁽⁷⁾, az EU-nak teljes mértékben el kell ismernie és támogatnia kell a készségfejlesztés iránti elkötelezettségüket és pozitív szerepüket.

⁽²⁾ HL C 374., 2021.9.16., 16. o.

⁽³⁾ Az ILO hivatalos adatai itt érhetők el.

⁽⁴⁾ HL C 484., 2016.12.24., 1. o.

⁽⁵⁾ HL C 398., 2012.12.22., 1. o.

⁽⁶⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658190/IPOL_STU\(2020\)658190_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658190/IPOL_STU(2020)658190_EN.pdf)

⁽⁷⁾ Adult learning statistical synthesis report [Az Európai Bizottság felnőttoktatásról szóló statisztikai összefoglaló jelentése], EB, 2020/082020.

1.16. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy vizsgálják meg az egyéni tanulási számlák hordozhatóságának lehetséges eszközeit, például kétoldalú megállapodások létrehozását. Az EGSZB kéri, hogy a mikrotanúsítványokra vonatkozó uniós minőségi előírások között szerepeljen a „szociális partnerek bevonásával működő irányítási rendszer”, és kéri, hogy a teljeskörű képzések és a munkavállalói képzések mellett a mikrotanúsítványokat is vegyék figyelembe. Az EGSZB kéri, hogy a képzési szolgáltatók tegyék közzé az általuk kínált mikrotanúsítványok jegyzékét, beleértve a tanulási eredményeket, valamint a más szolgáltatók és vállalatok által kiadott mikrotanúsítványok elismerésére vonatkozó politikájukat. A teljeskörű képzési programokhoz és képzésekhez való egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében fontos a minőségi és inkluzív oktatás és képzés valamennyi formájához (beleértve a mikrotanúsítványokat is) való hozzáférés javítása minden tanuló számára, beleértve a hátrányos helyzetű és kiszolgáltatott csoportokat is. Hatékony (pénzügyi és nem pénzügyi) támogatást kell nyújtani a nem szokványos munkavégzési formákban dolgozók számára annak érdekében, hogy részt vehessenek a szakmai fejlődést és mobilitást célzó tanfolyamokon, ideértve a mikrotanúsítványt adókat is, az (EU) 2016/2102 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽⁸⁾ megfelelően biztosítva a képzési anyagok és eszközök hozzáférhetőségét és használhatóságát, függetlenül attól, hogy azok virtuálisak-e vagy sem.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az Európai Bizottság 2021. december 10-én tette közzé az egyéni tanulási számlákról szóló tanácsi ajánlásra irányuló európai bizottsági javaslatot ⁽⁹⁾, valamint az egész életen át tartó tanuláshoz és a foglalkoztatathoz szükséges mikrotanúsítványokról szóló tanácsi ajánlásra irányuló európai bizottsági javaslatot ⁽¹⁰⁾. E kezdeményezések célja a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv támogatása, amely azt az új célt határozza meg, hogy 2030-ra minden évben a teljes felnőtt lakosság legalább 60 %-ának képzéseken kell részt vennie. Ezzel azt kívánják elérni, hogy mindenki élhessen „a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz” való jogával (1. alapelv), „a munkaviszony jellegétől és időtartamától függetlenül” (5. elv), beleértve „a képzésre való jogosultság átvitelének” jogát is a pályamódosítás során (4. elv). Fontos továbbá, hogy a készségfejlesztést elősegítő beruházások, az ahhoz szükséges reformok és a hatékony szociális párbeszéd – a szociális jogok európai pillérének a képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való jogról szóló első alapelvével összhangban – beépüljenek az európai szemeszter keretébe.

2.2. Az egyéni tanulási számlákra vonatkozó javaslatához való hozzájárulás érdekében a kormányok és a szociális partnerek háromoldalú Szakképzési Tanácsadó Bizottsága (ACVT) 2021. augusztus 16-án véleményt fogadott el az egyéni tanulási számlákról és a képzési szolgáltatás erősítéséről egész Európa vonatkozásában ⁽¹¹⁾. Ez a háromoldalú vélemény megismétli, hogy a Covid19-világjárvány, a digitalizáció és a dekarbonizáció óriási hatást gyakorol az európai gazdaságra, iparágakra és az európai munkaerőre, amely a gyorsan változó munkához való nagyon nehéz alkalmazkodással szembesül. A világjárvány számos ágazatban felgyorsította a strukturális változásokat, növelve a zöld és a digitális átalakulás ütemét. Mindez a demográfiai változások, az új képzési igények és a készségkereslet és -kínálat közötti eltérések jelentette meglévő kihívásokhoz társul. A háromoldalú vélemény azt is kiemeli, hogy „a munkaerőpiac valamennyi körülményét figyelembe véve a képzéshez való hozzáférés és a képzésre való jogosultság feltételeit a különböző helyzetekhez és körülményekhez kell igazítani az intézkedések megfelelő kombinációja révén”.

2.3. Az európai szociális partnerek készségekkel, innovációval és képzéssel foglalkozó 2021-es projektjének megállapításai között szerepel, hogy a vállalkozások és a munkavállalók döntő szerepet játszanak az innovációban, valamint a munkavállalói képzések által biztosított új készségek és kompetenciák fejlesztésében, amelyek kulcsfontosságúak a változó környezethez való alkalmazkodás szempontjából. Ezért létfontosságúak az olyan munkavállalói képzések és az azokhoz való hozzáférés, amelyek megfelelnek a munkáltatók és a munkavállalók igényeinek az innovatív technológiák és üzleti modellek kifejlesztésével kapcsolatban, és lehetővé teszi a munkavállalók számára, hogy készségeiknek, elvárásaiknak és kompetenciáiknak megfelelő munkahelyeket találhassanak és megtarthassák azokat ⁽¹²⁾. Ezért a különböző eszközök megléte kulcsfontosságú kihívást jelent, beleértve az utalványokat, a fizetett oktatási/képzési szabadságot (törvényi előírás vagy kollektív szerződés alapján), az egyéni tanulási számlákat vagy a képzési alapokat (ágazatközi vagy ágazati), az országspecifikus intézményi kerettel ⁽¹³⁾ összhangolt, átjárható módon.

2.4. A nemzeti jogszabályok és/vagy kollektív szerződések biztosítják az egyén oktatáshoz és képzéshez való jogát, beleértve a felnőttoktatást és -képzést, valamint egyes tagállamokban a munkával kapcsolatos képzés céljából fizetett oktatási szabadságot. Európa-szerte a szociális partnerek, a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások kulcsfontosságú szerepet játszanak abban, hogy a munkavállalók az egyes országokban különböző módokon hatékonyan hozzáférhessenek

⁽⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2102 irányelve (2016. október 26.) a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről (HL L 327., 2016.12.2., 1. o.).

⁽⁹⁾ COM(2021) 773 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 770 final.

⁽¹¹⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catID=1223&furtherNews=yes&newsId=10081>

⁽¹²⁾ BusinessEurope: „Skills, innovation and the provision of, and access to training” [Készségek, innováció, a képzések biztosítása és a képzésekhez való hozzáférés].

⁽¹³⁾ A Cedefop felnőttoktatási finanszírozásra vonatkozó adatbázisa.

a képzésekhez. A tagállamok úgy gondolhatják, hogy a meglévő nemzeti és/vagy ágazati szintű, illetve az egyéni tanulási számla modelljétől eltérő alternatív megközelítések jobban alkalmasak a képzési kínálat erősítésére az adott nemzeti környezetben. E tekintetben tiszteletben kell tartani és biztosítani kell a nemzeti és ágazati szociális partnerek hatékony bevonását.

2.5. A különböző jogi és/vagy kollektív tárgyalási keretek tükrözik az egyes tagállamok azon döntését, hogy elfogadják és végrehajtják saját képzési szakpolitikáikat, és a meglévő finanszírozási mechanizmusokra építenek. Ily módon az egyéni tanulási számla csak egyike lehet az uniós tagállamok és a szociális partnerek által fontolóra vett megközelítéseknek és pénzügyi eszközöknek. Az egységes megközelítés nem fog működni, és tiszteletben kell tartani a tagállamok eltérő képzési rendszereit és ágazati sajátosságait. Annak a döntésnek, hogy elfogadják-e az egyéni tanulási számlát mint a képzés biztosításának és finanszírozásának egyik mechanizmusát, teljes mértékben a tagállamok hatáskörében kell maradnia, ugyanúgy, ahogyan a képzési piacot is nemzeti szinten szabályozzák. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamok a szociális partnerekkel folytatott konzultációt követően szabadon dönthetnek úgy is, hogy nem fogadják el az egyéni tanulási számlán alapuló megközelítést, és inkább átalakítják vagy továbbfejlesztik a képzési kínálatra vonatkozó meglévő módszereiket.

2.6. Az EGSZB emlékeztet, hogy „az ebben az ajánlásban felvázolt intézkedések nem helyettesíthetik a munkáltatók, valamint az állami és magán foglalkoztatási szolgálatok által nyújtott képzéseket, az oktatási és képzési intézmények állami támogatását vagy más típusú támogatásokat” ⁽¹⁴⁾. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az ajánlás „nem akadályozhatja meg [a tagállamokat] abban, hogy az itt javasoltaknál magasabb szintű rendelkezéseket tartsanak fenn vagy állapítsanak meg a felnőttkori tanulásra/képzésre vonatkozóan” ⁽¹⁵⁾, és hogy „nem korlátozhatja a szociális partnerek autonómiáját azokban az esetekben, amelyekben azok feladata a képzési rendszerek létrehozása és igazgatása” ⁽¹⁶⁾.

2.7. Az EGSZB emlékeztet a közelmúltban közzétett véleményére ⁽¹⁷⁾, amelyben „rámutat arra, hogy az új technológiák gyors feltalálását és elterjedését hatékony továbbképzésnek és átképzésnek kell kísérnie. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a Covid19-válság európai társadalomra és gazdaságra gyakorolt hatása még inkább rávilágított arra, hogy a hatékony oktatási és képzési politikák és a magas színvonalú munkahelyek mennyire fontosak a fenntartható és igazságos társadalmi és gazdasági helyreállítás és reziliencia támogatásához, ami kulcsfontosságú ahhoz, hogy Európa felülkerekedhessen a járvány következményein. A felnőttoktatásba és készségfejlesztésbe történő beruházás döntő szerepet játszhat a gazdasági helyreállításban és egy szociális Európa megvalósításában”.

2.8. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a felnőttek és a munkavállalók képzéshez való hozzáféréseinek számos akadály van, többek között az időhiány, az elégtelen finanszírozás, motiváció, minőségi útmutatás és tanácsadás, némely esetben pedig a rendelkezésre álló minőségi képzések és a munkahelyi támogatás (helyettesítés) hiánya – különösen a kkv-k esetében –, valamint a munka és a magánélet egyensúlyának figyelmen kívül hagyása. Fontos, hogy amennyiben biztosított a munkaerőpiac szempontjából releváns képzésekhez való hozzáférés, és azok elvégzésének támogatása, akkor az egyének kezébe adjuk a döntést arról, hogy milyen képzéseken kívánnak részt venni. Ez magában foglalja az egyének támogatását a megfelelő típusú képzésekre vonatkozó tanácsadással és iránymutatással. A munkavállalók számára hozzáférést kell biztosítani a vállalati képzésekhez, az alacsonyán képzett munkavállalóknak pedig célzott támogatásra van szükségük, különösen az online képzések terén. „Az online képzések számos lehetőséget kínálnak a felnőttoktatáshoz való hozzáférés kiterjesztésére, de az alacsony képzettségű munkavállalóknak hiányozhatnak a készségeik ahhoz, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiaknázhassák az ilyen jellegű képzésekben rejlő lehetőségeket, és további támogatásra lehet szükségük.” ⁽¹⁸⁾

2.9. A képzéshez való hozzáférés különböző akadályainak leküzdése és a felnőttek képzéseken történő részvételre irányuló motivációjának növelése érdekében az egyén foglalkoztatási és oktatási státusza szempontjából fennálló akadályokat is figyelembe kell venni. Az eszközök hatékony pályaorientációval és tanácsadással kell támogatni. A tájékoztatási stratégiát javítani kell. A készségkereslet és -kínálat között fennálló eltérések csökkentése érdekében előre meg kell határozni a képzési igényeket, és a képzéseket kellően célzottan kell megszervezni. Átfogó tanulástámogatási rendszerekre is szükség van a pénzügyi ösztönzők, a pályaorientációs szolgáltatások, valamint a validációs és elismerési eljárásokhoz való hozzáférés közötti szinergiák erősítése érdekében ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁴⁾ COM(2021) 773 final.

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 773 final.

⁽¹⁶⁾ COM(2021) 773 final.

⁽¹⁷⁾ HL C 374., 2021.9.16., 16. o.

⁽¹⁸⁾ OECD: „Building back better: enhancing equal access to opportunities for all” [Építsük újra, de jobban: a lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés javítása mindenki számára].

⁽¹⁹⁾ Cedefop (2020), Empowering people to cope with change [Az emberek felkészítése a változások kezelésére].

2.10. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy egy tisztán egyénre szabott megközelítés gyengítheti a képzési kínálat finanszírozása és tartalma közötti kapcsolatot, ami azt eredményezheti, hogy a képzés kevésbé lesz gyakorlatorientált, és így nem igazodik eléggé a munkaadók igényeihez. Mivel az EU-ban a munkához kapcsolódó képzések 90 %-át a munkaadók finanszírozzák⁽²⁰⁾, az EU-nak teljes mértékben el kell ismernie és támogatnia kell a készségfejlesztés iránti elkötelezettségüket és pozitív szerepüket. A szociális partnereknek közösen kulcsszerepet kell játszaniuk a képzési kínálat és a képzéseken való részvétel erősítésében. A szociális partnerek által kezelt képzési alapok különösen hatékony módjai a nemzeti és ágazati szinten azonosított igényekre reagáló képzés biztosításának. Az egyének pénzügyi és nem pénzügyi hozzájárulásait el kell ismerni és támogatni kell.

2.11. Az EGSZB elismeri, hogy a mikrotanúsítványok kiegészítő szerepet játszhatnak a továbbképzéshez és az átképzéshez való hozzáférés bővítésében, miközben a változó munkaerőpiaci igényekre is tekintettel vannak. Az EGSZB szintén üdvözlöi, hogy a tagállamokat ösztönözzék a mikrotanúsítványok és foglalkoztatáspolitikáik – beleértve az aktív munkaerőpiaci politikákat is – összekapcsolására, hogy az egyes ágazatokban és régiókban csökkentsék a készségkereslet és -kínálat közötti eltéréseket, tiszteletben tartva a teljeskörű képesítésekhez való hozzáférést is. A mikrotanúsítványok „halmozhatóságát” illetően az EGSZB hangsúlyozza, hogy azok nem tekinthetők a teljeskörű képesítések helyettesítésének. Ezért a tagállamokat ösztönözzük arra, hogy a mikrotanúsítványokat vegyék fel a nemzeti képesítési keretekbe. A szociális partnereket be kell vonni ennek a nemzeti szintű tervezésébe, valamint annak mérlegelésébe, hogy a mikrotanúsítványokat hogyan lehetne elismerni és a részleges képesítések rendszerébe illeszteni.

2.12. A mikrotanúsítványok fontosak lehetnek a felnőttek továbbképzéséhez és átképzéséhez vagy az új munkalehetőségekre való átálláshoz, ha azok minőségi előírásai jól kidolgozottak, és a tanulók számára egyértelműek. A mikrotanúsítványok olyan képzési formák lehetnek, amelyeket egy potenciális egyéni tanulási számlán keresztül is el lehet érni ugyan, de attól elkülönítve, a folyamatos tanulás egyik kiegészítő eszközének kell tekinteni azokat. Az EGSZB azt is üdvözlöi, hogy az ajánlástervezet a mikrotanúsítványok kibocsátói között elismeri a szociális partnereket, és felkéri a tagállamokat, hogy szociális párbeszéd révén mozgítsák elő a munkaadók és a munkavállalók képviselői által kidolgozott és jóváhagyott mikrotanúsítványok fejlesztését.

3. Részletes megjegyzések

3.1. A munkavállalók szabad mozgása segíthet a készségkereslet és -kínálat közötti eltérések és a szakemberhiány jelentette kihívások kezelésében. A képesítési követelményekre vonatkozó szabályozásnak továbbra is nemzeti hatáskörbe kell tartoznia, a szociális partnerek bevonásával, például a készségek érvényesítése terén, ideértve a mikrotanúsítványokat is, és egyúttal csökkentve a szabályozott szakmák számát. A képzett harmadik országbeli állampolgárok és a különböző képzettségi szinteket és a munkatapasztalatot igénylő betöltetlen álláshelyek jobb összekapcsolása is szerephez juthat. Az Európai Bizottságnak a képzett és tehetséges munkavállalókra vonatkozó, most készülő csomagja⁽²¹⁾ – egy uniós tehetségbázis lehetséges forgatókönyveit is beleértve – szintén fontos szerepet játszhat ebben a tekintetben.

3.2. A kollektív szerződések olyan fontos eszközök, amelyek révén a fizetett oktatási szabadság elősegítheti a munkavállalók munkaerőpiaci szakképzéshez való hozzáférését. Az ilyen megállapodások különösen fontos szerepet játszanak a fizetett oktatási szabadsághoz való hozzáférés olyan módjának meghatározásában, ami a kkv-k munkavállalóira is alkalmazható, mivel a kkv-k jellemzően nagyobb termelési kapacitásbeli kiesést szenvednek el a munkavállalók képzés miatti távolléte alatt. Fontos hangsúlyozni, hogy az uniós vagy nemzeti szintű jogalkotási kezdeményezések nem áshatják alá a kollektív tárgyalási folyamatot vagy a szociális partnerek autonómiáját a jól működő nemzeti munkaerőpiacok szempontjából fontos kérdések megoldásában, beleértve a készségfejlesztésre és az átállásokra, valamint az igazságos átmenet keretében a minőségi munkahelyek létrehozására vonatkozó megoldásokat.

3.3. Az EGSZB hangsúlyozza a minőségi előírások fontosságát a képzési piacon, különös tekintettel a mikrotanúsítványokra, valamint a felnőttképzés-finanszírozás különböző megközelítéseinek (pl. az egyéni tanulási számlák) lehetséges előnyeit és hátrányait, beleértve a költség-haszon arányt, az adminisztratív terhet és költségeket, a státusz terén elért változást (magasabb formális képzettségi szint), a minőségbiztosítást, a munkaerőpiac szempontjából releváns eredményt, a hozzáadott értéket és a karrierfejlesztés szempontjából, valamint az alacsony képzettségű személyek kulcsfontosságú célcsoportjának részvételi arányát. Mindez szükséges a hatékony társadalmi párbeszéd és a hatékony konzultáció biztosítása érdekében, beleértve a szervezett civil társadalommal folytatott egyeztetést is, arról, hogy az egyéni tanulási számlákra és mikrotanúsítványokra vonatkozó európai kezdeményezések hozzáadott értéket jelenthetnek-e, és hogyan járulhatnak hozzá

⁽²⁰⁾ Adult learning statistical synthesis report [Az Európai Bizottság felnőttoktatásról szóló statisztikai összefoglaló jelentése], EB, 2020/082020.

⁽²¹⁾ 2022. áprilisra várható.

a nemzeti és ágazati képzési rendszerek javításához. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szakképző intézmények által kínált mikrotanúsítványok jegyzékét a szociális partnerek, valamint az oktatási és képzési szolgáltatók bevonásával kell létrehozni, a kínálatra vonatkozó minőségi előírások alapján. A jegyzéknek tartalmaznia kell a mikrotanúsítványok tanulási eredményeit, valamint azt, hogy más oktatási, képzési szolgáltatók és a munkaadók mennyiben ismerik el azokat.

3.4. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a kezdeményezések a felnőtteknek és a munkaerő egészének (munkavállalók/alkalmazottak/vállalkozók), valamint más célcsoportoknak (pl. tartósan munkanélküliek, inaktívak, fogyatékos személyek, nyugdíjasok és NEET-fiatalok) a továbbképzési és átképzési igényeivel egyaránt foglalkozzanak, hogy ők is hozzáférjenek a minőségi, hatékony és inkluzív képzéshez, amely hozzájárul a foglalkoztathatóságuk javításához. Elengedhetetlen e tekintetben a tagállamok támogatása a felnőttoktatáshoz való hozzáférés forrásainak biztosításában. Ezzel párhuzamosan továbbra is létfontosságú, hogy a vállalatok támogassák munkavállalóiknak az adott munkához kapcsolódó képzését. Az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók különleges helyzetével – amelyet nem lehet pusztán egyéni képzési számlákkal és mikrotanúsítványokkal megoldani – sürgősen foglalkozni kell, és azt hatékonyan kell kezelni, tiszteletben tartva a szociális partnerek kulcsfontosságú szerepét a munkavállalók képzése kapcsán.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről és a 2006/960/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről

(COM(2021) 782 final – 2021/0411 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a rendőrségi együttműködés céljából történő automatizált adatcseréről („Prüm II”), valamint a 2008/615/IB és a 2008/616/IB tanácsi határozat, továbbá az (EU) 2018/1726, az (EU) 2019/817 és az (EU) 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2021) 784 – final – 2021/0410 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentalizálás helyzeteinek kezeléséről

(COM(2021) 890 – final – 2021/0427 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről szóló (EU) 2016/399 rendelet módosításáról

(COM(2021) 891 – final – 2021/0428 (COD))

(2022/C 323/12)

Előadó: **Krzysztof BALON**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	210/3/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EU külső határainak közvetlen közelében zajló, Ukrajna elleni orosz katonai agresszió kiszámíthatatlan, sorsfordító tényező. Tekintettel arra, hogy minden szinten mindenre kiterjedő és feltételezhetően tartós hatásai vannak, továbbá példátlan, a második világháború óta nem tapasztalt mértékű menekültáradatot is előidézett, a schengeni térség működésére és az egész Európai Unió biztonságára nézve fennállásuk óta a legnagyobb veszélyt jelenti.

1.2. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Ukrajna elleni orosz agresszióval összefüggésben most először aktiválták az átmeneti védelemről szóló 2001/55/EK tanácsi irányelvet⁽¹⁾ (az átmeneti védelemről szóló irányelv)⁽²⁾. Az EGSZB ezenkívül ösztönözni kívánja az Európai Bizottságot, hogy jövőbeli súlyos és sürgős válsághelyzetekben fontolja meg az irányelv alkalmazásának és aktiválásának harmadik országbeli állampolgárokra való kiterjesztését. Az irányelv jelenlegi aktiválását jól lehetne használni a tagállamok közötti szolidaritási mechanizmusok kialakítására.

⁽¹⁾ A Tanács 2001/55/EK irányelve (2001. július 20.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről (HL L 212., 2001.8.7., 12. o.).

⁽²⁾ A Tanács (EU) 2022/382 végrehajtási határozata (2022. március 4.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről (HL L 71., 2022.3.4., 1. o.).

1.3. Ennek kapcsán az EGSZB határozottan egyetért azzal, hogy sürgősen hatékony, valódi, emberséges – és humanitárius – közös európai migrációs, menekültügyi és biztonsági együttműködési szabályozásra van szükség a nyitott, de egyben biztonságos schengeni térségben, amely teljes mértékben összhangban van az Alapjogi Chartával. Az EGSZB határozottan szorgalmazza, hogy minden menekült számára jobb feltételeket biztosítsanak.

1.4. A háború következményei a szociális piaccgazdaság európai modelljére, valamint az Unió polgárainak és más lakosainak szabadságára és jogaira is veszélyt jelentenek. Az EGSZB arra ösztönöz, hogy a jelenlegi állapotában őrizzék meg a schengeni térség szerkezetét és értékeit, hogy az ne csak az emberek szabad mozgását, hanem az egységes piac működését is garantálja.

1.5. A Covid19-válság idején számos tagállam anélkül vezetett be határellenőrzéseket és egyéb, a szabad mozgást akadályozó korlátozásokat, hogy igyekezett volna európai szinten összehangolni vagy megfelelően indokolni azokat, pedig – amint azt egy korábbi véleményben is említettük – a nyitott határok fenntartása alapvetően fontos az egységes piac teljes működőképessége, a reziliencia helyreállítása és fokozása, valamint az európai szolidaritás és identitás előmozdítása szempontjából. Ez azt is mutatja, hogy válsághelyzetekben intézményközi szinten „valós idejű” döntéshozatali mechanizmusra van szükség. Az EGSZB mindenesetre teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság azon álláspontját, hogy a belső határokat még válsághelyzetekben is nyitva kell tartani. A schengeni államok között válsághelyzetek következtében bevezetett utazási korlátozások csak ideiglenesek lehetnek, és nem haladhatják meg a tagállamokon belüli esetleges utazási korlátozásokat.

1.6. Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, miszerint a rendőrségi ellenőrzések és együttműködés alkalmazása, beleértve az információcserét és a kommunikációt, ugyanolyan eredményeket hozhatnak, mint az ideiglenes belső határellenőrzések, és kevésbé zavarják a személyek, áruk és szolgáltatások szabad mozgását. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözlő az egyes tagállamok szakértőiből álló informális szakértői csoport létrehozását azzal a céllal, hogy tanácsokkal lássa el és támogassa az Európai Bizottságot a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről szóló irányelv nyomon követésében és alkalmazásában; az EGSZB azt javasolja, hogy az informális szakértői csoport munkájába vonják be az érintett és reprezentatív civil társadalmi szervezeteket, valamint magát az EGSZB-t.

1.7. Az EGSZB ebben az összefüggésben is hangsúlyozza, hogy feltétlenül meg kell őrizni az igazságszolgáltatás függetlenségét, különösen azokban az esetekben, amikor az igazságügyi szervek fizikailag ugyanott találhatók, mint az egyedüli kapcsolattartó pontok. Ezen túlmenően a civil társadalmi szervezeteknek (különösen a megfigyelőknek vagy a veszélyeztetett csoportok, köztük a migránsok védelmének területén dolgozóknak) különleges védelmet kell élvezniük az egyedüli kapcsolattartó pontokon keresztül történő információszolgáltatás tekintetében.

1.8. Az EGSZB elismeri a tagállamok által a Prüm II keretében kidolgozandó ambiciózus adatgyűjtési tevékenységeket. A Prüm II jelentősen meghaladja a Prüm I-et, mivel előírja a tagállamoknak, hogy létesítsenek műszaki berendezéseket az arcelemzésen alapuló profilalkotáshoz. Ezzel összefüggésben az EGSZB aggodalmát fejezi ki a digitális adatsere befolyásolásának veszélye miatt, különös tekintettel a közelmúltban előállt átláthatatlan európai háborús helyzetre.

1.9. Az EGSZB alaposabb és gyakoribb ellenőrzési mechanizmusok bevezetését szorgalmazza annak érdekében, hogy az Europol – különösen a harmadik országokkal kapcsolatban – szigorú etikai normák szerint gyűjtse és tárolja az adatokat, továbbá ezen adatok tárolása kapcsán egyértelmű határidők megállapítását kéri. Az EGSZB az Europol tevékenységeinek a civil társadalmi szervezetek és más érdekelt és potenciálisan érintett szereplők általi rendszeres nyomon követését ajánlja.

1.10. Az EGSZB teljes mértékben elismeri az európai és schengeni határokhoz érkező személyek alapvető jogait, valamint a beutazási engedély kéréséhez és a menedékjog iránti kérelemhez való elvi jogukat. Ismételten emlékeztetni kíván a visszaküldés tilalmához való jog tiszteletben tartására.

1.11. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy vállalják az új menekültügyi és migrációs paktum rugalmas szolidaritási mechanizmusa által bevezetett közös felelősséget. Proaktívan szolidaritást kell mutatniuk más tagállamokkal, különösen válsághelyzetekben.

1.12. Az EGSZB külön megjegyzi, hogy a megfelelő civil társadalmi szervezetek nélkülözhetetlen pozitív szerepet játszanak a harmadik országok által eszközként felhasznált migránsoknak nyújtott humanitárius segítség, valamint a migránsok és menedékkérők jogaival kapcsolatos támogatás és tájékoztatás révén. Az érintett határ menti területeken mindig biztosítani kell e szervezetek migránsokhoz és menedékkérőkhöz való hozzáférését. Az ilyen szervezeteknek jogosultnak kell lenniük arra, hogy hatékony és egyszerűsített pénzügyi támogatást kapjanak az európai finanszírozás, például a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (MMIA) sürgősségi segélye keretében.

1.13. Az EGSZB központilag koordinált és az egyes tagállamok által végrehajtott, széles körű oktatási és tájékoztató programok indítását javasolja azon közfelfogás erősítése érdekében, hogy a migráció általában véve pozitív jelenség a befogadó társadalmak számára.

2. Általános megjegyzések

2.1. Ez a vélemény a schengeni térség működésére és az Európai Unió biztonságára történetük során a legnagyobb veszélyt jelentő, az EU külső határainak közvetlen közelében zajló, Ukrajna elleni orosz katonai agresszió idején készül. Ez a háborús helyzet, amely egyben példátlan, a második világháború óta nem tapasztalt mértékű migráns- és menekültáradatot is előidézt, ismét rávilágít a külső határok biztonságának és a schengeni térség stabilitásának mint a belső biztonság előfeltételének rendkívüli jelentőségére, valamint a hatékony, valódi, emberséges – és humanitárius – közös európai migrációs és menekültügyi szabályozás szükségességére.

2.2. A 26 országra kiterjedő schengeni térség több mint 420 millió embernek ad otthont. A schengeni tagállamok közötti belső határellenőrzés megszüntetése az európai életmód szerves részét képezi: csaknem 1,7 millió ember más schengeni tagállamban él, mint amelyben dolgozik. Az emberek a schengeni térség által kínált szabadságjogok köré építették fel életüket, naponta 3,5 millió ember közlekedik a schengeni tagállamok között.

2.3. Az EGSZB 2021. október 20-án elfogadta a teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó európai biztonsági stratégiáról ⁽³⁾ szóló véleményét. Az EGSZB üdvözölte ezt a stratégiát, mivel úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak határozottabban kellene támogatnia az Európán belüli, határok nélküli utazást. Az EGSZB hangsúlyozta, hogy a tagállamok biztonsági aggályait jobban lehet kezelni a bűnüldöző hatóságok közötti fokozottabb és megerősített együttműködéssel és koordinációval, mint a belső határokon történő ellenőrzések visszaállításával.

2.4. Az EGSZB ugyanakkor ismételten hangot kíván adni aggodalmának amiatt, hogy Románia, Bulgária és Horvátország uniós tagállamok továbbra is ki vannak zárva a schengeni vívmányok teljeskörű alkalmazásából. E tekintetben az Európai Bizottsággal egyetemben gyors és határozott fellépést sürget a Tanács részéről. Az EGSZB továbbá arra kívánja ösztönözni az Európai Bizottságot, hogy Ciprus esetében is fejezze be a schengeni vívmányok alkalmazásának értékelését. Az EGSZB azt is újfent hangsúlyozta, hogy a határigazgatásra, az interoperabilitásra, a migráció és a menekültügy kezelésére, valamint a rendőrségi és büntető igazságszolgáltatási együttműködésre vonatkozó uniós politika végrehajtása során az EU-t és tagállamait mindenkor köti az Alapjogi Charta.

2.5. A stratégia végrehajtása keretében 2021 decemberében az Európai Bizottság naprakész szabályokat javasolt a schengeni térség irányításának megerősítése érdekében ⁽⁴⁾. A célzott változtatások nagyobb mértékű uniós koordinációt eredményeznek, és jobban felkészítik a tagállamokat az EU közös külső határainak és a schengeni térségen belüli belső határainak igazgatása során felmerülő kihívások kezelésére. A naprakésszé tétel célja annak biztosítása, hogy a belső határellenőrzések újbóli bevezetése továbbra is csak a legvégső esetben alkalmazható intézkedés maradjon. Az új szabályok a Covid19-világjárvány tanulságaira építve közös eszközöket is bevezetnek a külső határok népegészségügyi válsághelyzet esetén való hatékonyabb igazgatásához. A schengeni szabályok frissítése foglalkozik a migránsok eszközként való felhasználásával is, akárcsak az a párhuzamos rendeletjavaslat, amely a tagállamok által a menedékjog és a visszaküldés vonatkozásában ilyen helyzetben meghozható intézkedéseket tárgyalja ⁽⁵⁾.

2.6. A naprakész szabályokat a biztonsági unióval és a schengeni megállapodással kapcsolatos öt javaslat formájában tették közzé. Tekintettel arra, hogy az egyik javaslat nem jogszabályi jellegű, ez a vélemény négy javaslatra, nevezetesen a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről szóló irányelvre ⁽⁶⁾, a rendőrségi együttműködés céljából történő automatizált adatcseréről szóló rendeletre ⁽⁷⁾, a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentálizálás helyzeteinek kezeléséről szóló rendeletre ⁽⁸⁾, valamint a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexének módosításáról szóló rendeletre ⁽⁹⁾ irányuló javaslatra összpontosít.

⁽³⁾ COM(2021) 277 final.

⁽⁴⁾ COM(2021) 891 final.

⁽⁵⁾ COM(2021) 890 final.

⁽⁶⁾ COM(2021) 782 final.

⁽⁷⁾ COM(2021) 784 final.

⁽⁸⁾ COM(2021) 890 final.

⁽⁹⁾ COM(2021) 891 final.

2.7. Mindazonáltal meggyőződése, hogy a javaslatokban egyértelműen hangsúlyozottaknak megfelelően a schengeni csomag minden részében bevezetett, a határok hatékony ellenőrzésére összpontosító kiegészítő, egyedi és átmeneti intézkedések és módosítások tiszteletben tartják az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogokat és elveket, különösen a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogot (45. cikk), a menedékjogot (18. cikk), valamint a visszaküldés tilalmának elvét (19. cikk).

2.8. Ahogy azt már máshol is kifejtettük⁽¹⁰⁾, a javasolt dokumentumokban tetten érhető migrációs és biztonsági narratívát körültekintően át kell fogalmazni. A migráció fenyegetésként való beállítása és a migránsokat veszélyként bemutató diskurzus dehumanizálja az embereket, és csak azoknak kedvez, akik geostratégiai vagy nemzetpolitikai okból ki akarják őket használni. A migrációt pozitív értéknek kell tekinteni. A bevándorlók társadalmaink és gazdaságaink nélkülözhetetlen és egyre inkább szükséges tényezőivé váltak.

3. A biztonsági unióra vonatkozó csomaggal kapcsolatos részletes megjegyzések

3.1. *Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről (COM(2021) 782 final)*

3.1.1. E javaslat általános célja, hogy jogszabályt alkosson az uniós bűnüldöző hatóságok közötti információcsere szervezeti és eljárási vonatkozásairól annak érdekében, hogy hozzájáruljon az ilyen információk hatékony és eredményes cseréjéhez, és ezáltal védje a teljeskörűen működő és reziliens schengeni térséget.

3.1.2. Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, miszerint a rendőrségi ellenőrzések és együttműködés alkalmazása, beleértve az információcserét és a kommunikációt, ugyanolyan eredményeket hozhatnak, mint az ideiglenes belső határellenőrzések, és kevésbé zavarják a személyek, áruk és szolgáltatások szabad mozgását. Az EGSZB ugyanakkor támogatja az Európai Bizottság azon álláspontját, hogy ezen intézkedéseknek teljes mértékben meg kell felelniük az alapvető jogoknak, beleértve a hatályos uniós jogszabályok szerinti adatvédelmi követelményeket is. Ahogy korábban is jeleztük⁽¹¹⁾, jobb egyensúlyt kellene kialakítani az egyéneknek az Európai Unió működéséről szóló szerződésben foglalt alapvető jogai és a bűnelkövetés visszaszorítását, illetve büntetését célzó hatékonyabb bűnüldözés igénye között, hogy biztosítsuk a biztonság és a jogérvényesülés légkörét az Unió egész területén. Az uniós ügynökségeknek és a külső szereplőknek gondosan nyomon kell követniük és jelenteniük kell az egyensúly hiányát vagy az alapvető jogok megsértését.

3.1.3. Következésképpen az EGSZB üdvözli az egyes tagállamok szakértőiből álló informális szakértői csoport létrehozását, amely tanácsokkal látja el és támogatja az Európai Bizottságot az irányelv nyomon követésében és alkalmazásában, beleértve az európai bizottsági útmutatók elkészítését is. Ezzel összefüggésben az EGSZB azt javasolja, hogy az informális szakértői csoport munkájába vonják be az érintett és reprezentatív civil társadalmi szervezeteket, valamint magát az EGSZB-t is.

3.1.4. Az EGSZB ismételten hangsúlyozni kívánja, hogy meg kell vizsgálni és az adatcsere nyomon követése során figyelembe kell venni a megosztandó információk alapjául szolgáló tényezőket: a (súlyos) bűncselekmény fogalmának meghatározását⁽¹²⁾, valamint annak biztosítását, hogy mindkét fél, azaz a kérelmező és a válaszadó is ugyanazokat a fogalommeghatározásokat és az azok alapjául szolgáló ugyanazon tényezőket kövesse.

3.1.5. Az egyedüli kapcsolattartó pontok kapacitásával összefüggésben, beleértve azt is, hogy a szükséges bírói engedélyek megadása terén illetékes igazságügyi hatóságok mindenkor a rendelkezésükre kell hogy álljanak, az EGSZB hangsúlyozza az igazságügyi szolgáltatás függetlensége megőrzésének abszolút szükségességét, illetve az ezzel kapcsolatos kötelezettséget. A gyakorlatban ez különösen fontos lehet azokban az esetekben, amikor az igazságügyi szervek vagy képviselőik fizikailag ugyanott találhatók, mint az egyedüli kapcsolattartó pontok.

3.1.6. A civil társadalmi szervezeteknek, különösen a megfigyelőknek vagy a veszélyeztetett csoportok, köztük a migránsok védelmének területén dolgozóknak) különleges védelmet kell élvezniük az egyedüli kapcsolattartó pontokon keresztül történő információszolgáltatás tekintetében, mivel nagy a valószínűsége annak, hogy az ilyen jogi személyek létfontosságú érdekei indokolatlanul sérülnek.

⁽¹⁰⁾ SOC/707 EGSZB-vélemény (HL C 290., 2022.7.29., 90. o.),

⁽¹¹⁾ HL C 367., 2018.10.10., 84. o.

⁽¹²⁾ HL C 367., 2018.10.10., 84. o. 4.3. pont.

3.2. *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a rendőrségi együttműködés céljából történő automatizált adatcseréről („Prüm II”)*
(COM(2021) 784 final)

3.2.1. A meglévő prümi keretre (2008/615/IB⁽¹³⁾ és 2008/616/IB⁽¹⁴⁾) tanácsi határozat, valamint a Prümi Szerződés) építve a Prüm II-re irányuló javaslat célja, hogy megerősítse és korszerűsítse a keretet, és egyúttal lehetővé tegye a más uniós információs rendszerekkel való interoperabilitást. A kezdeményezés végső soron olyan új architektúrát hivatott létrehozni, „amely könnyebb és gyorsabb adatcserét tesz lehetővé a tagállamok között, és biztosítja az alapvető jogok magas szintű védelmét”.

3.2.2. Az EGSZB elismeri a tagállamok által kidolgozandó ambiciózus adatgyűjtési tevékenységeket. A Prüm I végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatokra támaszkodva rámutat, hogy a tagállamok számára időigényes a szükséges adatgyűjtési eszközök létrehozása. A Prüm II jóval messzebbre megy, mivel előírja a tagállamoknak, hogy létesítsenek műszaki berendezéseket az arcelemzésen alapuló profilalkotáshoz, amelyek egyelőre csak részben vannak jelen a tagállamokban. Az adatgyűjtés hasonló szintjének elérése valamennyi tagállamban sok időt vehet igénybe, és nehézségeket okozhat az interoperabilitás biztosításában, ami – ahogy azt korábban már jeleztük⁽¹⁵⁾ – aggodalomra ad okot. Az EGSZB ezenkívül a közelmúltban előállt sürgető, kaotikus és átláthatatlan európai háborús helyzetre való tekintettel különösen aggódik a digitális adatcsere befolyásolásának veszélye miatt.

3.2.3. Mint már korábban is megállapítottuk⁽¹⁶⁾, a személyes adatok megfelelő jogi keretek között történő védelmét mindenkor fenn kell tartani, különösen, ha – például a prümi határozatok értelmében vett – rendkívül érzékeny személyes adatokról van szó. Az EU és az EGSZB észrevételeket tett az adatok Európán belüli, kellően érzékeny kezelésének általános áttekintésével kapcsolatban⁽¹⁷⁾.

3.2.4. Az EGSZB kiemeli, hogy rendkívül körültekintően kell kezelni különösen az arcelemzésen alapuló profilalkotási adatbankok egész EU-ra kiterjedő létrehozását és az ilyen adatok cseréjét, még ha arra csak nyilvántartási számok formájában és titkosított formátumokban kerül is sor. Az Európai Parlament a 2020/2016(INI) dokumentumban⁽¹⁸⁾ azt ajánlotta, hogy lépünk vissza és legyünk óvatosak az arcelemzésen alapuló profilalkotási eszközökkel, nem utolsósorban azért, mert az arcképek rögzítése és megosztása a veszélyben lévő személyek felismerhetőségéhez vezet. Ezért az EGSZB nagy aggodalommal tekint az arcképek nemzeti adatbankjainak magától értetődő létrehozására, valamint a részt vevő tagállamok közötti uniós szintű adatcsere irányuló javaslatra. A személyes adatok védelme szempontjából az arányosság és a bizalmas kezelés magas szintű vizsgálatát szorgalmazza. Bár az EGSZB teljes mértékben elismeri, hogy e javaslat általános célkitűzése az, hogy a Szerződések alapján hozzájáruljon az EU belső biztonságához, az arcelemzésen alapuló profilalkotás alkalmazását nem kötelezőnek lehetne tekinteni.

3.2.5. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki továbbá a rendőrségi nyilvántartások tagállamok közötti cseréjére irányuló javaslat miatt, még akkor is, ha azok nyilvántartási számok révén részben anonimizáltak, továbbításuk pedig titkosítva történik. Úgy tűnik, hogy a különböző tagállamok bűnüldöző szervei eltérő normákat alkalmaznak a gyanúsítottak és a bűnözők meghatározása és nyilvántartása tekintetében. Az adatgyűjtési megkeresésen alapuló adatcsere tehát az egyes rendőrök értékelésétől függhet. Ez olyan helyzethez vezethet, hogy a valamely tagállamban – például a menekültek jogaiért folytatott tevékenységekkel kapcsolatban – gyanúsított személyek bekerülnek egy másik tagállam bűnügyi nyilvántartásába. Ebben az esetben a hozzáférési és tárolási jogoknak egyértelműen bizalmasnak és korlátozottnak kell lenniük, hogy ne

⁽¹³⁾ A Tanács 2008/615/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről (HL L 210., 2008.8.6., 1. o.).

⁽¹⁴⁾ A Tanács 2008/616/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló 2008/615/IB határozat végrehajtásáról (HL L 210., 2008.8.6., 12. o.).

⁽¹⁵⁾ HL C 105., 2022.3.4., 108. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 105., 2022.3.4., 108. o.

⁽¹⁷⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának –Európai adatstratégia (COM(2020) 66 final), elfogadva 2020. szeptember 18-án; valamint EGSZB-vélemény (HL C 429., 2020.12.11., 290. o.).

⁽¹⁸⁾ Az Európai Parlament 2021. október 6-i állásfoglalása a mesterséges intelligenciáról a büntetőjogban, és annak a rendőrség és az igazságügyi hatóságok általi felhasználásáról büntetőügyekben (2020/2016(INI)) (HL C 132., 2022.3.24., 17. o.).

veszélyeztessék aránytalanul az alapvető jogokat. Ezenkívül egyértelmű és közös kritériumokat kell megállapítani a (súlyos) bűncselekmény és a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek meghatározására. A már megállapított szabályokat e tekintetben tiszteletben kell tartani és végre kell hajtani ⁽¹⁹⁾.

3.2.6. Az EGSZB alaposabb és gyakoribb ellenőrzési mechanizmusok bevezetését szorgalmazza az Europol-adatok – mindenekelőtt harmadik országokkal kapcsolatban történő – etikus gyűjtésének és tárolásának biztosításához, valamint az ilyen adattárolás kapcsán egyértelmű határidők megállapítását kéri. Amint azt már korábban említettük, üdvözlendő, hogy az Europol központi szerepet játszik mindenekelőtt a határokon átnyúló bűnmegelőzéssel és a bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos európai architektúrában, beleértve az adatcserét is; biztosítani kell azonban, hogy e szerepet függetlenül megvizsgálják és értékeljék többek között a civil társadalom, a szociális partnerek és az érintett érdekelt felek, kiváltképp azon csoportok és egyének, akiknek az életét a bűnüldözési tevékenységek jogtalanul vagy indokolatlanul érinthetik ⁽²⁰⁾. Az Europol többször vádolták azzal, hogy a gyanúsítottak és a bűnözők adatait egy kalap alá veszi más magánszemélyek adataival ⁽²¹⁾. Különösen biztosítani kell, hogy ne legyen nem helyénvaló átfedés a migrációs és menekültügyi kérdésekkel. Az EGSZB az Europol tevékenységeinek a civil társadalmi szervezetek és más érdekelt és potenciálisan érintett szereplők általi rendszeres nyomon követését ajánlja, továbbá átláthatósági mechanizmusok bevezetését is javasolja.

4. A schengeni csomaggal kapcsolatos részletes megjegyzések

4.1. *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről szóló (EU) 2016/399 rendelet módosításáról (COM(2021) 891 final)*

4.1.1. A schengeni térség egy olyan térség, ahol az Európai Unió polgárai és a területen jogszerűen tartózkodó nem uniós polgárok, valamint az áruk és szolgáltatások belső határellenőrzés nélkül mozoghatnak. Schengen a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség alapvető eleme és az egységes piac működésének kulcsfontosságú tényezője. Létrehozása jelentős társadalmi és gazdasági előnyökkel járt az európai társadalom számára.

4.1.2. Bár az olyan kiterjedt népegészségügyi vészhelyzetek, mint a világjárványok, komoly közrendet érintő fenyegetésnek tekinthetők, azokat nem szabad indoknak tekinteni arra, hogy a schengeni térségben visszaállítsák a határellenőrzéseket. Ez nem tűnik konstruktív intézkedésnek. Ugyanez vonatkozik a rendőrségi hatáskörök vagy az egyéb közhatalmi jogosítványok gyakorlására a belső határok közelében, amelyek valójában egyenértékűek az említett határellenőrzésekkel. A schengeni államok között kiterjedt közegészségügyi vészhelyzetek alapján bevezetett utazási korlátozások nem haladhatják meg a tagállamokon belüli esetleges utazási korlátozásokat. Ellenkező esetben veszélybe sodorják a belső határellenőrzések nélküli térség egész koncepcióját, amely Európa meghatározó elemét jelenti ⁽²²⁾. Ráadásul az ilyen szabályozások gyengíthetik a közös európai egészségügyi politika érdekében tett erőfeszítéseket, különösen a járványkezelés területén.

4.1.3. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló kísérletét, hogy új eljárási biztosítékokat vezessen be a belső határellenőrzések egyoldalú visszaállítása esetére. A javaslat célja, hogy tisztázza és kibővítsen azon elemek jegyzékét, amelyeket a tagállamoknak értékelniük kell a határellenőrzések ideiglenes visszaállítására vagy meghosszabbítására vonatkozó döntés meghozatalakor. Az Európai Bizottságnak véleményt kell nyilvánítania e döntések arányosságáról és szükségességéről, és konzultációs folyamatot kell indítania a tagállamokkal. Az EGSZB a bevezetett eljárási biztosítékok további pontosítását sürgeti, mindenekelőtt az esetleges meghosszabbításokra vonatkozó egyértelmű határidő meghatározásával.

4.1.4. Ezzel összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a schengeni térségben az „alapvetően szükséges” és a „nem alapvetően szükséges” utazás közötti különbségtétel szintén komoly veszélyt jelent a schengeni rendszer alapjaira nézve.

⁽¹⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/680 irányelve (2016. április 27.) a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről (HL L 119., 2016.5.4., 89. o.); valamint az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1148 irányelve (2016. július 6.) a hálózati és információs rendszerek biztonságának az egész Unióban egységesen magas szintjét biztosító intézkedésekről (HL L 194., 2016.7.19., 1. o.).

⁽²⁰⁾ HL C 341., 2021.8.24., 66. o.

⁽²¹⁾ „A data »black hole«: Europol ordered to delete vast store of personal data”, Fotiadis, Apostolis és mások, A Guardian 2022. január 10-i száma, <https://www.theguardian.com/world/2022/jan/10/a-data-black-hole-europol-ordered-to-delete-vast-store-of-personal-data>.

⁽²²⁾ Közlemény: „A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia”, COM(2021) 277 final.

4.1.5. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság álláspontját, sőt nyomatékosan kéri, hogy a határátkelőhelyek számának vagy nyitvatartási idejének korlátozása során teljes mértékben vegyék figyelembe a nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok jogait. Biztosítani kell a határátkelőhelyekre való tényleges eljutást, valamint a menedékjog hathatós védelmét.

4.1.6. Ez az EGSZB azon aggodalmához kapcsolódik, hogy a belső határokon feltartóztatott személyekkel méltósággal kell bánni, és tájékoztatni kell őket a jogaikról, ahelyett, hogy törvényesítenék a belső határokon való visszafordítások formáit. Nagy a veszélye, hogy a megközelítés szabad folyást engedne az ellenőrizhetetlen, etnikai alapú profilalkotásnak. A személyek szabad mozgásának schengeni térségen belüli biztosítását kiemelt prioritásként kell kezelni. Ellenőrzéseket csak megfelelően képzett és felhatalmazott személyzet végezhet. Tevékenységük kapcsán független, szűrőpróbaszerű ellenőrzéseket kell végezni.

4.1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a belső területeken és a külső határok közelében nyomkövetési és megfigyelési technológiák alkalmazásával végzett ellenőrzéseket arányosságuk szempontjából felül kell vizsgálni. A polgári jogi szervezetek ezt a tevékenységek felülvizsgálatával és nyomon követésével támogathatnák.

4.1.8. Az EGSZB érti, hogy az Európai Bizottság 13. cikkel kapcsolatos célja az, hogy közös eljárást hozzon létre a tagállamok számára az EU külső és schengeni határainak ellenőrzésére és megfigyelésére, nem tesz azonban említést a jogszerű menedékkérelmi eljárásról való hozzáférésről vagy a migránsok számára biztosított alternatív hozzáférési formákról, sem pedig a kapcsolódó jogi tanácsadásról. Az EGSZB sürgeti, hogy mindig tartsák tiszteletben az európai és schengeni határokhoz érkező személyek alapvető jogait, valamint a beutazási engedély kéréséhez és a menedékjog iránti kérelemhez való elvi jogukat. Különösen a kiszolgáltatott személyeket, az egészségügyi ellátásra szoruló személyeket és a kiskorúakat körültekintően kell fogadni és esetlegesen máshová szállítani. Ahogy azt már korábban is említettük, az EGSZB-t mélyrehatóan aggasztják a külső határokról jelentett jogsértések⁽²³⁾, ugyanakkor elismeri az Európai Bizottság megerősített nyomkövetési tevékenységét⁽²⁴⁾.

4.1.9. Az EGSZB ismételten arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy aktívan éljen a Szerződések szerinti jogérvényesítési hatáskörével olyan helyzetekben, amikor a schengeni értékelések során feltárt hiányosságok orvoslására nem kerül sor⁽²⁵⁾. Elsőbbséggel kell kezelni az alapvető jogi normákat sértő rendszerszerű gyakorlatokat. Ez különösen fontos a kiszolgáltatott helyzetben lévő migránsok esetében. Fontos, hogy az Európai Bizottság ne csak a schengeni értékelési mechanizmus megállapításaira támaszkodjon, hanem a nemzetközi jogra hivatkozva és a polgári jogi szervezetek támogatásával maga is aktívan nyomon kövesse az alapvető jogok helyzetét. Ezen túlmenően az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA) és az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) külön ezzel megbízott személyzetének aktív szerepet kell vállalnia a külső határokon az alapvető jogok tiszteletben tartásának felügyeletében.

4.2. *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentalizálás helyzeteinek kezeléséről (COM(2021) 890 final)*⁽²⁶⁾

4.2.1. Az EU külső határainak egyes részein 2021-ben és azt megelőzően kialakult válságra tekintettel a javaslat célja, hogy a migráció kezelésére irányuló speciális szükséghelyzeti eljárást hozzon létre, továbbá szükség eseteire támogatási és szolidaritási intézkedésekről rendelkezzen a valamely harmadik ország által instrumentalizált személyek érkezésének – az alapvető jogokat teljeskörűen tiszteletben tartó – rendezett, emberséges és méltó módon történő kezeléséhez. Az EGSZB elismeri azokat a sajátos körülményeket, amelyek az Európai Bizottságot hatékony fellépésre késztették; azonban ismételten aggodalmát fejezi ki a kiszolgáltatott migráns személyekkel szembeni bánásmódot érintő gyors intézkedések anélkül történő bevezetése és normalizálása miatt, hogy elegendő idő és tér állna rendelkezésre a jogaik biztosításához⁽²⁷⁾.

4.2.2. A felülvizsgált schengeni szabályok továbbá elismerik, hogy a tagállamok – valamennyi tagállam és az Unió egésze nevében – fontos szerepet játszanak a külső határokon olyan helyzetekben, amikor a migránsokat politikai célokból eszközként használják. Az EGSZB elismeri ezt a szerepet, de hangsúlyozza, hogy az EU vagy a schengeni határok védelmét a tagállamok nem csak a külső határokon láthatják el. Arra kéri a tagállamokat, hogy proaktívan támogassák az itt javasolt szolidaritási mechanizmust, de mindenekelőtt vállalják az új menekültügyi és migrációs paktumban a rugalmas szolidaritási mechanizmussal bevezetett közös felelősséget.

⁽²³⁾ HL C 105., 2022.3.4., 108. o.

⁽²⁴⁾ HL C 105., 2022.3.4., 108. o.

⁽²⁵⁾ HL C 105., 2022.3.4., 108. o.

⁽²⁶⁾ További különbségtétel érdekében lásd az EGSZB REX/554 számú dokumentumát (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽²⁷⁾ HL C 123., 2021.4.9., 15. o.

4.2.3. Bár az EGSZB elismeri, hogy a különleges helyzetekkel kapcsolatban konkrét iránymutatást kell adni, hangsúlyozni kell, hogy az „instrumentalizálás” javasolt meghatározása továbbra is meglehetősen homályos. Az EGSZB sürgeti, hogy vizsgálják meg ezt a megközelítést annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a fogalommal való, a túl széles körű alkalmazásból eredő esetleges visszaélés. Emlékeztet továbbá arra, hogy a menekültügyi szerződések és a válsághelyzetekről vonatkozó szerződések alapvető iránymutatásokról és intézkedésekről rendelkeznek. Az EGSZB sürgetőleg hangsúlyozza, hogy a személyek alapvető jogait és mindenekelőtt a visszaküldés tilalmának elvét minden körülmények között tiszteletben kell tartani.

4.2.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a menekültügyi eljárásnak mintegy az EU külső határaitra történő, ad hoc jellegű kiszervezése nehezen követhető nyomon és hajtható végre kellő alapossággal és az alapvetően jogokra összpontosító megközelítéssel, különösen a tagállamok belépés előtti átvilágítási kapacitását illetően, amit már máshol is bíráltak ⁽²⁸⁾. Biztosítani kell, hogy az érintett tagállam rendelkezzen a szükséghelyzet megfelelő kezeléséhez szükséges kapacitással és létesítményekkel. A többi tagállam szolidaritási mechanizmuson keresztül nyújtott támogatását, továbbá az EU központi ügynökségei, mindenekelőtt az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége, valamint a nem kormányzati szervezetek és az érintett nemzetközi szervezetek, például az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatala által nyújtott támogatást proaktív módon és nem csak az érintett tagállam kérésére kell felajánlani és elfogadni.

4.2.5. Az EGSZB külön megjegyzi, hogy a civil társadalmi szervezetek nélkülözhetetlen pozitív szerepet játszanak a harmadik országok által eszközként felhasznált migránsoknak nyújtott humanitárius segítség – többek között élelem, víz, ruházat, megfelelő orvosi ellátás és ideiglenes szállás biztosítása –, valamint a migránsok és menedékkérők jogaival kapcsolatos támogatás és tájékoztatás révén. Az érintett határ menti területeken mindig biztosítani kell e szervezetek migránsokhoz és menedékkérőkhöz való hozzáférését. Az ilyen szervezeteknek jogosultnak kell lenniük arra, hogy hatékony és egyszerűsített pénzügyi támogatást kapjanak az európai finanszírozás, például a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (MMIA) sürgősségi segélye keretében.

4.2.6. Ezzel összefüggésben rendkívül fontos, hogy ne gyengítsük a visszaküldés tilalmának elvét, hanem biztosítsuk az emberek jogait és jogi támogatáshoz való hozzáférését, valamint az olyan, jogokon alapuló eljárást, amelyet az ENSZ Menekültügyi Főbiztos Hivatalának és az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének felügyelete mellett a témában jártas és hozzáértő személyzet hajt végre. Ahogy azt már máshol is kifejtettük, az EGSZB nagy aggodalommal szemléli, hogy az Európai Bizottság az irreguláris migrációra és az úgynevezett önkéntes visszatérésre vagy kitoloncolásra összpontosít ⁽²⁹⁾.

4.2.7. Ezenkívül biztosítani kell a beutazás alternatív okainak, például a családegyesítésnek a figyelembevételét.

4.2.8. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a migránsok és a menedékkérők nyilvántartásba vételi eljárás során történő elhelyezése miatt. Biztosítani kell, hogy a tagállamok a személyeket a legmegfelelőbb és legméltóbb módon tudják elhelyezni, anélkül, hogy szisztematikusan fogva tartanák őket. Kerülni kell az érintett személyek szabad mozgásának jelentős korlátozását. A civil társadalmi és humanitárius szervezetek számára biztosítani kell a szabad belépést a megfigyeléshez.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ HL C 123., 2021.4.9., 15. o.

⁽²⁹⁾ HL C 517., 2021.12.22., 86. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén jogi aktusok módosításáról

(COM(2021) 759 final – 2021/0394 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a 2003/8/EK tanácsi irányelvnek, a 2002/465/IB, a 2002/584/IB, a 2003/577/IB, a 2005/214/IB, a 2006/783/IB, a 2008/909/IB, a 2008/947/IB, a 2009/829/IB és a 2009/948/IB tanácsi kerethatározatnak, valamint a 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az igazságügyi együttműködés digitalizálása tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 760 final – 2021/0395 (COD))

(2022/C 323/13)

Előadó: **Maurizio MENSI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	198/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság megközelítésével és a rendeletjavaslatban kitűzött célokkal. Úgy véli azonban, hogy megfelelő garanciákra van szükség a következő szempontok tekintetében: a) biztonság és titoktartás, tekintettel a különböző meghallgatások tárgyát képező kérdések érzékeny jellegére; b) nyílt igazságszolgáltatás, azaz annak szükségessége, hogy a tervezett rendszer biztosítsa a nyílt igazságszolgáltatás elvének tiszteletben tartását a részvétel, a megfigyelés és a hozzáférhetőség tekintetében; c) digitális szakadék, annak érdekében, hogy mindenki számára biztosítani lehessen a hozzáférést a technológiákhoz, valamint támogatási intézkedések annak elkerülése érdekében, hogy az alacsony szintű digitális készségek, a technológiához való korlátozott hozzáférés, az alacsony szintű írástudás és jogi ismeretek növeljék a hozzáférés akadályait és megghiúsítsák a kitűzött célokat.

1.2. Tekintettel egyes bírósági tárgyalástípusok érzékeny jellegére, az alkalmazott technológiai rendszerek biztonságossága és az adatok – különösen a személyes adatok – bizalmas kezelése alapvető fontosságú. A használni kívánt online platform gondos értékelése szintén elengedhetetlen.

1.3. Biztosítani kell egyrészt, hogy a rendszerelemek operatív irányításáért felelős fél ne végezzen adatfeldolgozást, másrészt, hogy megfelelő sávszélesség álljon rendelkezésre, mivel a legkisebb megszakítás vagy zavar is gátolhatja a rendszer megfelelő szolgáltatás nyújtására való képességét.

1.4. Alapvető fontosságú a rendszerek, hálózatok és adatok megfelelő védelme a kibertámadásokkal szemben, biztosítva ezáltal a hatályos adatvédelmi és kiberbiztonsági előírások alapján rajtuk tárolt és szállított adatok sértetlenségét. A szóban forgó informatikai rendszereknek és digitális kommunikációs technológiáknak az európai akadálymentesítési irányelv (EAA) ⁽¹⁾ és a közigazgatási weboldalakról és a közérdeklődésre számot tartó vállalati honlapokról szóló irányelv ⁽²⁾ követelményeinek megfelelően hozzáférhetőnek kell lenniük, valamint összhangban kell lenniük a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló, 2006. december 13-i ENSZ-egyezmény követelményeivel.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/882 irányelve (2019. április 17.) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről (HL L 151., 2019.6.7., 70. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2102 irányelve (2016. október 26.) a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről (HL L 327., 2016.12.2., 1. o.).

1.5. A tervezett rendszernek biztosítani kell a nyílt igazságszolgáltatás elvének betartását (a részvétel, a megfigyelés és a hozzáférhetőség tekintetében), mind általában az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, mind pedig a nyilvános tárgyalások tekintetében. Ezért a technológia és a támogató intézkedések tekintetében mindenki számára biztosítani kell a hozzáférhetőséget.

1.6. Alapvető fontosságú, hogy a természetes és jogi személyek számára fennmaradjon a papíralapú kommunikációs csatorna használatának lehetősége, és hogy a tájékoztatás hozzáférhető formában történjen, hogy mindenki számára biztosítva legyen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, beleértve a kiszolgáltatott személyeket, a gyermekeket és a technikai segítségre szorulókat, a távoli területeken élőket vagy a digitális eszközökhöz egyébként nem hozzáférő, illetve a szükséges készségekkel nem rendelkező személyeket is.

1.7. Az igazságügyi szakemberek uniós joggal kapcsolatos képzése alapvető eszköz a rendelet helyes és hatékony alkalmazásának biztosításához. Ennek érdekében a javasolt rendelet által előírt tevékenységekben részt vevő valamennyi jogalkalmazónak szóló célzott képzési tevékenységeket kell minél előbb szervezni. Különösen szükség van a gyanúsítottak, vádlottak, tanúk és kiszolgáltatott áldozatok igényeire összpontosító speciális képzésre ahhoz, hogy az említett személyek a digitális eszközök segítségével hatékonyan hozzáférhessenek az igazságszolgáltatáshoz.

1.8. A javasolt beavatkozás az adminisztráció egyszerűsítése, valamint az adminisztratív terhek és az ügyintézéshez szükséges idő és költség csökkentése révén alapvetően az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságát hivatott javítani, ezenkívül az igazságszolgáltatáshoz való jobb és egyenlőbb hozzáféréssel is jár majd. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a javasolt intézkedés a fenti észrevételek figyelembevételével előnyös lehet a határokon átnyúló kereskedelem és az európai gazdasági és társadalmi rendszer versenyképessége szempontjából.

2. Általános megjegyzések

2.1. A rendelet tartalma

2.1.1. A rendeletjavaslat meghatározza az elektronikus kommunikáció jogi keretét a polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott, határokon átnyúló igazságügyi együttműködési eljárások, valamint a határokon átnyúló vonatkozással bíró polgári és kereskedelmi ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében, a hatályos jogszabályokban foglaltak szerint.

2.1.2. Rendelkezik továbbá az elektronikus bizalmi szolgáltatások használatáról és elismeréséről, az elektronikus dokumentumok joghatásáról, a videokonferencia vagy más elérhető távközlési technológia személyek polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben történő meghallgatására történő használatáról. A rendelet azonban nem érinti a polgári és kereskedelmi ügyekben történő bizonyításfelvétel módozatait, és nem vezet be új eljárásokat.

2.1.3. Ahhoz, hogy biztonságos és megbízható legyen, az egyes tagállamok, uniós ügynökségek és szervek felelőssége és irányítása alatt működő, kölcsönösen átjárható informatikai rendszerekből és hozzáférési pontokból álló decentralizált informatikai rendszerre támaszkodik, amelyen keresztül határokon átnyúló információcsere zajlik a tagállamok illetékes hatóságai között.

2.1.4. Az európai igazságügyi portálon létrejön egy európai elektronikus hozzáférési pont, amely e decentralizált informatikai rendszer részét képezi, és amelyet bármely természetes és jogi személy azonos feltételek mellett használhat a határokon átnyúló vonatkozású polgári és kereskedelmi ügyekben eljáró bíróságokkal és illetékes hatóságokkal folytatott elektronikus kommunikációhoz.

2.1.5. A tagállamok bíróságai és illetékes hatóságai ezért kötelesek a bírósági eljárásokban elfogadni az elektronikus közléseket, melyek a papíralapú kommunikációval egyenértékűnek tekintendők. Mindazonáltal a természetes személyek mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az ilyen elektronikus kommunikációs eszközöket vagy a papíralapú kommunikációt használják, az illetékes hatóságok pedig ezt nem utasíthatják el.

2.1.6. A rendelet a videokonferencia vagy más távközlési technológia határokon átnyúló polgári és kereskedelmi eljárásokban történő használatának feltételeiről is rendelkezik. Ezen kívül szabályokat határoz meg a gyanúsított, a vádlott vagy az elítélt, valamint a gyermekek videokonferencia vagy más távközlési technológia útján történő meghallgatására.

2.2. Háttér

2.2.1. A jogalkotási kezdeményezés azon a feltételezésen alapul, hogy a természetes és jogi személyek számára lehetővé kell tenni, hogy gyorsan, hatékonyan és átlátható módon, mindenféle megkülönböztetés nélkül gyakorolhassák jogaikat és teljesíthessék kötelezettségeiket. Az igazságszolgáltatáshoz való hatékony és észszerű időn belüli hozzáférés kulcsfontosságú eleme a tisztességes eljáráshoz való jognak, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartájának ⁽³⁾ 47. cikke rögzít.

2.2.2. Uniós szinten már rendelkezésre áll egy eszközkészlet, amelynek célja az igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben. Ezek közé tartoznak a hatóságok közötti kommunikációval kapcsolatosak, beleértve bizonyos esetekben az uniós ügynökségekkel és a bel- és igazságügyi (IB) ügyekkel foglalkozó szervekkel folytatott kommunikációt is. A legtöbb ilyen eszköz azonban nem rendelkezik a digitális kommunikáció használatáról, és még ha ez a lehetőség biztosítva is van, hiányoznak a biztonságos és megbízható csatornák, illetve nem ismerik el az elektronikus dokumentumokat, aláírásokat és bélyegzőket.

2.2.3. Az egészségügyi veszélyhelyzet azt is megmutatta, hogy a *vis maior* események – a lakosságot ilyen esetekben érintő teljes elzártág miatt – befolyásolják és érintik a tagállamok igazságszolgáltatási rendszereinek zavartalan működését. Az igazságügyi együttműködést és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést az EU-n belüli határokon átnyúló jogvitákban szintén érintette az egészségügyi veszélyhelyzet, amely egyértelművé tette a biztonságos, folyamatos és rugalmas kommunikáció biztosításának szükségességét, már csak a gazdasági tevékenységek zavartalanágának elkerülése érdekében is.

2.2.4. E tekintetben a javaslatban szereplő szabályok célja az igazságszolgáltatáshoz való egyenlő hozzáférés, valamint az uniós igazságügyi együttműködéshez kapcsolódó kommunikációs folyamatok hatékonyságának és rugalmasságának javítása. A digitális technológiák használata megkönnyíti igazságszolgáltatási rendszerek adminisztratív terheit, lerövidíti az ügyek elintézési idejét, biztonságosabbá és megbízhatóbbá teszi a kommunikációt, és automatizálja az ügykezelést.

2.2.5. Az Európai Bizottság kezdeményezése mögött többek között az az igény áll, hogy el kell kerülni, hogy az informatikai megoldások nemzeti szintű fejlesztése olyan széttagolt megoldásokhoz vezessen, amelyek nem egyeztethetők össze az uniós szintű egységes fellépés biztosításának szükségességével.

2.2.6. A rendeletjavaslatot megelőzte az igazságszolgáltatás digitalizálásáról szóló 2020. decemberi közlemény, amely az „alapértelmezésben digitális technológiák” elvével összhangban korszerűsíti a határokon átnyúló uniós polgári, kereskedelmi és büntetőjogi eljárások jogi keretét, elismerve, hogy el kell kerülni a társadalmi kirekesztés minden formáját. Ez a javaslat kiegészíti továbbá a polgári és büntetőügyekben történő határokon átnyúló kommunikációra szolgáló számítógépes rendszerről (az úgynevezett e-CODEX-rendszerről ⁽⁴⁾) szóló rendeletjavaslatot, és összhangban van az eIDAS-rendelettel ⁽⁵⁾, mivel rendelkezéseket vezet be a bizalmi szolgáltatások igénybevételére vonatkozóan. Az Európai Bizottság egyébiránt 2021 júniusában az eIDAS-rendelet módosítására irányuló javaslatot fogadott el az európai digitális személyazonosság keretének létrehozása érdekében ⁽⁶⁾.

2.3. Részletes megjegyzések

2.3.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság megközelítésével és a kitűzött célokkal. Ezen túlmenően elengedhetetlennek tartja az alább kiemelt pontok védelmét és garantálását.

2.4. Adatfeldolgozás és kiberbiztonság

2.4.1. A rendelet végrehajtása a határokon átnyúló biztonságos és megbízható információcseréért érdekében egy decentralizált informatikai rendszer létrehozását és fenntartását vonja maga után, amely nemzeti informatikai rendszerek és kölcsönösen átjárható hozzáférési pontok hálózatából áll, és az egyes tagállamok, uniós intézmények vagy ügynökségek felelőssége és irányítása alatt működik. Fontos biztosítani, hogy a rendszer komponenseinek üzemeltetési igazgatásával megbízott fél ne tároljon és ne dolgozzon fel adatokat, valamint hogy a felhasznált hardver megfelelő legyen az informatikai rendszer támogatásához. Az EGSZB üdvözi, hogy a javaslat rendelkezik arról, hogy amennyiben a tagállamok még nem fejlesztettek ki megfelelő nemzeti informatikai rendszereket, az Európai Bizottság biztosítja a tagállamok által választható referenciaalkalmazás szoftvert.

⁽³⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 326., 2012.10.26., 391. o.).

⁽⁴⁾ COM(2020) 712 final.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 257., 2014.8.28., 73. o.).

⁽⁶⁾ COM(2021) 281 final.

2.4.2. Fontos, hogy megfelelő sávszélesség álljon rendelkezésre (a videokapcsolati szolgáltatások költséges összetevője). Az ajánlott sávszélesség legalább 1,5–2 megabit/másodperc IP-hálózatok esetében (vagy legalább 384 kilobit/másodperc ISDN-hálózatok esetében). A videokapcsolati rendszereket a lehető legnagyobb sávszélességű kapacitás biztosításával kell megtervezni, és még a legnagyobb kapacitású rendszerek esetében is figyelembe kell venni a hálózati kapcsolat megbízhatóságát és teljesítményét, mivel a legkisebb megszakítás vagy zavar is gátolhatja a rendszer megfelelő szolgáltatás nyújtására irányuló képességét.

2.4.3. Az EGSZB ezért kiemeli egyrészt az alkalmazott digitális kommunikáció technikai megfelelőségének biztosítását, másrészt a rendszerek, hálózatok és adatok kibertámadásokkal szembeni védelmét, figyelembe véve, hogy a két tervezett rendszer – a papíralapú (jelenléti) és az adatokon keresztüli (digitális) – sebezhetőségei teljesen eltérőek, és hogy a rendszereket és hálózatokat az általuk hordozott és tárolt adatok sértetlenségének biztosításával kell védeni, a hatályos adatvédelmi szabályok alapján. A szóban forgó informatikai rendszereknek és digitális kommunikációs technológiáknak az európai akadálymentesítési irányelv (EAA) és a közigazgatási weboldalakról és a közérdeklődésre számot tartó vállalati honlapokról szóló irányelv követelményeinek megfelelően hozzáférhetőnek kell lenniük.

2.4.4. Amint azt az EGSZB már a 2018. május 23-i, *Átjárhatósági csomag* című, SOC/573. számú véleményében⁽⁷⁾ kiemelte, a kicserélt információk érzékeny jellege miatt alapvető fontosságú, hogy egyrészt az adatvédelmi szabályoknak való megfelelés, másrészt az összes érintett adat és rendszer biztonsága garantált legyen.

2.4.5. Nemcsak a büntetőeljárásokban, hanem a polgári és kereskedelmi ügyekben is biztonságossá kell tenni a videoátvitelt a harmadik felek általi jogellenes lehallgatás ellen, az ügyel arányban álló technikai eszközökkel. E tekintetben biztosítani kell a hatályos kiberbiztonsági szabályoknak, valamint a javasolt NIS 2 irányelv⁽⁸⁾ tartalmának való megfelelést.

2.5. Képzés

2.5.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az igazságügyi szakemberek uniós joggal kapcsolatos képzése alapvető eszköz a rendelet helyes és hatékony alkalmazásának biztosításához. Annak érdekében, hogy a jogalkalmazókat felkészítse a jövőbeli kihívásokra, az Európai Bizottság a 2021–2024 közötti időszakra európai igazságügyi képzési stratégiát⁽⁹⁾ is elfogadott, amelynek célja, hogy a jogalkalmazókat a digitális eszközök mindennapi munkájuk során történő használatára képezze. Ennek érdekében elengedhetetlen a javasolt rendelet által előírt irányzott tevékenységekben részt vevő valamennyi jogalkalmazónak szóló célzott képzési tevékenységek mielőbbi megszervezése.

2.5.2. Különösen a gyanúsítottak, vádlottak, tanúk és kiszolgáltatott áldozatok igényeire összpontosító speciális képzésre van szükség ahhoz, hogy a digitális eszközök segítségével hatékonyan hozzáférhessenek az igazságszolgáltatáshoz.

2.6. Digitális és papíralapú eszközök

2.6.1. A javasolt rendelet célja, hogy lehetővé tegye a természetes és jogi személyek számára, hogy bármilyen megkülönböztetés nélkül, digitális eszközökkel kommunikálhassanak a bíróságokkal és az illetékes hatóságokkal, és hogy videokonferencia vagy más elérhető távközlési technológia segítségével részt vehessenek a tárgyalásokon, a számítógép használatának és az internet-hozzáférésnek a költségein kívüli további költségek nélkül.

2.6.2. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a természetes és jogi személyek számára mindenképpen fennmaradjon a papíralapú kommunikációs csatorna használatának lehetősége, és hogy a tájékoztatás feltétlenül hozzáférhető formákban történjen, hogy mindenki számára biztosítva legyen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, beleértve a kiszolgáltatott személyeket, a gyermekeket és a technikai segítségre szorulókat, távoli területeken élőket vagy egyébként a digitális eszközökhöz nem hozzáférő, illetve a szükséges készségekkel nem rendelkező személyeket is.

⁽⁷⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye, SOC/573 – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (határok és vízumügy), valamint a 2004/512/EK tanácsi határozat, a 767/2008/EK rendelet, a 2008/633/IB tanácsi határozat, az (EU) 2016/399 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról (COM(2017) 793 final – 2017/0351 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról (rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció) (COM(2017) 794 final – 2017/0352 (COD)) (HL C 283., 2018.8.10., 48. o.).

⁽⁸⁾ COM(2020) 823 final.

⁽⁹⁾ COM(2020) 713 final.

2.6.3. A videokonferenciával kapcsolatban – amelyet számos országban következetesen bevezettek, többek között igazságügyi együttműködés céljából – megjegyzendő, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága szerint, bár az alperes videokonferencia útján történő részvétele az eljárásban nem ellentétes az Egyezményvel, a videokonferencia alkalmazása jogszerű céllal kell, hogy rendelkezzen⁽¹⁰⁾. A videokonferenciát használó bíróságoknak ezért tovább kell javítaniuk a videokonferencia minőségét, és a lehallgatás elkerülése érdekében titkosítaniuk kell a videojeleket. Az Európai Bírák Konzultatív Tanácsa (CCJE) az „Igazságszolgáltatás és az információtechnológia (IT)” című (2011) 14. számú véleményében hangsúlyozza, hogy az információtechnológia bevezetése az európai bíróságokon nem veszélyeztetheti az igazságszolgáltatás emberi és szimbolikus értékeit. Ha a felhasználók az igazságszolgáltatásra pusztán technikai megoldásként tekintenek, és nem érzékelik annak valódi és alapvető funkcióját, akkor fennáll az igazságszolgáltatás dehumanizálódásának veszélye.

2.6.4. Az Egyesült Államokban a videokapcsolatokat elsősorban az ügynevezett óvadéki tárgyalásokon használják, hogy megtakarítsák a vádlottak börtönből bíróságra történő szállításának költségeit és kockázatait. A Northwestern University kutatói megvizsgálták a videó megjelenése előtt és után megállapított óvadék összegét, és arra a következtetésre jutottak, hogy videokonferencia alkalmazása esetén az óvadék összege átlagosan 51 %-kal nőtt⁽¹¹⁾. A videoközzvetítés valójában dehumanizáló hatású, és a vádlottakat vizuális és auditív szempontból hátrányos helyzetbe hozza. Ha az emberek videokonferencia segítségével vesznek részt bevándorlási tárgyalásokon, nagyobb valószínűséggel toloncolják ki őket, mintha személyesen jelennének meg, és ugyanez történik a menedékkérőkkel is. Az is fontos, hogy mit láthatnak és hallhatnak az emberek a bíróságon. Egy, az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma által finanszírozott, a videokonferencia-meghallgatásokról szóló, 2015. évi jelentés szerint egyes videokonferencia-technológiák hangfunkciója közepes sávszélességű szűrőt használ, amely levágja a mély és magas hangfrekvenciákat, amelyeket jellemzően érzelmek közvetítésére használunk.

2.6.5. Az alkalmazott szoftvereket illetően meg kell jegyezni, hogy a legjobb ipari termékekhez hasonló megbízhatóságú és pontosságú nyílt forráskódú szoftverek által nyújtott megoldások elérhetősége azzal az előnnyel jár, hogy a „megvalósítást” közvetlenül az adatközpontokban és hálózatokban, vagy legalábbis a közigazgatás által vagy a közigazgatással közösen kezelt infrastruktúrákban teszi lehetővé. Ez a megoldás elhárítaná az Európán kívüli vállalatok felhőalapú megoldásaihoz kapcsolódó, határokon átnyúló, EU-n belüli vagy kívüli adatáramlások kockázatát (így elkerülhető lenne az amerikai Cloud Act alkalmazása).

2.7. A hatékonyság és a versenyképesség javítása

2.7.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a tagállamok igazságügyi szervei és illetékes hatóságai közötti digitális kommunikációs eszköz használata kétségtelenül hozzájárulhat az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságának növeléséhez, mivel célja a késedelmek és az adminisztratív terhek csökkentése, az egyszerűsítés fokozása és a hatóságok közötti információcsere felgyorsítása, az ügyek elbírálásához szükséges idő és a kapcsolódó költségek csökkentése. Figyelembe kell venni, hogy a veszélyhelyzet idején a távoli kommunikáció lehetővé tette az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés folyamatos biztosítását, és hozzájárult minőségének, hatékonyságának és függetlenségének garantálásához, amelyek a jogállamiság és az Európai Unió alapját képező értékek alapvető elemei.

2.7.2. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a hatékony igazságszolgáltatási rendszerek alapvető fontosságúak az európai jog végrehajtása szempontjából, amint azt az Európai Bizottság „A 2019. évi uniós igazságügyi eredménytábla” című, 2019. április 26-i közleménye is kiemeli, amely az Európa Tanács az Igazságszolgáltatás Hatékonyságáért küzdő Európai Bizottságának (CEPEJ) adatai alapján éves áttekintést nyújt az igazságszolgáltatási rendszerek függetlenségével, minőségével és hatékonyságával kapcsolatos mutatókról.

2.7.3. Ebben az értelemben a határokon átnyúló ügyletekben részt vevő természetes és jogi személyek számára az igazságszolgáltatáshoz való jobb és egyenlőbb hozzáférés, az alacsonyabb költségek és a gyorsabb jogérvényesítési eljárások előnyökkel járnak a határokon átnyúló kereskedelem és általában véve a gazdasági rendszer versenyképességének javulása szempontjából.

2.8. Összefoglalva az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslatnak megfelelő biztosítékokat kell nyújtania a következő szempontok tekintetében:

- a) Az alkalmazott technológia biztonsága. Tekintettel egyes bírósági tárgyalások érzékeny jellegére, alapvető fontosságú a biztonság és a titoktartás, valamint a használni kívánt online platform informatikai szakértők általi gondos értékelése.

⁽¹⁰⁾ EJEB, *Marcello Viola kontra Olaszország*, 2006. október 5. A tisztességes eljáráshoz való jog – A vádlott jelenlétének fontossága az eljárásban.

⁽¹¹⁾ Lauren Kirchner: How fair is Zoom-Justice? [Mennyire tisztességes a zoomos igazságszolgáltatás?], *The Markup*, 2020. június 9.

- b) Nyílt igazságszolgáltatás. A tervezett rendszernek biztosítani kell a nyílt igazságszolgáltatás elvének betartását (a „részvétel”, a „megfigyelés” és a „hozzáférhetőség” tekintetében).
- c) Digitális szakadék. A gyenge digitális készségek, a technológiához való korlátozott hozzáférés, valamint a műveltség és a jogi ismeretek alacsony szintje növelheti a digitális szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályait, és megghiúsíthatja a kitűzött célok megvalósítását. Ezért a technológia és a támogató intézkedések tekintetében mindenki számára biztosítani kell a hozzáférhetőséget.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Inkluzívabb és védelmezőbb Európa: az uniós bűncselekmények listájának kibővítése a gyűlöletbeszédrel és a gyűlölet-bűncselekményekkel

(COM(2021) 777 final)

(2022/C 323/14)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

Társelőadó: **Milena ANGELOVA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.3.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	211/1/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB mély aggodalmát fejezi ki a gyűlöletbeszédnek és a gyűlölet-bűncselekményeknek az elmúlt évtizedben Európában tapasztalt előretörése miatt. Számos tanulmány és konzultáció jelzi az incidensek számának meredek emelkedését, valamint a gyűlöleten alapuló támadásoknak kitett személyek és csoportok számának növekedését. Az európai szervezett civil társadalom munkája is e fokozódó tendenciákról tanúskodik – a szervezetek maguk is célponttá válnak, és egyre nagyobb szükségük van a fenyegetett egyének és közösségek megsegítésére és védelmére.

1.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság kezdeményezését, és arra ösztönzi a Tanácsot és a Parlamentet, hogy teljes mértékben működjenek együtt az EU alapvető értékeinek védelmében. Az EGSZB úgy véli, hogy a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények olyan bűncselekményi területek, amelyek megfelelnek az EUMSZ 83. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kritériumoknak. A Tanács ezen meghatározásról szóló határozata lehetővé teszi ezen a bűncselekményi területen a későbbi minimumszabályok felállítását a bűncselekmények és a szankciók meghatározására vonatkozóan.

1.3. Még pontosabban, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az EGSZB úgy véli, hogy a gyűlöleten alapuló bűncselekmények jelentős és aggasztó fokozódása tapasztalható, valamint a kiváltó okok, alakító tényezők és hatások szintjén egyértelmű a határokon átnyúló dimenzió megléte, és hogy az ilyen típusú bűncselekményeket uniós szintű jogalkotási és intézményi fellépés nélkül nem lehet hatékonyan megelőzni és leküzdeni.

1.4. Az Emberi Jogok Európai Bíróságával együtt az EGSZB úgy véli, hogy ha a súlyos bűncselekménynek minősülő cselekmények valamely személy testi vagy szellemi épsége ellen irányulnak, csak hatékony büntetőjogi mechanizmusok képesek megfelelő védelmet biztosítani és visszatartó erőként szolgálni.

1.5. Fel kell lépni a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények ellen, függetlenül attól, hogy az ilyen jellegű megnyilvánulásokra vagy cselekményekre hol – munkavégzés, nyilvános esemény, szabadidős tevékenység, magán- vagy közszolgáltatások igénybevétele alkalmával – kerül sor. Megfontolandók a célzottabb intézkedések ott, ahol nagyobb a valószínűsége a gyűlöleten alapuló incidenseknek. A különféle módokon és eszközökkel megvalósított általánosabb cél az lenne, hogy Európában a nyilvános tereken ne fordulhasson elő gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmény.

1.6. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg és tanulmányozza, hogy a gyűlöletbeszédnek és a gyűlölet-bűncselekményeknek milyen közvetlen és közvetett hatása van a vállalkozási és foglalkoztatási feltételekre, valamint a gazdasági és társadalmi fejlődésre.

1.7. Különös figyelmet kell fordítani a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemben alapvető szerepet játszó szakmákban dolgozó személyek – például a tanárok, az újságírók és a bűnüldöző személyzet – tudatosságára és készségeire is. A bűnüldöző szervek személyzete számára kötelezővé kell tenni az uniós tagállamok bevált gyakorlatának megfelelő tájékoztatást és képzést, amely az érintett intézmények kapacitásának megerősítését célzó átfogó stratégia részét kell, hogy képezze.

1.8. Megfelelően biztosítani kell az áldozatok információkhoz való hozzáférését, valamint az áldozatok jogairól szóló irányelv értelmében a bűncselekmények legkiszolgáltatottabb áldozatai számára biztosított különleges védelmi intézkedések igénybevételét.

1.9. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemben a civil szervezetek, köztük a szociális partnerek is alapvető szerepet töltenek be: egyrészt a társadalom őreiként, másrészt saját tevékenységükben az értékalapú cselekvés előmozdítóiként. Védelmet és támogatást kell biztosítani számukra abban a szerepükben, hogy a helyeket, közösségeket, csoportokat, szervezeteket és a médiát mentessék a gyűlölettel és a megkülönböztetéssel, többek között önkéntes magatartási kódexek előmozdítása és bevált gyakorlatok megosztása révén. E tekintetben a kapacitásuk és szakértelmük mozgósításához több finanszírozásra van szükség.

1.10. Hangsúlyozni kell a biztonságos online interakció fontosságát. A közösségimédia-platformok és az online fórumok fejlődése olyan teret hozott létre, amelyben egyesek úgy vélik, hogy büntetlenül tevékenykedhetnek. Annak érdekében, hogy az online gyűlöletkeltés gyorsan azonosítható és felszámolható legyen, sürgető szükség van a nemzeti szabályozó hatóságokkal és a közösségimédia-platformokkal folytatott együttműködésre.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB elismeri, hogy a méltóság, az alapvető jogok és az egyenlőség védelme az EU és a tagállamok demokratikus rendszereinek kialakításakor azok szerves részét képezik. A demokrácia és maga az EU nem valósulhat meg, ha az emberek félelemben és szegénységben élnek, ha – létük, munkájuk, tanulmányaik vagy társadalmi és politikai részvételük során – zaklatás vagy támadás éri őket. A közösségi média terjedésével a gyűlölet és a megfélemlítés könnyebben és gyorsabban hódít teret, és a gyermekeket és fiatalokat fenyegető kockázat folyamatosan nő. Nincs más választásunk, mint erőteljesen és aktívan fellépni a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények megelőzése érdekében, és küzdeni ellenük.

2.2. Az Oroszországi Föderáció ukrainai katonai agresszióját, amelyet az EGSZB teljes mértékben elítél, a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd terjedése kíséri Európában. Ez nem új jelenség, és az uniós tagállamok ezzel szemben egyre nagyobb tudatosságra és ellenálló képességre tettek szert. Az Oroszországi Föderáció mindent megtesz annak érdekében, hogy zavart keltsen, propagandát terjesszen, és aláássa a demokráciának és emberi jogoknak nyújtott támogatás legitimációját. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények megelőzése és az ellenük való küzdelem ezért az EU és a tagállamok egzisztenciális felelőssége.

2.3. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni hatékony küzdelemhez közös alap szükséges. Az európai társadalmak egybefonódnak, és a szabad mozgás egyre integráltabb társadalmi és közzsférát eredményez. A tagállamok rendelkeznek a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelem fő eszközeivel, sikerük azonban a megfelelő uniós jogalkotási eszközökkel, valamint összehangolt meghatározásokkal, megközelítésekkel és a szakpolitikai tanulás és átadás lehetőségeivel történő egyértelmű elkötelezettség, együttműködés és szinergia nélkül valószínűtlen. Az erre irányuló valamennyi erőfeszítésnek tiszteletben kell tartania az Európai Unió Alapjogi Chartájában rögzített alapvető jogokat.

2.4. Az EGSZB számos alkalommal kijelentette, hogy az EU-nak és a tagállamoknak határozottabban kell fellépniük az alapvető jogok védelme, valamint a diszkriminatív és gyűlöleten alapuló magatartások egész sora ellen. E tekintetben azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy hangolja össze a javaslatot más kulcsfontosságú szakpolitikai dokumentumokkal, mint amilyen például az Alapjogi Charta végrehajtására irányuló új stratégia, az „Egyenlőségközpontú Unió: az EU rasszizmus elleni cselekvési terve a 2020–2025-ös időszakra” című dokumentum, a nemek közötti egyenlőségre és az LMBTIQ-ra vonatkozó egyenlőségi stratégiák, az uniós romastratégiái keret, az antiszemitizmus elleni küzdelemre és a zsidó élet előmozdítására vonatkozó európai uniós stratégia, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló stratégia és az áldozatok jogairól szóló stratégia.

2.5. Az Európai Bizottság javaslata átfogóan meghatározza a gyűlöletbeszédnek és gyűlölet-bűncselekménynek kitett egyének és csoportok jellemzőit: faj, etnikai hovatartozás, nyelv, vallás, nemzetiség, kor, nem, szexuális irányultság, nemi identitás, nemi önkifejezés, nemi jelleg vagy bármely más alapvető jellemző, illetve ilyen jellemzők kombinációja. Ehhez hozzá kell tennünk az ideológiai és politikai okokat, valamint a lelkiismerethez kapcsolódó egyéb meggyőződéseket és értékeket is. Az EGSZB úgy véli, hogy a kockázatokat és a fenyegetéseket fel is kell térképezni, és azokat társadalmi és kulturális környezetükben kell kezelni. A meglévő és új kutatások rávilágíthatnak arra, hogy melyek a gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmények előfordulásának leggyakoribb helyszínei.

2.6. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmény irányulhat – például az ügyfeleket kiszolgáló – vállalkozók vagy vállalkozás személyzete ellen is. Ez káros hatással van mind a szóban forgó egyénekre, mind pedig a vállalkozásra. A gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmény közvetetten negatív hatást gyakorolhat az általános üzleti és gazdasági környezetre, növelve a bizonytalanságot, az instabilitást és a konfliktusokat.

2.7. Az EGSZB úgy véli, hogy tudatosításra és oktatásra van szükség a gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmények hatásainak és súlyosságának megértése, valamint a mindennapi életben történő azonosításuk és leküzdésük terén. Ez minden korosztályra vonatkozik: gyerekekre, fiatalokra és felnőttekre egyaránt. A tudatosítást és oktatást (információs anyagok, képzések, termékek) minden esetben hozzáférhető formátumban kell biztosítani.

2.8. Különös figyelmet kell fordítani a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemben alapvető szerepet játszó szakmákban dolgozó személyek tudatosságára és készségeire is. A tanárok például fontos szerepet töltenek be az iskolás gyerekek viselkedéstani nevelésében. Az újságírók egyedülálló szerepet játszanak a szólásszabadság tekintetében. A bűnüldöző szervek munkatársainak, a rendőrségnek, az ügyészeknek, a bíróknak és a köztisztviselőknek központi szerepük van az esetek kezelésében, valamint a megelőző jogi keret és egyéb intézkedések kialakításában.

2.9. A jogállamiság és az alapvető jogok átfogó rendszere a politikusok alapvető felelősségi köre. Felelősségük attól a pillanattól kezdődik, amikor a polgárok támogatását kérik, és sajnos egyes politikusok és pártok ezt úgy teszik, hogy félelmet keltenek, és kisebbségeket, illetve bizonyos társadalmi csoportokat vesznek célba. Ez a fajta választási mozgósítás veszélyes, és küzdeni kell ellene. Egyes politikusok, bár közhivatalt viselnek, hajlamosak lehetnek arra, hogy intézményi és jogi eszközökkel támogassák a megkülönböztetést, vagy elkerüljék annak leküzdését, aminek még súlyosabb következményei lehetnek. Az EGSZB minden politikai vezetőt és politikai pártot arra ösztönöz, hogy felelősségteljesen, az inkluzív demokrácia keretein belül és szellemében járjon el.

2.10. Ebben az összefüggésben a politikai pártok vezetői vagy akár a kormányfők, akiknek garantálniuk kellene a civilizált közéletet, sértegetésekbe és verbális támadásokba is bocsátkoznak újságírókkal szemben, azt kockáztatva, hogy ezzel erőszakos cselekedet váltanak ki ellenük. Az EGSZB sürgeti a politikai vezetőket és pártokat, hogy tartsák tiszteletben az újságírókat és a médiaszervezeteket, és utal arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó négy nemzetközi különleges előadó ünnepélyesen elismerte a kérdés súlyosságát.

2.11. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemben a civil szervezetek, köztük a szociális partnerek is alapvető szerepet töltenek be: egyrészt a társadalom őreiként, másrészt saját tevékenységükben az értékalapú cselekvés előmozdítóiként. Ösztönözni és támogatni kell az önkéntes magatartási kódexeket és a bevált gyakorlatok megosztását.

2.12. Az EGSZB kiemeli, hogy a helyi és regionális önkormányzatok fontos szerepet játszanak a gyűlölet-bűncselekmények megelőzésében és leküzdésében. Ők állnak a legközelebb a közösségeikhez, és figyelemmel tudják kísérni, hogy az ilyen kockázatok és incidensek valósággá válhatnak-e. A központi kormányzatok, a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek támogatásával közösségi és oktatási programokon keresztül is hasznosíthatják a szolidaritás és az empátia erejét.

2.13. Az államok felelőssége, hogy olyan környezetet teremtsenek, amely elősegíti a véleménynyilvánítás szabadságához, az egyenlőséghez és a megkülönböztetésmentességhez való jog érvényesülését. Az államok pozitív szakpolitikai intézkedéseket hozhatnak a megkülönböztetés leküzdésére és a gyűlölet kiváltó okainak kezelésére.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Az Európai Bizottság közleményében kifejtett tények és érvek helytállónak tűnnek annak megítélésében, hogy a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmény megfelel az uniós bűncselekményekre – beleértve azok súlyosságára, nagyságrendjére és fejlődésére, valamint határokon átnyúló dimenziójára vonatkozóan – meghatározott kritériumoknak.

3.2. A közlemény helyesen írja le a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények súlyosságát, mivel ezek ellentétesek az uniós közös értékekkel és alapjokkal, valamint káros hatással vannak az egyénekre, a közösségekre és a társadalom egészére. Az uniós értékek célja egy, az emberek, a vállalkozások és a szervezetek számára fontos nyitott társadalom megteremtése. Az egyenlőség mélyen az uniós értékekben gyökerezik, az esélyegyenlőség pedig a társadalmi fejlődés alapja. Mindennek szerves része a sokszínűség és a pluralizmus. Az egyenlőség az innováció forrásaként szolgál, és gazdasági hozzáadott értéket teremt.

3.3. Figyelembe véve a tagállamoknak a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények büntetőjog révén való kezelése érdekében tett növekvő erőfeszítéseit, valamint azt, hogy el kell kerülni a tagállamok közötti széttagoaltságot és EU-szerte javítani kell az egyenlő versenyfeltételeket, a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények kezelésében észszerűnek tűnik egy olyan, közös uniós büntetőjogi keret, amely tiszteletben tartja a nemzeti jogrendszereket és a Szerződés 2. cikkét is.

3.4. Ugyanakkor tiszteletben kell tartani az EU büntetőjogi hatásköreit, amelyek a nemzeti jogba átültetendő irányelvek révén lehetővé teszik minimumszabályok meghatározását.

3.5. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a gyűlöletbeszédet és a gyűlölet-bűncselekményeket olyan bűncselekményi területnek tekintsék, amelynek személyekre vagy csoportokra irányuló, előítéletek által vezérelt gyűlölet adja a közös tartalmi alapját. Ez ahhoz a követelményhez vezet, hogy a gyűlöletbeszédet és a gyűlölet-bűncselekményeket holisztikusan kell szemlélni, és el kell kerülni a gyűlöletkeltés különböző formáival vagy célpontjaival kapcsolatos silómegközelítést, különösen a tagállamok közötti különbségek tekintetében. Azt is kéri, hogy a gyűlöletbeszédet és a gyűlölet-bűncselekményeket az uniós értékek és az alapvető jogok egésze tekintetében vegyék figyelembe. Ezen túlmenően a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények és a meglévő uniós bűncselekmények közötti kapcsolatok azonosítását szorgalmazza. Ebben az összefüggésben fokozni kell a bűnüldöző hatóságok és a kormányok közötti információcserét.

3.6. Az EGSZB következő lépéseként várakozással tekint a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmény meghatározásának megalkotása elé, és kész elősegíteni az intézményközi konzultációt. Ez a meghatározás alapvető fontosságú a jogbiztonság érdekében, valamint az alapvető jogok védelme és a szilárd általános kommunikáció biztosítása szempontjából is. A rasszizmus és idegengyűlölet elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló tanácsi kerethatározat megfelelő kiindulási alapot biztosít egy olyan meghatározás kidolgozásához, amely ebben a tágabb összefüggésben is alkalmazható, ugyanakkor felhasználja az Európa Tanács által használt meghatározásokat is.

3.7. A gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények fogalom meghatározásának ki kell terjednie az uniós alapvető jogokon alapuló összes releváns védett jellemzőre, ideértve a biológiai/társadalmi nemet, faji vagy etnikai származást, vallást vagy meggyőződést, fogyatékosságot, életkort és szexuális irányultságot, valamint az ideológiai és lelkiismereti meggyőződést is. Míg a védett jellemzők eltérőek lehetnek, a meghatározásnak azonos elvek szerint kell foglalkoznia a különböző jellemzőkkel. Kerülni kell továbbá a különböző kisebbségek és csoportok szétválasztott megközelítését, helyette a szóban forgó védett jellemző teljes spektrumára vonatkozó általános kifejezéseket kell alkalmazni. Ezenkívül a meghatározásnak elég átfogónak kell lennie, hogy reagáljon az idők folyamán megjelenő új társadalmi jelenségekre.

3.8. A fogalom meghatározásoknak ki kell terjedniük valamennyi – szóbeli vagy írásbeli – cselekvési és kifejezési formára, függetlenül attól, hogy ezekre hol – munkavégzés, nyilvános esemény, illetve magán- vagy közszolgáltatások igénybevétele alkalmával – kerül sor. Továbbá ki kell terjednie az online és offline megnyilvánulásokra is.

3.9. Jóllehet a meghatározásoknak átfogónak kell lenniük, nem lehetnek minden tekintetben tökéletesek, és a végrehajtás során a megfelelő kontextusba helyezett bizonyítékok alapján mindig értelmezésre szorulnak. Az itt figyelembe veendő tényezőkre vonatkozó közös iránymutatás az egyik eszköz lenne a fogalom meghatározások és szabályok egységes végrehajtásának elősegítése terén.

3.10. Ugyancsak fontos biztosítani, hogy a meghatározások és a szabályok ne ütközzenek a céljukkal. Például nem szabad megkérdőjelezni a hagyományosan semleges módon használt szavakat. Ez összefügg azzal a céllal is, hogy közös szabályokat dolgozzanak ki valamennyi csoport védelmére, ahelyett, hogy bizonyos csoportokra újjal mutogatnának.

3.11. A gyűlöletbeszéd és gyűlölet-bűncselekmények, valamint a hozzájuk kapcsolódó szankciók meghatározásakor fontos tisztázni ezek viszonyát az alapjogok egészéhez. Ez különösen fontos a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadsága tekintetében, beleértve az egyének és a média véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását igazoló feltételeket is. Ennek megfelelően további alapjogok tekintetében is szükség lehet a pontosításra.

3.12. Noha a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények önmagukban is bűncselekményi területnek tekinthetők, bizonyos átfedéseket is hordoznak a meglévő uniós bűncselekményekkel. A létező uniós bűncselekmények azonban nem terjednek ki minden gyűlöletbeszédre és gyűlölet-bűncselekményre, a bűncselekmények e területének számos formája és változatos tartalma miatt. Ezt jól szemlélteti a „gyűlöletkeltés piramisa”, amely az előítéletek által vezérelt beszédetől a hátrányos megkülönböztetésen át egészen a fizikai erőszakig, sőt a terrorizmusig terjed.

3.13. Amint a közleményben szerepel, a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények kezelése nemcsak tartalmi, hanem eljárási kérdés is. Ezért kellő figyelmet kell fordítani az információhoz, az igazságszolgáltatáshoz és a jogorvoslatokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos kérdésekre. Annak ellenére, hogy a gyűlölet-bűncselekményeket és a gyűlöletbeszédet nemzeti szinten felismerik és szabályozzák, a végrehajtás/jelentéstétel/vizsgálat terén sok hiányosság tapasztalható. Ha nem kerül sor a bűncselekmény bejelentésre és megfelelő kivizsgálásra előítéleten alapuló bűncselekményként, akkor az ilyen bűncselekmények tagállami szintű elterjedtségére vonatkozó adatok nem megbízhatóak.

3.14. Az áldozatok jogainak védelme szempontjából elengedhetetlen, hogy a gyűlölet-bűncselekmények és gyűlöletbeszéd szerepeljenek az uniós bűnügyi listán. Ha nem ismerik fel a gyűlölet-cselekmények indítékait, például a fogyatékosságot, akkor az áldozatok jogairól szóló (a bűncselekmények áldozataira is kiterjedő) uniós irányelv nem feltétlenül érvényes. Az incidensek növekvő számának fényében több figyelmet kell fordítani az áldozatok védelmére. Ezért megfelelően biztosítani kell az áldozatok információkhoz való hozzáférését, valamint az áldozatok jogairól szóló irányelv értelmében a bűncselekmények legkiszolgáltatottabb áldozatai számára biztosított különleges védelmi intézkedések igénybevételét.

3.15. Ahogy a kerethatározat esetében is, amelyet a gyűlöletbeszéd bűncselekménynek való minősítése érdekében valamennyi tagállam átültetett a nemzeti jogba, azt látjuk, hogy nem minden ország halad egyforma ütemben. Az átültetés és a végrehajtás nem mindig volt helyes vagy teljes, ami arra kényszerítette az Európai Bizottságot, hogy kötelezettségszegési eljárást indítson egyes tagállamok ellen. Ez egy olyan forgatókönyv, amely megismétlődhet. Az együttműködés és az elkötelezettség biztosítása érdekében több munkára van szükség a tagállamok kormányaival, parlamentjeivel és a civil társadalom szereplőivel.

3.16. Hangsúlyozni kell a biztonságos online interakció fontosságát. A közösségimédia-platformok és az online fórumok fejlődése olyan teret hozott létre, amelyben egyesek úgy vélik, hogy büntetlenül tevékenykedhetnek. Amint azt különböző kutatási jelentések mutatják, közvetlen kapcsolat van az online gyűlöletbeszéd és a gyűlöleten alapuló magatartás offline elterjedése között. Annak érdekében, hogy az online gyűlöletkeltés gyorsan azonosítható, felszámolható és vizsgálható legyen, sürgető szükség van a nemzeti szabályozó hatóságokkal és a közösségimédia-platformokkal folytatott együttműködésre.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Kábítószerügyi Ügynökségéről

[COM(2022) 18 final – 2022/0009 (COD)]

(2022/C 323/15)

Előadó: **Milena ANGELOVA**

Társelőadó: **Małgorzata BOGUSZ**

Felkérés:	Tanács: 2022.3.11. Európai Parlament: 2022.3.7.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.3.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	202/1/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Unió Kábítószerügyi Ügynökségének (EUDA) létrehozására irányuló javaslatot, amely a 2021–2025-ös időszakra szóló, kábítószer elleni uniós stratégiában ⁽¹⁾ és a 2021–2025-ös időszakra szóló, kábítószer elleni uniós cselekvési tervben ⁽²⁾ foglalt stratégiai keret részét képezi. Az EGSZB támogatja az ügynökség megbízatásának megerősítését azzal a céllal, hogy gyors, összehangolt és hatékony választ lehessen adni a – rendkívül ellenállóképes piaccal rendelkező – kábítószeres és tiltott szerek terjedésével kapcsolatos, egyre nagyobb kihívásokra. Az EGSZB határozott fellépéseket szorgalmaz, nemcsak az ilyen anyagok kereskedelmének felszámolása érdekében, hanem azért is, hogy mindent megtegyünk a használatuk megelőzése érdekében, illetve – ami ugyanilyen fontos – hogy segítsük az érintetteket vagy a szenvedélybetegeket a gyógyulásban és a társadalomba való újbóli beilleszkedésben, és senkit ne hagyjunk hátra.

1.2. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy mindenki számára biztosítani kell az egyenlő hozzáférést és az aktív befogadást az oktatás, a képzés és a minőségi foglalkoztatás terén, elismerve, hogy a kábítószer-kereskedők legkényesebb célpontjai a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő, valamint a munkanélküli és marginalizált emberek. Rámutat, hogy ebben a folyamatban fontos szerepük van a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek együttes fellépéseinek – nemcsak nemzeti, hanem regionális és helyi szinten is –, és kéri az ilyen fellépések előmozdítását, támogatását és finanszírozását.

1.3. Az EGSZB kiemeli a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom szerepét a kábítószeres és a tiltott anyagok terjedése és használata elleni küzdelem valamennyi szakaszában, különös tekintettel a tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányokra, amelyek segítségével az emberek tájékozottabbak lehetnek a tekintetben, hogy milyen káros hatásai vannak a kábítószer-használatnak, milyen kockázatot jelent, ha ilyen anyagokkal kerülnek kapcsolatba, illetve hol és hogyan kérhetnek segítséget, ha érintetté válnak vagy függőségben szenvednek.

1.4. Az EGSZB üdvözlí a jövőbeni EUDA azon kötelezettségvállalását, hogy nagyobb szerepet vállal a koordinációban és a megelőzésben, és megjegyzi, hogy ebben a törekvésben nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a nemzeti kapcsolattartó pontok. Felhívja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek meg mindent a nemzeti kapcsolattartó pontok megfelelő szervezeti, technikai és pénzügyi erőforrásokkal történő ellátása érdekében, hogy eredményesen elvégezhessék kibővített feladataikat. Az időszerű és megbízható adatok összegyűjtésének biztosítása érdekében az EGSZB közös módszertan és megközelítés kialakítását és elfogadását javasolja.

1.5. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja, hogy létrejöjjön a kriminalisztikai és toxikológiai laboratóriumok hálózata, szorosabban összefogva a nemzeti laboratóriumokat. A hálózat előmozdítaná az új fejleményekkel és tendenciákkal kapcsolatos információcserét és az adatmegosztást, és támogatná az igazságügyi kábítószer-szakértők képzését. A

⁽¹⁾ HL C 102. I., 2021.3.24., 1. o.

⁽²⁾ HL C 272., 2021.7.8., 2. o.

méretgazdaságosság elérése érdekében az EGSZB üdvözli a virtuális laboratóriumok hálózatának elképzelését, amelyet tagállamcsoportok is kiépíthetnének a földrajzi közelségük alapján, illetve a kábítószer behozatala és terjesztése tekintetében fennálló hasonló kockázati profiljuk alapján.

2. Háttér⁽³⁾

2.1. A kábítószerpiac a becslések szerint évente legalább 30 milliárd eurós kiskereskedelmi értékével továbbra is a szervezett bűnözési csoportok egyik fő bevételi forrása az EU-ban. A gazdasági hatások, a kábítószerrel összefüggő halálesetek és egyéb közegészségügyi károk mellett a kábítószerpiacnak szélesebb körű következményei is vannak, így például a tágabb bűnözési tevékenységekkel és a terrorizmussal való kapcsolat, a jogszerű gazdaságra gyakorolt negatív hatás, a közösségeken belüli erőszak, a környezet károsítása, valamint az az egyre fontosabbá váló probléma, hogy miként táplálhatják a kábítószerek a korrupciót és áthatják alá a kormányzást.

2.2. Az európai kábítószer-használat számos szerre kiterjed. Ilyenek például az alábbiak:

- kannabisz – a felhasználás magas szinteken stabil,
- kokain – aggasztó jelek utalnak arra, hogy fokozottan képes egészségkárosodást okozni,
- amfetamin – a kereslet stabil,
- metamfetamin – az előállításából és a vele folytatott illegális kereskedelemből kiindulva növekedhet a használata Európában,
- MDMA-termékek – különösen a nagy hatáserősségű termékek komoly egészségügyi kockázatot jelentenek,
- új pszichoaktív anyagok – 2020 végén az EMCDDA mintegy 830 új pszichoaktív anyagot figyelt,
- LSD, DMT, gombák, ketamin és GHB – ritkábban használatosak, de szintén egyre nagyobb közegészségügyi kihívást jelentenek,
- heroin és egyéb opioidok – felhasználásuk potenciálisan növekedhet.

2.3. Becslések szerint az EU-ban több mint 83 millió felnőtt van, aki élete során már kipróbált valamilyen tiltott kábítószerrel. 2019-ben legalább 5 150 túladagolási haláleset történt az EU-ban, és ez a szám 2012 óta minden évben folyamatosan nő, többek között a 15–19 évesek körében is. A stimulánsként való felhasználás mértéke és a leggyakoribb típusok országonként eltérőek, és néhány tagállamban egyes „lágy” anyagok korlátozások nélkül megvásárolhatók. Egyre több bizonyíték van arra, hogy növekedhet azoknak a száma, akik intravénásan alkalmaznak stimulánsokat. A férfiak körében általában minden kábítószer használata nagyobb arányban fordul elő, és ezt a különbséget a használat intenzívebb vagy rendszeres mintázatai gyakran tovább erősítik.

2.4. A beszámolók alapján a kannabisztermesztés és a szintetikus drogok gyártása az Európai Unión belül 2020 folyamán végig a világjárvány előtti időszakban tapasztalt mértéken maradt. A globális kapcsolatokkal is rendelkező uniós kábítószerpiacot szervezett bűnözési csoportok látják el, és a piacot erőteljesen táplálja a Dél-Amerikában, Afrikában, Afganisztánban, Kínában, Marokkóban, Törökországban és a nyugat-balkáni régióban folyó kábítószer-termelés. Afrika azért fontos, mivel egyre nagyobb szerepet játszik az illegális kereskedelem térségeként és tranzitterületként, ami destabilizálhatja és negatívan befolyásolhatja a régió belüli biztonságot és kormányzást, valamint súlyosbíthatja a kábítószer-problémákat. Az EGSZB ezért rámutat a nemzetközi koordinációs erőfeszítések megerősítésének fontosságára az új tiltott anyagok felderítése, valamint kereskedelmük és terjedésük megakadályozása terén.

⁽³⁾ A Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA) adatai alapján, 2021. évi európai kábítószer-jelentés, www.emcdda.europa.eu

2.5. Az adatok egyértelműen megmutatják, hogy a kábítószerhelyzet mennyit változott az elmúlt 25 évben. Az elmúlt évek eseményei emellett arra is rámutatnak, hogy egyre fontosabb a gyors reagálás, ehhez pedig az EU-nak több kapacitással kell rendelkeznie, hogy már korai szakaszban azonosítani tudja az egyre dinamikusabb és alkalmazkodóképesebb kábítószerpiacból eredő fenyegetéseket.

3. Általános megjegyzések

3.1. A témában korábban kifejtett álláspontjaival összhangban⁽⁴⁾ az EGSZB üdvözlí az EU 2021–2025-re szóló drogstratégiáját, amelynek célja a társadalom és az egyén jóllétének védelme és javítása, a közegészség védelme és előmozdítása, a lakosság magas szintű biztonságának megteremtése, továbbá az egészségműveltség fokozása, és szorgalmazza a stratégia mielőbbi végrehajtását. Az EGSZB elismeri, hogy a stratégia tényeken alapuló, integrált, kiegyensúlyozott és multidiszciplináris megközelítést alkalmaz a kábítószer-jelenséggel kapcsolatban nemzeti, uniós és nemzetközi szinten egyaránt. Az EGSZB üdvözlí továbbá, hogy a stratégia figyelembe veszi a nemek közötti egyenlőség és az egészség terén megvalósuló egyenlőség szempontját is, ami fontos a kábítószer-függőség és a kapcsolódó problémák elleni küzdelem új irányának meghatározásakor.

3.2. A tiltott kábítószerterületre vonatkozó, a stratégián⁽⁵⁾ keresztül koordinált prioritásoknak és intézkedéseknek 2025-re átfogó hatást kell gyakorolniuk az uniós kábítószerhelyzet egyes fő aspektusaira. Az intézkedések koherens, eredményes és hatékony végrehajtásának biztosítása kell az emberi egészségvédelem, a társadalmi stabilitás és a biztonság magas szintjét, és elő kell segítenie a tudatosság növelését is. Csökkenteni kell az intézkedések végrehajtásához kapcsolódó esetleges nem szándékolt negatív következményeket, továbbá elő kell mozdítani és tiszteletben kell tartani az emberi jogokat és a fenntartható fejlődést. Ezen elvek alapján az EGSZB támogatja azt a megközelítést, amely szerint külön hatáskört kell létrehozni a tiltott kábítószerterület terjedésével szembeni küzdelem, valamint e kábítószerterületek önkéntes használatának és az azoktól való bármiféle függőségnek a megelőzése érdekében.

3.3. A kábítószer-jelenség a napjainkban Európa előtt álló egészségügyi és biztonsági kihívások szerves részét képezi. Azáltal, hogy a kábítószerterülete folyamatosan fejlődik és rendszeresen jelennek meg a piacon újabb, be nem sorolt anyagok, a kábítószer-jelenség egyre összetettebb és széleskörűbb. Emellett a keletkező bevételek jelentősen ösztönzik a korrupciót, az erőszakot és a jogellenes tevékenységeket. Ez a helyzet nagyobb erőfeszítéseket tesz szükségessé uniós szinten.

3.4. Az EGSZB egyetért azzal a megállapítással⁽⁶⁾, hogy a kábítószerpiac rendkívül ellenálló volt a Covid19-világjárvány okozta zavarokkal szemben. A drogcsempészek aktívan alkalmazkodtak az utazási korlátozásokhoz és a határok lezárásához. Nagykereskedelmi szinten ez az útvonalak és a módszerek módosulásaiban nyilvánul meg: nagyobb mértékben támaszkodnak a szállítókönténerekben folytatott csempészetre és a kereskedelmi ellátási láncokra, és kisebb mértékben az emberi futárookra.

3.5. Habár a kezdeti lezárások zavart okoztak az utcai kiskereskedelmi kábítószerpiacokon, és előfordultak helyi jellegű hiányok az ellátásban, a kábítószer-értékesítők és -vásárlók a jelek szerint úgy alkalmazkodtak ehhez, hogy nagyobb mértékben használják a titkosított üzenetközvetítő szolgáltatásokat, a közösségimédia-alkalmazásokat, az online forrásokat, valamint a postai és házhozszállítási szolgáltatásokat⁽⁷⁾. Ez okot ad arra az aggályra, miszerint a világjárvány egyik lehetséges hosszú távú hatásaként a drogpiacon a digitális eszközök segítségével még inkább működni tudnak.

3.6. A világjárvány kezdetén megfigyelhető volt a kábítószerpiacok gyors helyreállása, és a Covid19 során fel is gyorsultak bizonyos kábítószer-kereskedelmi dinamikák, ideértve például a szállítmányok méretének növekedését, a magánrepülőgépek gyakoribb használatát, a vízi útvonalak fokozott igénybevételét, valamint a kábítószerterületek végső fogyasztókhoz történő eljuttatásánál az érintésmentes módszereket. Ezek a fejlemények további kihívásokat jelentenek a bűnüldöző szervek számára, és összehangoltabb megelőző intézkedéseket tesznek szükségessé. Lehetséges válaszlepek alakíthatók ki olyan területeken⁽⁸⁾, mint a nemzetközi együttműködés fokozása a kábítószer-kereskedelemmel szembeni fellépés érdekében, a bűnüldözési operatív információk, valamint a hatékony tiltási megközelítések és bevált gyakorlatok

⁽⁴⁾ HL C 56., 2021.2.16., 47. o., HL C 34., 2017.2.2., 182. o., HL C 177., 2014.6.11., 52. o., HL C 229., 2012.7.31., 85. o., HL C 69., 2006.3.21., 22. o.

⁽⁵⁾ A stratégia alapját mindenekelőtt az uniós jog alapelvei képezik, és a stratégia minden tekintetben képviseli az Unió alapértékeit: az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a szolidaritás, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartását. A stratégia alapját képezi még a nemzetközi jog, az Egyesült Nemzetek (ENSZ) releváns egyezményei, amelyek biztosítják a tiltott kábítószerterületek kezelésére vonatkozó nemzetközi jogi keretet, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata is. A stratégia figyelembe veszi a multilaterális szintű szakpolitikai fejleményeket, és hozzájárul végrehajtásuk felgyorsításához.

⁽⁶⁾ A 2021. évi európai kábítószer-jelentés egyik fő megállapítása, https://www.emcdda.europa.eu/edr2021_en

⁽⁷⁾ 2021. évi európai kábítószer-jelentés.

⁽⁸⁾ 2021. évi európai kábítószer-jelentés.

cseréje és átadása; nemzetközi elszámoltathatósági és fuvarozási mechanizmusok kidolgozása, továbbá valós idejű adatrendszerek és nyomkövetési rendszerek bevezetése a kábítószerpiaci változások gyors észlelése és kezelése céljából. Az EGSZB örömmel látja, hogy mindezeket az elemeket beépítették a jövőbeni EUDA felülvizsgált megbízatásának kibővítésére irányuló javaslatba.

3.7. Az EGSZB véleménye szerint a jövőbeni EUDA megbízatását egyértelműbben úgy kellene megfogalmazni, hogy:

- átfogó kötelezettségeket foglaljon magában az ellenőrzött kábítószer-prekursorok vonatkozásában⁽⁹⁾. Ez lehetőséget kínál a közérdek valódi védelmére és a méltányosság biztosítására a kábítószerekkel szembeni nemzeti, uniós és nemzetközi szintű küzdelem terén,
- egyforma figyelmet kapjon nemcsak a kábítószer-kínálat felszámolása, hanem a kábítószerekhez való hozzáférés megelőzése, a függőség leküzdéséhez történő segítségnyújtás, valamint az érintettek rehabilitációja és a társadalomba való újbóli beilleszkedése is.

4. A kábítószerek és tiltott anyagok használata

4.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy különböző feltevések léteznek az emberi egészségre potenciálisan káros kábítószerek és tiltott anyagok használatára vonatkozóan – különös tekintettel arra, ha orvosi indok nélkül, orvosi felügyelet nélkül és hosszú időn át ismétlődően fogyasztják őket. Mivel az ilyen magatartás függőséghez vezethet, az érintettek számára nagyon nehézé válik, hogy maguk oldják meg a helyzetet, ezért elengedhetetlen a szakosodott szervek és a civil társadalmi szervezetek részéről nyújtott támogatás.

4.2. Egyes gyógyszerek, amelyeket orvosok írnak fel bizonyos egészségi állapotok és betegségek kezelésére – például a benzodiazepinek vagy az opiátok/narkotikus drogok – függőséghez vezethetnek, amennyiben nem az előírás szerint veszik be őket. Ez csalás elkövetéséhez vezethet, ideértve a vények vagy gyógyszerek jogellenes kereskedelmét, és az új EUDA megbízatása erre is kiterjed. Az elmúlt években egyre több benzodiazepin vált egyre jobban elérhetővé az európai kábítószerpiacon, valamint egyre inkább Kanadában és az Egyesült Államokban is. 2021. február 28-án az EMCDDA 30 új benzodiazepint követett nyomon az EU korai jelzőrendszere révén. Ezek több mint 80 %-át 2014 és 2020 között észlelték először⁽¹⁰⁾. A gyógyszerek egy másik, az orvosok által fájdalomcsillapítóként felírt csoportját, az opiátokat a felhasználók jellemzően tiltott kábítószerekkel keverik, ami nemcsak függőséghez vezethet, de nagy veszélyt is jelenthet az egészségre nézve, és akár életveszélyes komplikációkat is okozhat. Ez csalás elkövetéséhez is vezethet, ideértve a vények vagy gyógyszerek (akár jogszerű, akár jogellenes) kereskedelmét.

4.3. Figyelembe véve, hogy az USA-ban jelenleg klinikai kísérletek folynak olyan anyagokkal, amelyek az uniós jog alapján jelenleg kábítószer besorolásúak (pl. MDMA, pszilocibin, LSD), az EUDA-nak kiemelt figyelmet kell fordítania az EMA-val való együttműködésre annak kapcsán, hogy 2-3 éven belül uniós piaca alakulhat ki a gyógyszerként regisztrált drogoknak (maguknak a drogoknak, nem pedig a származékaiknak). Ez kettősséghez vezethet, mivel a betegek egy meghatározott csoportja gyógyszerként regisztrált, jogszerűen hozzáférhető szert fog használni, míg másik csoport pedig ugyanannak illegális használatával bűncselekményt követ el. Ez azt vonhatja maga után, hogy egyes egészséges emberek, akik a helyes gyártási gyakorlatról szóló rendeletek alapján előállított, legális forrásból származó drogot kívánnak beszerezni, olyan pszichiátriai betegségeket szimulálnak, amelyek kezelésére az adott gyógyszert (drogot) hivatalosan nyilvántartásba vették.

4.4. Az EU jelenleg nagy kihívásokkal néz szembe abból eredően, hogy viszonylag könnyen lehet kivitelezni és forgalomba hozni olyan be nem sorolt szereket, amelyek függőséget okozhatnak és károsak lehetnek az emberi egészségre, azon szerek teljes skálája mellett, amelyek használata és értékesítése jogellenes, mint például a marihuána, a heroin, a kokain és az amfetaminok.

⁽⁹⁾ Az ellenőrzött kábítószer-prekursorok 1988 óta szerepelnek a kábítószerek és a pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni ENSZ-egyezményben. Az ENSZ részletes rendelkezéseket és követelményeket vezetett be a kábítószerek előállításához használt prekursorok ellenőrzésére vonatkozóan. Az Európai Parlament és a Tanács 2004. február 11-én fogadta el a kábítószer-prekursorokról szóló 273/2004/EK rendeletet (HL L 47., 2004.2.18., 1. o.).

⁽¹⁰⁾ New benzodiazepines in Europe – a review, A Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja, 2021. ISBN 978-92-9497-641-3.

4.5. A kábítószer-kereskedők rendkívül innovatívak, és ezért folyamatosan újabb és újabb szereket találnak fel. E szerek azonosítása, felderítése, leírása, valamint megjelenésének, terjedésének és használatának megelőzése szintén eleme az EUDA megbízatásának. A politoxikomán droghasználat napjainkban szintén széles körben előfordul az EU-ban, és káros közegészségügyi hatással jár. Az új ügynökségnek foglalkoznia kell minden egyéb szeralapú függőséggel is, amikor ezeket a szereket tiltott kábítószerekkel együtt fogyasztják.

4.6. A kábítószerek és tiltott szerek használata mindenkit érint, mivel magában hordozza a függőség kockázatát, ami nemcsak az ember egészségét döntheti romba, hanem egész életét is, azáltal, hogy bezárja őt egy drogközpontú ördögi körbe, ahol nem marad helye a társadalmi életnek, a családnak, az oktatásnak, a munkának vagy bármi másnak. A függőség kockázata annál magasabb, minél fiatalabb és minél kevésbé tapasztalt és képzett az adott személy, valamint szintén magas az inaktív és munkanélküliek esetében.

4.7. Annak érdekében, hogy a kábítószerfüggők ne tudják megtanulni azoknak a mentális betegségeknek a tüneteit, amelyek előfordulása esetén javallatként szerepel a gyógyszerekkel (drogokkal) végzett terápia, be kell vezetni az internet szorosabb nyomon követését. Jelenleg az interneten elérhető információk felhasználásával fel lehet írni egyes betegségek, például a figyelemhiányos hiperaktivitási zavar (ADHD) vagy a depresszió kezelésére használt gyógyszereket. Ezek megszerzésének jogszerűsége kizárólag a beteggel folytatott interjún és pszichológiai teszteken alapul, amelyekre a nyilvánosan elérhető információk felhasználásával bárki könnyen felkészülhet.

4.8. Ezért – mivel egyre többen használnak függőséget okozó anyagokat tartalmazó gyógyszereket – indokoltnak tűnik hatásköröket adni az EUDA-nak az ilyen típusú gyógyszerek állami finanszírozására vonatkozó szélesebb körű tevékenységeket illetően. Amikor olyan időket élünk, hogy a közösségi médiában bárki iránymutatást kaphat azzal kapcsolatban, hogy hogyan kell pszichológiai teszteken megfelelnie az ilyen típusú gyógyszerek megszerzéséhez, és nincsenek egyéb felügyeleti intézkedések, a kábító hatású gyógyszerek állami finanszírozása a költségterítéses gyógyszerekkel (drogokkal) való visszaéléshez vezet majd, mivel ez megfizethetőbb lenne, mint a díltől való vásárlás.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az EGSZB egyetért azzal a megállapítással⁽¹⁾, amely az EMCDDA-val és érdekelt feleivel való rendszeres kapcsolattartás során is megerősítést nyert, nevezetesen hogy egyre nagyobb a szakadék a kábítószer-jelenség összetett volta és az EMCDDA jelenlegi megbízatásának rendelkezései között. Az alapító rendelet nem tükrözi a kábítószer-jelenség aktuális valóságát, és nem tart lépést azokkal a feladatokkal, amelyekre az EUDA részéről szükség lenne a kábítószer-jelenség kihívásainak és a főbb érdekelt felek igényeinek kezeléséhez.

5.2. Az EUDA megbízatásának felülvizsgálata

5.2.1. Korábbi véleményével összhangban az EGSZB támogatja a tiltott kábítószerek jogellenes terjedésével és használatával szembeni fellépésre való törekvést, és kész támogatni minden erre irányuló megelőző kampányt és intézkedést. Sajnálja, hogy a javaslat nem tükrözi korábbi ajánlásait, amelyek szerint az EUDA munkájába szorosabban be kellene vonni az érdekelt civil társadalmi szervezeteket.

5.2.2. Az EGSZB rámutat arra, hogy ki kell bővíteni az EUDA megbízatását, korszerűbb, előretekinő megközelítéseket és eszközöket bocsátva rendelkezésére, és támogatja mind a hét új területet, ahol az ügynökség további hatásköröket kap. Sajnálja, hogy a tájékoztatás, a figyelemfelhívó kampányok, a függőségek leküzdését segítő fellépések és a megelőző intézkedések nincsenek egyértelműbben rögzítve, és hogy a javaslatban nem szerepel a civil társadalmi szervezetek bevonása a maguk hozzáadott értékével és az általuk létrehozott sinergiákkal.

5.2.3. Az EUDA orvosi rendelvevényekkel kapcsolatos, az EMA-val megosztott hatásköreit ki kell terjeszteni azon orvosok képzésének kidolgozására is, akik az uniós jog értelmében tiltott kábítószernak minősülő gyógyszereket írnak fel.

5.2.4. Az EGSZB javasolja, hogy a hét konkrét cél egészüljön ki bizonyos elemekkel, az alábbiak szerint:

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2018/2019-es értékelése a bizottsági szolgálati munkadokumentumban foglalt hatásvizsgálat szerint.

- a politoxikomán droghasználat – azaz a kábítószer-használattal összekapcsolódó, függőségen alapuló egyéb szerhasználat – jobb kezelése és a jelenség nyomon követésére való összpontosítás érdekében az EUDA-nak tekintetbe kell vennie, hogy a politoxikomán droghasználat elterjedt a kábítószer-használók körében, és káros közegészségügyi hatással jár. E jelenség hatékony kezeléséhez szoros együttműködésre van szükség regionális és helyi szinten, és közvetlenül be kell vonni a civil társadalmi szervezeteket,
- a nemzeti kapcsolattartó pontoknak kiegészítő támogatásra van szükségük olyan fenyegetéértékelések és eszközök kidolgozásához, amelyek segítségével tájékoztatni tudják a droghasználókkal kapcsolatba kerülő dolgozókat a közegészségügyi és biztonsági szempontból potenciálisan káros hatású tiltott szerekkel kapcsolatos új fejleményekről, mivel ezek a kapcsolattartó pontok helyszínek közeléből segítenek abban, hogy az EU felkészültebben reagálhasson az új fenyegetésekre,
- létre kell hozni a kriminalisztikai és toxikológiai laboratóriumok hálózatát, összefogva a nemzeti laboratóriumokat. A hálózat előmozdítaná az új fejleményekkel és tendenciákkal kapcsolatos információcserét, és támogatná az igazságügyi kábítószer-szakértők képzését. A méretgazdaságosság elérése érdekében az EGSZB üdvözli a virtuális laboratóriumok hálózatának elképzelését, amelyet tagállamcsoportok is kiépíthetnének a földrajzi közelségük alapján, vagy a kábítószerek behozatala és terjesztése tekintetében fennálló hasonló kockázati profiljuk alapján,
- meg kell erősíteni a Reitox szerepét, hogy szilárd adatbázist biztosítson az eredményes tájékoztatási és megelőzési stratégiák kialakításához, és lehetővé kell tenni, hogy figyelmeztetéseket adjon ki abban az esetben, ha különösen veszélyes szerek válnak elérhetővé a piacon. Az EGSZB lehetőséget lát a tagállamok általi adatgyűjtés folyamatának optimalizálására, egyrészt egy egységes tudományos módszertan bevezetése révén – beleértve a tagállamok általi adatszolgáltatás folyamatának automatizálását –, másrészt a vonatkozó nyilvántartások és adatbázisok összekapcsolásával,
- uniós szintű megelőzési és figyelemfelkeltő kampányokat kell kidolgozni a tiltott szerekkel kapcsolatban, lehetővé téve az EUDA számára az általa készített elemzések alapján történő fellépést. Az ügynökségnek emellett képesnek kell lennie arra, hogy támogassa a tagállamokat a nemzeti kampányok előkészítésében, és az Európai Gyógyszerügynökséggel szorosan együttműködve szabványos vizuális jelöléseket alakíthat ki, amelyeket kötelezően fel kellene tüntetni a kábítószereket tartalmazó gyógyszeres csomagolásán,
- kutatást és támogatást kell biztosítani nemcsak egészségügyi vonatkozású kérdésekben, hanem a kábítószerpiacok és a kábítószer-kínálat témájában is, átfogóbban kezelve ezáltal a kábítószerek problémáját,
- erőteljesebb nemzetközi szerepet kell játszani és multilaterális szinten támogatni kell az EU vezető szerepét a drogpolitika terén.

5.3. Az EUDA zökkenőmentes működésének biztosításához vezető utak

5.3.1. Az új ügynökségnek felül kell vizsgálnia a tagállamok költségvetési ráfordításait, és értékelnie kell azokat a kábítószerek területén elismert és javasolt szolgáltatások rendelkezésre állása és kapacitása szempontjából. Ahhoz, hogy a nemzeti kapcsolattartó pontok képesek legyenek eleget tenni kibővített megbízatásuknak, bizonyosnak kell lenniük abban, hogy kiszámíthatóan és állandóan elegendő pénzügyi forrást kapnak, és nem kell támogatásokért versengeniük.

5.3.2. Az EUMSZ 168. cikkének (1) bekezdésében hangsúlyozott felvilágosítást és megelőzést ki kell terjeszteni a helyi közösségek egyedi tevékenységeire, és azok keretében elő kell mozdítani egy támogató környezet létrejöttét a kábítószer-használók számára, hogy helyben segítséget kaphassanak függőségük leküzdéséhez. Fontos, hogy a helyi közösségek munkaterveket és érdemi támogatást kapjanak a hatóságoktól és az EUDA-tól.

5.3.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kábítószer-függőség szorosan összekapcsolódik a mentális egészségügyi problémákkal és a korábbi traumákkal; ezért a függőségek elleni küzdelem során kezelni kell a kiváltó okokat, és az EUDA cselekvési tervét a függőség veszélyének kitett csoportok körében végzett pszichológiai munka alapján kell kialakítani.

5.3.4. Adatok azt mutatják, hogy a korábbi traumatikus élmények miatt pszichológiai segítségre szoruló népesség mellett létezik egy olyan csoport is, akik valószínűleg nem váltak volna függővé, ha nem kapták volna el a Covid19-fertőzést. Az EGSZB ezért javasolja az EUDA hatáskörének kiterjesztését arra a jelenségre, hogy a Covid19 súlyos hosszú távú hatásai miatt bizonyos emberek lényegesen hajlamosabbá váltak a függőségre.

5.3.5. Ezzel egyidejűleg a tiltott kábítószeres tilalmának tényleges érvényesítéséhez hatékony munkára van szükség a társadalom alapjait illetően, hogy a függőséggel küzdők ne maradjanak magukra, hanem támogatást kapjanak azon döntésük során, hogy többé nem nyúlnak drogokhoz. Annak ellenére, hogy egyre több közpénzt fordítanak a kábítószer-kereskedelemmel szembeni fellépésre, a függőség leküzdésében nyújtott segítség még mindig hatalmas problémát jelent. Ezért az EUDA – az uniós tagállamok bevált gyakorlatainak figyelembevételével – munkájának jelentősebb részét szentelhetné a kábítószer-használat pszichológiájának okainak.

5.3.6. Az Unión belüli kábítószerpiac globális és regionális megközelítéséhez nyomon kell követni és szoros figyelemmel kell kísérni, milyen fejlemények tapasztalhatók a kábítószeres és tiltott szerek előállítására terén a hagyományosan kockázatos jelentő régiókban, így Dél-Amerikában, Afganisztánban, Afrikában, Kínában, Törökországban és a Nyugat-Balkánon. Az, hogy a szervezett bűnözői csoportok tevékeny és folyamatosan változó szerepet játszanak a kábítószer-kínálat dinamikájának változásában és a jogellenes kereskedelemben, állandó és összehangolt erőfeszítéseket követel meg nemzetközi szinten valamennyi érintett szervezet részéről, különös tekintettel a végrehajtás és a határellenőrzés területén működőkre. Csak az intenzív együttműködés segíthet feltérképezni a kábítószer-folyosókat azok eredményes felszámolása érdekében.

5.4. Nemzeti kapcsolattartó pontok

5.4.1. A nemzeti kapcsolattartó pontok szerepét és funkcióit bővíteni kell. Munkájuk jelentősen eltér a különböző uniós országokban. Egyes nemzeti kapcsolattartó pontok tájékoztatási, elemzési, tudományos kutatási, szakértői tanácsadási és kiadói tevékenységet is ellátnak. A nemzeti kapcsolattartó pontok fő céljai közé kell tartoznia a módszeresebb nyomon követésnek, az adatok szabványosított gyűjtésének, az értékelésnek és osztályozásnak, valamint az Unión belüli kábítószer-kereslettel és -kínálattal kapcsolatos információk feldolgozásának, tárolásának, elemzésének és terjesztésének. A nemzeti kapcsolattartó pontoknak drogpolitikát és aktív válasz lépéseket kell kidolgozniuk az e téren fennálló helyzetre. Törekedniük kell az információszolgáltatásra, támogatva a nemzeti kormányok tevékenységét és a drogokkal és a kábítószer-függőséggel kapcsolatos nemzeti politika kialakítását.

5.4.2. A nemzeti kapcsolattartó pontok kulcsszerepet játszanak abban, hogy eredményesen és gyorsan végre lehessen hajtani az EUDA új megbízatását. Csak a nemzeti kapcsolattartó pontok megerősített és megfelelően összehangolt hálózata képes biztosítani a vonatkozó adatokat, nemcsak visszamenőlegesen, hanem – ami a legfontosabb – az új káros szerek megjelenésére, felderítésére és azonosítására, valamint lehetséges terjesztési csatornáira stb. vonatkozóan is. Mivel ehhez komoly laboratóriumi kapacitásokat kell kiépíteni, elő kell mozdítani a regionális összefogást és klasztereket, a nagy kockázatú térségek köré csoportosulva, például az EU külső határain, a tipikus drogbehozatali útvonalak közelében stb.

5.4.3. A nemzeti kapcsolattartó pontokat a lehető leghatékonyabban kell támogatni és ellátni közös iránymutatásokkal és módszertanokkal, hogy összehasonlítható adatokat és mutatókat lehessen gyűjteni, ami alapot nyújthat ahhoz, hogy a pusztán a kábítószeres és tiltott szerek terjedése ellen folytatott küzdelemtől a biztonsági és védelmi kérdések felé mozduljunk el.

5.4.4. Ösztönözni kell a tagállamokat, hogy biztosítsanak több erőforrást a nemzeti kapcsolattartó pontok számára, beleértve egyebek mellett az információkat, a technológiákat és a finanszírozást. Minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a nemzeti kapcsolattartó pontok segítséget kapjanak kapacitásuk megerősítéséhez, hogy meg tudjanak felelni új, kibővített megbízatásuknak, és jelentősebb szerepet tudjanak játszani.

5.4.5. Emlékeztetni kell arra, hogy a szenvedélybetegséggel szembeni közösségi mechanizmusok létrehozása mellett az EUDA-nak – a tagállamokkal együttműködve – nemzeti együttműködési rendszereket kell kiépítenie a kábítószer-függőség veszélyének potenciálisan kitett csoportok körében végrehajtandó közös támogatási programok létrehozása és támogatása céljából. Csak a helyi közösségeken belül kialakított erős kapcsolatok segíthetik elő a kábítószer-használat csökkentését. Az EUDA felhasználhatná a portugál kormány által már bevezetett eszközöket, amelyek az eredményesnek bizonyult megoldások egyik jó példáját jelentik.

5.4.6. Az EGSZB lehetőséget lát a nemzeti kapcsolattartó pontok jelentéstételi rendszerének javítására, elkerülendő, hogy további időt és erőforrásokat kelljen fordítani a kétszeres beszámolásra – hiszen a jelenlegi igények szerint a jövőbeni EUDA-nak és az ENSZ-nek is jelentést kell tenniük.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Fenntartható szénkörforgások

[COM(2021) 800 final]

(2022/C 323/16)

Előadó: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	221/0/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai karbonsemlegesség egyenletét nem lehet kizárólag az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának mérséklésével megoldani, hanem növelni kell a szénelnyelőket is, és helyettesíteni kell gazdaságunkban a fosszilis szenet. Az EGSZB tehát egyetért az Európai Bizottság közleményével abban, hogy e célkitűzés eléréséhez minden eszközt és megoldást együttesen kell alkalmazni.

1.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság közleményében javasolt két megoldást a szén-dioxid eltávolítására és megkötésére: a természetalapú megoldásokkal (az úgynevezett szénmegkötéssel) és az ipari technológiai megoldásokkal.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a földhasználati ágazat (mezőgazdaság, erdészet, tűzeges területek stb.) aktívan részt vehet a globális felmelegedés elleni küzdelemben úgy, hogy közben mindenki számára elégséges mennyiségű és minőségű, valamint megfizethető árú élelmet termel, és ezzel hozzájárul a globális élelmezési egyensúlyhoz, ugyanakkor a termelők számára is kifizetődő marad.

1.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fenntartható szénkörforgást átfogóan kell szemlélni. A szénelnyelők növelése és a fosszilis eredetű szén lehetőleg teljes helyettesítése ugyanis óhatatlanul a termelt biomassa növekedésével fog járni, ami kihat majd a földhasználati ágazatra is.

1.5. Mivel a mezőgazdasági ágazat természetes kibocsátó, az EGSZB úgy véli, hogy a kisebb kibocsátású gyakorlatok alkalmazásával közvetlenül elősegíthető a fenntartható szénkörforgás fejlesztése. A mezőgazdasági ágazat óhatatlanul alkalmazkodni fog majd az éghajlatváltozáshoz is az egyre növekvő élelemigény kielégítése és a jövőbeli fenntartható szénkörforgás alkalmazása miatt.

1.6. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a szénmegkötésben nemcsak üzleti lehetőséget kell látni, hanem az európai mezőgazdaság és erdészet jövőjének egyik alapvető elemét és az éghajlatváltozás elleni fellépés egyik eszközét is, amely, összhangban az EU vidéki térségeire vonatkozó hosszú távú elképzeléssel, hozzájárul a reziliensebb vidéki területek kialakításához is ⁽¹⁾.

1.7. Az EGSZB szerint a közös agrárpolitika (KAP) nem fogja tudni egymagában biztosítani a karbonsemlegesség célkitűzéseinek megvalósítását: a KAP-nak ki kell dolgoznia az alacsony kibocsátású (kevesebbet kibocsátó és többet megkötő) mezőgazdaságra való áttérés politikai keretét; a KAP keretében nyújtott beruházási támogatás pénzügyileg jutalmazhatja és jutalmaznia is kell neki a szén-dioxid-tárolást mint a mezőgazdasági termelőknek nyújtott öko- és jövedelemtámogatást, a szén-dioxid-tárolás azonban nem lehet a KAP általános feltétele; ennél is fontosabb, hogy az EGSZB úgy gondolja, hogy a szénpiac fejlesztését tovább kell támogatni.

⁽¹⁾ Lásd különösen a „Reziliens vidéki térségek” kiemelt kezdeményezés keretében megvalósuló „Éghajlat-politikai fellépés a tőzeglápokban a karbongazdálkodás révén” elnevezésű fellépést (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_en).

1.8. A karbonkrediteknek az elvégzett szolgáltatást, vagyis a légköri szén-dioxid megkötését kell díjazniuk, és egyben segíteniük is kell a mezőgazdasági ágazat áttérését az alacsony kibocsátásra. Ezért a karbonkreditekbe egy átlátható és megbízható rendszeren keresztül kell beruházni, amelynek segítségével teljesíthető az ágazatbeli ÜHG-kibocsátás megkötésének és mérséklésének igénye. A bizalom a tagállami körülményeket szem előtt tartó tanúsításon fog alapulni, amely majd alkalmazkodik az egyes országok területi megközelítéséhez.

1.9. A szénmegkötés fejlesztéséhez világos, a tagállamok által elfogadott, közös jogi háttérre lesz szükség, amely figyelembe veszi az Európai Bizottság közleményében azonosított, a tanúsított szénmegkötési projektek előtt álló kihívásokat.

1.10. Az EGSZB figyelmeztet, hogy a tagállamok nem egyforma mértékben képesek beruházni a szénmegkötésbe és elősegíteni azt, és eltérő pénzügyi és irányítási kapacitásokkal rendelkeznek.

1.11. Mivel az importált fogyasztási cikkek karbonintenzitását ellensúlyozó intézkedések nem védik megfelelően a mezőgazdasági ágazatot, az EGSZB azt ajánlja, hogy vegyék figyelembe az importált termékeket is, és biztosítsák, hogy mind az új, mind a meglévő kereskedelmi megállapodások kényszerítsék az exportáló országokat fenntartható szénkörforgások alkalmazására.

1.12. Az ipari megoldások tekintetében, mint amilyen a CO₂ állandó tárolása a földtani közegekben vagy a szén ásványosítása az innovatív aggregátumokban, az EGSZB úgy véli, hogy e megoldásoknak fenntarthatóknak kell lenniük, és meg kell előzniük a biológiai sokféleségre, az ökoszisztémákra és a közösségekre gyakorolt káros hatásokat.

1.13. A szénmegkötésre vonatkozó javaslat részét kell, hogy képezze a fenntartható élelmiszer-ellátás felé történő szélesebb körű átmenetnek.

1.14. Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők és a munkavállalók bekapcsolódjanak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállásba, és sikerrel végrehajtsák azt, figyelembe kell venni a munkavállalók jólétét, az életpályák és a munkakörülmények kiszámíthatóságát a mezőgazdasági ágazatban, valamint azt, hogy méltányos javadalmazásra van szükség.

2. Általános megjegyzések

Karbonsemlegesség 2050-ben: megoldás a Párizsi Megállapodás betartására

2.1. Az ipari forradalom óta az üvegházhatású gázok légköri koncentrációjának exponenciális növekedése következtében az egész bolygón megemelkedett a hőmérséklet. A tudósok egyhangúlag sürgetőnek tartják a bolygószintű klímasemlegesség elérését 2050-re, valamint a globális kibocsátás 2025-re történő tetőzését ahhoz, hogy a felmelegedést +1,5 °C alá lehessen szorítani⁽²⁾.

2.2. Az IPCC úgy véli, hogy +2 °C már súlyosan veszélyeztetné az élelmiszer-ellátást a bolygó egyes térségeiben. Az ENSZ Élelmészeti és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) szerint ugyanis 2009 és 2050 között – 9 milliárdos népességgel számolva – a globális élelmiszer-szükséglet 70 %-kal fog növekedni.

2.3. Mivel az élelemtermelésünk természeténél fogva éghajlatfüggő, mind az éghajlati, mind az élelmészeti vészhelyzet alkalmazkodásra szólít fel.

2.4. A Párizsi Megállapodás célja a felmelegedést 1,5 °C–2 °C alá szorítani. Az Európai Unió ezért fogadta el a zöld megállapodást, és foglalta bele a klímarendelethez a klímasemlegesség elérését 2050-ig. Ennek érdekében az alábbi két kulcsfontosságú kezdeményezést indította el:

- az ÜHG-kibocsátás legalább 55 %-os csökkentése 2030-ig az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagra irányuló javaslaton keresztül,
- a hulladékáramból, a fenntartható biomasszaforrásokból vagy a légkörből származó szén-dioxid újrahásznosítása [körforgásos gazdaság, fenntartható, biomassza alapú gazdaság, a szén-dioxid leválasztásához és hasznosításához szükséges technológiák (CLH)].

Növelni kell a szén-dioxid-elnyelést

2.5. E tényekre való tekintettel az EGSZB, az Európai Bizottság közleményével összhangban, két megoldást javasol a szén-dioxid eltávolítására és megkötésére: a természet alapú megoldásokat (szénmegkötés) és az ipari-technológiai megoldásokat [a légköri szén-dioxid közvetlen leválasztása és tárolása olyan technológiákkal, mint a DACCS (szén-megkötés és -tárolás közvetlenül a levegőből, Direct Air Carbon Capture and Storage) vagy a BECCS (bioenergia szénmegkötéssel és -tárolással)].

⁽²⁾ Az éghajlatváltozást értékelő hatodik IPCC-jelentés (Éghajlatváltozási Kormányközi Testület) második fejezete, közzététel: 2022. február 28.: <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>

2.6. Az európai kibocsátás 11 %-át természetesen kibocsátó mezőgazdaság nemcsak a kibocsátáshoz járul hozzá, hanem az ÜHG mérsékléséhez is szénelnyelő funkciója és a biogazdaságból származó nem fosszilis szénellátás révén.

2.7. Egyértelmű tehát, hogy a földhasználati ágazat célkitűzése részt venni a globális felmelegedés elleni küzdelemben és hozzájárulni az átfogó élelmelési egyensúlyhoz, mindenki számára elégséges mennyiségű és minőségű ételmet biztosítva megfizethető áron és a termelők számára kifizetődő módon, ami egyben stabil és minőségi munkahelyeket teremt (lásd különösen az *Élelmiszerbiztonság és fenntartható élelmiszerrendszerek* ⁽³⁾, valamint az *Egy méltányos élelmiszer-ellátási lánc felé* ⁽⁴⁾ című véleményt).

2.8. Az éghajlatváltozás elleni küzdelem érdekében tehát méltányos és minden tagállam és mezőgazdasági termelő számára elérhető eszközökre lesz szükség az áttárláshoz.

3. Részletes megjegyzések

A földhasználati ágazat célkitűzései: mérséklés, megkötés és élelmelés

3.1. Az európai karbonsemlegesség egyenletét nem lehet kizárólag az ÜHG-kibocsátások mérséklésével megoldani, hanem növelni kell a szénelnyelőket is, és helyettesíteni kell gazdaságunkban a fosszilis szenet. Az EGSZB tehát egyetért az Európai Bizottság közleményével abban, hogy e célkitűzés eléréséhez minden eszközt és megoldást együttesen kell alkalmazni.

3.2. Mint az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagon belül a LULUCF-rendelet ⁽⁵⁾ javasolt módosításában is szerepel, a karbongazdálkodásnak támogatnia kell a 2030-ig kitűzött, 310 Mt-nak megfelelő nettó CO₂-elnyelésre vonatkozó célkitűzés megvalósítását a földhasználati ágazatban. Az EGSZB rámutat arra, hogy a szénmegkötés növelésének többféle módja van, ilyen többek között a földhasználat, az erdőfelújítás és a természetes ökoszisztémák helyreállítása (lásd az ezzel kapcsolatos véleményét ⁽⁶⁾).

Természetalapú megoldások

3.3. Több szén raktározódik a talajban, mint a növényekben vagy a légkörben. A fosszilis tüzelőanyagok elégetése, az ipari folyamatok és a földhasználat megváltozása során keletkező kibocsátások azonban felhalmozódnak az óceánokban, és drasztikusan megnövelik a légkör CO₂-koncentrációját, ami komoly probléma.

3.4. A mezőgazdasági tevékenységek újrahasznosítják a kibocsátott szén-dioxid egy részét a levegőbeli szén növényi anyagban való rögzülése, a bioanyagok és a helyben előállított biomasszából származó energia felhasználása révén.

3.5. A karbongazdálkodás a légköri szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére összpontosít, de a mezőgazdaságban más ÜHG-kibocsátások is vannak, és ezeket is kezelni kell (például a metán- és N₂O-kibocsátás, amelynek melegítő hatása viszonylag (kilogrammonként) erősebb, mint a CO₂-é!). Az állattartás lehetővé teszi a növénytermesztés szerves trágyával való ellátását, és amennyiben a szarvasmarhákat helyben termesztett fűvel táplálják, körforgásos módon járul hozzá az élelmiszerrendszerhez, mint azt *A külterjes állattenyésztés és a szerves trágyák előnyei az európai zöld megállapodás kontextusában* című, NAT/825. sz. vélemény is bemutatja ⁽⁷⁾.

3.6. E sokféle, a földhasználati ágazat felől jövő feladat és megoldás fényében úgy tűnik, hogy a fenntartható szénkörforgás kérdését átfogóan kell szemlélni, és figyelembe kell venni a mezőgazdasági talajok által nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatások sokféleségét – nem csak a szénmegkötést –, valamint a talajtól, az éghajlattól és a biológiai paraméterektől függően változó szénmegkötési kapacitásokat. A szénelnyelő növelése és a fosszilis eredetű szén lehetőleg teljes helyettesítése ugyanis óhatatlanul a termelt biomassza növekedésével fog járni.

3.7. Mivel a mezőgazdasági ágazat természetes kibocsátású, a kisebb kibocsátású gyakorlatok alkalmazása hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez és a fenntartható szénkörforgáshoz. A kibocsátás csökkentése, a szénmegkötés fokozása és a növekvő élelmiszerkereslet kielégítése az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás mellett (például az éghajlatváltozás negatív hatása a betakarításra) számos olyan kihívást jelent, amely innovációt és támogatást igényel az ágazat számára.

⁽³⁾ HL C 194., 2022.5.12., 72. o.

⁽⁴⁾ HL C 517., 2021.12.22., 38. o.

⁽⁵⁾ COM(2021) 554 final.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: A LULUCF ágazathoz kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátás és -elnyelés beillesztése (HL C 152., 2022.4.6., 192. o.).

⁽⁷⁾ EESC tájékoztató jelentése: *A külterjes állattenyésztés és a szerves trágyák előnyei az európai zöld megállapodás kontextusában*.

3.8. Az EGSZB tehát úgy véli, hogy a LULUCF-rendelet módosítására irányuló javaslat kulcsfontosságú lesz a hosszú távú éghajlati egyensúly szempontjából, a szénmegkötésben pedig nemcsak az üzleti lehetőséget kell látni, hanem az európai mezőgazdaság jövőjének egyik alapvető elemét is.

3.9. Bár a szén biztosítja a globális élelmezésbiztonság fenntartását, a hasznosítása három különböző feladatot jelent:

- a légköri szén-dioxid megkötése a talajban,
- az ÜHG-kibocsátás mérséklése,
- a mezőgazdasági ágazat alkalmazkodása az éghajlatváltozáshoz.

3.10. Több földgazdálkodási gyakorlat is segíti a jobb szénmegkötést, többek között az alábbiak:

- erdőtelepítés és újraerdősítés,
- agrárerdészet és a vegyesművelés egyéb, a fásszárú vegetációt és a növényi vagy állati termelési rendszereket ötvöző formái,
- köztes kultúrák, takarónövényzet és talajmegőrzést biztosító növényzet használata,
- szántó átalakítása parlaggá vagy állandó gyepterületté,
- a tőzeglápok és a vizes élőhelyek helyreállítása.

3.11. A lehetőség jelentős, például a franciaországi mezőgazdasági, élelmezési és környezetvédelmi kutatóintézet (Institut national français de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement, INRAE) 4/1 000 kezdeményezése alapján a francia mezőgazdaság kihasználatlan potenciális szén-dioxid-tároló képessége évi 8,43 millió tonna szén a talaj felső 30 centiméterében.

3.12. Az EU talajvédelmi stratégiájában meghatározott, 2050-ig elérendő nulla nettó földterület-kivonásra vonatkozó célkitűzéssel összhangban⁽⁸⁾, valamint annak biztosítása érdekében, hogy ez a szénelnyelő és biomaszatermelési funkció biztosítva legyen, az EGSZB a szántóterületek megfelelő kezelését és védelmét ajánlja, és megelégedéssel veszi tudomásul, hogy néhány tagállam már dolgozik ezen (pl. Észtországból folyamatban van a földterületekre vonatkozó jogszabályok kidolgozása).

3.13. A közlemény meghatároz néhány, a tanúsított szénmegkötési projektekkel kapcsolatos kihívást, de nem ad választ arra, hogy miként kell kezelni a következő problémákat:

- változékonyság: a talajban megkötött és tárolt szén, valamint a biomasz visszajuthat a légkörbe, lenullázva az éghajlatváltozás mérséklésének előnyeit,
- meg kell oldani a megkötött szén-dioxid nyomonkövetését, jelentését és ellenőrzését: be kell vezetni a tényleges többletköltségek pontos meghatározását,
- figyelembe kell venni a mezőgazdaság szénmegkötési és ÜHG-kibocsátást mérséklő gyakorlatainak költségeit.

3.14. Végül pedig nem szabad elfelejteni a mezőgazdasági ágazatból származó kibocsátások adaptált gyakorlatok vagy új technológiák révén történő csökkentését, mivel a józan energiapolitika és az ÜHG-kibocsátás csökkentése a prioritás.

A szén-dioxid ipari leválasztásán, hasznosításán és tárolásán alapuló megoldások

3.15. A közlemény elérendő célként javasolja, hogy 2028-ra az iparágak által leválasztott, szállított, hasznosított és tárolt CO₂ valamennyi tonnáját fosszilis, biogén vagy légköri eredet szerinti bontásban jelenteni kell és el kell számolni; 2030-ig a vegyi és műanyag termékekben felhasznált szén legalább 20 %-ának fenntartható, nem fosszilis forrásokból kell származnia, továbbá 2030-ig évente 5 millió tonna CO₂-t kell eltávolítani a légkörből és tartósan tárolni az élenjáró projekteken keresztül.

3.16. A fosszilis szenet hulladékból, fenntartható biomasszából vagy közvetlenül a légkörből újrahasznosított fenntarthatóbb szénáramokkal kell felváltani.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye: Új uniós talajvédelmi stratégia (HL C 290., 2022.7.29., 131. o.).

3.17. A hatodik IPCC-jelentés⁽⁹⁾ kifejti, hogy voltaképpen 100–1 000 Gt szén-dioxidot kell kivonni egészen a 21. század végéig. A legtöbb jelenlegi és lehetséges szén-dioxid-elnyelési intézkedés, széles körű alkalmazás esetében, jelentős hatással lehet a föld-, az energia-, a víz- vagy a tápanyaghasználatra. Az EGSZB úgy véli, hogy hatékony irányításra van szükség az olyan földhasználati módok versenyének elkerülésére, amelyek jelentősen kihatnának a mezőgazdasági és élelmezési rendszerekre, a biológiai sokféleségre és más ökoszisztéma-funkciókra és -szolgáltatásokra.

3.18. Különböző technológiákkal lehet a szén-dioxidot iparilag leválasztani, hasznosítani és tárolni (biomassza használata az épületekben, BECCS, DACCS, szén-dioxid-leválasztás és -hasznosítás stb.), és mindegyik technológiának vannak előnyei és hátrányai. Az EGSZB ezért megjegyzi, hogy egyetlen kizárólagos megoldás sem körvonalazódik⁽¹⁰⁾.

3.19. A BECCS technológiával például el lehet távolítani a szén-dioxidot a légkörből hő és energia felszabadulásával. Figyelembe kell azonban venni a felhasznált biomassza fenntarthatóságának korlátait. A jelenlegi, közvetlen levegőelválasztásra irányuló izlandi és skóciai projektek költségesek és még nagyon energiaigényesek.

3.20. **A mezőgazdaság és az erdészet a biomassza alapú gazdaság kiemelkedő szereplői.** Ez a „fotoszintézis alapú gazdaság” egyenesen a növényeknek arra az egyedi képességére utal, hogy képesek nem fosszilis szént előállítani a légköri szén-dioxidból.

3.21. E szén-dioxid-eltávolítási technológiáknak alacsonyabb költségek mellett kell majd biztosítaniuk a szén-dioxid állandó tárolását és eltávolítását. A szén-dioxid-leválasztási technológiák rendkívül energiaigényes folyamatok lehetnek. Megújuló energiát kell használniuk, fenntarthatónak kell lenniük, és meg kell előzniük a biológiai sokféleségre, az ökoszisztémákra és a földterületek rendelkezésre állására gyakorolt káros hatásokat.

4. A szénmegkötés fejlesztésének eszközei Európában

Az Európai Unió: az alacsony kibocsátású mezőgazdaság kiindulási értékeinek meghatározása

4.1. Az Európai Bizottság közleménye kijelenti, hogy a KAP nemzeti eszközeinek (nemzeti stratégiai tervek) és a LULUCF-rendeletben kitűzött céloknak a felhasználása csak előnyös lehet. A LULUCF-rendelet feladatai és célkitűzései megkövetelik minden megoldás bevetését.

4.2. Ezért a KAP lehetővé teheti, hogy a megfelelő területi szinten meghatározzák a kibocsátások mérséklésére, a szénmegkötésre és az ágazati alkalmazkodásra vonatkozó kiindulási értékeket, például az állandó gyepterületek védelmén vagy az agroökológiai infrastruktúrákon keresztül. A KAP-ra vonatkozó 2023-as reformcsomag több éghajlat-politikai fellépést fog elősegíteni az ökörendszerek révén, mivel rögzítette a szociális feltételeesség elvét.

4.3. Ugyanakkor e sokféle célkitűzés fényében az EGSZB úgy véli, hogy a KAP nem fogja tudni egymagában biztosítani a karbonsemlegesség célkitűzéseinek megvalósítását. A KAP-nak ki kellene dolgoznia az alacsony kibocsátású mezőgazdaságra való áttérés politikai keretét: kevesebbet kibocsátó és többet megkötő mezőgazdaság. Az EGSZB úgy véli, hogy a KAP beruházási támogatása pénzügyileg jutalmazhatja és jutalmaznia is kellene neki a széntárolást mint a mezőgazdasági termelőknek nyújtott öko- és jövedelemtámogatást, ugyanakkor a széntárolás nem lehet a KAP általános feltétele; ennél is fontosabb, hogy az EGSZB úgy gondolja, hogy a szénpiac fejlesztését tovább kell támogatni.

A karbonkreditek: a mezőgazdasági talaj lehetőségeinek kiaknázásához szükséges beruházás

4.4. A mezőgazdaság alkalmazkodására és mérséklésére vannak megoldások, de ezek költségesek, kockázatosak, és hosszú távon olykor ártanak a nyereségességnek.

4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a mezőgazdasági termelők és munkavállalók méltányos javadalmazására, valamint a földtulajdonhoz vagy földbérlethez való hosszú távú hozzáférésre van szükség ahhoz, hogy előbbieket elkötelezzék magukat az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás mellett, és sikeresen végre is hajtsák azt.

⁽⁹⁾ <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-ii/>

⁽¹⁰⁾ További információkért lásd a CCMI/190. sz. saját kezdeményezésű vélemény: A szén-dioxid-eltávolítási technológiák szerepe az európai ipar decarbonizációjában (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

4.6. Az EGSZB úgy véli, hogy **az éghajlatbarát mezőgazdasági gyakorlatokból származó pozitív externáliák számszerűsítése** lehetővé tenné az értékesítést az önkéntes piacon magánjogi szerződésekkel és a piacon értékesíthető karbonkreditek kibocsátásával.

4.7. A karbonkreditek kibocsátásakor jobban együtt kell majd működni a mezőgazdasági termelőkkel, és figyelembe kell majd venni a nemzetközi kontextust. Más országok már létre is hozták a maguk karbonkreditrendszerét: a nemrég kibocsátott kínai karbonkreditek árát 5,20 EUR/tonnában határozták meg 2021-ben, ami 2030-ig elérheti a 20,5 EUR/tonnát (szemben az átlagosan 30, sőt 40 EUR/tonnás európai szénmegkötési projektekkel) ⁽¹¹⁾.

4.8. Ezeket az európai karbonkrediteket vonzóvá is kell majd tenni egy versenyképes piacon, a környezeti integritás biztosítása mellett. Gazdasági és politikai eszköz nélkül az EU nehezen fogja finanszírozni és eladni a drágább, helyi megkötött szén-dioxidot, illetve az elkerült kibocsátást. A pozitív externáliához értéket kell majd kapcsolni, például a francia „alacsony kibocsátás” címke (*Label bas-carbone*) mintájára ⁽¹²⁾.

4.9. A francia *Label bas-carbone* a megkötött szén-dioxidot és az elkerült kibocsátást (CO₂, CH₄ és N₂O mezőgazdasági kibocsátása szén-dioxid-egyenértékben kifejezve) egyaránt díjazza. A segítségével az összes mezőgazdasági termelő bekapcsolódhat az alacsony kibocsátásra való agrár-ökológiai átállásba. A franciaországi *Label bas-carbone* hitelesített karbonkredittel díjazza például a nitrogéntartalmú ásványi trágyák használatát erősen visszaszorító gyakorlatokat. Ez hatékony eszköz, mivel a kredittel így díjazni lehet a N₂O-kibocsátás mérséklését is.

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a karbonkrediteknek az elvégzett szolgáltatást, vagyis a légköri szén-dioxid megkötését kell díjazniuk, és egyben segíteniük is kell a mezőgazdasági ágazat áttérését az alacsony kibocsátásra, továbbá biztosítaniuk kell a munkavállalók jólétét, valamint az életpályák és a munkakörülmények kiszámíthatóságát a mezőgazdasági ágazatban.

4.11. Ezért az EGSZB a karbonkreditekbe való beruházást javasolja egy átlátható és megbízható rendszeren keresztül, amelynek segítségével teljesíthető az ágazatbeli ÜHG-kibocsátás megkötésének és mérséklésének igénye. Figyelembe kell venni a civil társadalom és a szociális partnerek szerepének megerősítését, különösen a karbonkreditek társadalmi hatásának értékelésében.

4.12. Mivel az importált fogyasztási cikkek karbonintenzitását ellensúlyozó intézkedések nem védik megfelelően a mezőgazdasági ágazatot, az EGSZB azt ajánlja, hogy vegyék figyelembe az importált termékeket is, és biztosítsák, hogy mind az új, mind a meglévő kereskedelmi megállapodások kényszerítsék az exportáló országokat fenntartható szénkörforgások alkalmazására.

Szociálisan méltányos átállás az alacsony kibocsátásra

4.13. Az EGSZB figyelmeztet, hogy a tagállamok és a mezőgazdasági termelők nem egyforma mértékben képesek beruházni a szénmegkötésbe és elősegíteni azt. Emellett egyes tagállamokat súlyosan érint az ukrajnai háború, ami hatással lesz a szénmegkötésre irányuló jövőbeli beruházások támogatására irányuló képességükre.

4.14. Az EGSZB felszólít a vállalatok támogatására és segítésére az alkalmazottaik képzése során, hogy áttérhessenek a jövőbeli új, alacsony kibocsátású modellekre. Ezért fontos lenne a szociális feltételeességet belefoglalni a szén-dioxid-beruházásokhoz nyújtott állami támogatások rendszerébe annak érdekében, hogy az ILO-egyezményekkel összhangban elkerülhetők legyenek a rosszul fizetett, védelem nélküli és bizonytalan munkakörülmények. Figyelembe kell venni az innovációhoz való hozzáférést és a bevált gyakorlatok átadását.

4.15. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy létfontosságú feladat a mezőgazdasági termelőknek és az ágazat egyéb munkavállalóinak képzése és segítése.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹¹⁾ https://www.citepa.org/fr/2021_07_b05/

⁽¹²⁾ <https://www.ecologie.gouv.fr/label-bas-carbone>

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazaton belüli metánkibocsátás csökkentéséről és az (EU) 2019/942 rendelet módosításáról

(COM(2021) 805 final/2 – 2021/0423 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a megújuló gázok, a földgáz és a hidrogén belső piacairól

(COM(2021) 804 final – 2021/0424 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a megújuló gázok és a földgáz, valamint a hidrogén belső piacára vonatkozó közös szabályokról

(COM(2021) 803 final – 2021/0425 (COD))

(2022/C 323/17)

Előadó: **Udo HEMMERLING**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.2.17. és 2022.3.7. az Európai Unió Tanácsa, 2022.2.23. és 2022.3.3.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikkének (1) bekezdése, 194. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	184/2/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Ukrajna elleni orosz invázió, valamint az Oroszország és Fehéroroszország ellen ezt követően bevezetett szankciók után az EU gyorsított ütemben alakítja át energiapolitikáját, különösen a földgáz tekintetében. Az Európai Bizottság közzétette „REPowerEU” című közleményét, amely szerint 2030-ra függetlenné kell válni az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól, és az első nagy lépéseket már 2022-re tervezi. Az EGSZB általánosságban támogatja ezt a kihívást jelentő megközelítést, és azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság dolgozzon ki egy módosított javaslatot erre a gázpiaci csomagra vonatkozóan, amely tükrözi az új helyzetet.

1.2. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon szándékát, hogy felgyorsítsa a megújuló gázokra való átállást, ami az éghajlatváltozás folytatódása miatt sürgősen szükséges. Az ilyen gázok felhasználását azokra az ágazatokra kell összpontosítani, amelyekben nehéz a dekarbonizálás, vagy ahol még nem állnak rendelkezésre alternatív technológiai megoldások, mint például a végfelhasználókat célzó közvetlen villamosítás.

1.3. A javaslat a gáz- és a hidrogénrendszert két különálló rendszerként határozza meg. A gázcsomagban meghatározott szabályok szerint a követelmények nagyon eltérőek lennének. Az EGSZB úgy véli, hogy a két rendszerrel szemben támasztott eltérő és szigorú követelmények aránytalanok. Ki kell használni azon szinergiákat, amelyek a két rendszer közös fejlesztése, üzemeltetése és karbantartása terén a közös szabályozás által elérhetők.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy teljes mértékben lehetővé kell tenni a megújuló gázok kereskedelmét a közös piacon. Ezért a gázminőségi és fenntarthatósági előírásokra vonatkozóan kezdettől fogva egységes, az egész EU-ra kiterjedő rendszert kellene bevezetni.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a biometán különleges szerepet játszik a megújuló forrásokból származó gázellátás mértékének fejlesztésében, hozzájárul a körforgásos gazdasághoz, és regionális hozzáadott értéket biztosít. Ez az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése révén a fenntartható mezőgazdaság javát is szolgálja.

1.6. A fosszilis eredetű metánkibocsátásról nem áll rendelkezésre elegendő beszámoló. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a metánszivárgás legnagyobb része az Unión kívül történik, ezért a rendeletbe be kell illeszteni az uniós metánkibocsátásra vonatkozó behozatali normákat is.

2. Az Európai Bizottság javaslatának áttekintése

2.1. Az Európai Bizottság három, 2021. decemberi javaslata az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag részét képezi, amely révén 2030-ig gyorsabban csökkenthető az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, és biztosítható a folyamatos előhaladás a klímasemlegesség 2050-re történő elérése felé vezető úton. A cél az uniós gázpiaci szabályok alkalmassá tétele a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázokra való átálláshoz, valamint e szabályok kiterjesztése az uniós hidrogénpiacra.

2.2. A közös gázpiaci szabályozási keretét utoljára 2009-ben módosították jelentősen. Eddig a hangsúly a hatékonysággal, a kereskedelemmel, a hálózatokkal, a versennyel és a fogyasztók tájékoztatásával kapcsolatos szabályozási kérdéseken volt. Ez most radikálisan kibővíti a megújuló energiákra való átállásra vonatkozó szabályokkal.

2.3. A piacon előnyben részesülnek a megújuló, valamint a negatív, nulla és/vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázok.

2.4. A hidrogén belső piacát és hálózatát az uniós gázpiacra vonatkozó szabályokkal összhangban kell létrehozni és fejleszteni. Az Európai Bizottság ugyanakkor azt javasolja, hogy a meglévő gázhálózatot és a jövőbeli hidrogénhálózatot ne egyetlen üzemeltető üzemeltesse. Ez a javaslat akkor is érvényes, ha egy meglévő gázhálózat-üzemeltető hidrogénhálózatot is kiépít (ez az ún. horizontális szétválasztás).

2.5. Ezen túlmenően most először kerül előterjesztésre a gázágazat metánkibocsátásának csökkentéséről szóló rendelet. Ezáltal az uniós metánstratégiának az energiaágazat metánkibocsátásának nyomon követésére és csökkentésére irányuló célkitűzése konkrét szabályokká formálódik.

3. Oroszország Ukrajnával szembeni agressziója után felülvizsgálatra van szükség

3.1. Ukrajna orosz megszállása mérhetetlen fájdalmat okoz az ukrán népnek. A polgári és katonai ellenállást támogatni kell. Az Orosz Föderációval és Fehéroroszországgal szembeni szankciók következtében felül kell vizsgálni az Európai Unió energiapolitikáját, különösen az Oroszországból származó földgázimport tekintetében.

3.2. 2022 márciusában az Európai Bizottság „REPowerEU” néven új tervet mutatott be, amely az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való, 2030-ig történő függetlenedést célozza. Az európai gazdaság és társadalom számára rendkívül nagy kihívást jelent majd, hogy ez év végéig kétharmaddal csökkentse az orosz gáz iránti keresletet. A közlemény számos új prioritással foglalkozik az energiabiztonság, a gáztárolás, az energiaárak és a biometán területén, amelyek a 2021. decemberi gázpiaci csomaghoz kapcsolódnak. Meg kell vitatni a megújuló gázok, köztük a biometán felhasználásának növelését szolgáló kötelező eszköz bevezetését.

3.3. A koherens gázpiaci politika érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság készítsen aktualizált javaslatot a gázpiaci csomagról. Ennek keretében javaslatot kell tenni a gáz- és hidrogéninfrastruktúra engedélyezési eljárásainak felgyorsítására.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság azon szándékát, hogy felgyorsítsa a megújuló gázokra való átállást, ami az éghajlatváltozás folytatódása miatt sürgősen szükséges. A gázszektornak a zöld megállapodás keretében jelentős mértékben hozzá kell járulnia a dekarbonizációhoz és az ágazati integrációhoz. Ehhez az átmenethez a magas fenntarthatósági

követelményeknek megfelelő alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázokra is szükség van. Az ilyen gázok felhasználását azokra az ágazatokra kell összpontosítani, amelyekben nehéz a dekarbonizálás, vagy ahol még nem állnak rendelkezésre alternatív technológiai megoldások, mint például a végfelhasználókat célzó közvetlen villamosítás.

4.2. Az EGSZB tisztában van az Unió klímasemlegességre vonatkozó kötelezettségvállalásával, amelyet a klímarendeletben rögzített. E kötelezettségvállalás alapján az uniós szakpolitikáknak figyelembe kell venniük a villamosenergia- és a gázrendszerek különleges előnyeit. A villamosenergia-hálózatok alacsony átalakítási veszteségekkel képesek szállítani a megújuló napenergiát és szélenergiát. A gázhálózatok nagy gáztároló létesítményekkel rendelkeznek és nagy távolságokra biztosítják a szállítást. A gázpiacon előnyben kell részesíteni a megújuló, és kisebb mértékben az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázokat. Elsősorban a hidrogénre kell összpontosítani a nehezen dekarbonizálható ágazatokban, mint például az acél-, a cement- vagy a kerámiagyártás és a távolsági közlekedés.

4.3. Mivel a CO₂ hosszú ideig a légkörben marad, biztosítani kell az uniós klímarendeletben meghatározott, 2050-ig megvalósítandó kötelező klímasemlegességi célt. További intézkedéseket kell majd hozni, ha ez a cél nem teljesül az elkövetkező években, különösen akkor, ha kiderül, hogy az energiaágazat metánkibocsátása a jelenleg becslétnél nagyobb hatást gyakorol az éghajlatra.

4.4. Hatékony gázhálózatokra és -tárolókra – a jövőben pedig hidrogénhálózatokra és -tárolókra – van szükség, mivel ezek a biztonságos és megfizethető energiaellátás fontos elemei. Ezeket úgy kell kialakítani, hogy kiegészítsék a villamosenergia-rendszert. Ily módon a gáz- és hidrogénágazat segíthet csökkenteni az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól való függőséget.

4.5. A megújuló gázokra való átállás felgyorsítása hozzájárulhat a gázellátás diverzifikálásához az Európai Unióban. A fosszilis tüzelőanyagok szén-dioxid-árai fogják kikényszeríteni a megújuló gázokra való átállást.

4.6. Az Európai Bizottság javaslatainak célja, hogy megkönnyítsék és bővítsék a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázok – köztük a hidrogén – piaca jutási lehetőségeit a közös piacon. Az EGSZB célszerűnek tartja ezt a megközelítést. Kétséges azonban, hogy ez elegendő-e ahhoz, hogy a megújuló gázok áttörést érjenek el. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy a megújuló gázok hálózatba történő betáplálásának kifejezett jogi elsőbbségét is fontolóra kell venni. Néhány tagállamban a villamosenergia-ágazatban már léteznek hasonló, a megújuló energiaforrások betáplálásának elsőbbségére vonatkozó szabályok, amelyek mintául szolgálhatnak az átálláshoz.

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a klímasemlegesség célkitűzésének eléréséhez a meglévő gázinfrastrukturát kell felhasználni és szükség szerint továbbfejleszteni. Az EGSZB támogatja, hogy különös hangsúlyt fektessenek a hidrogénpiac és -hálózat létrehozására. Ebben a tekintetben az EGSZB megkérdőjelezi a földgáz- és hidrogénhálózatokat a versenyjoggal összhangban történő szigorú szétválasztásának szükségességét.

4.8. A javaslat két különálló rendszert határoz meg: Egy olyan gázrendszert, amelynek a fosszilis eredetű gázokról a megújuló gázokra kell átállnia, valamint a hidrogénrendszert. A gázcsomagban meghatározott szabályok szerint a két rendszerre vonatkozó követelmények nagyon eltérőek lennének. Ez akadályozná a két rendszer közti műszaki és gazdasági szinergiákat. Az EGSZB számára kérdéses, hogy szükség van-e a két rendszerre vonatkozó eltérő és szigorú követelményekre, valamint hogy azok arányosak-e. Ki kell használni azon szinergiákat, amelyek a két rendszer közös fejlesztése, üzemeltetése és karbantartása terén a közös szabályozás által elérhetők. Lehetővé és megvalósíthatóvá kell tenni a különálló helyi hálózati szakaszok összekapcsolását.

4.9. Az Európai Bizottság javaslatainak célja, hogy az úgynevezett alacsony szén-dioxid-kibocsátású hidrogén, valamint a valódi megújuló hidrogén piacai gyorsan fejlődhessenek. Ez az átfogó megközelítés a hidrogén gyors és versenyképes piaci elterjedését célozza. Az EGSZB szerint biztosítani kell, hogy a valódi megújuló hidrogén továbbra is előnyt élvezzen a fosszilis tüzelőanyagokból előállított hidrogénnel szemben.

4.10. Az elektrolízis és a gőzreformálás a legismertebb és legelterjedtebb kémiai eljárások a hidrogén előállítására. A pirolízis és a biológiai folyamatok (erjesztés), valamint a biogáz feldolgozásából származó biogén szén-dioxid is felhasználható erre a célra. Az eljárástól függően különböző energiaforrásokat vagy alapanyagokat lehet alkalmazni a megújuló hidrogén előállításához, például megújuló villamos energiát, megújuló gázokat vagy akár fenntartható biomasszát is. A hidrogénalapú gazdaság kialakítása ezért várhatóan a különböző technológiák és a változatos méretű létesítmények sorát eredményezi majd. A hidrogén úrből való kinyerése egy másik lehetőség, amelyet el kell ismerni.

4.11. Az EGSZB alapvetően egy nyílt piac kialakítását javasolja a hidrogéngazdálkodás fejlesztéséhez, különös figyelemmel a kis- és középvállalkozásokra (kkv-k). Ez azt jelenti, hogy a megújuló gáz vagy hidrogén helyben előállítható lesz a hálózaton kívüli megújuló villamos energiából, biogén maradványokból és hulladékokból vagy újrahasznosított anyagokból. Ehhez a hálózatokhoz és a piacokhoz való egyenlő hozzáférésre van szükség. Emellett kiemelt figyelmet kell fordítani a kisebb üzemeltetőkre és a piacra újonnan belépő szereplőkre (beleértve az energiaközösségeket is), amelyek megújuló gázokat, például biometánt állítanak elő. A gázpiac kisebb és új belépőinek külön támogatásra van szükségük, mert nagy beruházásokat kell végrehajtaniuk, viszonylag alacsony megtérüléssel. Legalább ezeknek az üzemeltetőnek a számára garantált hozzáférést kell biztosítani az elosztóhálózatokhoz.

4.12. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a biometán különleges szerepet játszik a megújuló forrásokból származó gázellátás növelésében. Az Európai Bizottság 2022 márciusában új célként tűzte ki, hogy 2030-ra 35 milliárd köbméter biometán kerüljön forgalomba. Még mindig sok olyan biomasszaforrás maradt kihasználatlanul, amelyek nem állnak szemben a fenntartható élelmiszertermeléssel és a természetvédelmi célokkal. A mezőgazdasági melléktermékek és maradványok biometán előállítására történő felhasználása segíti az ágazat kibocsátáscsökkentését. Továbbá ez trágyát is biztosít a gazdálkodók számára, ami egy újabb lépés a körforgásos gazdaság és a regionális hozzáadott érték felé.

4.13. A munkavállalók és a környezet védelme érdekében már szigorú biztonsági előírásokat határoztak meg a gázra és a hidrogénre vonatkozóan. A hidrogén jövőbeni nagyobb mértékű felhasználásával még fontosabb szerepe lesz a megelőző intézkedéseknek.

5. Részletes megjegyzések

Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a megújuló gázok, a földgáz és a hidrogén belső piacainak közös szabályairól

5.1. Az irányelv 2. cikke új meghatározást ad az „alacsony szén-dioxid-kibocsátású hidrogén” fogalmának. Az „alacsony szén-dioxid-kibocsátású gáz” és az „alacsony kibocsátású tüzelőanyagok” fogalom meghatározása a megújulóenergia-irányelvben foglaltakon alapul. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának 70 %-os csökkentési küszöbértékét teljesíteni kell. Az „alacsony szén-dioxid-kibocsátású hidrogén” fogalom meghatározását felül kell vizsgálni, hogy kiderüljön, nem akadályozza-e ez a megújuló gázokra való áttérést. Egyrészt úgy tűnik, hogy a nagyléptékű hidrogéntermelés gyors elérése érdekében szükség van az úgynevezett kék hidrogénre (azaz a földgázból szén-dioxid-leválasztással előállított hidrogénre). Másrészt az alacsony szén-dioxid-kibocsátású hidrogén előnyben részesítése nem akadályozhatja vagy késleltetheti a „valódi” megújuló hidrogén termelésének fejlesztését. Mindkét szempontot biztosítani kell az irányelvben. Következésképpen elsőbbséget kell biztosítani a megújuló gázoknak.

5.2. Az irányelv 8. cikke rendelkezik a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázok tanúsításáról. A megújulóenergia-irányelvvel összhangban ezt a közlekedési ágazatban a megújuló üzemanyagokkal kapcsolatban már létrehozott tömegmérleg-rendszer segítségével kell elvégezni. A gázipar megítélése szerint a különböző nemzeti tanúsítási rendszerek akadályozzák a megújuló gázok határokon átnyúló kereskedelmét. Az EGSZB úgy véli, hogy a megújuló gázok teljeskörű tanúsítása szükséges, ezért azt javasolja, hogy kezdettől fogva vezessenek be egy egységes, az egész Unióra kiterjedő rendszert a gázminőségi és fenntarthatósági előírásokra vonatkozóan. Ennek olyan továbbfejlesztett származási garanciákat kell tartalmaznia, amelyek az üvegházhatású gázokra vonatkozó információkat és a fenntarthatósági kritériumokat is tartalmazzák. Ez növelni fogja a gázpiac likviditását a dekarbonizáció során.

5.3. Az irányelv 13. és 14. cikke első ízben fektet le olyan szabályokat, amelyek az „aktív fogyasztókra” (termelő-fogyasztók) és az energiaközösségekre vonatkoznak. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elfogadta álláspontját⁽¹⁾, ami diverzifikált gázellátási portfóliót és nagyobb gázpiaci versenyt kínál a fogyasztóknak. Emellett a termelő-fogyasztók és az energiaközösségek ösztönzik a regionális vagy vidékfejlesztést, és előmozdítják az energiaágazat digitalizációját.

⁽¹⁾ TEN/761 – Energiaárak című vélemény (HL C 275., 2022.7.18., 80. o.).

5.4. Az irányelv 27. cikke előírja, hogy a fosszilis gáz szállítására vonatkozó szerződéseket 2049-ig meg kell szüntetni, vagy addig le kell járniuk. Az EGSZB-nek kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a magánszektor által kötött szállítói szerződések esetében jó ötlet-e törvényben rögzíteni a lejárat határidőt, mivel ez ellentétes lehet a kereslet és kínálat piacgazdasági elvével. Másrészt az uniós klímarendeletben rögzített kötelező klímasemlegességi célkitűzéssel való összhang érdekében, valamint tekintettel arra, hogy az üvegházhatású gázok hosszú ideig megmaradnak a légkörben, 2049 túl késő. Ha az Európai Bizottság ragaszkodik a szerződések lejárat dátumának meghatározásához, ezt a határidőt körülbelül egy évtizeddel korábbra kell kitűzni, hogy az EU teljesíthesse környezetvédelmi kötelezettségvállalásait, különös tekintettel a REPowerEU kezdeményezésre, amely prioritásként kezeli a megújuló energiára való szükséges áttérést.

5.5. Az irányelv (a 62. és az azt követő cikkek) a gázhálózatokra vonatkozó szabályokkal összhangban előírja a hidrogénhálózatok termelőinek, kereskedőinek, hálózatüzemeltetőinek és tárolóüzemeltetőinek szétválasztását is. Az EGSZB támogatja ezt a versenyközpontú megközelítést, de felhívja a figyelmet arra, hogy ez hátráltathatja a hidrogénhálózatok kiépítésére irányuló sürgős kezdeményezéseket. Az irányelv kivételes szabályokat biztosít 2030 végéig; meg kell vizsgálni, hogy ez még tovább meghosszabbítható-e. A gázhálózatok és hidrogénhálózatok üzemeltetőinek jogi szétválásának megkövetelése megnehezítené az éghajlatpolitikai célkitűzések eléréséhez szükséges infrastruktúra átalakítását és kiépítését. A gázszektor dekarbonizálásának egyik módja a meglévő gázinfrastruktúra tiszta hidrogén szállítására való átalakítása. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a hidrogénhálózatra vonatkozó szétválasztási szabályok alóli kivételeket érdemes lenne megvitatni. A gázhálózati szabályozáshoz hasonlóan a hidrogénhálózati szabályozásnak is különbséget kell tennie a szállítási és az elosztási hálózati szintek között, és konkrét szétválasztási követelményeket kell megállapítania.

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a megújuló gázok, a földgáz és a hidrogén belső piacairól (átdolgozás)

5.6. A felülvizsgált gázipari rendelet 4. cikke tartalmaz egy olyan szabályt, amely szerint a tagállamok engedélyezhetik a szabályozott gáz- és hidrogén szolgáltatások között a pénzügyi transzfereket. Az EGSZB támogatja ezt a megközelítést.

5.7. A rendelet (a 6. és az azt követő cikkek) a gázhálózati szabályokkal összhangban megkülönböztetésmentes piaci hozzáférést biztosít a hidrogénhálózatokhoz és -tárolókhoz. Az EGSZB támogatja ezt a megközelítést.

5.8. A rendelet 16. cikke hálózati díjkezdvezményekről ír elő a megújuló és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gázokra. Az EGSZB támogatja ezt.

5.9. A rendelet 20. cikke előírja, hogy a tagállamok közti gázszállítás során a legfeljebb 5 %-os hidrogéntartalmat el kell fogadni. Az EGSZB úgy véli, újra meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy amennyiben a kevert tartalom meghaladja az 5 %-ot, a hálózat műszaki szempontból zavartalanul működik-e. Ez a keverés révén elősegítené a megújuló gázok piacának növekedését.

5.10. A rendelet (a 39. és az azt követő cikkek) előírja a Hidrogénhálózat-üzemeltetők Európai Hálózatának (ENNOH) létrehozását. A földgáz és a hidrogén közti lehetséges szinergiák miatt ezt a hálózatot az ENTSOG-gal szoros együttműködésben kell kialakítani. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hálózat fontos szerepet játszik a hidrogén uniós belső piacának létrehozásában. Ebben a tekintetben biztosítani kell, hogy a hálózat nyitott legyen az új szereplők számára. A kvv-k különleges versenyérdekeit tiszteletben kell tartani.

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az energiaágazaton belüli metánkibocsátás csökkentéséről

5.11. Az EU a globális metánkibocsátás mindössze 5 %-ért felelős ⁽²⁾. A földgázimport metánkibocsátásának nagy része az EU-n kívülről származik. Az energiaágazatban a metánkibocsátás elleni küzdelemhez továbbra is elengedhetetlen az energiaimportra is kiterjedő nemzetközi megközelítés.

⁽²⁾ Lásd a TEN/725. sz. véleményt – Metánstratégia (HL C 220., 2021.6.9., 47. o.)

5.12. Az EGSZB úgy véli, hogy jó ötlet egy az energiaágazat metánkibocsátásának korlátozására vagy csökkentésére szolgáló uniós keret. Gondoskodni kell arról, hogy a gázágazatra vonatkozó nyomonkövetési kötelezettségek megvalósíthatók legyenek, például a kibocsátási adatok mérése, jelentése és hitelesítése során. Ez magában foglalja a létesítmények ellenőrzésére szolgáló határidők megfelelő kitűzését, tekintettel azok műszaki állapotára és korára. Figyelembe kell venni a kibocsátás csökkentésére irányuló, már létező iparági kezdeményezéseket (az olaj- és gáziparból származó metánkibocsátással foglalkozó partnerség, az OGMP), valamint a nemzetközi együttműködés fokozásának szükségességét olyan kezdeményezések keretében, mint a metánra vonatkozó globális kötelezettségvállalás és a Tiszta Levegő Koalíció.

5.13. A fosszilis eredetű metánkibocsátásra vonatkozó adatok nagy része nem áll rendelkezésre. Az EGSZB üdvözlí a nyomon követésre, jelentésre és ellenőrzésre vonatkozó javaslatokat, különösen a gázvezetékek szivárgásainak megelőzése terén való alkalmazás tekintetében. Egyszerűsíteni kell és előtérbe kell helyezni az olyan kezdeményezéseket, mint a nemzetközi metánkibocsátási megfigyelőközpont (IMEO), és az ilyen szivárgások felderítésére szolgáló műholdas technológiák használatát. Az indokolatlan lefűvátást és fáklyázást be kell tiltani az Unióban. Ez alól csak vészhelyzetek és a biztonsággal kapcsolatos helyzetek esetén lehet kivételt tenni. A biometánnal kapcsolatban már több uniós tagállam is vezetett be műszaki és szabályozási nyomonkövetési és megelőzési intézkedéseket. Ez segíthet a fosszilis kitermelés során keletkező metánkibocsátás felmérésében.

5.14. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a metánszivárgás legnagyobb része az Unión kívül történik, ezért szükséges a gázimportra vonatkozó metánkibocsátási behozatali normák bevezetése és alkalmazása. Egy ilyen behozatali normának meg kell határoznia az elfogadható upstream kibocsátások referenciaértékét. Ezt a behozatali normát már e rendelet keretében ki kell dolgozni. Meg kell fontolni továbbá az upstream metánkibocsátás bevonását a szén-dioxid-árazási rendszerbe.

5.15. A metánkibocsátás csökkentésére irányuló javaslat az energiaágazatra helyezi a hangsúlyt. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza a mezőgazdaságból származó metánkibocsátás jelentőségét. Az Európai Bizottság metánstratégiájában foglaltak szerint a mezőgazdasági termelőket támogatni kell a metánkibocsátás csökkentésében. Ennek keretében a közös agrárpolitikába be lehetne építeni egy olyan feladatkört, amely a mezőgazdasági termelők metánkibocsátás-csökkentését ösztönző intézkedéseket javasolna.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A városi mobilitás új uniós kerete

(COM(2021) 811 final)

(2022/C 323/18)

Előadó: **Mateusz SZYMAŃSKI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.1.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.4.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	203/1/8

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí a városi mobilitás uniós keretrendszeréről szóló európai bizottsági közlemény közzétételét. A dokumentum éppen jó időben készült el, tekintettel a szükséges környezetvédelemmel kapcsolatos kihívásokra és azokra a problémákra, amelyek – a mobilitással és tágabb értelemben a városi élettel és munkával kapcsolatos gondolkodásmódunkat megváltoztató – Covid19-világjárvány során jelentkeztek. Meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a környezetvédelem és az inkluzív városi mobilitás között. A kibocsátások szükséges csökkentése nem vezethet a mobilitás korlátozásához és a közlekedés kizárásához.

1.2. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a mobilitáshoz való jogot – amely a szociális jogok európai pillérében is szerepel – alapvető emberi jogként kell elismerni. Ezért ambiciózus uniós fellépést szorgalmaz a városi közlekedés befogadóbbá tétele érdekében. A mobilitást olyan tényezőnek kell tekinteni, amely előmozdíthatja az egyenlőséget, ezen belül is mindenekelőtt az esélyegyenlőséget.

1.3. Az EGSZB arra kéri a különböző szintű közigazgatási szervek képviselőit, hogy a civil társadalom képviselőinek és a polgároknak a bevonásával működjenek együtt a mobilitás javítása érdekében, nemcsak a városokban, hanem a tágabb értelemben vett (a városkörnyéki és vidéki területeket is magukban foglaló) városi funkcionális területeken is. Mindenekelőtt fenntartható városi mobilitási terveket (sustainable urban mobility plan – SUMP), fenntartható városi logisztikai terveket (sustainable urban logistics plan – Sulp), valamint a városi határokon túlmutató területrendezést szorgalmaz. A TEN-T felülvizsgálatával kapcsolatos munkák során ezt mindenképpen figyelembe kell venni, amennyiben városi csomópontokról van szó. Az EGSZB szerint ezeknek a központoknak egyablakos ügyintézési rendszerként kell működniük.

1.4. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a tervezési folyamatban részvételen alapuló megközelítést alkalmazzanak. Az EGSZB szerint csak a közlekedésben érdekelt összes fél bevonása hozhat változást a kívánt irányba. Ezért örömmel veszi azt a javaslatot, hogy módosuljon a városi mobilitással foglalkozó szakértői csoport összetétele, és a részvételi lehetőség nyíljon meg a közigazgatáson kívüli szereplők előtt is. Az EGSZB azt javasolja, hogy vegyék fel a tagok közé különböző társadalmi csoportok és területek képviselőit, különösen a fiatalokat. Jelzi egyben, hogy szívesen részt venne a szóban forgó csoport munkájában. Úgy véli, hogy ez a megközelítés segítené a fenntartható városi mobilitási tervek és a fenntartható városi logisztikai tervek népszerűsítését. Az EGSZB hangsúlyozza az olyan intézkedések jelentőségét is, amelyek felhívják az utasok és a vállalkozások figyelmét a városi mobilitási és logisztikai kínálatra, különösen az autóhasználat optimalizálására. Rendkívül fontos szerepet játszik az oktatás, valamint a különböző intézmények és szervezetek közötti széles körű együttműködés.

1.5. Elengedhetetlen feladat a mobilitási intézkedések megfelelő, hosszú távú finanszírozásának biztosítása. Az uniós tagállamokat és a helyi önkormányzatokat saját források elkülönítésére kellene ösztönözni, mivel – a fenntartható városi mobilitási tervek és a fenntartható városi logisztikai tervek kidolgozása mellett – ezzel is bizonyítanák, hogy megvan a politikai akarat a változásra ezen a területen. Az uniós alapok keretében fontolóra kellene venni konkrét források elkülönítését a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek vonzóbbá teszik a városi mobilitáshoz kapcsolódó munkahelyeket, különösen a tömegközlekedés terén, amelyet munkaerőhiány és a munkaerő előregedése jellemez. Szociális párbeszéd segítségével megoldásokat kell kidolgozni a foglalkoztatási feltételek javítására. Ugyanez vonatkozik a mobilitással kapcsolatos szolgáltatásokat kínáló digitális platformokon keresztül dolgozó munkavállalókra is. Az EGSZB felhívja a figyelmet az online platformokon keresztül végzett munka feltételeinek javítását célzó európai bizottsági javaslatra. Gondoskodni kell az irányelv sikeres végrehajtásáról.

1.7. Az EGSZB látja, hogy a tömegközlekedés különleges szerepet játszik a városi és városkörnyéki mobilitás javításában. Fontos, hogy ez a közlekedési mód színvonalas szolgáltatást nyújtson, és könnyen hozzáférhető legyen. A jelenlegi egészségügyi helyzetben nem hanyagolható el a biztonság sem. Az EGSZB ezért is sürget ambiciózus intézkedéseket a tömegközlekedés megerősítése érdekében, különösen, mivel a tömegközlekedés sokat tud segíteni az esélyegyenlőség javításában.

1.8. A digitalizáció fejlődése új lehetőségeket és kockázatokat teremt. Az EGSZB elismeri a digitális megoldásokban rejlő lehetőségeket, és támogatja fejlesztésüket. Biztosítani kell azonban, hogy az új mobilitási eszközök megjelenése ne korlátozza a mobilitáshoz való hozzáférést azok számára, akik – különböző okokból – nem tudnak vagy nem képesek használni ilyen eszközöket. Ezért különösen fontos a digitális készségek fejlesztése és a digitális környezet biztonságának javítása. Mindamellett felhívjuk a figyelmet, hogy a digitális alkalmazásokon keresztül megszerzett adatok tekintetében tiszteltetben kell tartani az átláthatóság és a demokratikus irányítás elvét.

1.9. Az EGSZB támogatja a megbízható és összehasonlítható mobilitási mutatók kidolgozására irányuló erőfeszítéseket. Ajánlatos elsődlegesen az ENSZ 11. fenntartható fejlődési céljában szereplő mutatókat alkalmazni. Fontos tudni, hogy az adatgyűjtés és -feldolgozás komoly munkát jelent az igazgatási szervek számára. Ezért az EGSZB szorgalmazza a különböző szintű igazgatási szervek támogatását ebben a folyamatban.

2. Háttér

2.1. A városi mobilitási statisztikák jól szemléltetik, mekkora kihívást jelent a mobilitással kapcsolatos magatartás és döntések megváltoztatása ⁽¹⁾. A városlakók ragaszkodnak az autójukhoz, aminek társadalmi, gazdasági és környezeti következményei vannak. Arra, hogy milyen komoly kihívást jelent a fenntartható mobilitásra való átállás, az Európai Számvevőszék is felhívta a figyelmet, amikor a jelentésében rámutatott, hogy „nem történt egyértelmű elmozdulás a fenntarthatóbb közlekedési módok felé” ⁽²⁾.

2.2. A közleményben az Európai Bizottság javaslatokat terjeszt elő olyan intézkedésekre, amelyek határozottabban törekednek a városi mobilitásszervezés szabályainak megváltoztatására. Amint arra az Európai Bizottság rámutat, a cél az, hogy a forgalomáramlásokon alapuló jelenlegi megközelítés helyett a fenntarthatóbb személy- és áruszállításon alapuló megközelítés nyert teret.

2.3. Az Európai Bizottság szerint ez erősebb közforgalmú közlekedési, ezen belül tömegközlekedési szerkezetet, jobb aktív mobilitási lehetőségeket, valamint hatékony, kibocsátásmentes városi logisztikát jelent majd, az utolsó kilométer megtételére is. Rendkívül fontos, hogy a multimodalitást digitális megoldások segítsék, lehetővé téve a városi és városkörnyéki területek jobb összekapcsolását és a hatékonyság növelését.

2.4. A közleményt a kettős – energetikai és digitális – átállás kontextusában kell szemlélni. A közlekedés terén a TEN-T városi csomópontjaira vonatkozó megerősített megközelítés – többek között a multimodalitás előmozdítása mind a személy-, mind az áruszállításban – segíteni fogja a sikeres átállást. Ez azt is jelenti, hogy maradéktalanul ki kell aknázni a digitalizáció kínálta lehetőségeket.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság észrevételeivel és ajánlásaival. A városoknak és a városi mobilitásnak fejlődnie kell, és alkalmazkodnia az új realitásokhoz. A városi mobilitást helyesen tekintik tág fogalomnak, amely a városi élet egészére kiterjed, és amelynek lehetővé kell tennie különböző gazdasági, társadalmi és környezeti célok elérését. Ez azért fontos, mivel a közlekedési ágazatnak a Covid19-világjárvány miatt komoly nehézségekkel kell szembenéznie. Az EGSZB úgy véli ugyanakkor, hogy a tömegközlekedés az egyenlőtlenségek – különösen az esélyegyenlőtlenség – csökkentését szolgáló politikák részét képezi.

⁽¹⁾ <https://www.eiturbanmobility.eu/>
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Passenger_mobility_statistics#Distance_covered

⁽²⁾ Számvevőszék „Fenntartható városi mobilitás az Európai Unióban: érdemi javulás csak a tagállamok elkötelezett szerepvállalásával lehetséges” című, 06/2020. sz. különjelentése.

3.2. Az EGSZB alapvető jognak tartja a mobilitást. Ez az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatából következik, amely kimondja, hogy mindenkinek joga van a szabad mozgáshoz. Nem szabad megfélemlíteni a szociális jogok európai pillérével, amely szerint „[m]indenkinek joga van jó minőségű alapszolgáltatásokat igénybe venni, ideértve [...] a közlekedési [...] szolgáltatásokat”. Az EGSZB mindazonáltal megjegyzi, hogy a jelenlegi városi mobilitási infrastruktúra nem mindenki számára egyformán hozzáférhető. Gondoskodni kell arról, hogy a közlekedés minél inkluzívabb legyen.

3.3. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság szerepét a városi mobilitás javításában. Tudatában van azonban annak, hogy a fő döntéshozatali teher a helyi önkormányzatokra és a tagállamokra hárul. Ezért aktív fellépést szorgalmaz a mobilitás fejlesztése érdekében, gondolva itt a fenntartható városi mobilitási tervek (SUMP-ok) és a fenntartható városi logisztikai tervek (SULP-ok) kidolgozásával kapcsolatos munkára is. Az ilyen tervek elkészítését többek között a politikai akarat hiánya is akadályozhatja. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a közigazgatási szervezeteknek együtt kell működniük a különböző döntéshozatali szinteken, többek között a civil társadalmi szervezetek és a polgárok bevonásával. Egyúttal arra kéri a tagállamokat, hogy fordítsanak saját forrásokat a városi mobilitási infrastruktúra fejlesztésére és karbantartására. Az uniós alapok keretében fontolóra kellene venni konkrét források elkülönítését a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére.

3.4. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét a fenntartható városi mobilitási tervekkel és a fenntartható városi logisztikai tervekkel kapcsolatban. Sajnos még mindig sok uniós város nem rendelkezik ilyen tervvel, ami arra utalhat, hogy a tervek elkészítése jelentős pénzügyi és szervezési terhet jelent. Az Európai Bizottság javaslatai a helyes irányba mutatnak. Az EGSZB is lépéseket fog tenni a szóban forgó eszközök megismertetése érdekében. Az EGSZB szorgalmazza továbbá a tervek népszerűsítését a vállalkozások körében. Fontos, hogy a tervek aktuális tendenciákra válaszoljanak. Amennyiben hosszú távon nincs jelentős javulás, fontolóra kell venni a fenntartható városi mobilitási terv és a fenntartható városi logisztikai terv kidolgozásának kötelezővé tételét, tiszteletben tartva ugyanakkor a szubszidiaritás elvét.

3.5. A közlemény nagy figyelmet fordít a városi közlekedés fejlesztésével összefüggő környezetvédelmi problémákra. Itt megfelelő egyensúlyra kell törekedni. A kibocsátások szükséges csökkentése nem vezethet a mobilitás korlátozásához és a közlekedés kizárásához. Az EGSZB azt javasolja, hogy elsődlegesen olyan megoldásokat válasszunk, amelyek ösztönzik az alacsony kibocsátású járművek használatát, és támogassuk a vállalkozásokat, a civil társadalmi szervezeteket és a fogyasztókat az ilyen járművek vásárlásában. Ezzel párhuzamosan be kell mutatni azoknak a mobilitási lehetőségeknek a teljes spektrumát, amelyek részben vagy egészében csökkentik a saját autóval való közlekedés iránti igényt.

3.6. Rendkívül fontos a megfelelő területrendezés. Figyelemmel kell kísérni a mobilitási tendenciákat, és megfelelő tartáléktereket kell létrehozni új mobilitási formák kidolgozása, valamint a tömegközlekedési hálózatok fejlesztése céljából. Annak érdekében, hogy a városközpontoktól távol eső területeken kielégítő legyen az életminőség, megfelelő infrastruktúrát kell biztosítani az ott élők számára. Fontos, hogy a mobilitás új formáira irányuló üzleti modellek igazodjanak a városi infrastruktúrához. Ha a városokban nincs elegendő potenciál, támogatni kell olyan partnerségeket, amelyek nyomon követik a városi mobilitás fejlődési tendenciáit és ezek megvalósulását az EU-ban és globális szinten. Az EGSZB támogatni fogja az ilyen jellegű intézkedéseket.

3.7. Az EGSZB ajánlja, hogy a városok, a városkörnyéki területek és a vidéki területek közösen dolgozzanak ki fenntartható városi mobilitási terveket és fenntartható városi logisztikai terveket a tág értelemben vett funkcionális területek számára. A cél a szuburbanizáció és a kaotikus terek elleni küzdelem legyen.

3.8. Az EGSZB helyesli, hogy a közlemény nagy jelentőséget tulajdonít a TEN-T városi csomópontok megerősítésének az utasok és az áruk szempontjából, és osztja azt a nézetet, hogy ezek a szempontok a TEN-T rendelet⁽³⁾ felülvizsgálatának részét kell, hogy képezzék. Ennek kapcsán az EGSZB hangsúlyozza, hogy a városok nem tudnak fejlődni, ha el vannak szigetelve a környező területektől. Ezért rendkívül fontos, hogy a városok és a városkörnyéki területek között, így a vidéki területeken is olyan közlekedési összeköttetések legyenek, amelyek lehetővé teszik a kényelmes utazást, illetve a különböző területek és az ott lakók lehetőségeinek maradéktalan kiaknázását. Az EGSZB szerint ezeknek a központoknak egyablakos ügyintézési rendszerként kell működniük. Ezeknek a csomópontoknak nemcsak azt kell szolgálniuk, hogy az emberek a szó szoros értelmében más mozgásmódra váltsanak, hanem átfogó szállítási szolgáltatást is kell nyújtaniuk, gondolva itt az utastájékoztatásra, valamint a szállítással – többek között áruszállítással – összefüggő szolgáltatásokra és termékekre is. Az EGSZB szerint a vasútállomások különleges szerepet tölthetnek be ezen a téren.

3.9. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az áru fuvarozás logisztikájában csökkenteni kell a kibocsátást, például fenntartható városi logisztikai tervek kidolgozása révén, amelyek a fenntartható megoldások kidolgozására és a multimodalitás javítására helyezik a hangsúlyt, szem előtt tartva a kibocsátásmentes megoldásokat, technológiákat és járműveket. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy ebbe a folyamatba vonják be a köz- és magánszféra szereplőit, és megfelelően kezeljék az átmeneti problémákat.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1315/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó uniós iránymutatásokról és a 661/2010/EU határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 348., 2013.12.20., 1. o.).

3.10. Az ágazat számára kihívást jelent a munkaerő bevonása. A feltárt problémák hátterében többek között a munkavállalók előrehaladott életkora áll, miközben alacsony az érdeklődés a városi tömegközlekedésben végzett munka iránt. Következésképpen munkaerőhiány jelentkezik, ami hatással van a nyújtott szolgáltatások színvonalára. Másrészt a Covid19-világjárvány egyértelműen megmutatta, hogy az ágazatban dolgozók fontos szerepet játszanak, és ők gondoskodnak egész közösségek működésének folyamatosságáról. Ezért tisztességes és méltó munkakörülmények biztosításával kellene vonzóbbá tenni a munkát ebben az ágazatban. Emellett nagyon fontos, hogy az iskolai tantervekbe és az ifjúsági munkába beépüljön a fenntartható mobilitással foglalkozó oktatás, és az oktatási programok vonzóbbak és interaktívabbak legyenek a fiatalok számára, többek között az Erasmus+ program révén. Az ezt szolgáló megoldásokat a szociális párbeszéd mechanizmusain keresztül kell kidolgozni.

3.11. A városi tömegközlekedési szerződések rendszerében a legjobb ajánlat kiválasztásakor számos szociális és környezetvédelmi kritériumot mérlegelni kell, figyelembe véve az 1370/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben ⁽⁴⁾ meghatározott követelményeket.

3.12. A mobilitás fejlesztéséhez elengedhetetlen a tömegközlekedés, ezért ez utóbbi fejlesztését is támogatni kell, többek között a következő évekre szóló tömegközlekedési célok kitűzésével. Nem szabad megfeledkezni olyan tényezőkről sem, mint a hozzáférhetőség, a megfizethetőség, a biztonság, a megbízhatóság és a pontosság. Erősíteni kell ugyanakkor a bizalmat abban, hogy a városi közlekedés egészségügyi szempontból biztonságos – különösen olyan egészségügyi válságok idején, mint a Covid19-világjárvány. Az is fontos, hogy a szóban forgó közlekedési mód használatát ne társítsák a szegénységgel. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a tömegközlekedésnek az esélyegyenlőségben – többek között a nemek közötti egyenlőségben – betöltött szerepét sem. Az EGSZB hosszú távú pénzügyi támogatási keretet szorgalmaz a tömegközlekedési infrastruktúra finanszírozásához.

3.13. A közlemény felhívja a figyelmet a szolgáltatásalapú mobilitás (MaaS) használatával kapcsolatos kérdésekre. Ez az egyik kívánt fejlődési irány, mivel hatalmas lehetőséget kínál nagy mennyiségű adat előállítására. Aggályok merülnek fel azonban azzal kapcsolatban, hogy az alkalmazások által feldolgozott adatokat nem fogják-e jogosulatlanul felhasználni. Megfelelő szabályozási keretet kell kidolgozni, amellyel garantálható, hogy a városi mobilitásmenedzsment tiszteletben tartsa az átláthatóságra vonatkozó demokratikus elveket. Nyilvános ellenőrzésre is szükség van. Emellett a helyi és regionális önkormányzatok számára támogatást kell biztosítani a mesterséges intelligencián alapuló technológiák fejlesztéséhez. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a modern digitális mobilitási eszközök fejlődése nem vezethet azoknak az embereknek a kizárásához, akik nem tudnak vagy nem képesek használni ilyen megoldásokat. Fejleszteni kell a társadalom digitális készségeit.

3.14. Az EGSZB hangsúlyozza a modern mobilitásról szóló oktatás és figyelemfelkeltő intézkedések fontosságát. Meg kell mutatni az embereknek, hogy milyen előnyökkel jár, ha saját járművek helyett más közlekedési módokat választanak. Különösen fontos az autóhasználat optimalizálása. Az uniós szervek és kezdeményezések mellett a civil társadalmi szervezetek és hálózatok ⁽⁵⁾ is fontos szerepet játszanak ezen a téren. Sikeres példa erre a CIVITAS. Az EGSZB javasolja továbbá a fenntartható mobilitási módok alkalmazására ügyelő városi turizmus előmozdítását.

3.15. Az EGSZB jelzi, hogy szívesen részt venne a városi mobilitással foglalkozó szakértői csoport munkájában. Egyetértünk azzal, hogy módosítani kell a csoport összetételét és munkamódszerét. Helyes iránynak tartjuk, ha a csoportban való részvételi lehetőség megnyílik a közigazgatáson kívüli szereplők előtt is. Az EGSZB ösztönzi a csoport összetételének diverzifikálását oly módon, hogy képviselőket kapjanak a különféle társadalmi csoportok és területek. A fenti észrevételek más olyan testületekre is vonatkozhatnak, amelyek különböző szinteken a mobilitással foglalkoznak.

3.16. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatait is, hogy pontosítsák a városi mobilitásra vonatkozó harmonizált mutatókat. Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a közlemény a 11. fenntartható fejlődési célra hivatkozik, amelynek lényege a városok és egyéb emberi települések befogadóvá, biztonságossá, ellenállóképessé és fenntarthatóvá tétele 2030-ig. Fontos hangsúlyozni, hogy a konkrét célok iránymutatásul szolgálhatnak az erre a területre vonatkozó uniós politikákhoz és különféle mutatók kidolgozásához. Garantálni kell, hogy ezek a mutatók összehasonlíthatóak és időszerűek legyenek. Következésképpen az EGSZB fontosnak tartja az adatgyűjtéért és a statisztikák elkészítéséért különböző szinteken felelős szolgálatok támogatását. Az EGSZB szorgalmazza, hogy a további munkák megalapozásához a fenntartható városi mobilitási mutatókat (SUMI) ⁽⁶⁾ alkalmazzák, és vegyék figyelembe a szóban forgó eszköz kidolgozásának tapasztalatait.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1370/2007/EK rendelete (2007. október 23.) a vasúti és közúti személyszállítás közszolgáltatásáról, valamint az 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 315., 2007.12.3., 1. o.).

⁽⁵⁾ Például az EIT Urban Mobility [városi mobilitás] és a különböző városszövetségek.

⁽⁶⁾ <https://civitas.eu/tool-inventory/sumi-sustainable-urban-mobility-indicators>

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy a minden utas számára hozzáférhető utastájékoztatásnak a tömegközlekedési szolgáltatás szerves részét kell képezniük. A tarifák, zónák és a hozzájuk rendelt jegyek sokasága nehézkessé teheti az utazást. Ez különösen igaz azokra, akik rövid távú tartózkodás céljából érkeznek a városokba. Az EGSZB egyszerű és egyértelmű tarifarendszerek kidolgozását szorgalmazza.

4.2. Sok fiatal számára prioritás az egészséges, éghajlatbarát és fenntartható mobilitásra összpontosító, átfogó szemléletváltás⁽⁷⁾. Ezért az EGSZB erőfeszítéseket szorgalmaz egyfelől annak érdekében, hogy a fiatalok strukturáltabb szerepet kapjanak az éghajlattal és a fenntarthatósággal kapcsolatos uniós szakpolitikai tervezésben és döntéshozatalban⁽⁸⁾, másfelől pedig az olyan kezdeményezések folytatása érdekében, mint a DiscoverEU.

4.3. Az Európai Bizottság a közleményben helyesen hivatkozik a digitális platformokon keresztül végzett munkára, többek között a mobilitás területén. Az elmúlt években számos problémát és kihívást azonosítottak ezzel kapcsolatban, gondolva itt a foglalkoztatási feltételekkel összefüggő problémákra is. Az EGSZB felhívja a figyelmet az online platformokon keresztül végzett munka feltételeinek javítását célzó európai bizottsági javaslatra. Gondoskodni kell az irányelv sikeres végrehajtásáról.

4.4. Az EGSZB rámutat, hogy a kiskereskedelmi ágazat jelentősen segítheti a városi mobilitási célok elérését, ha a kiskereskedelembe veszik a proximitásalapú modell elveit, különösen az alapvető termékek esetében. A helyi kereskedelemnek támogatnia kell a fenntartható megoldások szélesebb körű alkalmazását. Az új trendeket is követni kell – ilyen például a légi mobilitás, amely új szintre emelheti a mobilitási szolgáltatásokat.

4.5. A közlemény felhívja a figyelmet a belvízi hajózásra, amely a városi közlekedésnek és az áruszállítás utolsó kilométerének kizöldítésében is szerepet játszhat. Ennek kapcsán az EGSZB utal a NAIADES III-ról szóló véleményére⁽⁹⁾, amely különböző megoldásokat ajánl ezen a téren. Megemlíti többek között, hogy a városi belvízi hajózás fejlesztéséhez meg kell teremteni bizonyos feltételeket. Ilyenek többek között a szükséges infrastruktúra megteremtése, illetve a szárazföldi tömegközlekedés számára biztosított kedvezmények belvízi személyszállításra való kiterjesztése.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁷⁾ Youth Position Paper [Állásfoglalás az ifjúságról], Bécs, 2021 – <https://www.klimaaktiv.at/service/publikationen/mobilitaet/the-pep.html>

⁽⁸⁾ HL C 429., 2020.12.11., 44. o.

⁽⁹⁾ HL C 194., 2022.5.12., 102. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az energiaunió helyzetéről szóló 2021. évi jelentés – Hozzájárulás az európai zöld megállapodáshoz és az uniós helyreállításhoz (az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet alapján)

[COM(2021) 950 final]

(2022/C 323/19)

Előadó: **Alena MASTANTUONO**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.12.20.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.19.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	184/4/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Ukrajna elleni orosz invázió következtében jelenleg kibontakozó súlyos helyzet kifejezetten azt mutatja, hogy az EU energiabiztonságát fenyegető kockázatokat és az ezzel kapcsolatos kérdéseket nemcsak az energiaunió helyzetéről szóló 6. éves jelentés szövegében, hanem a valóságban is óriási mértékben alábecsülték. A jelenlegi tragikus kép azt mutatja, hogy végzetes hiba volt az energia területén az EU és Oroszország közötti intenzív gazdasági együttműködést választani, amelyet egyes uniós tagállamok számos korábbi magas rangú politikusa is határozottan támogatott.

1.2. Mostanra vált világossá, hogy milyen mértékűek az abból adódó potenciális kockázatok, hogy az uniós energiarendszer az energiaszektor számára szükséges nyersanyagok Oroszországból származó importjától függ. A Krím-félsziget elcsatolása után ez még inkább felgyorsult, és sürgős uniós fellépést igényel.

1.3. Az EGSZB elkötelezett a zöld megállapodás célkitűzései mellett, és azt ajánlja, hogy fokozzák az erőfeszítéseket a kitűzött célok elérése és az EU fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségének minél gyorsabb csökkentése érdekében. A zöld megállapodás végrehajtására vonatkozó átfogó forgatókönyvet azonban ki kell igazítani, hogy az a jelenlegi körülmények között is megvalósítható és reális legyen.

1.4. Ami az energiauniót illeti, az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a hangsúlyt most arra kell helyezni, hogy a biztonság, a szolidaritás és a bizalom első pillére kiemelt figyelmet kapjon. Ezzel párhuzamosan tovább kell erősíteni a pillérek közötti szinergiákat, valamint az összes vonatkozó támogatási eszközt (finanszírozás, adózás, taxonómia, kibocsátási egységek és szabályozás).

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az energiaunió helyzetéről szóló 6. éves jelentés nem tökéletesen kiegyensúlyozott. Az energiapiaci kínálati sokkok hatása miatt nagy hangsúlyt fektet az energiaárakra és a szén-dioxid-kibocsátás megszüntetésének eszközeire, és csak felületesen foglalkozik olyan kérdésekkel, mint az ellátásbiztonság vagy az innováció és a kutatás. Az EGSZB azt szeretné, ha szélesebb körű és jól strukturált áttekintést kaphatna az energiaunió megerősítését szolgáló pénzügyi forrásokról, valamint javulást szeretne látni abban, hogy az energiaunió előrehaladása miként járul hozzá az innovatív intézkedésekhez és a versenyképességhez.

1.6. Az EGSZB-t különösen az zavarja, hogy a korábbi jelentésekhez hasonlóan ez a jelentés sem vagy csak kis mértékben foglalkozik az európai energiaunió kulcsfontosságú célkitűzéseivel. Nem szabad megfélemlíteni többek között arról, hogy csökkenteni akartuk az importfüggőséget, a polgárokat akartuk az energiaunió középpontjába helyezni és az EU-t világelsővé kívántuk tenni a megújuló energia terén. Elvárható lenne, hogy az éves helyzetjelentések kiemelt módon elemezzék ezeket a központi kérdéseket, és egyértelműen rávilágítsanak az esetleges hibákra, hogy adott esetben új kezdeményezéseket lehessen kidolgozni. Ez a jelentés messze van ettől; például igen csak elítélhető módon elhanyagolja a közösségi energia fejlesztésének kérdését, amely pedig fontos az EGSZB számára. Az EGSZB azt várja az Európai Bizottságtól, hogy a 2022. évi jelentésben külön fejezetekben, érdemben foglalkozzon ezzel a kérdéssel.

1.7. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a megújuló energiaforrások váltak az EU fő energiaforrásává; ez kulcsfontosságú az EU energiaimporttól való nagyfokú függőségének csökkentése és az Unió energiabiztonságának támogatása szempontjából. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy kézzelfoghatóbb intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy a fogyasztók aktívan részt vehessenek a piacon, illetve decentralizáltabb és fenntarthatóbb ellátási struktúrák álljanak a rendelkezésükre.

1.8. Az EGSZB egyetért a jelentésnek a belső energiapiac fejlődési lehetőségeiről szóló megállapításával, azaz, hogy a piaci környezet, az intézmények, a szabályozás és a tagállamok közötti összekapcsolhatóság tekintetében a belső piac még nem érte el a teljes fejlettségi szintet. Az átállás az energetikai infrastruktúra próbája lesz, és minden eszközt mozgósítani kell annak érdekében, hogy az infrastruktúrát felkészítsük a változásra és ellenállóvá tegyünk a jövőbeli sokkhatásokkal szemben.

1.9. A 2021 őszen bekövetkezett energiaár-emelkedés tapasztalatai a jelenlegi helyzettel együtt hangsúlyozzák, hogy szorosan nyomon kell követni az energiaárak alakulását, és integráltabb megközelítést kell kidolgozni arra vonatkozóan, hogy miként lehet racionálisan kezelni a magas energiaárak szegénységre gyakorolt hatását.

1.10. Az EU energiauniójának fejlődése olyan szakaszba lépett, amikor látható erőfeszítéseket kell tenni a biztonság javítása érdekében. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a szolidaritásra és a bizalomra is. Nagyon valószínű, hogy a következő télen elkerülhetetlen lesz egy válságkezelési próba, amely felkészültséget igényel az energiaelosztásra és következésképpen a gazdasági teljesítményre és az életszínvonalra gyakorolt negatív hatások minimalizálása érdekében.

1.11. Az EU-nak azzal is tisztában kell lennie, hogy az Oroszországból az EU-ba irányuló energiaszállítás jelenlegi rendszere az orosz állami rezsim kezében tartja a pénzáramlásokat, és az ezeket a pénzügyi forrásokat katonai erőfeszítései finanszírozására használja. A lehető leghamarabb meg kell találni az energiaellátás biztosításának alternatív módjait a különböző országokból származó szállítók diverzifikálásával és különböző energiaforrások felhasználásával, az EU-n belüli szolidaritás fokozása mellett. Ez az EU-ba importált nyersanyagokra is vonatkozik.

1.12. Az EGSZB nagyon örülne egy határozottabb politikai álláspontnak, valamint az energia és a digitális ágazat közötti, illetve az energiaunió és az új európai iparstratégia közötti kapcsolat hatásvizsgálatának. Örömmel venné azt is, ha néhány előrejelzés készülné arról, hogy milyen hatásokkal járhat az EU energiaágazatát, a vállalkozásokat és a társadalmat érintő jelenlegi kockázatos helyzet.

1.13. Az energiaunió helyzetéről szóló jelentésben külön fejezetet érdemelnek a méltányos átállás megvalósítására irányuló erőfeszítések is, beleértve a tagállamokban és európai szinten megvalósított legjobb példákat, és az is, hogy miként használják fel az uniós finanszírozást ahhoz, hogy pénzügyi lendületet adjanak a zöld átálláshoz szükséges átképzésnek és továbbképzésnek. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a méltányos átállás nem csupán egy átállás finanszírozásáról szól. Magában foglalja a tisztességes munka és a minőségi munkahelyek megteremtésének, valamint a szociális biztonság megvalósításának a célját, méghozzá a szociális partnerek közreműködésével, és egyedi regionális szintű intézkedéseket tesz szükségessé.

1.14. Az EU-ban nem történnek állami beruházások a tiszta energiával kapcsolatos kutatásba és innovációba, így az EU lemaradásban van globális partnereihez képest, és ezzel azt kockáztatja, hogy nem tud majd előrelépni a fontos jövőbeli technológiák és piacok terén. Az EGSZB határozottan arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki stratégiai tervet a tisztaenergia-ágazatokra vonatkozóan, hogy lendületet adjon a tisztaenergia-ipar fejlesztésének az EU-ban.

2. Háttér

2.1. Az Európai Bizottság 6. éves jelentése számba veszi, hogy milyen eredményeket sikerült elérni az Európai Unió energia- és klímapolitikájának – beleértve az energiauniót is – öt pilléren keresztül történő végrehajtásában. Kiemeli továbbá, hogy miként ültették át az európai klímarendeletben rögzített új uniós éghajlatvédelmi célokat az „Irány az 55!” intézkedéscsomag érdemi jogalkotási javaslataiba. A zöld átállást a megoldás részének tekintik a klímasemlegesség felé vezető úton, amely választ ad a Covid19-válság hatásaira.

2.2. A jelentés megerősíti, hogy az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásának csökkentése pozitív tendenciát mutat. A világjárvány energiafogyasztásra gyakorolt hatásának, de a folyamatos dekarbonizációs tendenciáknak is köszönhetően 2020-ban az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása 31 %-kal csökkent 1990-hez képest. A tagállamok által 2021-ben benyújtott előrejelzések szerint 2030-ra a meglévő intézkedésekkel 34 %-kal, további intézkedésekkel pedig 41 %-kal csökken az üvegházhatást okozó gázok nettó kibocsátása az EU-ban, szemben az európai klímarendeletben meghatározott legalább 55 %-os üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentéssel.

2.3. A megújuló energiaforrások 2020-ban először előzték meg a fosszilis tüzelőanyagokat az EU fő áramforrásaként (az uniós villamos energia 38 %-a, szemben a fosszilis tüzelőanyagok 37 %-os arányával, és az atomenergia 25 %-os arányával). A megújuló energiaforrások részaránya az EU teljes energiaszerkezetében várhatóan eléri legalább a 22 %-ot, bár fennáll annak a kockázata, hogy egyes tagállamok nem teljesítik kötelező nemzeti célkitűzéseiket. A megújuló energiaforrások elterjedését a 2019-es 32,9 milliárd EUR-hoz képest 2020-ban 48,8 milliárd EUR beruházás támogatta. A különböző technológiák esetében azonban eltérő volt a kép.

2.4. Ez a jelentés egy olyan környezetben jelenik meg, amikor a gáz- és villamosenergia-árak hirtelen megugrottak. A nagykereskedelmi villamosenergia-árak éves szinten 230 %-kal emelkedtek, a kiskereskedelmi árakra gyakorolt hatás 2021 szeptemberéig mérsékeltebb volt (11 %-os növekedés uniós átlagban). Az ársokkot nagyrészt a 2020-ban tapasztalt negatív villamosenergia-árak okozták, amelyeket a gazdasági lassulás nyomott lefelé.

2.5. Ezt nagyrészt az emelkedő gázárak vezérelték, amelyek kilencszer nagyobb hatást gyakoroltak a villamos energia árára, mint az ugyanebben az időszakban megfigyelt szén-dioxid-áremelkedés hatása. A gáztárolási szintek alacsonyak, és az EU összességében az elmúlt 30 év legmagasabb nettó energiaimport-függőségi szintjét éli meg (2019-ben 60,6 %, szemben a 2018-as 58,2 %-kal és a 2000-es 56 %-kal). Mindez annak ellenére van így, hogy az energiaunió kifejezett célja volt és az most is, hogy csökkentse ezt a függőséget. Egy, az energiaunió helyzetéről szóló jelentésnek nemcsak az ilyen negatív számadatokat kellene megemlítenie, hanem azt is meg kellene magyaráznia, hogy miért nem sikerült még megközelítőleg sem elérni az importfüggőség csökkentésére irányuló célkitűzést.

2.6. Az energiaárak emelkedése arra készítette az Európai Bizottságot, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok gyors megsegítése érdekében kiadja a cselekvési és támogatási eszköztárat. 2019-ben az energiaszegénység akár 31 millió embert is érinthetett az EU-ban. Ez rámutat arra, hogy mindenképpen meg kell védjük a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportokat az árnövekedéstől, és biztosítanunk kell a klímasemlegességre történő igazságos átmenetet.

2.7. A jelentésben az Európai Bizottság megbízta az Energiaszabályozók Európai Unió Együttműködési Ügynökségét (ACER), hogy értékelje a jelenlegi nagykereskedelmi villamosenergia-piaci struktúra előnyeit és hátrányait, beleértve azt is, hogy mennyire képes kezelni a gázpiacokon tapasztalható szélsőséges áringadozással járó helyzeteket.

2.8. A megújuló energiaforrások támogatása elérte a 78 milliárd EUR-t. Ezzel szemben a fosszilis tüzelőanyagok támogatása 2020-ban némileg csökkent, 52 milliárd EUR-ra. A jelenlegi gazdasági növekedéssel azonban ez emelkedhet. A 6. jelentés szerint kilenc tagállam vezette ki a szent, 13 tagállam tett erre vonatkozó nemzeti kötelezettségvállalást egy bizonyos időpontig, négy tagállam mérlegeli a lehetséges időpontokat, és csak egy tagállam nem kezdte meg a fokozatos megszüntetéséről szóló nemzeti párbeszédet.

2.9. A 2030-ra kitűzött célok irányába történő 2019. évi csökkenés üteme csak a primerenergia-fogyasztás tekintetében volt kielégítő. 2018-hoz képest az uniós primerenergia-fogyasztás 1,9 %-kal, a végsőenergia-fogyasztás pedig 0,6 %-kal csökkent 2019-ben. Sokkal több erőfeszítésre van szükség a jelenlegi végsőenergia-fogyasztási cél és az energiahatékonysági irányelv javasolt felülvizsgálatában meghatározott ambiciózusabb célok elérése érdekében.

2.10. A jelentés segít azonosítani a jövőbeni cselekvési területeket és a fokozott erőfeszítéseket igénylő területeket. A jelentés hangsúlyozza, hogy amellet, hogy beruházásokra van szükség, fel kell számolni a megújuló energiaforrások bevezetése előtt álló adminisztratív akadályokat és fel kell gyorsítani az engedélyezési eljárásokat.

2.11. Az EU vizsgálja, hogyan lehetne növelni az energiaellátás biztonságát, valamint biztosítani az Unión belüli jobb konnektivitást. A válság rámutatott arra, hogy garantálni kell az ellátás biztonságát, és el kell kerülni, hogy az ellátás bizonytalan forrásokból származzon.

2.12. A tiszta energiára irányuló kutatási és innovációs közkiadások továbbra is alacsonyabbak a tagállamokban, mint 2010-ben, azonban a tiszta energiával kapcsolatos kutatásra és innovációra irányuló nemzeti és uniós helyreállítási finanszírozás részben kompenzálni tudja ezt. A 2021–27-es uniós költségvetés jelentős támogatást fog nyújtani az európai zöld megállapodás és az energetikai átállás Unió-szerte történő végrehajtásához. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap a rendelkezésre álló források legalább 30 %-át, illetve 37 %-át erre a célkitűzésre fordítja. Emellet a zöld átállást az igazságos átmenet mechanizmus vagy az InvestEU is finanszírozza.

2.13. 2021. október 5-ig a 22 nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervben az éghajlatváltozással kapcsolatban tervezett beruházások együttesen mintegy 177 milliárd EUR-t tettek ki, amely 40 %-a a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből összesen 445 milliárd EUR összegben e tagállamok számára elkülönített forrásoknak.

2.14. A közleményt a következő öt jelentés kíséri:

- Energiatámogatások az Unióban
- 2021. évi éghajlat-politikai eredményjelentés
- A tisztaenergia-technológiák versenyképessége terén elért előrehaladás
- Tüzelőanyag-minőségi jelentés
- A szén-dioxid-piac (kibocsátáskereskedelmi rendszer) működéséről szóló jelentés.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB úgy látja, hogy az Ukrajna elleni orosz katonai invázió óriási sokkhatást gyakorol az energiaunió biztonságára, működésére és teljesítményére, emellett pedig Ukrajna és népe számára is szörnyű helyzetet teremt. Ez az európai integráció történetének legnagyobb biztonsági fenyegetése. Ez szükségessé teszi az EU stratégiai és biztonsági prioritásainak újradefiniálását és kiigazítását, valamint az e prioritások végrehajtásához szükséges megfelelő eszközök mielőbbi előkészítését.

3.2. Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy legyenek előrelátóbbak a jövőbeli biztonsági fenyegetésekkel kapcsolatban, és fordítsanak nagyobb figyelmet az ellátás biztonságára és diverzifikálására, valamint az uniós tagállamok közötti nagyobb szolidaritás biztosítására. A biztonsági fenyegetés arra is rávilágított, hogy fel kell gyorsítani a megújuló energiaforrások elterjedését, hogy csökkenjen az EU fosszilis tüzelőanyagoktól való függősége és megvalósuljanak a zöld megállapodás célkitűzései.

3.3. Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság részletes jelentését, amely számba veszi a változásokat és az Európai Unió energia- és éghajlat-politikájának végrehajtása terén elért eredményeket. Pozitívan értékeli, hogy az EU előrelépéseket tett az éghajlatvédelmi célok teljesítése terén, és üdvözlí, hogy meghatározta azokat a területeket, ahol további előrelépésre van szükség. 2020-ban a Covid19-világjárvány némileg pozitív hatással volt a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére, mivel csökkentette az energiafogyasztást és ezáltal a termelést. A 2021-es gazdasági növekedés azonban felfelé lökte a keresletet, ami más elemekkel együtt befolyásolta az energiaárak ugrásszerű emelkedését. Az EGSZB, üdvözlí, hogy az Európai Bizottság energiaárakról szóló közleménye ⁽¹⁾ lehetővé tette, hogy a kiszolgáltatottabb helyzetűek gyorsan segítséget és támogatást kapjanak az ársokk negatív hatásainak kezelésében, és utal a TEN/761 jelű véleményére ⁽²⁾.

3.4. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy nagyon szorosan kövesse nyomon az energiaárak alakulását, és javasolja, hogy az energiaárak alakulásáról szóló statisztikák kerüljenek be az energiaunió helyzetéről szóló következő jelentésbe. Ezzel kapcsolatban rámutat arra, hogy következetesebb adatokra van szükség, amelyek pontosabb képet adhatnak a piacról.

3.5. Ahogy korábbi jelentéseiben, az EGSZB most is hangsúlyozza, hogy a zöld átállásnak igazságos módon kell megvalósulnia, és senkit sem szabad magára hagyni. Az átállás nemcsak technikai, hanem gazdasági és társadalmi jellegű is. A polgárokkal és a civil társadalommal – beleértve a szociális partnereket is – folytatott rendszeres párbeszéd, különösen az átalakulóban lévő régiókban, biztosítja, hogy az éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések társadalmi szempontból vonzóak legyenek és a lehető legkisebb társadalmi-gazdasági költségek mellett valósuljanak meg. A párbeszéd elmélyítése mellett legalább olyan fontos az is, hogy megvalósuljon az az ígéret, hogy aktívan integrálják a polgárokat a piacra, termelő-fogyasztókká léptetik őket elő és új értékteremtési lehetőségekhez juttatják őket. Az egyes eszközök operacionalizálásának és finanszírozásának minősége, valamint nemzeti szintű konkrét végrehajtása döntő fontosságú lesz ebben a tekintetben. Ezért a szociális partnerek véleményének figyelembevétele a jövőbeli párbeszéd egyik fő célkitűzése kell, hogy legyen, és ez a sikeres és igazságos átmenet elérésének központi előfeltétele.

3.6. Az energiaunió helyzetéről szóló jelentésnek tartalmaznia kell egy, az igazságos átmenet megvalósítására tett erőfeszítésekről szóló részt is, amely a tagállamokban és európai szinten sikeresen végrehajtott intézkedések példáit tartalmazza. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a méltányos átállás nem csupán az átállás finanszírozásáról szól. Magában foglalja a tisztességes munka és a minőségi munkahelyek megteremtésének, valamint a szociális biztonság megvalósításának a célját, és egyedi regionális szintű intézkedéseket tesz szükségessé.

3.7. Az EGSZB azt szeretné, ha a 6. éves jelentés kiegyensúlyozottabban kezelné az energiaunió egyes területeit. A jelentés átfogóan az energiahatékonyság és a dekarbonizáció területére összpontosít, amelyek jelenleg a legfontosabb politikai prioritásokat jelentik. A biztonság, a szolidaritás és a bizalom, illetve a kutatás, az innováció és a versenyképesség, valamint az e területeket övező kihívások és eredmények azonban nem kapnak kellő figyelmet.

3.8. Az EGSZB-t különösen az zavarja, hogy a korábbi jelentésekhez hasonlóan ez a jelentés sem vagy csak kis mértékben foglalkozik az európai energiaunió kulcsfontosságú célkitűzéseivel. Nem szabad megfeledezni többek között arról, hogy csökkenteni akartuk az importfüggőséget, a polgárokat akartuk az energiaunió középpontjába helyezni és az EU-t világelsővé kívántuk tenni a megújuló energia terén. Elvárható lenne, hogy az éves helyzetjelentések kiemelt módon elemezzék ezeket a központi kérdéseket, és egyértelműen rávilágítsanak az esetleges hibákra, hogy adott esetben új kezdeményezéseket lehessen kidolgozni. Ez a jelentés messze van ettől; például igen csak elítélhető módon elhanyagolja a közösségi energia fejlesztésének kérdését, amely pedig fontos az EGSZB számára. Az EGSZB azt várja az Európai Bizottságtól, hogy a 2022. évi jelentésben külön fejezetekben, érdemben foglalkozzon ezzel a kérdéssel.

⁽¹⁾ COM(2021) 660 final.

⁽²⁾ HL C 275., 2022.7.18., 80. o.

3.9. Örömmel látja, hogy a tagállamok fokozták a megújuló energiára – amely ezentúl a villamosenergia-termelés fő energiaforrása lesz – vonatkozó, 2020-ra kitűzött célok elérésére irányuló törekvéseit. Arra ösztönzi azokat a tagállamokat, amelyek nem érik el ezt a célt, hogy összpontosítsanak a megújuló energiaforrások támogatásának jobb kiépítésére, és/vagy kössenek megállapodásokat a statisztikai átcsoportosításokról. Ennek kapcsán az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy – amint azt egy európai bizottsági tanulmány⁽³⁾ is mutatja – a fosszilis energiák fokozatos kivezetése a társadalom által viselendő külső költségek (például az egészségügyi és környezeti költségek) jelentős csökkenésével jár. Szemléltetesképpen, a villamosenergia-termelés esetében a fosszilis tüzelőanyagokkal kapcsolatos technológiáknak van a legnagyobb külső költségük: az EU-27-ben átlagosan 68–177 EUR/MWh. A nukleáris és a megújulóenergia-technológiák külső költségei 3–17 EUR/MWh-t tesznek ki, és a szél- és a vízenergia esetében 5 EUR/MWh alatt maradnak.

3.10. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a korábbi jelentésekhez képest most a termelő-fogyasztók szerepére helyezik a hangsúlyt. Emlékeztetünk arra a kérésünkre, hogy a legfontosabb célkitűzés, hogy az energiaunió⁽⁴⁾ középpontjában a polgárok álljanak. A fogyasztók számára lehetővé kell tenni, hogy választhassanak és aktívan részt vehessenek a piacon. Továbbra is konkrét intézkedések elfogadására van szükség az uniós jogszabályokban ahhoz, hogy ez az elképzelés gyorsan megvalósuljon a gyakorlatban.

3.11. A belső energiapiac még mindig nem teljes. Nem nyújt elegendő előnyt a megújuló energiát előállító kistermelők számára. Az energiaár-emelkedés ráadásul megmutatta az energiapiac gyengeségeit. Kiderült, hogy egyes energia-szolgáltatók nem kompetensek e tevékenység gyakorlásához, és nem rendelkeznek megfelelő tőkebázissal sem. Meg kell erősíteni a piac fejlesztését, a vonatkozó szabályozást, az egyes szereplőkkel szemben támasztott szükséges követelményeket és az észszerű fogyasztóvédelmet.

3.12. Az EGSZB sajnálja, hogy nemhogy nem talált meghallgatásra a harmadik féltől való stratégiai függőség csökkentésére irányuló felhívása, hanem ez a függőség még nőtt is. Az EU 2021-ben érte el az elmúlt három évtized legnagyobb energiaimport-függőségét. Ez a kudarc szerepet játszott az energiaárak ugrásszerű emelkedésében. Ezzel kapcsolatban emlékeztetünk arra a kijelentésünkre, hogy az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak el kell kerülniük az import további növekedését, és komolyan kell venniük ezt a témát, amikor a hidrogént vagy más energiaforrást tartják a dekarbonizáció egyik fő eszközének, mivel ez tovább növelheti az importot. A jelenlegi helyzetet tekintve nemcsak az EU növekvő energiafüggőségének csökkentésére irányuló stratégia végrehajtása fontos, hanem az is, hogy geopolitikai kockázatok nélkül megvalósítható legyen az energiaszállítások és -elosztások területi diverzifikációja.

3.13. A tagállamok bebizonyították, hogy hajlandóak támogatni a zöld átállást, az pedig, hogy a 22 helyreállítási és rezilienciaépítési tervből az éghajlatváltozással kapcsolatos beruházásokra fordított kiadások a teljes költségvetés 40 %-át teszik ki, megerősíti, hogy mennyire költséges most és várhatóan a jövőben is a zöld átállás. A dekarbonizációhoz szükséges tisztaenergia-technológiákba történő állami beruházások aránya azonban az EU-ban a legalacsonyabb a nagy gazdaságok között, ami gátolja versenyelőnyünket globális partnereinkkel szemben. Az energiapolitika középpontjába a polgárokat kell helyoznunk. Ha képesek befektetni és hasznot húzni a befektetéseikből, akkor jelentős mennyiségű magánpénz áramolhat ebbe az ágazatba.

3.14. A környezeti szempontból fenntartható gazdasági tevékenységeket meghatározó szabályokról szóló felhatalmazáson alapuló jogi aktus gyors jóváhagyása döntő jelzésnek tűnik a tagállamokban a tiszta energiára fordított állami K+I-kiadások megnyitása szempontjából. Az EGSZB arra számít, hogy ez hozzájárul majd a fosszilis tüzelőanyag-kapacitásokba történő beruházások és a kapcsolódó támogatások csökkentéséhez is.

3.15. A 2021. évi szén-dioxid-piaci jelentés bizonyítja, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer jelentősen hozzájárul a dekarbonizációhoz. A 2013–2020 közötti időszakban 68 milliárd EUR-t meghaladó árverési bevételt generált. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerből származó bevételek 75 %-át éghajlat-politikai és energiával kapcsolatos célokra fordították, ami jóval meghaladja a tagállamokra vonatkozó 50 %-os határértéket. E tekintetben az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem érdekében növeljék tovább ezt az arányt.

3.16. Az Európai Unió nem egy sziget, rendkívül fontos a nemzetközi szintén folytatott együttműködése, az éghajlat-politika terén pedig egyeztetnie kell a globális partnerekkel. Az EU-nak arra kell törekednie, hogy elérje a klímasemlegesség célkitűzését, miközben a vállalkozások és a polgárok számára biztosítja a versenyképességet és az energiaellátás biztonságát megfizethető áron.

⁽³⁾ Az Európai Bizottság által készített tanulmány az energiaköltségekről, az adókról és a kormányzati beavatkozások beruházásokra gyakorolt hatásáról, EnergyVille.

⁽⁴⁾ HL C 220., 2021.6.9., 38. o.

3.17. Nagyra értékeli, hogy a jelentés tartalmazza a tiszta energiaágazat foglalkoztatási adatait, amely évente 2 %-kal növekszik. Az EU-ban betöltetlen zöld munkahelyek vannak, amelyek az épületfelújítási beruházások által vezérelt, felgyorsult zöld átállással még szembetűnőbbé válnak. Biztosítanunk kell, hogy a megfelelő képzettséggel rendelkező emberek gyorsan belépessenek a munkaerőpiacra, és hogy a zöld átállással létrehozott új álláshelyek jó munkakörülményekkel és tisztességes bérekkel járó munkahelyek legyenek. Fontos, hogy minél több erőfeszítést tegyünk energetikai felújítással kapcsolatos képzések és képesítések kidolgozására.

3.18. Az energiapiac jelenlegi helyzete azt tükrözi, hogy alulértékelték az energiabiztonság számos aspektusát, különösen az EU-ba irányuló gázszállítmányok tekintetében, illetve hogy elégtelenek az EU magas, sőt egyre növekvő energiainport-függőségének megszüntetésére irányuló erőfeszítések. Ez azt is tükrözi, hogy az EU tagállamai körében korlátozott a szolidaritás a probléma hatékony megoldása érdekében, beleértve a konszenzus eléréséhez szükséges bizalom esetleges hiányát is.

3.19. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a 2021–2027-es többéves pénzügyi keretből és a NextGenerationEU eszközből származó hatalmas mennyiségű pénzügyi forrást kifejezetten az energiaunió célkitűzéseivel kapcsolatos kihívások kezelésére kell fordítani.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Annak ellenére, hogy az EU kötelezettséget vállalt a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának fokozatos megszüntetésére, azok nem csökkennek kellő mértékben. A jelentés melléklete a fosszilis tüzelőanyagok támogatásának enyhe csökkenését mutatja, de a gazdasági növekedéssel ezek várhatóan emelkedni fognak. 2015 és 2019 között a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott támogatások az EU-ban 4 %-kal emelkedtek, 2020-ban pedig mérhetően csökkentek. Az energiaszektorban 10 %-kal, az iparban pedig 4 %-kal csökkentek, míg a közlekedésben 25 %-kal, a fűtőolaj- és földgázfogyasztásra nyújtott támogatásban részesülő háztartások esetében pedig 13 %-kal emelkedtek. A támogatások szociális szempontból fontos szerepet játszanak, mivel biztosítják, hogy a klímasemleges gazdaságra való áttérés igazságos módon történjen.

4.2. Az EGSZB sajnálja, hogy a jelentés nem elemzi az energetikai és a digitális átállás közötti kapcsolatot. A digitalizáció lehetőséget teremt az energiamegtakarításra, az energiaintenzitás csökkentésére, valamint az energiainfrastruktúra jobb irányítására. A jelentés mélyrehatóan kidolgozhatná a növekvő villamosítási igényekre és a stabil és fenntartható energetikai megoldások iránti igényre vonatkozó javaslatokat. Az átállás az energetikai infrastruktúra próbája lesz, és minden eszközt mozgósítani kell annak érdekében, hogy az infrastruktúrát felkészítsük a változásra és ellenállóvá tegyük a jövőbeli sokkhatásokkal szemben.

4.3. Az átképzés és továbbképzés fontos szerepet fog játszani a zöld átalakulásban. A villamosenergia-ágazatban dolgozó munkavállalók képzésének, továbbképzésének és átképzésének nyomon követésére és előrejelzésére irányuló konkrét stratégiák kidolgozása érdekében az EGSZB felhívja a figyelmet a szociális partnerek „The Skills2Power” („A nemzeti szociális partnerek és a szakképzési szolgáltatók szerepének megerősítése a villamosenergia-ágazatbeli készségfejlesztésben”) elnevezésű projektjének eredményeire. Az energiaunió helyzetéről szóló jelentés azt is számba vehetné, hogy hogyan használják fel az uniós finanszírozást, például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt, az Erasmus+-t vagy a kohéziós alapokat annak érdekében, hogy pénzügyi lendületet adjanak a zöld átálláshoz szükséges át- és továbbképzésnek.

4.4. Az EGSZB azt javasolja, hogy nagyon szorosan kövessék nyomon, hogy milyen szűk keresztmetszetek lehetnek az energiabiztonság és a tiszta energiára való áttérés szempontjából kritikus fontosságú energetikai technológiák nyersanyagellátási láncában. Javasolja azt is, hogy minél nagyobb mértékben diverzifikálják a kritikus nyersanyagellátást, és ehhez folytassanak nemzetközi tárgyalásokat a globális partnerekkel, valamint készítsenek forgatókönyvet alternatív megoldásokra.

4.5. Az EU-nak több beruházásra van szüksége a tiszta energiával kapcsolatos K+I terén. A tiszta energiával kapcsolatos technológiákra fordított állami beruházások aránya az EU-ban 2019-ben a GDP 0,027 %-a volt. Hogyan vehetjük komolyan a tiszta energia bevezetését, ha a legnagyobb gazdaságok közül nálunk a legalacsonyabb annak mértéke? Bár az EU továbbra is erős pozíciót foglal el a szélenergia-iparban, több más iparágban – például a napelemes fotovoltaikában, a megújuló hidrogénben, a hőszivattyúkban vagy a megújuló üzemanyagokban⁽⁵⁾ – elmarad globális partnereihez képest. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki stratégiai tervet az egyes ágazatokra vonatkozóan, hogy lendületet adjon a tisztaenergia-ipar fejlesztésének az EU-ban.

⁽⁵⁾ COM(2021) 952 final.

4.6. Annak nyomon követése érdekében, hogy mely tagállamok a legaktívabbak a kutatás, fejlesztés és innováció területén, az EGSZB javasolja egy eredménytábla rendszeres közzétételét. Ez vonatkozhatna az EU által irányított programokra, de a kohéziós politikára és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközre (RRF) is, mivel már van RRF-eredménytáblánk és régóta működő kohéziós politikai eredménytáblánk⁽⁶⁾.

4.7. Az EGSZB határozottan javasolja, hogy tegyék átláthatóbbá az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszert, és alkalmazzanak olyan észszerű beavatkozási rendszert, amely lehetővé teszi, hogy a kibocsátási egységek árát a kívánt célhoz igazítsák, és megszünteti az elmúlt évben megfigyelt hirtelen áringadozást (először hatalmas ugrással 100 EUR fölé emelkedett, majd néhány nap alatt meredeken 55 EUR körüli szintre esett).

4.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az energiaunió irányítása és vezetése intenzívebben foglalkozzon az EU új ipari stratégiájával való szinergiákkal (amint azt az Európai Bizottság 2020. márciusi közleménye meghatározza).

4.9. A dekarbonizációval kapcsolatos célokat illetően az EGSZB hangsúlyozza, hogy az összes eszköztípust – nevezetesen a szabályozási eszközöket, az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszert, a környezetvédelmi adókat és az adórendszert – egy jól összehangolt és működő rendszerben kell koordinálni és harmonizálni.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>; https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html#

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a 2003/25/EK irányelvnek a javított stabilitási követelmények felvétele és az irányelvnek a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet által meghatározott stabilitási követelményekkel való összehangolása tekintetében történő módosításáról

(COM(2022) 53 final – 2022/0036 (COD))

(2022/C 323/20)

Előadó: **Mateusz SZYMAŃSKI**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.3.7. Az Európai Unió Tanácsa, 2022.3.1.
Jogalap	EUMSZ 100. cikk (2) bekezdés és 304. cikk
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	182/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlöi a javaslatot a sérült ro-ro személyhajókra alkalmazandó stabilitási követelményekre vonatkozó jelenlegi szabályok módosítása tárgyában. Határozottan támogatja a lehető legszigorúbb biztonsági előírások fenntartását a tengeri szállításban. Ez különösen fontos a szóban forgó vízi járművek esetében, amelyek sajátos jellemzőik miatt sérülékenyebbek, mint más típusú hajók.

1.2. Az EGSZB üdvözlöi a nemzetközi szabályok harmonizálására irányuló törekvést, ez esetben az IMO által megállapított nemzetközi szabályokkal történő összehangolást is. Nagyra értékeli továbbá a jogszabályok egyszerűsítésére irányuló erőfeszítéseket, amelyek megkönnyítik ezeknek a szabályoknak az alkalmazását és érvényesítését. Üdvözljük a projekthez alkalmazott munkamódszert, különösen a terület szakértőivel folytatott széles körű konzultációt.

1.3. Az EGSZB hangsúlyozni szeretné azonban, hogy a javaslat vizsgálata a szöveg bonyolult és nem világos felépítése miatt rendkívül nehéz. Az ily módon megfogalmazott rendelkezések és azok magyarázatai de facto ellentmondanak a javaslat céljának, vagyis annak, hogy könnyebb legyen a fent említett jogi rendelkezések alkalmazása és érvényesítése. Ajánlatos áttekinthetőbbé tenni a szöveget, többek között a célzott megoldások grafikus ábrázolásával és megfelelő magyarázatokkal.

1.4. Az EGSZB-nek kétségei vannak a javaslatban a legfeljebb 1 350 személy szállítására engedélyezett, újonnan épített hajókra vonatkozóan elfogadott ideiglenes alternatívákkal, valamint azzal a felvetéssel kapcsolatban, hogy ezt a két alternatívát tíz évvel a módosítás végrehajtása után értékeljék, és az értékelést követően kerüljön sor az irányelv bejelentett felülvizsgálatára.

1.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy az újonnan épített hajókra vonatkozó ideiglenes alternatívák bevezetéséből az következik, hogy nem teljesíthető a javaslat célkitűzése, azaz „a szabályozás összetettségének, valamint azoknak a műszaki és adminisztratív terheknek a csökkentése, amelyek elsősorban a sérült ro-ro személyhajók túlélőképességének értékelésére szolgáló két különböző rendszer alkalmazásából erednek”. A javaslat ugyanis két alternatív rendszert szorgalmaz egy 10 éves átmeneti időszakra.

1.6. Az EGSZB szerint az ilyen ideiglenes alternatívák bevezetése bizonytalan helyzetet teremt, és további problémákat okoz a jövőben. Hangsúlyozni kell, hogy ebben a közlekedési ágazatban a flottaberuházások hosszú távra tekintenek. A javaslatban felvázolt előretételeknek ezért figyelembe kell vennie az ágazat realitásait.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a stabilitási követelmények alternatíváinak ideiglenes alkalmazását előíró rendelkezést egy egységes megoldással kellene felváltani a legfeljebb 1 350 személy szállítására engedélyezett, újonnan épített hajókra alkalmazandó stabilitási követelményekre vonatkozóan. Ezzel el lehetne kerülni, hogy újabb problémák merüljenek fel a szabályok következetességével és egyértelműségével kapcsolatban, illetve ideiglenes szabályok kerüljenek alkalmazásra.

1.8. Az EGSZB ajánlja, hogy határozzák meg, milyen időközönként – pl. tízévente – kelljen elvégezni az időszakos értékelést. A jogalkotási intézkedéseket azonban nem volna szabad az értékelés következtetései alapján megítélni. A biztonság javítása érdekében tanácsos folyamatos konzultációt folytatni az ezeket a kérdéseket szabályozó intézményekkel.

1.9. Emellett a szöveg jobb olvashatósága és az új szabályok alkalmazásának megkönnyítése érdekében ajánljuk a javaslat tartalmi módosítását oly módon, hogy a korábban épített nem tanúsított hajók megfelelheszenek azoknak a hatályos előírásoknak, amelyek a korábban épített tanúsított (vagy az újonnan épített) hajókra vonatkoznak. A többi hajóra az új megoldásokat kell alkalmazni.

2. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása és a vélemény háttere

2.1. Az európai bizottsági javaslat a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről szóló 2003/25/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁾ módosítására irányul.

Ez a Célravezető és hatáson szabályozás program (REFIT) keretében 2017-ben indított jogi felülvizsgálathoz kapcsolódik. Akkoriban az (EU) 2017/2108, az (EU) 2017/2109 és az (EU) 2017/2110 európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽²⁾ módosították.

2.2. A célravezetőségi vizsgálat a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről szóló 2003/25/EK irányelvre is kiterjedt. A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) keretében még megbeszélések folytak a sérült hajókra vonatkozó stabilitási előírásokról, ezért az a döntés született, hogy elhalasztják az irányelv módosítását. Végül az IMO – az MSC.421(98) sz. határozattal – felülvizsgált különös rendelkezéseket fogadott el a sérült személyhajókra vonatkozó stabilitási előírásokról, amelyek a ro-ro személyhajókra is vonatkoznak. Ezért figyelembe kell venni ezeket a fejleményeket, és az uniós szabályokat és követelményeket össze kell hangolni az „Életbiztonság a tengeren” tárgyú nemzetközi egyezményben (a továbbiakban: SOLAS-egyezmény) a nemzetközi úton közlekedő ro-ro személyhajókra vonatkozóan megállapítottakkal.

2.3. Az Európai Bizottság szerint a felülvizsgálat átfogó célja egy egyértelmű, egyszerű és korszerű jogi keret biztosítása, amely könnyebben végrehajtható, nyomon követhető és érvényesíthető, és ily módon növeli a biztonság általános szintjét.

2.4. A személyhajók biztonságára vonatkozó uniós jogszabályok felülvizsgálatának célja emellett a meglévő szabályozási keret egyszerűsítése és észszerűsítése is, ami az uniós szabályok fenntartását szolgálja, amennyiben azok szükségesek és arányosak. Az Európai Bizottság arra is törekszik, hogy biztosítsa az említett szabályok megfelelő végrehajtását, és kiküszöbölje a kapcsolódó jogszabályokban foglalt kötelezettségek közötti lehetséges átfedéseket és következtetlenségeket. Megjegyzendő továbbá, hogy a felülvizsgálat célul tűzte ki az összetettségnek, valamint azoknak a műszaki és adminisztratív terheknek a csökkentését, amelyek elsősorban a sérült ro-ro személyhajók túlélőképességének értékelésére szolgáló két különböző rendszer alkalmazásából erednek, szem előtt tartva a sérülési stabilitási követelményeket, valamint a hajógyártó vállalatok és az üzemeltetők számításokkal kapcsolatos terheinek észszerűsítését.

2.5. A két tagállam közötti útvonalakat is magukban foglaló nemzetközi utakon közlekedő hajókra (az IMO hatáskörébe tartozó) nemzetközi egyezmények (különösen a SOLAS-egyezmény) és bizonyos uniós szabályok alkalmazandók. A nemzetközi követelményeken kívül külön uniós szabályok vonatkoznak a személyhajókra, a ro-ro személyhajókra és a gyorsjáratú vízi járművekre.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/25/EK irányelve (2003. április 14.) a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről (HL L 123., 2003.5.17., 22. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2108 irányelve (2017. november 15.) a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 2009/45/EK irányelv módosításáról (HL L 315., 2017.11.30., 40. o.); Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2109 irányelve (2017. november 15.) a Közösség tagállamainak kikötőibe érkező vagy onnan induló személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló 98/41/EK tanácsi irányelv módosításáról és a tagállamok kikötőibe érkező vagy onnan induló hajókra vonatkozó nyilatkozattételi követelményekről szóló 2010/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról (HL L 315., 2017.11.30., 52. o.); Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2110 irányelve (2017. november 15.) a menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatást nyújtó ro-ro személyhajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek biztonságos üzemeltetésének érdekében végzett ellenőrzések rendszeréről, a 2009/16/EK irányelv módosításáról és az 1999/35/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 315., 2017.11.30., 61. o.).

2.6. A 2003/25/EK irányelv a sérült ro-ro személyhajókra vonatkozó stabilitási követelményeket állapít meg a valamely tagállam kikötőjébe vagy kikötőjéből menetrend szerint, nemzetközi úton közlekedő valamennyi ro-ro személyhajó esetében, a lobogójukra való tekintet nélkül. Célja, hogy biztosítsa az ilyen típusú hajók sérülés utáni stabilitását, ami javítja a túlélőképességüket ütközés esetén. Az irányelv az 1996. évi Stockholmi Megállapodás eredménye. A különleges uniós stabilitási követelmények kiegészítik a SOLAS-egyezmény sérülési stabilitásra vonatkozó követelményeit.

2.7. A javasolt felülvizsgálat annak vizsgálatára épül, hogy a ro-ro személyhajókra alkalmazandó különleges stabilitási követelményekre vonatkozó uniós szabályozási megközelítés összehangolható-e a nemzetközi jogszabályokkal, feltéve, hogy a biztonság legalább a 2003/25/EK irányelvben meghatározott jelenlegi szinten marad.

2.8. A javaslat kidolgozásához célzott konzultációt alkalmaztak. A nemzeti szakértőkkel történő konzultációra a személyhajók biztonságával foglalkozó szakértői csoport keretében került sor. A konzultáció eredményeként meghatározták a sérülési stabilitási követelményeknek a hajók kapacitásán alapuló struktúráját.

2.9. A javaslat ideiglenes alternatívákat tartalmaz a legfeljebb 1 350 személy szállítására engedélyezett, újonnan épített hajókra vonatkozóan. Az alternatívák a következő kritériumokon alapulnak: a hajó gerincfektetésének vagy építése hasonló szakaszának időpontja; valamint a hajók személyszállítási kapacitása.

2.10. A javaslat nyomonkövetési és jelentéstételi mechanizmusok bevezetését irányozza elő. Az újonnan épített hajókra vonatkozó kulcsfontosságú adatokat és a sérülési stabilitási számításokat az EMSA közreműködésével fogják összegyűjteni és értékelni. A felülvizsgált követelmények végrehajtásától számított tíz év elteltével értékelésre és az irányelv felülvizsgálatára kerül sor.

2.11. A javaslat továbbá szabályokat állapít meg a ro-ro hajók tanúsítására vonatkozóan, tekintettel a módosított követelményekre.

3. Megjegyzések

3.1. A közlekedésbiztonság napjaink egyik legnagyobb kihívása, és egyre szigorúbbak a biztonsággal szemben támasztott elvárások. Mivel különféle szabályozások vannak érvényben, nagyon nehéz végrehajtani és érvényesíteni az elfogadott szabályokat.

3.2. A ro-ro hajókat sérülékenyebbnek tartják a többi hajónál. Ez sajátos, a jármű- és személyszállításához igazított felépítésükkel függ össze. A viszonylag kis merülés és a magasan fekvő tömegközéppont stabilitási problémákat okozhat. Kockázatot jelenthet továbbá a magas szabadoldal, a berakodókapuk rámpaként való használata, a válaszfalak hiánya, a mentőcsónakos és mentőtutajok magas rögzítése, az esetleges rakományelhelyezési hibák és a kiegyensúlyozatlan terhelés.

3.3. Az EGSZB üdvözli a nemzetközi szabályok harmonizálására irányuló törekvést, ez esetben az IMO által megállapított nemzetközi szabályokkal történő összehangolást. Nagyra értékeli továbbá a jogszabályok egyszerűsítésére irányuló erőfeszítéseket, amelyek megkönnyítik ezeknek a szabályoknak az alkalmazását és érvényesítését.

3.4. Az EGSZB szerint azonban a dokumentum nem eléggé világos és átlátható. A szöveg felépítése és a választott megoldások bemutatásának módja miatt a javaslat vizsgálata még szakértők számára is rendkívül nehéznek bizonyul. Az ily módon megfogalmazott rendelkezések és azok magyarázatai de facto ellentmondanak a javaslat céljának, vagyis annak, hogy könnyebb legyen a fent említett jogi rendelkezések alkalmazása és érvényesítése. Ajánljuk, hogy a benyújtott javaslatához csatoljanak egy grafikus ábrázolást, pl. egy, a mellékletben szereplő táblázat formájában, illetve dolgozzanak ki megfelelő iránymutatásokat és magyarázatokat.

3.5. Az EGSZB elégedett a javaslat kidolgozásához alkalmazott módszerrel. A tervezet kidolgozása során figyelembe vették az ágazati szakértők és az érdekelt felek véleményét. Ez helyes gyakorlat, amely megkönnyíti bármely jogalkotási kezdeményezés célkitűzéseinek elérését. Várható egyúttal, hogy megfelelően elvégzik a technikai meghatározások tervezett harmonizációját és elkészítik a jogi szövegezt.

3.6. Az EGSZB-nek kétségei vannak a javaslatban a legfeljebb 1 350 személy szállítására engedélyezett, újonnan épített hajókra vonatkozóan elfogadott ideiglenes alternatívákkal, valamint azzal a felvetéssel kapcsolatban, hogy ezt a két alternatívát tíz évvel a módosítás végrehajtása után értékeljék, és az értékelést követően kerüljön sor az irányelv bejelentett felülvizsgálatára.

3.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy az újonnan épített hajókra vonatkozó két alternatíva bevezetéséből az következik, hogy nem teljesíthető a javaslat célkitűzése, azaz az összetettségnek, valamint a műszaki és adminisztratív terheknek a csökkentése. Amint arra az Európai Bizottság rámutat, a javaslat megfelel a SOLAS-egyezményben bevezetett új megoldásoknak, és igyekszik összehangolni két párhuzamos rendeletet. E célkitűzések ellenére az Európai Bizottság egy ideiglenes megoldást javasol: két alternatív rendszert egy 10 éves átmeneti időszakra, amelynek leteltével felülvizsgálatot kell végezni.

3.8. Az EGSZB szerint az ilyen ideiglenes alternatívák bevezetése bizonytalan helyzetet teremt, és további problémákat okoz a jövőben. Hangsúlyozni kell, hogy ebben a közlekedési ágazatban a flottaberuházások hosszú távra tekintenek. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a ro/pax hajók átlagos életkora 26 év, a ro-ro teherhajók átlagos életkora pedig több mint 15 év⁽³⁾. A javaslatban felvázolt előretekinésnek ezért figyelembe kell vennie az ágazat realitásait.

3.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a stabilitási követelmények alternatíváinak ideiglenes alkalmazását előíró rendelkezést egy egységes megoldással kellene felváltani a legfeljebb 1 350 személy szállítására engedélyezett, újonnan épített hajókra alkalmazandó stabilitási követelményekre vonatkozóan. Ezzel el lehetne kerülni, hogy újabb problémák merüljenek fel a szabályok következettségével és egyértelműségével kapcsolatban, illetve ideiglenes szabályok kerüljenek alkalmazásra.

3.10. Az EGSZB támogatja a nyomonkövetési és időszakos értékelési mechanizmusokat, de a fentiek összefüggésében más megfogalmazást és logikát ajánl ehhez a megoldáshoz. Tanácsos meghatározni, hogy milyen időközönként – pl. tízévente – kelljen elvégezni az időszakos értékelést. A jogalkotási intézkedéseket azonban nem volna szabad az értékelés következtetése alapján megítélni. Fontos, hogy az értékelést azoknak az érdekelt feleknek a bevonásával végezzék el, akik a szabályokat leginkább alkalmazzák a gyakorlatban. A biztonság javítása érdekében ezért is tanácsos folyamatos konzultációt folytatni a szóban forgó kérdéseket szabályozó intézményekkel. Ez az éghajlatváltozásra való tekintettel is fontos: nagyobb időjárási ingadozások várhatók, és ennek következtében a hajózás gyakran szélsőséges körülményeknek lesz kitéve.

3.11. Emellett a szöveg jobb olvashatósága és az új szabályok alkalmazásának megkönnyítése érdekében ajánljuk a javaslat tartalmi módosítását oly módon, hogy a hajók a tanúsítástól függetlenül meg tudjanak felelni a hatályos előírásoknak. A többi hajóra az új megoldásokat kell alkalmazni. Egy átmeneti időszakot követően azonban a szabályokat teljes mértékben harmonizálni kell.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽³⁾ EMSA, Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség, 2021. évi környezetvédelmi jelentés, Luxembourg, 2021.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – REPowerEU: Közös európai fellépés a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energiáért

(COM(2022) 108 final)

(2022/C 323/21)

Előadók: **Thomas KATTNIG**

Alena MASTANTUONO

Simo TIAINEN

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.2.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	159/3/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Ukrajna orosz megszállása miatt kialakult jelenlegi geopolitikai helyzet rávilágít az energiaellátás biztonságának fontosságára, és az EU energiafüggetlenségének és -autonómiájának növelését teszi szükségessé. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az orosz energiától való elszakadás célkitűzését, amelyet a lehető leghamarabb végre kell hajtani.

1.2. Az elmúlt évben az EU az energiaárak példátlan emelkedésével is szembesült. Ez a jelenség, melyet tovább erősítettek az ukrainai orosz agresszió következményei, elviselhetetlen terhet ró az európai háztartásokra és vállalkozásokra.

1.3. Ezért azonnali intézkedésekre van szükség az energiaellátás biztonságának szavatolása és a magas árak háztartásokra, mezőgazdasági termelőkre, vállalkozásokra és iparra gyakorolt hatásának enyhítése érdekében. A „REPowerEU: Közös európai fellépés a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energiáért” című közlemény új intézkedéseket határoz meg a zöld energia termelésének fokozása, az ellátás diverzifikálása és az orosz gáz iránti kereslet csökkentése érdekében, amely a piacbefolyásolás miatt jelentős áremelkedésekhez vezetett a villamosenergia-piacon.

1.4. Az EGSZB üdvözli a REPowerEU közleményt, mivel az a zöld megállapodás és az európai energiaunió célkitűzéseivel összhangban lévő megoldásokat mutat be. Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet arra, hogy Európának különösen óvatosnak kell lennie az orosz gázt helyettesítő erőforrások esetében azok környezetre gyakorolt hatása, valamint az azoktól a harmadik országoktól való új függőség kialakulása tekintetében, amelyek nem osztják az európai értékeket.

1.5. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy a nem megbízható harmadik felektől való stratégiai függőség csökkentésére irányuló felhívását⁽¹⁾ nem követték a politikai vezetők által hozott intézkedések, hanem éppen ellenkezőleg, még növekedett is a függőség. A jelenlegi energiaár-válság közel sem sújtaná ennyire súlyosan az európai polgárokat és vállalatokat, ha Európa nem függene ennyire a fosszilis tüzelőanyagok Oroszországból való behozatalától.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Energiaárak (HL C 275., 2022.7.18., 80. o.).

1.6. Az EU-nak következetesen szem előtt kell tartania energiapolitikája alapvető célkitűzéseit: az ellátás biztonságát, az észszerű költségeket és árakat, valamint a karbonsemlegességet. Ezért olyan intézkedésekre kell összpontosítani, amelyek mind a jelenlegi súlyos helyzetben, mind pedig hosszú távon a legnagyobb előnnyel járnak a célkitűzések összességét tekintve.

1.7. Bár az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal az orosz gáztól való függetlenség elérésének célkitűzésében, rámutat arra, hogy az európai gazdaság és társadalom számára rendkívül nagy kihívást jelent majd, hogy ez év végéig kétharmaddal csökkentse az orosz gáz iránti keresletet. Ez egyrészt és elsősorban rövid távon az LNG és a biometán révén történő diverzifikációt, másrészt pedig az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások bővítése révén megvalósuló diverzifikációt jelenti. Egy adott szolgáltatótól és egy olyan energiaforrástól való függés megváltoztatása, amely jelentős hányadot képvisel az EU energiaszerkezetében, összetett kérdés, és nem történhet meg egyik napról a másikra. Rövid távon ez azt jelenti, hogy az áramszünetek és a társadalmi feszültségek elkerülése érdekében minden rendelkezésre álló energiaforrást elfogulatlanul fel kell használni, előnyben részesítve a rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokat.

1.8. A társadalmilag elfogadható energiaárak biztosítása érdekében, ugyanakkor megőrizve az EU vezető szerepét a megújuló energia használatában, az EGSZB a következőket kéri:

- A megújuló energiaforrásokra vonatkozó engedélyezési eljárások egyszerűsítése és felgyorsítása, mivel ezek az eljárások jelentik a megújuló energia gyorsabb elterjedésének legfőbb akadályát.
- A tagállamok ösztönzése arra, hogy határozzanak meg megfelelő célterületeket a megújuló energiaforrások használatának növelése érdekében.
- A megújuló energiaforrások telepítésére és forgalomba hozatalára/saját használatára vonatkozó hatályos bürokratikus rendelkezések értékelése, valamint a szükségtelen akadályok felszámolása a polgárok és a közösségi energia teljes potenciáljának felszabadítása érdekében, a kisebb létesítményekre és a rugalmassági lehetőségekre összpontosítva.
- Annak vizsgálata, hogy miként ösztönözhetjük a hőszivattyúk gyorsabb elterjedését. Bár üdvözlendő a hőszivattyúk telepítésére vonatkozó célértéknek a REPowerEU tervben javasolt felgyorsítása, Európa-szerte el kell kerülni az áramfelhasználási csúcsidőszakok kezelésével kapcsolatos problémákat. Fontolóra kell venni hibrid hőszivattyúk alkalmazását is.
- A biometán-termelés fellendítését célzó konkrét intézkedések feltérképezése és ösztönzése, a REPowerEU javaslatának megfelelően.
- A geotermikus energiába és a távfűtésbe történő beruházások növelése.

1.9. Az EGSZB elismeri, hogy tagállami – akár adóügyi, akár szabályozási – beavatkozásokra lesz szükség ahhoz, hogy a végső fogyasztók számára megfizethető árakat biztosítsunk, és megelőzzük az energiaszegénységet. Az EGSZB sürgeti továbbá az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy tegyenek további lépéseket az EU energiarendszerében az árak oly módon történő stabilizálása érdekében, hogy elkerülhetők legyenek a váratlan, hirtelen áremelkedések. Ugyanakkor a politikai döntéshozóknak biztosítaniuk kell, hogy ezek ne akadályozzák a belső energiapiac működését, ne veszélyeztessék az energiahatékonysági és dekarbonizációs erőfeszítéseket, és ne okozzanak beruházási bizonytalanságot az energiaiparban. Az intézkedésekről – legyen szó tagállami vagy európai szintről – részletesen konzultálni kell az érintett érdekelt felekkel, például a szociális partnerekkel.

1.10. A belső energiapiac kiépítése nem valósult még meg teljesen, és válság idején rendkívül fontos a szolidaritás szempontja. Az infrastruktúrát fejleszteni kell annak érdekében, hogy alkalmazkodjunk a zöld gazdaságra és a diverzifikált gázforrásokra való átálláshoz, ugyanakkor a szállítási összeköttetések révén biztosítani kell a tagállamok közötti energiaáramlást.

1.11. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság bejelentéseit az állami támogatásokkal kapcsolatos akták (nyárig történő) feldolgozási idejével kapcsolatban.

1.12. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság gáztárolásra vonatkozó javaslatát, és sürgeti, hogy az intézmények

- ezt egy rövid távú beruházási eszközzel egészítsék ki, amely a hidrogénhez megfelelő infrastruktúrák, pl. rendszerösszekötők és tárolási lehetőségek fejlesztését támogatja,
- vegyék fontolóra azoknak a gáztároló létesítményeknek a használatát, amelyek szomszédos harmadik országokban találhatók, beleértve Ukrajnát is,

- készítsenek terveket az egyes tagállamok számára a regionális szinten kiegyensúlyozatlan tehermegosztás elkerülése érdekében.

1.13. Az energiatermelési paletta sokoldalúsága az energiaellátás biztonságának egyik eleme. A szél- és napenergia mellett ezért fontos az olyan alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrások széles körének felhasználása, amelyek gazdaságilag és ökológiailag illeszkednek egy energiarendszerbe. Az EU energiadiverzifikációjának megvalósulásáig az EGSZB üdvözlőné az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra vonatkozó követelményeknek megfelelő, stabil és megfizethető energiaforrások gyakorlati hasznosítását.

1.14. Az EGSZB sajnálattal látja, hogy a közlemény nem említi a stabil, alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásoknak az energiaellátás stabilitásában betöltött szerepét.

2. Előzmények és háttér

2.1. Ukrajna orosz inváziójának közvetlen következményeként és arra reagálva az Európai Bizottság 2022 márciusában bejelentett és felvázolt egy tervet azzal a céllal, hogy az EU jóval 2030 előtt függetlenné váljon az orosz fosszilis tüzelőanyagoktól, a gáz vonatkozásában azonnal megkezdve ezt.

2.2. A fókusz kiterjeszthető az orosz olajtól és széntől való függés fokozatos megszüntetésére is, ahol az EU potenciális alternatív ellátóinak köre szélesebb. Az EU gázfogyasztásának 90 %-át importálja, Oroszország pedig az EU teljes gázfogyasztásának több mint 40 %-át adja. Ezenkívül az Oroszországból származó behozatal teszi ki az olajimport 27 %-át és a szénimport 46 %-át.

2.3. A terv egy sor olyan intézkedést is ismertet, amelyek célja a növekvő energiaárakra való reagálás és a gázkészletek feltöltése a következő téltre. Az energiaárakra vonatkozó eszköztár mellett a terv további iránymutatást nyújt a tagállamoknak, megerősíti az árak kivételes körülmények közötti szabályozásának lehetőségét, és meghatározza, hogy a tagállamok hogyan oszthatják el az energiaágazat magas nyereségéből és a kibocsátáskereskedelemről származó bevételeket a fogyasztók között. Az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok lehetőséget kínálnak a tagállamoknak arra is, hogy rövid távon támogassák a magas energiaárak által sújtott vállalkozásokat, közép- és hosszú távon pedig segítsenek csökkenteni az energiaárak ingadozásának való kitettségüket. Ennek kapcsán az Európai Bizottság meg fogja vizsgálni, milyen sürgősségi intézkedések lehetségesek a gázárak villamosenergia-árakra gyakorolt továbbgyűrűző hatásának korlátozására.

2.4. A REPowerEU elnevezésű terv célja a szállítások és a gázellátás diverzifikálása, a megújuló forrásokból történő gáztermelés felgyorsítása, valamint a fűtési és villamosenergia-termelési célra felhasznált gáz más forrásokkal való helyettesítése. Ezen intézkedések együttes célja, hogy 2022 végéig kétharmaddal csökkentsék az orosz gáz iránti uniós keresletet.

2.5. Az EU teljes energiaellátásának diverzifikációját a következők révén kell megvalósítani:

- a) a gázellátás diverzifikálása az LNG és a nem orosz ellátóktól származó csővezetékes gáz importjának magasabb szintje révén;
- b) megújuló forrásokból származó biometán és hidrogén nagyobb mennyiségű előállítása és behozatala; a fosszilis tüzelőanyagok háztartásokban, épületekben, iparban és az energiarendszerben történő felhasználásának gyorsabb csökkentése; a megújuló energiaforrások használatának növelése; villamosítás; valamint az infrastruktúra terén fennálló akadályok felszámolása.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB megérti, hogy a REPowerEU rendkívüli és sürgős lépés, amelyet az orosz agresszió eszkalálódása és ennek az uniós energiapiac működésére és jövőbeli biztonságára gyakorolt hatása vált ki. Egyetért azzal is, hogy egy ilyen lépésnek határozottnak kell lennie, és azt a lehető leghamarabb végre kell hajtani a gyakorlatban. A jelenlegi helyzet nem csupán a stratégiai fontosságú nyersanyagok importáiról szól, hanem az EU gazdaságának és társadalmának működéséhez szükséges ellátás biztosításáról is.

3.2. Az EGSZB üdvözlő a REPowerEU közleményt, mivel az a zöld megállapodás és az európai energiaunió célkitűzéseivel összhangban lévő megoldásokat mutat be. Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet arra, hogy Európának különösen óvatosnak kell lennie az orosz gázt helyettesítő erőforrások esetében azok környezetre gyakorolt hatása, valamint az azoktól a harmadik országoktól való új függőség kialakulása tekintetében, amelyek nem osztják az európai értékeket.

3.3. Ez az új helyzet szükségessé teszi a tiszta energiára való átállás drasztikus felgyorsítását, valamint az EU energiafüggetlenségének és energetikai autonómiájának növelését. Az infrastruktúrát fejleszteni kell annak érdekében, hogy alkalmazkodjunk a zöld megállapodás céljainak elérésére törekvő és egyben a diverzifikált gázforrásokra történő zöld átálláshoz, ugyanakkor a szállítási összeköttetések révén biztosítani kell a tagállamok közötti energiaáramlást. Dokumentumában az Európai Bizottság a hidrogénnel való kompatibilitást sürgeti, az EGSZB pedig támogatja ezt a törekvést.

3.4. A REPowerEU az EU és a nyugati világ más részei által Oroszországgal szemben elfogadott átfogó szankciós intézkedésekhez is kapcsolódik. A terv ennek megfelelően koordinálható és kiigazítható, mivel számíthatunk arra, hogy a szankciók köre és intenzitása idővel megváltozhat. Szilárdnak és változatlanak kell maradnia azonban a REPowerEU végső céljának, azaz, hogy függetlenítsük magunkat Oroszországtól a stratégiai fontosságú áruk szállítása és Oroszország európai energiapiacra történő beavatkozása tekintetében.

3.5. Ugyanakkor az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a nem megbízható harmadik felektől való stratégiai függőség csökkentésére irányuló számos felhívását nem követték a politikai vezetők által hozott intézkedések, sőt ez a függőség még tovább nőtt is. A jelenlegi energiaár-válság közel sem sújtaná ilyen súlyosan az európai polgárokat és vállalkozásokat, ha Európa nem függne annyira nagy mértékben a fosszilis tüzelőanyagok oroszországi importjától, ami az egyes tagállamok által az elmúlt évtizedben hozott, szűk látókörű energetikai döntések eredménye.

3.6. Válság idején szem előtt kell tartani az átfogó célkitűzéseket, ahelyett, hogy csak a legsürgetőbb problémákat próbálnánk megoldani. Az EGSZB ezért üdvözlí, hogy az Európai Bizottság közleményében ebben a szellemben jár el. Az EU-nak ezért következetesen szem előtt kell tartania energiapolitikája és energiarendszerei alapvető célkitűzéseit: az ellátás biztonságát, az ésszerű költségeket és árakat, valamint a karbonsemlegességet. Mivel jelenleg valamennyi ilyen alapvető célkitűzés veszélyben forog, az EU-nak olyan intézkedésekre kell összpontosítania, amelyek a célkitűzések összességét tekintve biztosítják a legnagyobb előnyt, és amelyek a leghatékonyabb módon járulnak hozzá a jelenlegi sürgető kihívások kezeléséhez és a hosszabb távú célokhoz.

3.7. Az energiatermelési paletta sokoldalúsága az energiaellátás biztonságának egyik eleme. A szél- és napenergia mellett ezért fontos az olyan alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrások széles körének felhasználása, amelyek gazdaságilag és ökológiailag illeszkednek egy energiarendszerbe. Szükség van a távfűtés és a hőszivattyúk párhuzamos használatára is.

3.8. Az EGSZB sajnálattal látja, hogy a közlemény nem említi a stabil, alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásoknak az energiaellátás stabilitásában betöltött szerepét.

3.9. Bár az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal az orosz gáztól való függetlenség elérésének célkitűzésében, rámutat arra, hogy az európai gazdaság és társadalom számára rendkívül nagy kihívást jelent majd, hogy ez év végéig kétharmaddal csökkentse az orosz gáz iránti keresletet. Ez egyrészt és elsősorban rövid távon az LNG és a biometán révén történő diverzifikációt, másrészt pedig az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások bővítése révén megvalósuló diverzifikációt jelenti. Egy adott szolgáltatótól és egy olyan energiaforrástól való függés megváltoztatása, amely jelentős hányadot képvisel az EU energiaszerkezetében, összetett kérdés, és nem történhet meg egyik napról a másikra. Az áramszünetek és a társadalmi feszültségek elkerülése érdekében minden energiaforrást aktiválni kell.

3.10. Az EGSZB elismeri, hogy tagállami – akár adóügyi, akár szabályozási – beavatkozásokra lesz szükség ahhoz, hogy a végső fogyasztók számára megfizethető árakat biztosítsunk, és megelőzzük az energiaszegénységet. Az EGSZB sürgeti továbbá az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy tegyenek további lépéseket az EU energiarendszerében az árak oly módon történő stabilizálása érdekében, hogy elkerülhetők legyenek a váratlan, hirtelen áremelkedések. Ugyanakkor a politikai döntéshozóknak biztosítaniuk kell, hogy ezek ne akadályozzák a belső energiapiac működését, ne veszélyeztessék az energiahatékonysági és dekarbonizációs erőfeszítéseket, és ne okozzanak beruházási bizonytalanságot az energiaiparban. Az intézkedéseket – legyen szó tagállami vagy európai szintről – az érintett felekkel, például a szociális partnerekkel folytatott intenzív konzultáció mellett kell meghozni.

3.11. A magas energiaárak sok olajvállalat, valamint egyes energiaszolgáltatók és -kereskedők számára is komoly nyereséget hoznak. A Nemzetközi Energiaügynökség becslése szerint ezek az úgynevezett „rendkívüli bevételek” az EU-ban 2022-ben mintegy 200 milliárd eurót tesznek ki. Az energiaügynökség javasolja, hogy ezeket a nyereségeket adók segítségével föllozzák le, és pénzügyi ellentételezésként juttassák vissza az energiafogyasztóknak, például a kiszolgáltatók helyzetben lévő háztartásoknak, az energiaigényes vállalatoknak, a mezőgazdaságnak és az erdészetnek, és használják fel a megújulóenergia-termelés és a szükséges hálózati infrastruktúra bővítésére. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a „rendkívüli bevételekre kivetett adók” esetében ügyelni kell arra, hogy ne riasszák el az energiavállalatok alacsony szén-dioxid-kibocsátású megoldásokba történő beruházásait, éppen egy olyan időszakban, amikor Európát arra kérik, hogy gyorsítsa fel azokat a zöld megállapodás céljainak elérése érdekében.

3.12. A válság enyhítését célzó valamennyi támogatási intézkedésnek ideiglenesnek kell lennie, és a leghátrányosabban érintett csoportokra kell irányulnia, legyen szó akár a polgárokról, a kkv-król vagy az energiaigényes iparágakról. Új uniós eszközök helyett a meglévő forrásokat, például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt, az Igazságos Átmenet Alapot és a kibocsátáskereskedelmi rendszerből származó megnövekedett bevételeket kellene felhasználni.

3.13. Az orosz szállítások teljes leállítása esetén Európa nem tudná fedezni gázigényét télen, az év második felében. Ezért meg kell vizsgálni, hogy miként lehet megszervezni a keresletet és növelni a kínálatot. Először is meg kell szervezni a keresletet, és az IEA már tett erre irányuló javaslatokat, amelyek csökkentenék az EU orosz gáztól való függőségét (józan energiapolitika, szervezett terhelés-csökkentési terv). Másodszor, a gázellátás diverzifikálására irányuló összes lehetőséget ki kell használni cseppfolyósított földgáz (LNG) behozatala révén (a tárolólétesítményeket a lehető legnagyobb mértékben importált cseppfolyósított földgázzal kell feltölteni, miközben növelnünk kell az LNG-behozatali kapacitásokat is).

3.14. Nem minden tagállam fér hozzá LNG-terminálokhoz, ezért a helyzet rendkívüli szolidaritást követel meg a tagállamok között, és szükségessé teszi a szállítási összeköttetések felgyorsítását. Mindezek a változások hatalmas többletköltségeket jelentenek a szükséges beruházások miatt. Ütemtervet kell kidolgozni az ilyen intézkedések és beruházások gyakorlati megvalósíthatóságát illetően. A szükséges infrastruktúrába történő beruházások befejezéséhez időre, valószínűleg néhány évre lesz szükség.

3.15. Az infrastruktúra fejlesztésére a megújuló energia felhasználásának növekedése miatt is szükség lesz, és az ezen a területen megvalósuló beruházásokat inkább ösztönözni kellene, mintsem gátolni. Az elosztóhálózatok kulcsfontosságúak a nagy mennyiségű zöld villamos energia integrálásához, és ennek megfelelően bővíteni és digitalizálni kell őket. Az átállási költségek elkerülése érdekében ezeket a beruházási döntéseket alaposan meg kell fontolni és időálló módon kell megtervezni.

3.16. A jelenlegi piaci feltételek nem ösztönzik a gáz nyári tárolását. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság a gáztárolást „kritikus infrastruktúrának” minősíti. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság gáztárolásra vonatkozó javaslatát. Az EGSZB sürgeti, hogy az intézmények

- ezt egy rövid távú beruházási eszközzel egészítsék ki, amely a hidrogénhez megfelelő infrastruktúrákba, pl. rendszerösszekötőkbe és tárolási lehetőségekbe történő beruházásokat támogatja,
- vegyék fontolóra azoknak a gáztároló létesítményeknek a használatát, amelyek szomszédos harmadik országokban találhatók, beleértve Ukrajnát is,
- készítsenek tervek az egyes tagállamok számára, figyelembe véve a tárolók méretét, az adott ország fogyasztását, valamint a tárolónak a régió más országainak kiszolgálására alkalmas kapacitásait, hogy elkerülhető legyen a regionális szinten kiegyensúlyozatlan tehermegosztás,
- vezessenek be egy korai végrehajtási mechanizmust, amelynek segítségével a nemzeti szabályozó hatóságok mielőbb megkezdhetik az előkészítő munkát a kötelező tanúsítási eljárással kapcsolatban.

A különböző tagállamok eltérő rendszerei miatt lehetővé kell tenni a gáztárolási kötelezettségek alternatív tüzelőanyagokkal való teljesítését is.

3.17. Az EGSZB üdvözlí a hidrogén hasznosítása tekintetében bejelentett gyorsítási szándékot és az új célkitűzéseket (további 15 millió tonna 2030-ig), de realizisztikus megközelítésre van szükség. A bevezetés feltételeire vonatkozó rugalmasságra (pl. aditionalitás), illetve a támogatást illető pragmatizmusra (és a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekre/állami támogatásokra vonatkozó mihamarabbi döntésekre) van szükség, valamint arra, hogy a beruházásokat potenciálisan akadályozó szükségtelen korlátokat megszüntessék. E tekintetben az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság bejelentéseit az állami támogatásokkal kapcsolatos akták (nyárig történő) feldolgozási idejével kapcsolatban.

3.18. Az EGSZB emlékeztet kérésére, amely szerint a legfontosabb célkitűzés az, hogy az energiaunió ⁽²⁾ középpontjában a polgárok álljanak. Továbbra is konkrét intézkedések elfogadására van szükség az uniós jogszabályokban ahhoz, hogy ez az elképzelés gyorsan megvalósuljon a gyakorlatban, és az EU megszabaduljon az Oroszországtól való függőségétől. A fogyasztóknak a saját maguk által termelt energiához és a megújuló energia megosztásához való bonyolult hozzáférése akadályozza azt, hogy a fogyasztókat megvédjük az emelkedő energiaáraktól. Az EGSZB kéri, hogy értékeljék a megújuló energiaforrások telepítésére és forgalomba hozatalára/saját használatára vonatkozó hatályos bürokratikus rendelkezéseket, és számolják fel a szükségtelen akadályokat annak érdekében, hogy teljes mértékben ki lehessen aknázni a polgárok és a közösségek által termelt energiában rejlő lehetőségeket, a kisebb létesítményekre és a rugalmassági lehetőségekre összpontosítva.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre egy munkacsoportot, amely a terv gyakorlati végrehajtásának állandó felügyeletéért, valamint megvalósíthatóságának és a lehetséges kockázatoknak az értékeléséért felelős. A körülmények alapvetően megváltozhatnak, és a REPowerEU terv célkitűzéseit fontos stratégiai okokból teljesíteni kell és sikeresen végre kell hajtani.

⁽²⁾ HL C 220., 2021.6.9., 38. o.

4.2. Annak ellenére, hogy sürgős fellépésre van szükség, létfontosságú a kutatásba és innovációba történő beruházások folytatása is, kellően figyelembe véve, hogy egyre nagyobb szükség van az energiával kapcsolatos geogazdasági, társadalmi és környezeti kockázatok és kihívások kezelését szolgáló megoldások keresésére.

4.3. A REPowerEU terv javaslata szerint a biometán-termelést 2030-ra 35 milliárd m³-re kell növelni. Bár ez a cél üdvözlendő, nagyon ambiciózus, és az EGSZB konkrét intézkedéseket és ösztönzőket sürget e cél elérése érdekében.

4.4. A hőszivattyú-berendezésekre vonatkozó célértéket meg kell duplázni, évente kétmillió telepített hőszivattyúra. Ez 2030-ra jelentősen, mintegy 35 milliárd m³-rel csökkentheti a fűtési célú gázfogyasztást. Meg kell vizsgálni, hogy miként ösztönözhető a hőszivattyúk gyorsabb bevezetése. Ügyelni kell azonban arra, hogy ez Európa-szerte ne okozzon áramfelhasználási csúcsidőszakok kezelésével kapcsolatos problémákat, és a hibrid hőszivattyúkat is figyelembe kell venni. A villamosítás iránti megnövekedett kereslet kielégítése érdekében a jelenlegi infrastruktúrát intelligens hálózatokkal kell korszerűsíteni.

4.5. A beruházások felgyorsításához kedvező és biztonságos beruházási környezetre van szükség. Üdvözlendő az engedélyezési eljárások felgyorsítására irányuló javaslat, ugyanakkor fontos, hogy ne gyengítsük az érdekelt felekkel folytatott megfelelő konzultációt. A beruházások gyors növekedése ugyanakkor számos kihívással jár, amelyeket szintén kezelni kell, ideértve a képzett munkaerőt, valamint a szükséges anyagok és felszerelések rendelkezésre állását.

4.6. A tagállamokat ösztönözni kell arra, hogy határozzanak meg megfelelő célterületeket a megújuló energiaforrások használatának növelése érdekében. Kihasználatlan szinergiapotenciál rejlik a megújuló energiaforrások alkalmazása, valamint a társadalmi és gazdasági szempontból előnyös egyéb tevékenységek megvalósítása – például a barnamezők hasznosítása – terén, illetve a megújuló energiaforrások felhasználási lehetőségeinek a lakossági és kereskedelmi ágazatban való teljeskörű kiaknázásában.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendelet és a földgázszállító hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről szóló 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2022) 135 final – 2022/0090 (COD))

(2022/C 323/22)

Főelőadó: **Marcin NOWACKI**

Felkérés:	Európai Parlament: 2022.4.4. az Európai Unió Tanácsa, 2022.4.4.
Jogalap:	EUMSZ 194. cikk (2) bekezdés és 304. cikk
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	160/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB elítéli az orosz kormány által Ukrajna ellen indokolatlanul és provokáció nélkül indított inváziót, szolidaritását fejezi ki az ukrán nép iránt, és ezekben a drámai időkben az egység szellemében történő, határozott fellépésre szólít fel mind uniós, mind nemzeti szinten. Az orosz agresszió globális geopolitikai válságot váltott ki, amely exponenciálisan növekvő hatást fejt ki az EU-ra. A harmadik országokból származó primer energiától való függőség mára már közvetlenül fenyegeti az EU biztonságát és stabilitását.

1.2. Az EGSZB határozottan támogatja a rendeletre irányuló javaslatot, üdvözli a gyorsított eljárás alkalmazására vonatkozó döntést, és örömmel fogadja az európai intézmények gyors reakcióját ⁽¹⁾ ⁽²⁾. A kellő mértékben feltöltött gáztároló létesítmények döntő szerepet játszanak a 2022/2023-as tél ellátásbiztonságának garantálásában, az ársokkok elleni védelemben, az európaiak energiaszegénységtől való megóvásában és az európai vállalkozások versenyképességének biztosításában. Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelenlegi körülmények között a cselekvés elmaradásából fakadó költség jelentősen meghaladná az Európai Bizottság által felvázolt rövid távú intézkedések költségét.

1.3. Az EGSZB arra kéri az intézményeket, hogy vezessenek be egy olyan rövid távú beruházási eszközt, amely növeli az EU energiafüggetlenségét, és hangsúlyozza, hogy a meglévő tervek egyszerű felgyorsítása nem elegendő Európa energiabiztonságának garantálásához.

1.4. A harmadik országokkal való együttműködés az új infrastruktúrába történő beruházásokat kiegészítő intézkedés, amely növeli Európa energiabiztonságát. Az EGSZB sürgeti a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy fontolják meg a szomszédos harmadik országokban található gáztároló létesítmények használatát, ami hozzáadott értéket teremtene az ellátás biztonságának garantálásához, különösen Ukrajnában.

1.5. Az EGSZB támogatja azt a tervet, hogy a gáztárolók feltöltésekor figyelembe vegyék a tároló létesítmények méretét, az ország fogyasztását, valamint a tárolónak a régió más országainak kiszolgálására alkalmas kapacitásait, hogy elkerülhető legyen a regionális szinten kiegyensúlyozatlan tehermegosztás.

⁽¹⁾ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220405IPR26703/meps-back-urgency-procedure-to-refill-gas-reserves-before-next-winter>

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/QANDA_22_1937.

1.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy a gáztárolók üzemeltetőinek kötelező tanúsításáról szóló végleges döntés meghozatala a nemzeti bíróságok előtti fellebbezések lehetősége miatt több évet vesz majd igénybe. Az EGSZB ezért egy korai végrehajtási mechanizmus bevezetését javasolja, amely lehetővé teszi a nemzeti szabályozó hatóságok számára, hogy már azelőtt megkezdjék az előkészítő munkát, hogy a rendelet teljes mértékben hatályossá válna.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az elmúlt hónapokban „a kiegyensúlyozatlan gázpiac a gázárak meredek emelkedését eredményezte” ⁽³⁾. A most véget érő fűtési idényben az EU-ban a gáztárolók feltöltési szintje jócskán elmaradt az előző évek szintjétől: 2020-hoz képest több mint 20 százalékponttal, 2019-hez képest csaknem 30 százalékponttal volt alacsonyabb a feltöltési szint.

Táblázat

Az európai gáztárolók feltöltési szintjének összehasonlítása.

	2019.	2020.	2021.
február	51,98 %	71,19 %	50,85 %
július	73,31 %	80,71 %	47,84 %
október	96,92 %	94,62 %	74,93 %
december	94,23 %	87,68 %	67,21 %

Forrás: Reuters ⁽⁴⁾.

2.2. Az EU teljes földfelszín alatti tárolókapacitása 100 milliárd m³, amely 18 tagállam területén, 160 létesítmény között oszlik meg ⁽⁵⁾. A teljes európai földfelszín alatti tárolókapacitás körülbelül 10 %-a ⁽⁶⁾ a Gazprom tulajdonában van, és a Gazprom gyakorol befolyást a németországi, ausztriai és hollandiai gáztárolók csaknem egyharmada felett ⁽⁷⁾.

2.3. Az Európai Bizottság rámutatott arra, hogy a Gazprom tulajdonában lévő gáztárolók feltöltési aránya az elmúlt időszakban jelentősen elmaradt az átlag szinttől ⁽⁸⁾. 2021 októberében azokban az országokban – például Franciaországban és Olaszországban –, ahol a Gazprom nem rendelkezik tárolólétesítményekkel, a tárolókban lévő gáz szintje megközelítette az év adott időszakára jellemző értéket. Ezzel szemben a Gas Infrastructure Europe adatai szerint Németországban a Gazprom tulajdonában lévő reheni földgáztároló létesítmény – amely az ország tárolókapacitásának közel egyötödét teszi ki – 2019 októberében még tele volt, mostanra azonban kevesebb mint 10 % a feltöltési szintje. Ausztriában a szintén a Gazprom által üzemeltetett haidachi létesítmény – amely az egyik legnagyobb földfelszín alatti tárolólétesítmény Közép-Európában – mindössze 20 %-ig van feltöltve ⁽⁹⁾.

2.4. A Gazprom magatartása egyértelművé tette, hogy az európai energiapiac harmadik országok nemkívánatos befolyása alatt lehet, és ez ellen határozott lépésekre van szükség. Az EGSZB ezért támogatja a gáztárolók orosz gáz nélküli feltöltésére vonatkozó tervet.

2.5. A rendeletben javasolt intézkedések sérelme nélkül az EU energiabiztonsága a tagállamok közötti földgázszállításra és -kereskedelemre vonatkozó korlátozások megszüntetésével, valamint az EU-ban rendelkezésre álló, nem használt (vagy kevésbé kihasznált) erőforrások kitermelésének átmeneti újraindításával is javítható. Az EU energiabiztonsága és energiaár-stabilitása közös gázbeszerzésekkel tovább javítható.

⁽³⁾ A rendeletre irányuló javaslat indokolása.

⁽⁴⁾ <https://www.reuters.com/business/energy/europe-would-struggle-refill-gas-storage-without-russian-supplies-2022-03-30/>

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/QANDA_22_1937.

⁽⁶⁾ <https://www.martenscentre.eu/blog/how-gazprom-manipulated-the-eu-gas-market/>

⁽⁷⁾ <https://www.ft.com/content/576a96f7-e41d-4068-a61b-f74f2b2d3b81>

⁽⁸⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-004781-ASW_EN.html#ref1

⁽⁹⁾ <https://www.ft.com/content/576a96f7-e41d-4068-a61b-f74f2b2d3b81>

3. Részletes megjegyzések

3.1. Kötelező feltöltési célértékek és ütemterv

3.1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság kötelező feltöltési célértékekre vonatkozó javaslatát. A rendelet által kitűzött célértékek nem tekinthetők túlzottan magasnak. Az energiaárak további növekedésének elkerülése érdekében azonban az EGSZB határozottan javasolja, hogy ne emeljék tovább az előírt célértékeket.

3.1.2. A rendelet minőségének sérelme nélkül, a gyakorlatban a közös és hatékony gáztárolási politika nem valósulhat meg megbízható földgázszállító rendszerek nélkül. Európa rezilienciájának hosszú távú növeléséhez elengedhetetlen az infrastruktúrába, többek között a hidrogén felhasználására felkészült infrastruktúrába, különösen a rendszerösszekötőkbe és a tárolólétesítményekbe történő beruházás. Az EGSZB arra kéri az intézményeket, hogy vezessenek be egy olyan rövid távú beruházási eszközt, amely növeli az EU energiafüggetlenségét, és hangsúlyozza, hogy a meglévő tervek egyszerű felgyorsítása nem elegendő Európa biztonságának garantálásához.

3.1.3. Amennyiben egy tagállam egyedi műszaki jellemzők miatt nem tudja teljesíteni a feltöltési célértéket, a tagállam erről november 1-je előtt tájékoztatja az Európai Bizottságot, közölve a késedelem okait. Az EGSZB véleménye szerint túl késői a késedelemről való értesítésre meghatározott novemberi határidő. Novemberben már javában tart a fűtési idény, és valamely tagállam késedelme veszélyeztetheti az európai erőfeszítést, valamint ársokkokat okozhat. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy a késedelemről való értesítés határideje legkésőbb októberben legyen. A tagállamokat ugyanakkor ösztönözni kell, hogy a kötelező célértékeket a műszakilag lehetséges legrövidebb időn belül teljesítsék, lehetőleg már a decemberi határidő előtt.

3.1.4. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza az Energiaközösséggel való együttműködés fontosságát, és sürgeti az Európai Bizottságot, a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy fontolják meg a szomszédos harmadik országokban található gáztároló létesítmények használatát, ami hozzáadott értéket teremtene az ellátás biztonságának garantálásához, különösen Ukrajnában.

3.1.5. A harmadik országokkal való együttműködés az új infrastruktúrába történő beruházásokat kiegészítő intézkedés, amely a megfelelő mennyiségű gáztárolás gyors biztosítását szolgálja, és ezért kiemelt prioritást kell kapnia.

3.2. Végrehajtás, nyomon követés és érvényesítés

3.2.1. Az EGSZB üdvözli, hogy a kötelező célértékek mellett a tagállamok és az Európai Bizottság hatékony végrehajtási, nyomonkövetési és érvényesítési intézkedéseket is bevezet.

3.2.2. Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy nem egyértelmű, hogy az előírt kötelezettségek be nem tartása esetén ki a felelős. Mivel a földgáztárolók üzemeltetői nem függetlenek a harmadik országok befolyásától, az EGSZB úgy véli, hogy a jogi tehernek a tagállamokra kell hárulnia. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a rendeletet egészítsék ki olyan hatékony szankciókkal, amelyeket az Európai Bizottság a kötelezettségeket nem teljesítő tagállamokkal szemben alkalmazhat.

3.2.3. A 6a. cikk (8) bekezdése az alábbi kiemeléssel egészül ki: „A feltöltési ütemtervtől **vagy a feltöltési célértéktől** való lényeges és tartós eltérés esetén a következő intézkedéseket kell hozni”: A tárolóhely feltöltése során objektív körülmények miatt újra kell gondolni a töltés célját. A méltányos tehermegosztásról szóló 6c. cikket a fentieknek megfelelően módosítani kell.

3.2.4. Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság hatásköre jelentősen kibővült, és pozitívan értékeli az erre vonatkozó időbeli korlátozást.

3.3. Pénzügyi ösztönzők a piaci szereplőknek

Az EGSZB támogatja a szállítási díjak alóli mentességet a tárolók betáplálási és kiadási pontjain. Az EGSZB kiemeli azonban az emelkedő inflációt, valamint a piaci szereplőknek nyújtott további pénzügyi ösztönzők és állami támogatás potenciális hatásait. Az EGSZB javasolja a jelenleg rendelkezésre álló uniós források – különösen a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek – felhasználásának újraértékelését, és az aktuális helyzethez igazodva a források egy részének átcsoportosítását ezekre a célokra.

3.4. Tehermegosztási mechanizmus

3.4.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a tárolási feltöltéssel kapcsolatos kiegyensúlyozatlan hatáskörmegosztás rendkívül problematikus. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egészítse ki a rendeletet az egyes tagállamokra vonatkozó tervekkel, amelyek figyelembe vennék a tároló létesítmények méretét, az ország fogyasztását, valamint a tárolónak a régió más országainak kiszolgálására alkalmas kapacitásait, hogy elkerülhető legyen a terhek, a kockázatok és a költségek kiegyensúlyozatlan megosztása. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a megfelelő koordináció hiánya óriási hatással lehet a regionális gázpiacra.

3.4.2. A rendelet végrehajtásával kapcsolatban például regionális megközelítést lehetne alkalmazni. Az Inčukalns létesítmény például a balti régió és Finnország földgáztárolójának tekinthető, lettországi helyszínnel.

3.5. A tárolásrendszer-üzemeltetők kötelező tanúsítása

3.5.1. Az EGSZB támogatja a tárolásrendszer-üzemeltetők kötelező tanúsítását. Az EGSZB megjegyzi azonban, hogy mivel a tanúsítás elutasításáról szóló határozat esetén lehetőség van fellebbezésre, a nemzeti bírósági eljárás gyorsaságától függően a tárolólétesítmény-üzemeltetők engedélyének visszavonásáról szóló végleges határozatra csak évek múlva kerülhet sor. A tárolásrendszer-üzemeltetők kötelező tanúsítása így nem rövid, hanem hosszú távon fogja javítani az EU energiabiztonságát.

3.5.2. Az EGSZB ezért egy korai végrehajtási mechanizmus bevezetését ajánlja, amely lehetővé teszi a nemzeti szabályozó hatóságok számára, hogy még a rendelet teljeskörű hatálybalépése előtt megkezdjék az előkészítő munkát.

4.5.3. A fentiek fényében az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy a lehető leghamarabb készítsen iránymutatásokat a tanúsítási eljárásokra vonatkozóan, hogy ezáltal lehetővé tegye a nemzeti szabályozó hatóságok számára az értékelések időben történő elvégzését. Az EGSZB hangsúlyozza az Európai Bizottság által kiadott iránymutatások fontosságát a rendeletnek a különböző tagállamokban való következetes alkalmazása és végső soron a földgáztárolási politika sikere szempontjából.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2016/1628 rendeletnek a Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskörének kiterjesztése tekintetében történő módosításáról

[COM(2022) 113 *final* – 2022/0080 (COD)]

(2022/C 323/23)

Felkérés:	Az Európai Unió Tanácsa, 2022.3.24. Európai Parlament, 2022.3.23.
Jogalap:	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke.
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülés száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	199/2/1

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a 2015. február 18-án elfogadott, INT/763 számú véleményében ⁽¹⁾ már nyilatkozott arról, ezért a 2022. május 18–19-én tartott, 569. plenáris ülésén (a 2022. május 18-i ülésnapon) 199 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javasolt szöveggel kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentum(ok)ban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ HL C 251., 2015.7.31., 31. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1303/2013/EU és a 223/2014/EU rendeletnek a REACT-EU forrásokból származó megnövelt előfinanszírozás tekintetében történő módosításáról

[COM(2022) 145 final – 2022/0096 (COD)]

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1303/2013/EU és a 223/2014/EU rendeletnek a REACT-EU forrásokból származó megnövelt előfinanszírozás tekintetében történő módosításáról

[COM(2022) 162 final – 2022/0096 (COD)]

(2022/C 323/24)

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa: 2022.3.25. és 2022.4.4. Európai Parlament: 2022.4.4.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 175. cikkének (3) bekezdése, illetve 177. és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Plenáris ülésen történő elfogadás kelte:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	179/0/4

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja az 1303/2013/EU és a 223/2014/EU rendeletnek a REACT-EU forrásokból történő megnövelt előfinanszírozás tekintetében történő módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló mindkét javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2022. május 18–19-én tartott, 569. plenáris ülésén (a május 18-i ülésnapon) 179 szavazattal, 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 508/2014/EU rendeletnek az Ukrajna elleni orosz katonai agresszió halászati tevékenységeket érintő következményeinek enyhítésére, valamint az említett katonai agresszió nyomán a halászati és akvakultúra-termékek ellátási láncában jelentkező piaci zavarok hatásainak mérséklésére irányuló egyedi intézkedések tekintetében történő módosításáról és helyesbítéséről

[COM(2022) 179 – 2022/0118 COD]

(2022/C 323/25)

Felkérés:	Tanács: 2022.4.25. Európai Parlament: 2022.5.2.
Jogalap:	EUMSZ 43. cikk (2) bekezdés, 175. és 304. cikk
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.5.18.
Plenáris ülészak száma:	569.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	188/2/2

Tekintettel a rövid határidőkre és az európai bizottsági kezdeményezés szükségszerűségére, az EGSZB a 2022. május 18–19-én tartott, 569. plenáris ülészakán (a május 18-i ülésnapon) 188 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy nem dolgoz ki részletes véleményt, hanem hivatalosan támogatja a javaslatot.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU